

Conselleria d'Educació

ORDE de 27 de maig de 2008, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regulen les matèries optatives en l'educació secundària obligatòria. [2008/7244]

El Reial Decret 1631/2006, de 29 de desembre, pel qual s'establixen les ensenyances mínimes corresponents a l'educació secundària obligatòria (BOE núm. 5, de 05.01.07), en l'article 4.6, estableix que, en el conjunt dels tres primers cursos, els alumnes podran cursar alguna matèria optativa d'acord amb el marc que establisquen les administracions educatives; així mateix, en l'article 5.6 i en relació amb l'organització de quart curs d'educació secundària obligatòria, disposa que els alumnes podran cursar una o més matèries optatives d'acord amb el marc que establisquen les administracions educatives.

El Decret 112/2007, de 20 de juliol, del Consell, pel qual s'establix el currículum de l'educació secundària obligatòria a la Comunitat Valenciana (DOCV núm. 5.562, de 24.07.07), dictamina, en els articles 6 i 7, que la conselleria competent en matèria d'educació ordenarà l'oferta de les matèries optatives al llarg de l'etapa i n'establirà el currículum i les condicions per a l'elecció per part de l'alumnat.

Les noves previsions normatives per a l'educació secundària obligatòria, juntament amb l'experiència acumulada al llarg dels anys en què s'ha impartit esta etapa educativa, aconsellen la reestructuració de les matèries optatives. D'esta manera, fins i tot mantenint bàsicament la funció i les característiques que han tingut, se'ls assigna una presència diferent en l'etapa, que necessàriament porta a la valoració de cada una. Cal, així mateix, l'actualització d'alguna d'estes matèries per a adequar-la millor a la nova estructura de l'etapa, a les necessitats dels alumnes i a l'evolució dels camps de coneixements en què es basen.

L'optativitat s'introdueix en el currículum en un moment en què els interessos de l'alumnat es manifesten de forma diferenciada per a cada alumne i cada alumna. Les matèries optatives són una ferramenta fonamental per a conciliar la formació comuna i l'atenció a la diversitat i proporcionen una varietat d'opcions per a adaptar els processos d'ensenyança i aprenentatge a la complexitat pròpia de l'etapa associada a la varietat i evolució dels joves en estes edats.

Per tot això, facultat per la disposició final primera del Decret 112/2007, de 20 de juliol, del Consell, pel qual s'establix el currículum de l'educació secundària obligatòria en la Comunitat Valenciana i, en virtut de les competències que m'atribuix l'apartat e) de l'article 28 de la Llei 5/1983, de 30 de desembre, del Consell,

ORDENE

Article 1. Objecte i àmbit d'aplicació

1. Esta orde té com a objecte regular les matèries optatives, ordenar-ne l'oferta al llarg de l'educació secundària obligatòria i establir-ne el currículum, així com les condicions per a l'elecció per part de l'alumnat.

2. La present orde s'aplicarà en els centres docents públics i privats que, degudament autoritzats, impartisquen educació secundària obligatòria i estiguen ubicats en l'àmbit territorial de gestió de la Comunitat Valenciana.

Article 2. Característiques i finalitat

1. Els centres educatius que impartisquen ensenyances d'educació secundària obligatòria en la Comunitat Valenciana oferiran a l'alumnat matèries optatives d'acord amb el que preveuen els articles 6 i 7 del Decret 112/2007, de 20 de juliol, i amb el que s'establix la present orde.

2. L'oferta de matèries optatives prevista per a tots els cursos de l'educació secundària obligatòria és una via ordinària d'atendre a la diversitat des del currículum. L'oferta de matèries optatives haurà de

Conselleria de Educación

ORDEN de 27 de mayo de 2008, de la Conselleria de Educación, por la que se regulan las materias optativas en la educación secundaria obligatoria. [2008/7244]

El Real Decreto 1631/2006, de 29 de diciembre, por el que se establecen las enseñanzas mínimas correspondientes a la educación secundaria obligatoria (BOE núm. 5, de 05.01.07), en el artículo 4.6, establece que en el conjunto de los tres cursos, los alumnos podrán cursar alguna materia optativa de acuerdo con el marco que establezcan las administraciones educativas; así mismo, en el artículo 5.6 y en relación con la organización de cuarto curso de educación secundaria obligatoria, dispone que los alumnos podrán cursar una o más materias optativas de acuerdo con el marco que establezcan las administraciones educativas.

El Decreto 112/2007, de 20 de julio, del Consell, por el que establece el currículo de la educación secundaria obligatoria en la Comunidad Valenciana (DOCV núm. 5.562, de 24.07.07), establece, en sus artículos 6 y 7, que la conselleria competente en materia de educación ordenará la oferta de las materias optativas a lo largo de la etapa, establecerá su currículo y las condiciones para su elección por parte del alumnado.

Las nuevas previsions normativas para la educación secundaria obligatoria, junto con la experiencia acumulada a lo largo de los años en que se ha venido impartiendo esta etapa educativa aconsejan la reestructuración de las materias optativas. De este modo, aun manteniendo básicamente la función y las características que han venido teniendo, tienen asignada una presencia diferente en la etapa, que necesariamente lleva a la valoración de cada una de ellas. Es preciso, asimismo, la actualización de alguna de estas materias para adecuarlas mejor a la nueva estructura de la etapa, a las necesidades de las alumnas y los alumnos y a la evolución de los campos de conocimientos en los que se basan.

La optatividad se introduce en el currículo en un momento en el que los intereses del alumnado se manifiestan de forma diferenciada para cada alumno y cada alumna. Las materias optativas son una herramienta fundamental para conciliar la formación común y la atención a la diversidad, proporcionan una variedad de opciones para adaptar los procesos de enseñanza y aprendizaje a la complejidad propia de la etapa asociada a la variedad y evolución de los jóvenes en estas edades.

Por todo ello, facultado por la disposición final primera del Decreto 112/2007, de 20 de julio, del Consell, por el que se establece el currículo de la educación secundaria obligatoria en la Comunidad Valenciana y, en virtud de las competencias que me atribuye el apartado e) del artículo 28 de la Ley 5/1983, de 30 de diciembre, del Consell,

ORDENO

Artículo 1. Objeto y ámbito de aplicación

1. Esta orden tiene como objeto regular las materias optativas, ordenar su oferta a lo largo de la educación secundaria obligatoria, establecer su currículo, así como las condiciones para su elección por parte del alumnado.

2. La presente orden será de aplicación en los centros docentes públicos y privados que, debidamente autorizados, impartan educación secundaria obligatoria y estén ubicados en el ámbito territorial de gestión de la Comunidad Valenciana.

Artículo 2. Características y finalidad

1. Los centros educativos que impartan enseñanzas de educación secundaria obligatoria en la Comunidad Valenciana ofertarán al alumnado materias optativas de acuerdo con lo previsto en los artículos 6 y 7 del Decreto 112/2007, de 20 de julio, y con lo establecido en la presente orden.

2. La oferta de materias optativas prevista para todos los cursos de la educación secundaria obligatoria es una vía ordinaria de atender a la diversidad desde el currículo. La oferta de materias optativas deberá

respondre als diferents interessos, motivacions i necessitats de l'alumnat, ampliar la seua orientació, facilitar la seua transició a la vida activa i contribuir a l'adquisició de les competències bàsiques i a la consecució dels objectius generals de l'etapa.

3. A fi de respondre a les finalitats exposades en el punt anterior, l'oferta de matèries optatives, en cada curs i al llarg de l'etapa, haurà de ser diversa i equilibrada entre els diferents àmbits del saber, i contribuirà a ampliar l'oferta educativa dels centres docents.

Article 3. Oferta

L'oferta de matèries optatives que els centres docents proposen al seu alumnat s'ajustarà al catàleg següent:

1. Matèries optatives d'oferta obligada. Tots els centres docents inclouran en la seua oferta de matèries optatives:

1.1. Segona llengua estrangera i Informàtica, en tots els cursos de primer a tercer.

1.2. Optativa instrumental: Taller de llengua: Castellà; Taller de llengua: Valencià; Taller de Matemàtiques, en primer i segon curs.

1.3. Cultura clàssica i Orientació i iniciació professionals, en tercer curs.

1.4. Treball monogràfic d'investigació, en quart curs.

El currículum d'estes matèries s'establirà d'acord amb el que s'ha indicat en l'annex I d'esta orde.

2. Matèries optatives d'oferta general. Els centres docents podran augmentar l'oferta de matèries optatives en funció de les seues possibilitats organitzatives i dels seus recursos disponibles per a atendre adequadament les necessitats i els interessos del seu alumnat, amb la incorporació a l'oferta obligada d'alguna de les matèries optatives següents:

2.1. En primer curs, Taller de Música, Comunicació audiovisual.

2.2. En segon curs, Taller de disseny, Taller de Tecnologies.

2.3. En tercer curs, Dramatització/Teatre, Educació mediambiental, Taller del geògraf i de l'historiador, El laboratori de Biologia i Geologia, El laboratori de Física i Química, Optativa instrumental (Taller de Matemàtiques, Taller de llengua: Castellà, Taller de llengua: Valencià), Taller de llengua estrangera i Sector turístic en la Comunitat Valenciana.

El currículum d'estes matèries és el que figura en l'annex II de la present orde.

3. Matèries optatives de disseny propi. Els centres docents podran sol·licitar, a més, l'autorització per a impartir en tercer curs matèries optatives d'iniciació professional vinculades a les ensenyances de formació professional del centre o del seu entorn productiu. El procediment de sol·licitud, supervisió i autorització serà el que estableix l'article set de la present orde. En tot cas, esta oferta estarà condicionada a les possibilitats organitzatives i a la disponibilitat de recursos del centre.

Article 4. Elecció de matèria

1. L'alumnat cursarà una matèria optativa del catàleg de matèries previst en l'article 3 d'esta orde en cada un dels quatre cursos de l'educació secundària obligatòria.

2. Els tutors i les tutores, amb el suport del departament d'orientació del centre o de qui tinga atribuïdes les seues funcions, assessoraran els alumnes i les alumnes en l'elecció de les matèries optatives, per mitjà dels plans d'acció tutorial i d'orientació acadèmica i professional, a fi que estes responguen als seus interessos, les seues capacitats i les seues necessitats formatives.

3. En els casos en què un alumne o una alumna haja de repetir curs podrà canviar de matèria optativa.

4. En primer i segon els alumnes i les alumnes cursaran la matèria optativa de Segona llengua estrangera o Informàtica, llevat que presenten dificultats d'aprenentatge, i en este cas cursaran una matèria optativa instrumental: Taller de llengua: Castellà, Taller de llengua: Valencià, i Taller de Matemàtiques. No obstant això, amb l'autorització de la direcció del centre i atenent a les especials característiques

responder a los diferentes intereses, motivaciones y necesidades del alumnado, ampliar su orientación, facilitar su transición a la vida activa y contribuir a la adquisición de las competencias básicas y a la consecución de los objetivos generales de la etapa.

3. A fin de responder a las finalidades expuestas en el punto anterior, la oferta de materias optativas, en cada curso y a lo largo de la etapa, deberá ser diversa y equilibrada entre los diferentes ámbitos del saber, y contribuirá a ampliar la oferta educativa de los centros docentes.

Artículo 3. Oferta

La oferta de materias optativas que los centros docentes propongan a su alumnado se ajustará al siguiente catálogo:

1. Materias optativas de oferta obligada. Todos los centros docentes incluirán en su oferta de materias optativas:

1.1. Segunda lengua extranjera e Informática, en todos los cursos de primero a tercero,

1.2. Optativa instrumental: Taller de lengua: Castellano; Taller de lengua: Valenciano, y Taller de Matemáticas, en primer y segundo curso,

1.3. Cultura clásica y Orientación e iniciación profesional, en tercer curso,

1.4. Trabajo monográfico de investigación, en cuarto curso.

El currículo de estas materias se establecerá de acuerdo con lo indicado en el anexo I de esta orden.

2. Materias optativas de oferta general. Los centros docentes podrán aumentar la oferta de materias optativas en función de sus posibilidades organizativas y de sus recursos disponibles para atender adecuadamente las necesidades e intereses de su alumnado, incorporando a su oferta alguna de las materias optativas siguientes:

2.1. En primer curso, Taller de Música, Comunicación audiovisual.

2.2. En segundo curso: Taller de diseño, Taller de Tecnologías.

2.3. En tercer curso: Dramatización/Teatro, Educación medioambiental, Taller del geógrafo y del historiador, El laboratorio de Biología y Geología, El laboratorio de Física y Química, Optativa instrumental (Taller de Matemáticas, Taller de lengua: Castellano; Taller de lengua: Valenciano), Taller de lengua extranjera y Sector turístico en la Comunitat Valenciana.

El currículo de estas materias es el que figura en el anexo II de la presente orden.

3. Materias optativas de diseño propio. Los centros docentes podrán solicitar, además, la autorización para impartir en tercer curso materias optativas de iniciación profesional vinculadas a las enseñanzas de formación profesional del centro o de su entorno productivo. El procedimiento de solicitud, supervisión y autorización será el establecido en el artículo siete de la presente orden. En todo caso, esta oferta estará condicionada a las posibilidades organizativas y a la disponibilidad de recursos del centro.

Artículo 4. Elección de materia

1. El alumnado cursará una materia optativa del catálogo de materias previsto en el artículo 3 de esta orden en cada uno de los cuatro cursos de la educación secundaria obligatoria.

2. Los tutores y tutoras, con el apoyo del departamento de orientación del centro o de quien tenga atribuidas sus funciones, asesorarán a los alumnos y alumnas en la elección de las materias optativas, mediante los planes de acción tutorial y de orientación académica y profesional, con el fin de que éstas respondan a sus intereses, capacidades y necesidades formativas.

3. En los casos en los que un alumno o alumna tenga que repetir curso podrá cambiar de materia optativa.

4. En primero y segundo los alumnos y alumnas cursarán la materia optativa de Segunda lengua extranjera o Informática, salvo que presenten dificultades de aprendizaje, en cuyo caso cursarán una materia optativa instrumental: Taller de lengua: Castellano; Taller de lengua: Valenciano, y Taller de Matemáticas. No obstante, con la autorización de la dirección del centro y atendiendo a las especiales características

de l'alumnat, podran cursar una altra matèria optativa diferent d'acord amb l'oferta del centre.

5. En tercer curs, els alumnes i les alumnes triaran una matèria optativa d'entre les que oferisca el centre i estiguen previstes en l'article 3 de la present orde. En quart curs, l'alumnat cursarà el projecte de Treball monogràfic d'investigació.

6. L'alumnat no podrà estudiar la mateixa optativa en més d'un curs d'educació secundària obligatòria, excepte les matèries d'oferta obligada: Segona llengua estrangera, Informàtica i Optativa instrumental.

Article 5. Grups

En els centres públics, el nombre de grups que es constituïsquen per a cursar matèries optatives no podrà superar, en cada un dels cursos de l'etapa, el doble dels grups constituïts per al desenvolupament de les matèries troncales del currículum.

Article 6. Selecció de matèries

1. El claustre del professorat establirà els procediments necessaris per a conèixer el tipus de matèries optatives que millor s'adapten a les característiques de l'alumnat del centre. Els procediments establits constaran en el projecte educatiu del centre.

2. Els centres seleccionaran la relació de matèries optatives d'oferta general que oferiran a l'alumnat en cada curs tenint en compte els criteris següents:

a) Adequació a les característiques del centre i a la diversitat de l'alumnat considerant, si és el cas, les necessitats derivades de:

- Les modalitats de batxillerat i els cicles formatius de grau mitjà que impartix el centre.
- Les distintes necessitats educatives que es deriven de la diversitat dels alumnes.

- b) Contribució a la consecució dels objectius de l'etapa.
- c) Contribució al projecte de normalització lingüística del centre.

d) Qualificació del professorat que es compromet a desenvolupar l'optativa, garantia de permanència en el centre i disponibilitat horària en el departament a què pertany.

- e) Adequació del material didàctic del que es disposa.
- f) Possibilitats organitzatives i disponibilitat de recursos.
- g) Altres, que completen els criteris anteriors, a juí del claustre de professors.

3. Una vegada decidida l'oferta de matèries optatives que es realitzarà en cada un dels cursos de l'etapa, els departaments didàctics elaboraran les programacions corresponents.

Article 7. Matèries de disseny propi

1. L'oferta de matèries optatives d'iniciació professional, de disseny propi dels centres, tant públics com privats, requerirà l'autorització prèvia de la Direcció General competent en matèria d'ordenació i centres docents, vista la proposta de la Direcció Territorial competent en matèria d'educació.

2. En els centres públics i privats concertats les sol·licituds d'autorització les realitzarà el director o el titular, respectivament, a proposta del claustre de professors, vist l'informe dels departaments i després de l'oportuna aprovació per part del consell escolar. En els centres privats no concertats la sol·licitud la realitzarà el titular.

3. Les dites sol·licituds es presentaran en les respectives direccions territorials competents en matèria d'educació o en qualsevol de les formes previstes en l'article 38.4 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, al llarg del mes de gener anterior al començament del curs en què es desitja iniciar les dites ensenyances i s'acompanyaran d'una memòria en què s'incloua:

- a) Criteris que n'han justificat la selecció.
- b) Currículum de la matèria, que inclourà, almenys, els apartats següents: introducció, contribució a l'adquisició de les competències bàsiques, objectius, continguts i criteris d'avaluació.
- c) Materials i mitjans didàctics de què es disposa per al desenvolupament de les matèries proposades.

del alumnado, podrán cursar otra materia optativa distinta de acuerdo con la oferta del centro.

5. En tercer curso, los alumnos y alumnas elegirán una materia optativa de entre las que oferte el centro y estén contempladas en el artículo 3 de la presente orden. En cuarto curso, el alumnado cursará el proyecto de Trabajo monográfico de investigación.

6. El alumnado no podrá estudiar la misma optativa en más de un curso de educación secundaria obligatoria, excepto las materias de oferta obligada: Segunda lengua extranjera, Informática, y Optativa instrumental.

Artículo 5. Grupos

En los centros públicos el número de grupos que se constituyan para cursar materias optativas no podrá superar, en cada uno de los cursos de la etapa, el doble de los grupos constituidos para el desarrollo de las materias troncales del currículo.

Artículo 6. Selección de materias

1. El claustro del profesorado establecerá los procedimientos necesarios para conocer el tipo de materias optativas que mejor se adaptan a las características del alumnado del centro. Los procedimientos establecidos constarán en el proyecto educativo del centro.

2. Los centros seleccionarán la relación de materias optativas de oferta general que ofrecerán al alumnado en cada curso teniendo en cuenta los siguientes criterios:

a) Adequación a las características del centro y a la diversidad del alumnado considerando, en su caso, las necesidades derivadas de:

- las modalidades de bachillerato y los ciclos formativos de grado medio que imparte el centro;
- las distintas necesidades educativas que se derivan de la diversidad de los alumnos.

- b) Contribución a la consecución de los objetivos de la etapa.
- c) Contribución al proyecto de normalización lingüística del centro.

d) Cualificación del profesorado que se compromete a desarrollar-la, garantía de permanencia en el centro y disponibilidad horaria en el departamento al que pertenece.

- e) Adequación del material didáctico del que se dispone.
- f) Posibilidades organizativas y disponibilidad de recursos.
- g) Otros, que completen los criterios anteriores, a juicio del claustro de profesores.

3. Una vez decidida la oferta de materias optativas que se va a realizar en cada uno de los cursos de la etapa, los departamentos didácticos elaborarán las programaciones correspondientes.

Artículo 7. Materias de diseño propio

1. La oferta de materias optativas de iniciación profesional, de diseño propio de los centros, tanto públicos como privados, requerirá la autorización previa de la Dirección General competente en materia de ordenación y centros docentes, a vista la propuesta de la Dirección Territorial competente en materia de educación.

2. En los centros públicos y privados concertados las solicitudes de autorización las realizará el director o el titular, respectivamente, a propuesta del claustro de profesores, visto el informe de los departamentos y tras la oportuna aprobación por parte del consejo escolar. En los centros privados no concertados la solicitud la realizará el titular.

3. Dichas solicitudes se presentarán en las respectivas Direcciones Territoriales competentes en materia de educación o en cualquiera de las formas previstas en el artículo 38.4 de la Ley 30/1992, de 26 de noviembre, a lo largo del mes de enero anterior al comienzo del curso en que se desee iniciar dichas enseñanzas y se acompañarán de una memoria en la que se incluya:

- a) Criterios que han justificado su selección.
- b) Currículo de la materia, que incluirá, al menos, los siguientes apartados: introducción, contribución a la adquisición de las competencias básicas, objetivos, contenidos y criterios de evaluación.
- c) Materiales y medios didácticos de los que se dispone para el desarrollo de las materias propuestas.

d) Professor o professora del centre, preferentment amb destí definitiu, que se'n responsabilitzarà del desenvolupament; qualificació per a impartir-la i disponibilitat horària dins del departament.

Article 8. Supervisió de matèries optatives i autorització de matèries de disseny propi

1. La Inspecció Educativa supervisarà tant la selecció de matèries optatives de l'oferta general que realitzen els centres com les sol·licituds de matèries optatives de disseny propi, d'acord amb els criteris establits en els articles cinc, sis i set d'esta orde i comunicarà de forma expressa als directores o titulars dels centres les modificacions que, si és el cas, hagen d'introduir en la seua proposta i el termini de què disposen per a això i elaborarà un informe al director territorial, tot això en els terminis que marquen les instruccions que es dicten a este efecte.

2. En el cas de les matèries optatives de disseny propi, les Direccions Territorials competents en matèria d'educació proposaran, abans del 15 de març de cada curs acadèmic, el que procedisca autoritzar per al curs següent a la Direcció General competent en matèria d'ordenació i centres docents, perquè resolga respecte a l'autorització.

3. Les matèries optatives de disseny propi dels centres, autoritzades per la Direcció General, podran impartir-se en els cursos successius sense necessitat nova autorització, fins que no es modifiquen les condicions en les quals van ser autoritzades.

Article 9. Alumnes per grup

1. En els centres públics i privats concertats, les matèries optatives de disseny propi i d'oferta general autoritzades només podran ser impartides si hi ha un nombre mínim de 15 alumnes matriculats. En el cas de les matèries d'oferta obligada per part dels centres, no serà necessari un nombre mínim d'alumnes matriculats per a la seua impartició, sempre que hi haja disponibilitat horària del professorat i no supose un augment de la plantilla prevista.

2. Excepcionalment, es podran impartir les matèries optatives a un nombre menor d'alumnes del que s'ha establert amb caràcter general, quan les peculiaritats del centre així ho requerisquen, o circumstàncies especials així ho aconsellen, amb l'autorització de la Direcció General competent en matèria d'ordenació i centres docents.

Article 10. Currículum i programació

1. Els departaments de Castellà: llengua i literatura; Valencià: llengua i literatura i de Matemàtiques es responsabilitzaran de la matèria optativa instrumental corresponent i dissenyaran les programacions d'acord amb les orientacions curriculars de l'annex I. Per a esta programació tindran en compte les necessitats educatives detectades en els alumnes i les alumnes i les programacions de les matèries respectives del curs corresponent i anteriors, incloent-se, si és necessari i a estos efectes, el que corresponga a l'educació primària. Esta programació serà adaptada pels professors i les professores que impartisquen estes matèries a les necessitats específiques del seu alumnat, amb la finalitat que pugua assolir els objectius fixats per a cada una de les respectives matèries. En tot cas, els dits departaments hauran d'establir criteris d'avaluació que guarden coherència entre la matèria optativa a cada un d'ells adscrita i la corresponent matèria instrumental.

2. En els centres públics, els departaments didàctics que es responsabilitzen de la impartició de les matèries optatives dissenyades pels centres i autoritzades per l'administració educativa seran els responsables, així mateix, d'elaborar-ne el currículum. Esta mateixa responsabilitat s'atribuïx en els centres privats a les professores i els professors encarregats d'impartir-les.

Article 11. Planificació i incorporació de l'alumnat

1. Amb caràcter general, la planificació de les matèries optatives serà de curs, excepte les relatives a la Segona llengua estrangera, la Informàtica i les optatives corresponents a les matèries instrumentals que es programaran per a primer, segon i tercer.

d) Profesor o profesora del centro, preferentemente con destino definitivo, que se responsabilizará de su desarrollo; cualificación para impartirla y disponibilidad horaria dentro del departamento.

Artículo 8. Supervisión de materias optativas y autorización de materias de diseño propio

1. La Inspección Educativa supervisarà tanto la selección de materias optativas de la oferta general que realicen los centros como las solicitudes de materias optativas de diseño propio, de acuerdo con los criterios establecidos en los artículos cinco, seis y siete de esta orden y comunicará de forma expresa a los directores o titulares de los centros las modificaciones que, en su caso, deban introducir en su propuesta y el plazo de que disponen para ello y elaborará un informe al director Territorial, todo ello en los plazos que determinen las instrucciones que se dicten al efecto.

2. En el caso de las materias optativas de diseño propio, las Direcciones Territoriales competentes en materia de educación propondrán, antes del 15 de marzo de cada curso académico, lo que proceda autorizar para el curso siguiente a la Dirección General competente en materia de ordenación y centros docentes, para que resuelva respecto a su autorización.

3. Las materias optativas de diseño propio de los centros, autorizadas por la Dirección General, podrán impartirse en los cursos sucesivos sin necesidad de nueva autorización, en tanto no se modifiquen las condiciones en las cuales fueron autorizadas.

Artículo 9. Alumnos y alumnas por grupo

1. En los centros públicos y privados concertados, las materias optativas de diseño propio y de oferta general autorizadas sólo podrán ser impartidas si existe un número mínimo de 15 alumnos y alumnas matriculados. En el caso de las materias de oferta obligada por parte de los centros, no será necesario un número mínimo de alumnos matriculados para su impartición, siempre que exista disponibilidad horaria del profesorado y no suponga un aumento de la plantilla prevista.

2. Excepcionalmente, se podrán impartir las materias optativas a un número menor de alumnos o alumnas de lo establecido con carácter general, cuando las peculiaridades del centro así lo requieran, o circunstancias especiales así lo aconsejen, con la autorización de la Dirección General competente en materia de ordenación y centros docentes.

Artículo 10. Currículo y programación

1. Los departamentos de Castellano: lengua y literatura; Valenciano: lengua y literatura y de Matemáticas se responsabilizarán de la materia optativa instrumental correspondiente y diseñarán las programaciones de acuerdo con las orientaciones curriculares del anexo I. Para esta programación tendrán en cuenta las necesidades educativas detectadas en los alumnos y las alumnas y las programaciones de las materias respectivas del curso correspondiente y anteriores, incluyendo, si es necesario y a estos efectos, lo que corresponda a la educación primaria. Esta programación será adaptada por los profesores y profesoras que impartan estas materias a las necesidades específicas de su alumnado, con la finalidad de que pueda alcanzar los objetivos fijados para cada una de las respectivas materias. En todo caso, dichos departamentos deberán establecer criterios de evaluación que guarden coherencia entre la materia optativa a cada uno de ellos adscrita y la correspondiente materia instrumental.

2. En los centros públicos, los departamentos didácticos que se responsabilicen de la impartición de las materias optativas diseñadas por los centros y autorizadas por la administración educativa serán los responsables, asimismo, de elaborar su currículo. Esta misma responsabilidad se atribuye en los centros privados a las profesoras y profesores encargados de impartirlas.

Artículo 11. Planificación e incorporación del alumnado

1. Con carácter general, la planificación de las materias optativas será de curso, excepto las relativas a la Segunda lengua extranjera, la Informática y las optativas correspondientes a las materias instrumentales que se programarán para primero, segundo y tercero.

2. Els alumnes i les alumnes podran optar per cursar l'optativa de Segona llengua estrangera des de l'inici de l'etapa, o bé incorporar-se en qualsevol dels cursos. Sempre que les possibilitats d'organització del centre i la disponibilitat horària del professorat ho permeten s'organitzaran els grups per nivells de competència. En cas contrari, el professor o la professora de la matèria adoptarà les mesures educatives complementàries més idònies perquè els alumnes i les alumnes puguin assolir els objectius previstos.

3. L'alumnat no podrà canviar a una Segona llengua estrangera diferent de la iniciada al començament de l'etapa. Correspon al director del centre, assessorat pel departament corresponent, valorar amb caràcter excepcional, una vegada estudiades les justificacions presentades per les alumnes i els alumnes o els seus representants legals, si hi ha raons fonamentades que feren justificable el canvi.

Article 12. Impartició de matèries instrumentals

1. La impartició de les matèries optatives corresponents a les matèries instrumentals es podrà organitzar, depenent de l'organització i disponibilitat del centre, de manera que l'alumnat que ho precise reba, de forma simultània o successiva al llarg dels tres cursos, suport per a superar les seues dificultats d'aprenentatge de Castellà: llengua i literatura, Valencià: llengua i literatura i Matemàtiques. En tot cas, la suma dels temps dedicats a estes matèries haurà de coincidir amb l'horari total de les matèries optatives en cada curs.

2. La proposta d'inclusió en les optatives corresponents a les matèries instrumentals serà realitzada, abans del començament del curs o durant el primer trimestre, pel departament d'orientació del centre, o per qui tinga atribuïdes les seues funcions, basant-se en el coneixement que, sobre el desenvolupament del procés d'aprenentatge de l'alumnat i sobre les dificultats sorgides al llarg del mateix, puguin aportar els informes dels tutors i les tutores o els informes d'aprenentatge que s'hauran elaborat al finalitzar el tercer cicle de l'educació primària.

3. L'alumnat que haja cursat en primer o en segon una matèria optativa instrumental podrà incorporar-se, a l'inici del segon curs, a les ensenyances d'una Segona llengua estrangera, Informàtica o a una altra matèria optativa, sempre que a juí de l'equip educatiu, assessorat pel departament d'orientació, o per qui tinga atribuïdes les seues funcions, els alumnes i les alumnes hagen superat les dificultats d'aprenentatge detectades en el seu moment.

Article 13. Treball monogràfic d'investigació

1. Per a l'elecció per l'alumnat del Treball monogràfic d'investigació en quart curs, els centres realitzaran una oferta que permeta triar d'entre, almenys, tres camps de coneixement.

2. El Treball monogràfic d'investigació tindrà caràcter individual, encara que es puga treballar en grup, i es podrà elaborar, a més dels idiomes oficials de la Comunitat Valenciana, en una de les llengües estrangeres que oferisca el centre.

3. El Treball monogràfic d'investigació es durà a terme, preferentment, davall l'orientació d'un dels professors del grup, que es farà càrrec també del seu seguiment i la seua avaluació. El desenvolupament del Treball monogràfic d'investigació i la seua avaluació s'ajustaran a les especificacions arrellegades en l'annex I.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera

En relació amb la convalidació de matèries optatives amb les relatives a les ensenyances professionals de música i dansa, caldrà ajustar-se al que disposa la normativa vigent.

Segona

1. De conformitat amb el que disposa l'annex XI de l'Orde de 14 de juny de 2000, de la conselleria de Cultura i Educació, per la qual es regula la implantació dels programes formatius dirigits a la formació de persones adultes establits en els annexos I i III del Decret 220/1999, de 23 de novembre, del Govern Valencià, i per la qual es

2. Los alumnos y alumnas podrán optar por cursar la optativa de Segunda lengua extranjera desde el inicio de la etapa, o bien incorporarse en cualquiera de los cursos. Siempre que las posibilidades de organización del centro y la disponibilidad horaria del profesorado lo permita se organizarán los grupos por niveles de competencia. En caso contrario, el profesor o profesora de la materia adoptará las medidas educativas complementarias más idóneas para que los alumnos y las alumnas puedan alcanzar los objetivos previstos.

3. El alumnado no podrá cambiar a una Segunda lengua extranjera diferente de la iniciada al comienzo de la etapa. Corresponde al director del centro, asesorado por el departamento correspondiente, valorar con carácter excepcional, una vez estudiadas las justificaciones presentadas por las alumnas y los alumnos o sus representantes legales, si existen razones fundamentadas que hicieran justificable el cambio.

Artículo 12. Impartición de materias instrumentales

1. La impartición de las materias optativas correspondientes a las materias instrumentales se podrá organizar, dependiendo de la organización y disponibilidad del centro, de manera que el alumnado que lo precise reciba, de forma simultánea o sucesiva a lo largo de los tres cursos, apoyo para superar sus dificultades de aprendizaje de Castellano: lengua y literatura, Valenciano: lengua y literatura y Matemáticas. En cualquier caso, la suma de los tiempos dedicados a estas materias deberá coincidir con el horario total de las materias optativas en cada curso.

2. La propuesta de inclusión en las optativas correspondientes a las materias instrumentales será realizada, antes del comienzo del curso o durante el primer trimestre, por el departamento de orientación del centro, o por quien tenga atribuidas sus funciones, basándose en el conocimiento que, sobre el desarrollo del proceso de aprendizaje del alumnado y sobre las dificultades surgidas a lo largo del mismo, puedan aportar los informes de los tutores y tutoras o los informes de aprendizaje que se habrán elaborado al finalizar el tercer ciclo de la educación primaria.

3. El alumnado que haya cursado en primero o en segundo una materia optativa instrumental podrá incorporarse, al inicio del segundo curso, a las enseñanzas de una Segunda lengua extranjera, Informática o a otra materia optativa, siempre que a juicio del equipo educativo, asesorado por el departamento de orientación, o por quien tenga atribuidas sus funciones, los alumnos y las alumnas hayan superado las dificultades de aprendizaje detectadas en su momento.

Artículo 13. Trabajo monográfico de investigación

1. Para la elección por el alumnado del Trabajo monográfico de investigación en cuarto curso, los centros realizarán una oferta que permita elegir de, entre al menos, tres campos de conocimiento.

2. El Trabajo monográfico de investigación tendrá carácter individual, aunque se pueda trabajar en grupo, y se podrá elaborar, además de los idiomas oficiales de la Comunitat Valenciana, en una lengua extranjera de las que oferte el centro.

3. El Trabajo monográfico de investigación se llevará a cabo, preferentemente, bajo la orientación de uno de los profesores del grupo, que se hará cargo también de su seguimiento y evaluación. El desarrollo del Trabajo monográfico de investigación y su evaluación se ajustarán a las especificaciones recogidas en el anexo I.

DISPOSICIONES ADICIONALES

Primera

En relación con la convalidación de materias optativas con las relativas a las enseñanzas profesionales de música y danza, se estará a lo dispuesto en la normativa vigente.

Segunda

1. De conformidad con lo dispuesto en el anexo XI de la Orden de 14 de junio de 2000, de la conselleria de Cultura y Educación, por la que se regula la implantación de los programas formativos dirigidos a la formación de personas adultas establecidos en los anexos I y III del Decreto 220/1999, de 23 de noviembre, del Gobierno Valenciano,

dicten instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres públics de formació de persones adultes de la Comunitat Valenciana (DOGV núm. 3.781, de 28.06.00), en el cicle II de la Formació Bàsica de Persones Adultes s'impartiran tres mòduls optatius. Segons les seues possibilitats organitzatives, els centres de Formació de Persones Adultes oferiran, almenys, tres d'entre les matèries optatives que figuren en la present orde.

2. Per a impartir mòduls optatius diferents de les matèries optatives que es proposen en la present orde, els centres de Formació de Persones Adultes hauran de ser autoritzats per la Direcció General competent en matèria d'ordenació i centres docents, segons el procediment establert a este efecte en l'apartat quatre, punt 3.3.1.2 i següents de la mencionada Orde de 14 de juny de 2000, de la conselleria de Cultura i Educació.

Tercera

La implantació de les matèries optatives regulades en esta orde es realitzarà a partir del curs 2008-2009.

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

Única

Per al curs 2008-2009, la presentació de sol·licituds d'autorització de matèries optatives de disseny propi –a què es referix l'article 7.3 de la present orde–, en els registres de les Direcció Territorial competent en matèria d'educació, o en qualsevol de les formes previstes en l'article 38.4 de la Llei 30/1992 de 26 de novembre, finalitzarà el dia 16 de juny de 2008.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única

Queden derogades l'Orde de 9 de maig de 1995 (DOGV de 05.07.95), de la conselleria d'Educació i Ciència, per la qual es regulen les matèries optatives en l'educació secundària obligatòria, així com l'Orde de 29 de juny de 2000 (DOGV de 10.07.00), per la qual es modifica parcialment l'anterior i l'Orde de 31 de maig de 2004 (DOGV de 23.06.04), de la conselleria de Cultura, Educació i Esport, que amplia l'Orde de 9 de maig abans citada. Així mateix queden derogades totes les disposicions que del mateix rang o d'un rang inferior s'oposen al que disposa la present orde.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

La conselleria competent en matèria d'educació dictarà les disposicions necessàries per a la interpretació, aplicació i desenvolupament del que establix esta orde.

Segona. Entrada en vigor

Esta orde entrarà en vigor l'endemà de la seua publicació en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

València 27 de maig de 2008

El conseller d'Educació,
ALEJANDRO FONT DE MORA TURÓN

ANNEX I

SEGONA LLENGUA ESTRANGERA

L'aprenentatge d'una segona llengua estrangera incidix en la formació general i contribuïx específicament al desenvolupament de les capacitats del llenguatge i de la comunicació al mateix temps que prepara l'alumnat per a utilitzar esta llengua en els seus estudis posteriors o en la seua inserció en el món del treball.

y por la que se dictan instrucciones para la organización y funcionamiento de los centros públicos de formación de personas adultas de la Comunidad Valenciana (DOGV núm. 3.781, de 28.06.00), en el ciclo II de la Formación Básica de Personas Adultas se impartirán tres módulos optativos. Según sus posibilidades organizativas, los centros de Formación de Personas Adultas ofrecerán, al menos, tres de entre las materias optativas que figuran en la presente orden.

2. Para impartir módulos optativos diferentes a las materias optativas que se proponen en la presente orden, los centros de Formación de Personas Adultas deberán ser autorizados por la Dirección General competente en materia de ordenación y centros docentes, según el procedimiento establecido al efecto en el apartado cuatro, punto 3.3.1.2 y siguientes de la mencionada Orden de 14 de junio de 2000, de la conselleria de Cultura y Educación.

Tercera

La implantación de las materias optativas reguladas en esta orden se realizará a partir del curso 2008-2009.

DISPOSICIÓN TRANSITORIA

Única

Para el curso 2008-2009, la presentación de solicitudes de autorización de materias optativas de diseño propio –a que se refiere el artículo 7.3 de la presente orden–, en los registros de las Dirección Territorial competente en materia de educación, o en cualquiera de las formas previstas en el artículo 38.4 de la Ley 30/1992 de 26 de noviembre, finalizará el día 16 de junio de 2008.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Única

Quedan derogadas la Orden de 9 de mayo de 1995 (DOGV de 05.07.95), de la conselleria de Educación y Ciencia, por la que se regulan las materias optativas en la educación secundaria obligatoria, así como la Orden de 29 de junio de 2000 (DOGV de 10.07.00), por la que se modifica parcialmente la anterior y la Orden de 31 de mayo de 2004 (DOGV de 23.06.04), de la conselleria de Cultura, Educación y Deporte, que amplia la Orden de 9 de mayo antes citada. Así mismo quedan derogadas cuantas disposiciones de igual o inferior rango se opongan a lo dispuesto en la presente orden.

DISPOSICIONES FINALES

Primera

La conselleria competente en materia de educación dictará las disposiciones necesarias para la interpretación, aplicación y desarrollo de lo establecido en esta orden.

Segunda. Entrada en vigor

Esta orden entrará en vigor el día siguiente de su publicación en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

Valencia 27 de mayo de 2008

El conseller de Educación,
ALEJANDRO FONT DE MORA TURÓN

ANEXO I

SEGUNDA LENGUA EXTRANJERA

El aprendizaje de una segunda lengua extranjera incide en la formación general y contribuye específicamente al desarrollo de las capacidades del lenguaje y de la comunicación a la vez que prepara al alumnado para utilizar esa lengua en sus estudios posteriores o en su inserción en el mundo del trabajo.

Les llengües estrangeres són actualment un element clau en l'afirmació de la identitat europea: una identitat plurilingüe i multicultural. A més, el coneixement de diverses llengües estrangeres afavorix la lliure circulació de persones i facilita la cooperació cultural, econòmica, tècnica i científica entre els països.

L'oportunitat de conèixer diverses llengües estrangeres suposa, en este sentit, poder participar en els camps de les relacions internacionals, de la cultura, de les ciències, de la tècnica i del treball i accedir en un pla d'igualtat amb persones d'altres països a múltiples possibilitats personals i laborals, i preparar-se per a un espai geogràfic en què el domini de diverses llengües contribuirà a un major enteniment entre els pobles.

El Marc comú europeu de referència per a les llengües estrangeres: aprenentatge, ensenyança, avaluació, que va servir de referent per als continguts i criteris d'avaluació de la primera llengua estrangera, ho serà també per a la segona llengua estrangera i, en conseqüència, s'enfocarà el seu aprenentatge cap al seu ús a fi de desenvolupar la competència comunicativa en distints contextos i sota distintes condicions. La dita competència es posa en funcionament quan es realitzen distintes activitats de la llengua que comprenen la comprensió i l'expressió orals i escrites, i s'utilitzen estratègies apropiades per a cada situació.

En l'Educació Secundària Obligatoria, la Segona Llengua Estrangera és una matèria opcional en els tres primers cursos. No obstant això, els alumnes que la cursen poden haver iniciat el seu aprenentatge com a matèria optativa en qualsevol curs o, inclús, en l'Educació Primària. Per això, el currículum per a la segona llengua estrangera ha de ser prou flexible per a ajustar-se a la diversitat de nivells que pot presentar l'alumnat que té la possibilitat d'iniciar-ne i finalitzar-ne l'aprenentatge en qualsevol dels cursos de l'etapa. Per tant, este currículum desenvolupa els nivells bàsics prenent com a referència el currículum general de llengua estrangera que haurà de ser ajustat tenint en compte les característiques de l'alumnat.

D'altra banda, per a optimitzar els aprenentatges de la segona llengua estrangera, cal tindre en compte que, encara que accedisca per primera vegada a estudiar una segona llengua estrangera, l'alumnat ja té uns coneixements lingüístics generals i una competència comunicativa gràcies a l'aprenentatge formal i a l'ús social d'almenys tres llengües –valencià, castellà i una estrangera. A més, compta amb un bagatge de coneixements lingüístics concrets referits als aspectes formals de les tres llengües conegudes i, a més, amb uns hàbits de reflexió i unes estratègies d'aprenentatge que cal rendibilitzar en l'estudi d'esta segona llengua estrangera. Per tant, s'ha de construir l'aprenentatge d'eixa segona llengua estrangera sobre la base de les capacitats que els estudiants ja posseeixen i que d'alguna manera facilitaran l'ensenyança i l'aprenentatge de la nova llengua. Iniciar eixe estudi sense tindre en compte esta situació de partida seria desaprovechar un potencial valuósíssim per a la consecució dels objectius que es pretenen aconseguir.

En línia amb tot l'anterior, la segona llengua estrangera contribueix al desenvolupament de les competències bàsiques en el mateix sentit i amb la mateixa orientació que ho fa l'estudi de la primera llengua estrangera, el currículum de la qual recull el Decret 112/2007, de 20 de juliol, pel qual s'estableix el currículum de l'Educació Secundària Obligatoria a la Comunitat Valenciana. Per tant, són vàlides per a la segona llengua estrangera les consideracions fetes sobre la contribució de la primera llengua al desenvolupament de les dites competències.

Especificacions sobre els objectius i els continguts

Les ensenyances d'una segona llengua estrangera han d'anar dirigides a assolir els objectius establits per a la primera, amb la necessària adequació al nivell de partida dels alumnes, en el tercer curs de l'etapa.

En relació amb els continguts, el desenvolupament de la capacitat comunicativa en la segona llengua estrangera suposa treballar les destreses bàsiques de la mateixa manera que amb la primera llengua, en el nivell que corresponga a la situació inicial de l'alumnat. En particular i per a cada un dels blocs en què s'organitza el currículum de Llengua Estrangera, cal fer les consideracions següents, que es referixen a continguts que en tot cas han de tractar-se.

Las lenguas extranjeras son actualmente un elemento clave en la afirmación de la identidad europea: una identidad plurilingüe y multicultural. Además, el conocimiento de varias lenguas extranjeras favorece la libre circulación de personas y facilita la cooperación cultural, económica, técnica y científica entre los países.

La oportunidad de conocer varias lenguas extranjeras supone, en tal sentido, poder participar en los campos de las relaciones internacionales, de la cultura, de las ciencias, de la técnica y del trabajo y acceder en un plano de igualdad con personas de otros países a múltiples posibilidades personales y laborales, y prepararse para un espacio geográfico en el que el dominio de varias lenguas contribuirá a un mayor entendimiento entre los pueblos.

El «Marco común europeo de referencia para las lenguas extranjeras: aprendizaje, enseñanza, evaluación», que sirvió de referente para los contenidos y criterios de evaluación de la primera lengua extranjera, lo será también para la segunda lengua extranjera y, en consecuencia, se enfocará su aprendizaje hacia su uso con el fin de desarrollar la competencia comunicativa en distintos contextos y bajo distintas condiciones. Dicha competencia se pone en funcionamiento cuando se realizan distintas actividades de la lengua que comprenden la comprensión y expresión orales y escritas, y utilizando estrategias apropiadas para cada situación.

En la Educación Secundaria Obligatoria, la Segunda lengua extranjera es una materia opcional en los tres primeros cursos. Sin embargo, los alumnos que la cursan pueden haber iniciado su aprendizaje como materia optativa en cualquier curso o incluso, en la Educación Primaria. Por ello, el currículo para la segunda lengua extranjera debe ser lo suficientemente flexible como para ajustarse a la diversidad de niveles que puede presentar el alumnado que tiene la posibilidad de iniciar y finalizar su aprendizaje en cualquiera de los cursos de la etapa. Por lo tanto, este currículo desarrolla los niveles básicos tomando como referencia el currículo general de lengua extranjera que deberá ser ajustado teniendo en cuenta las características del alumnado.

Por otra parte, para optimizar los aprendizajes de la segunda lengua extranjera, hay que tener en cuenta que, aunque acceda por vez primera a estudiar una Segunda lengua extranjera, el alumnado ya tiene unos conocimientos lingüísticos generales y una competencia comunicativa gracias al aprendizaje formal y al uso social de al menos tres lenguas –valenciano, castellano y una extranjera-. Además, cuenta con un bagaje de conocimientos lingüísticos concretos referidos a los aspectos formales de las tres lenguas conocidas y además unos hábitos de reflexión y unas estrategias de aprendizaje que hay que rentabilizar en el estudio de esta Segunda lengua extranjera. Se ha de construir pues el aprendizaje de esa Segunda lengua extranjera sobre la base de las capacidades que los estudiantes ya poseen y que de alguna manera facilitarán la enseñanza y el aprendizaje de la nueva lengua. Iniciar ese estudio sin tener en cuenta esta situación de partida sería desaprovechar un potencial valiosísimo para la consecución de los objetivos que se pretenden conseguir.

En línea con lo anterior, la Segunda lengua extranjera contribuye al desarrollo de las competencias básicas en el mismo sentido y con la misma orientación que lo hace el estudio de la primera lengua extranjera, cuyo currículo viene recogido en el Decreto 112/2007, de 20 de julio, por el que se establece el currículo de la Educación Secundaria Obligatoria en la Comunidad Valenciana. Son válidas, pues, para la Segunda lengua extranjera las consideraciones hechas sobre la contribución de la primera al desarrollo de dichas competencias.

Especificaciones sobre los objetivos y contenidos.

Las enseñanzas de una Segunda lengua extranjera deben ir dirigidas a alcanzar los objetivos establecidos para la primera, con la necesaria adecuación al nivel de partida de los alumnos, en el tercer curso de la etapa.

En relación con los contenidos, el desarrollo de la capacidad comunicativa en la Segunda lengua extranjera supone trabajar las destrezas básicas del mismo modo que con la primera lengua, en el nivel que corresponda a la situación inicial del alumnado. En particular y para cada uno de los bloques en los que se organiza el currículo de Lengua extranjera, cabe hacer las siguientes consideraciones, que se refieren a contenidos que en todo caso han de tratarse.

Bloc 1. Comprendre, parlar i conversar

Respecte a les destreses orals: comprendre, parlar i conversar, les alumnes i els alumnes han de ser capaços d'escoltar i comprendre missatges breus relacionats amb les activitats d'aula: instruccions, preguntes, comentaris, etc., així com d'obtenir informació general i específica en diàlegs i textos orals sobre assumptes quotidians i predicibles. També hauran de desenvolupar les estratègies bàsiques de comprensió de missatges orals, usant el context verbal i no verbal i els coneixements previs sobre la situació.

Aprendran a produir textos orals curts sobre temes quotidians i d'interès personal, amb estructura lògica i amb pronunciació adequada. Seran capaços de respondre adequadament a les informacions requerides pel professor i els companys en les activitats d'aula i participaran en conversacions en parella i en grup dins de l'aula. És important que desenvolupen les estratègies per a superar les interrupcions en la comunicació, fent ús d'elements verbals i no verbals per a expressar-se oralment en les activitats de parella i en grup.

Bloc 2. Llegir i escriure

En relació amb la comprensió de textos escrits, es treballarà la comprensió general i la identificació d'informacions específiques en diferents tipus de textos adaptats, en suport paper i digital, sobre diversos temes relacionats amb continguts de diferents àmbits del coneixement. Així mateix, es desenvoluparà l'ús d'estratègies bàsiques de comprensió lectora: la identificació del tema d'un text pel context visual, l'ús dels coneixements previs sobre el tema, la inferència de significats pel context, per elements visuals, per comparació de paraules o frases semblants a les llengües que coneixen.

Quant a la producció escrita, és important el reconeixement d'algunes de les característiques i convencions del llenguatge escrit i com es diferencia del llenguatge oral. El desenvolupament de l'expressió escrita es realitzarà de manera que permeti arribar a redactar textos curts de forma molt controlada, atenent els elements bàsics de cohesió i les distintes intencions comunicatives. L'ús de les regles bàsiques d'ortografia i de puntuació s'introduirà progressivament i sempre associat a l'ús funcional per a l'èxit d'una comunicació eficaç.

Bloc 3. Reflexió sobre la llengua i el seu aprenentatge

Els alumnes d'esta matèria han tingut ocasió d'incorporar la reflexió sobre la llengua en l'aprenentatge tant de la llengua o llengües pròpies com de la primera llengua estrangera. Esta circumstància permetrà remetre els continguts d'este bloc als coneixements ja estudiats sobre estructures lingüístiques, i centrar-se, d'esta manera, en elements diferenciadors i en tot el que pugui ser útil per a comunicar-se i comprendre els altres.

La reflexió sobre l'aprenentatge inclourà, com en la primera llengua estrangera, l'aplicació d'estratègies bàsiques per a recordar, emmagatzemar i revisar vocabulari, i l'ús progressiu de recursos per a l'aprenentatge: diccionaris, llibres de consulta i tecnologies de la informació i la comunicació. A més, s'iniciarán en la reflexió sobre la utilització i el significat de les formes gramaticals adequades a distintes intencions comunicatives. D'altra banda, hauran d'aprendre a autoavaluar-se i corregir les seues produccions orals i escrites i a acceptar l'error com a part del procés d'aprenentatge i mostrar una actitud positiva per a superar-lo.

Bloc 4. Dimensió social i cultural

Finalment, els alumnes han de reconèixer i valorar la segona llengua estrangera com a instrument de comunicació en l'aula, o amb persones d'altres cultures, al mateix temps que valoren l'enriquiment personal que suposa la relació amb persones pertanyents a altres cultures i desenvolupen el respecte cap als parlants de la llengua estrangera. Han d'adquirir coneixements sobre els costums i els trets de la vida quotidiana propis dels països on es parla eixa llengua i mostrar interès per obtenir informacions de tipus històric, geogràfic o literari d'estos països.

Especificacions sobre els criteris d'avaluació

La diversitat de possibles nivells inicials aconsella que l'avaluació es fongue en el grau d'avanç que s'ha aconseguit a partir de la situació de partida de cada un dels alumnes. En este sentit, els criteris

Bloque 1. Comprender, hablar y conversar.

Con respeto a las destrezas orales comprender, hablar y conversar, las alumnas y los alumnos deben ser capaces de escuchar y comprender mensajes breves relacionados con las actividades de aula: instrucciones, preguntas, comentarios, etc., así como de obtener información general y específica en diálogos y textos orales sobre asuntos cotidianos y predecibles. También habrán de desarrollar las estrategias básicas de comprensión de mensajes orales, usando el contexto verbal y no verbal y los conocimientos previos sobre la situación.

Aprenderán a producir textos orales cortos sobre temas cotidianos y de interés personal, con estructura lógica y con pronunciación adecuada. Serán capaces de responder adecuadamente a las informaciones requeridas por el profesor y los compañeros en las actividades de aula y participarán en conversaciones en pareja y en grupo dentro del aula. Es importante que desarrollen las estrategias para superar las interrupciones en la comunicación, haciendo uso de elementos verbales y no verbales para expresarse oralmente en las actividades de pareja y en grupo.

Bloque 2. Leer y escribir.

En relación con la comprensión de textos escritos, se trabajará la comprensión general y la identificación de informaciones específicas en diferentes tipos de textos adaptados, en soporte papel y digital, sobre diversos temas relacionados con contenidos de distintos ámbitos del conocimiento. Asimismo, se desarrollará el uso de estrategias básicas de comprensión lectora: la identificación del tema de un texto por el contexto visual, el uso de los conocimientos previos sobre el tema, la inferencia de significados por el contexto, por elementos visuales, por comparación de palabras o frases similares a las lenguas que conocen.

En cuanto a la producción escrita, es importante el reconocimiento de algunas de las características y convenciones del lenguaje escrito y cómo se diferencia del lenguaje oral. El desarrollo de la expresión escrita se realizará de modo que permita llegar a redactar textos cortos de forma muy controlada, atendiendo a los elementos básicos de cohesión y a distintas intenciones comunicativas. El uso de las reglas básicas de ortografía y de puntuación se introducirá progresivamente y siempre asociado al uso funcional para el logro de una comunicación eficaz.

Bloque 3. Reflexión sobre la lengua y su aprendizaje.

Los alumnos de esta materia han tenido ocasión de incorporar la reflexión sobre la lengua en el aprendizaje tanto de la lengua o lenguas propias como de la primera lengua extranjera. Esta circunstancia permitirá remitir los contenidos de este bloque a los conocimientos ya realizados sobre estructuras lingüísticas, centrándose, de este modo, en elementos diferenciadores y en todo lo que pueda ser útil para comunicarse y comprender a otros.

La reflexión sobre el aprendizaje incluirá, como en la primera lengua extranjera, la aplicación de estrategias básicas para recordar, almacenar y revisar vocabulario, y el uso progresivo de recursos para el aprendizaje: diccionarios, libros de consulta y tecnologías de la información y la comunicación. Además, se iniciarán en la reflexión sobre la utilización y el significado de las formas gramaticales adecuadas a distintas intenciones comunicativas. Por otro lado, tendrán que aprender a autoevaluarse y corregir sus producciones orales y escritas, y a aceptar el error como parte del proceso de aprendizaje mostrando una actitud positiva para superarlo.

Bloque 4. Dimensión social y cultural.

Por último, los alumnos han de reconocer y valorar la Segunda lengua extranjera como instrumento de comunicación en el aula, o con personas de otras culturas, a la vez que valoran el enriquecimiento personal que supone la relación con personas pertenecientes a otras culturas y desarrollan el respeto hacia los hablantes de la lengua extranjera. Deben adquirir conocimientos sobre las costumbres y rasgos de la vida cotidiana propios de los países donde se habla esa lengua y mostrar interés por obtener informaciones de tipo histórico, geográfico o literario de estos mismos países.

Especificaciones sobre los Criterios de evaluación.

La diversidad de posibles niveles iniciales aconseja que la evaluación se fundamente en el grado de avance que se ha logrado a partir de la situación de partida de cada uno de los alumnos. En este sentido, los

d'avaluació de la primera llengua estrangera han d'utilitzar-se com a referent tant per a la determinació del punt de partida com per a la del nivell final i, en funció d'això, del grau d'avanç experimentat per cada un dels alumnes.

INFORMÀTICA

Al llarg de l'últim segle, la tecnologia ha anat adquirint una importància progressiva en la vida de les persones i en el funcionament de la societat. Dins de les diverses tecnologies, destaca la informàtica, o tecnologies de la informació, com a branca que estudia el tractament d'esta per mitjà de l'ús de màquines automàtiques. El seu protagonisme actual rau a ser dinamitzadora d'una tercera revolució productiva en què la informació ocupa el lloc de l'energia. Els sistemes de comunicacions han suposat l'impuls definitiu han generat un nou entorn tecnològic que es caracteritza per la seua interactivitat. La nostra societat s'ha vist condicionada per tots estos desenvolupaments fins al punt de denominar-se «societat de la informació».

Ja en 1970 s'indicava que els mitjans de producció es desplaçaven des dels sectors industrials als sectors de servicis, on destaca la manipulació i el processament de qualsevol tipus d'informació. Des del punt de vista econòmic, les tecnologies de la informació es consideren nous motors de desenvolupament i progrés, en un procés que no ha deixat d'incrementar-se en les últimes dècades.

Però no podem perdre de vista el marc sociocultural, on nombrosos reptes ens condicionen. D'una banda, el creixement de la brexa digital ens ha d'impulsar a analitzar les llums i les ombres d'este model de societat que, a pesar de dotar-nos de mitjans per a accedir quasi universalment a la informació, no aconsegueix incorporar tots els membres de la societat humana a este procés. També hem d'afegir a la nostra reflexió com l'enorme flux d'informació influeix en els, cada dia més comuns, conflictes entre accés lliure i lleis de copyright o drets d'autor. Finalment, i en especial des del món de l'educació, hem de considerar que la informació no és el mateix que el coneixement. Este canvi de paradigma s'ha proposat des de nombroses fonts, ja que el coneixement és el fruit d'un procés de construcció activa, que requereix tractar la informació amb esperit crític, analitzar-la, seleccionar els diferents elements que la componen i incorporar els més interessants a una base de coneixements.

Per la seua importància, es proposa esta matèria opcional en els tres primers cursos d'Educació Secundària Obligatoria. No és tan sols una matèria instrumental, sinó que també ha de capacitar per a comprendre un present cultural i social. La seua finalitat és, doncs, formar l'alumnat en el coneixement i ús responsable de la informàtica com a eina de treball, de creativitat, de comunicació, d'organització i d'oci.

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques

Esta matèria contribueix a l'adquisició de la competència en el coneixement i la interacció amb el medi físic per mitjà del coneixement de l'entorn informàtic i a través del desenvolupament de destreses tècniques per a interactuar amb este en diversos processos i activitats.

La contribució a l'autonomia i la iniciativa personal es presentarà per mitjà d'una metodologia activa que, com en altres àmbits de l'educació tecnològica, utilitze processos en forma de projectes que permeten, en la mesura que siga possible, la necessària aportació personal.

El tractament específic de les tecnologies de la informació i la comunicació s'integra en esta matèria de forma principal. No sols planteja un coneixement instrumental i tècnic, sinó tota la necessària reflexió sobre el marc social i cultural que la informàtica ha modificat des de la seua irrupció a finals del segle XX.

L'adquisició de la competència social i ciutadana es construeix tant a partir de les possibilitats de projectes d'aplicació que permeten adquirir destreses socials bàsiques des de la interacció i presa de decisions de l'alumnat, com de la imprescindible reflexió sobre les responsabilitats ciutadanes adquirides en l'ús de les tecnologies de la informació.

Per a millorar el coneixement de l'organització i el funcionament de les societats, es col·labora des de l'anàlisi i l'ús de la informació i

critérios de evaluación de la primera lengua extranjera deben utilizarse como referente tanto para la determinación del punto de partida como para la del nivel final y, en función de ello, del grado de avance experimentado por cada uno de los alumnos.

INFORMÁTICA

A lo largo del último siglo la tecnología ha ido adquiriendo una importancia progresiva en la vida de las personas y en el funcionamiento de la sociedad. Dentro de las diversas tecnologías destaca la informática, o tecnologías de la información, como rama que estudia el tratamiento de ésta mediante el uso de máquinas automáticas. Su protagonismo actual radica en ser dinamizadora de una tercera revolución productiva en la que la información ocupa el lugar de la energía. Los sistemas de comunicaciones han supuesto el impulso definitivo han generado un nuevo entorno tecnológico que se caracteriza por su interactividad. Nuestra sociedad se ha visto condicionada por todos estos desarrollos hasta el punto de denominarse «sociedad de la información».

Ya en 1970 se indicaba que los medios de producción se desplazaban desde los sectores industriales a los sectores de servicios, donde destaca la manipulación y procesamiento de todo tipo de información. Desde el punto de vista económico, las tecnologías de la información se consideran nuevos motores de desarrollo y progreso, en un proceso que no ha dejado de incrementarse en las últimas décadas.

Pero no podemos perder de vista el marco sociocultural, donde numerosos retos nos condicionan. Por un lado, el crecimiento de la brecha digital nos debe impulsar a analizar las luces y las sombras de este modelo de sociedad que, a pesar de dotarnos de medios para acceder casi universalmente a la información, no consigue incorporar a todos los miembros de la sociedad humana a este proceso. También debemos añadir a nuestra reflexión cómo el enorme flujo de información influye en los, cada día más comunes, conflictos entre acceso libre y leyes de copyright o derechos de autor. Finalmente, y en especial desde el mundo de la educación, debemos considerar que la información no es lo mismo que el conocimiento. Este cambio de paradigma se ha propuesto desde numerosas fuentes, ya que el conocimiento es el fruto de un proceso de construcción activa, que requiere tratar la información con espíritu crítico, analizarla, seleccionar sus distintos elementos e incorporar los más interesantes a una base de conocimientos.

Por su importancia, se propone esta materia opcional en los tres primeros cursos de Educación Secundaria Obligatoria. No es tan sólo una materia instrumental, sino que también debe capacitar para comprender un presente cultural y social. Su finalidad es, pues, formar al alumnado en el conocimiento y uso responsable de la informática como herramienta de trabajo, de creatividad, de comunicación, de organización y de ocio.

Contribución de la materia a la adquisición de las competencias básicas

Esta materia contribuye a la adquisición de la competencia en el conocimiento y la interacción con el medio físico mediante el conocimiento del entorno informático y a través del desarrollo de destrezas técnicas para interactuar con éste en diversos procesos y actividades.

La contribución a la autonomía e iniciativa personal se desarrollará mediante una metodología activa que, como en otros ámbitos de la educación tecnológica, emplee procesos en forma de proyectos que permitan, dentro de lo posible, la necesaria aportación personal.

El tratamiento específico de las tecnologías de la información y la comunicación, se integra en esta materia de forma principal. No sólo plantea un conocimiento instrumental y técnico, sino toda la necesaria reflexión sobre el marco social y cultural que la Informática ha modificado desde su irrupción a finales del siglo XX.

La adquisición de la competencia social y ciudadana se construye tanto a partir de las posibilidades de proyectos de aplicación que permitan adquirir destrezas sociales básicas desde la interacción y toma de decisiones del alumnado, como de la imprescindible reflexión sobre las responsabilidades ciudadanas adquiridas en el uso de las tecnologías de la información.

Para mejorar el conocimiento de la organización y funcionamiento de las sociedades se colabora desde el análisis y uso de la información

la comunicació com a fonts de comprensió i transformació de l'entorn social.

La contribució a la competència en comunicació lingüística es realitza a través de l'adquisició de vocabulari específic en els processos de cerca, anàlisi, selecció, resum i comunicació d'informació, i en totes les activitats que proposen com a finalitat la publicació i la difusió de continguts.

La contribució a la competència per a aprendre a aprendre es materialitza per mitjà d'estratègies de resolució de problemes on, després d'adquirir els necessaris coneixements, és imprescindible fer-los significatius per a abordar un projecte.

Informàtica. 1r d'ESO

Informàtica: l'ordinador i la navegació per Internet

Objectius

Es pretén que l'alumne

1. Prenga consciència de les tecnologies de la informació i la comunicació, en valora l'existència, les aportacions i els riscos.

2. Siga capaç de reconèixer les tecnologies de la informació expressades en qualsevol forma o mode en el seu entorn quotidià.

3. Domine, se senta segur i adquireisca les habilitats necessàries en l'ús inicial i bàsic de l'ordinador.

4. Faça de l'ordinador una ferramenta habitual en el seu quefer diari, especialment en les tasques adequades al seu nivell acadèmic:

– recerca d'informació,

– generació de documents amb text i imatges.

Blocs de continguts

Informàtica i societat. 4 hores

1. La informàtica com a element d'innovació. Àmbits: domèstic, científic, social, industrial.

2. Seguretat i higiene. Precaucions, riscos i ergonomia.

3. La societat de la informació. Accés universal a la informació, facilitats d'accés per als ciutadans, bretxa digital, alfabetització digital.

Sistemes informàtics. 8 hores

1. Elements d'un S.I.

– Maquinari: tipus d'ordinadors, components, perifèrics.

– Programari: sistemes operatius i aplicacions.

2. Ús pràctic de l'ordinador. Ús bàsic.

3. Perifèrics. Tipologia i manteniment. Instal·lació i manteniment de perifèrics: escàners i impressores.

4. Protecció del sistema. Antivirus. Instal·lació, i actualització. Exploració del sistema; característiques de l'antivirus. Mesures preventives.

Sistemes operatius i organització de la informació. 12 hores

1. Conceptes i característiques dels sistemes operatius. Terminologia i elements d'un SO: tasques o processos, servicis, usuaris, recursos, entorn gràfic/consola, escriptori, servidor/client.

2. Aspectes comuns de la interfície de les aplicacions. Finestres, menús, barres de ferramentes, barres de desplaçament.

3. L'escriptori i els seus elements. Barra de tasques, menús, icones, accesos directes.

4. Organització de la informació. Ús i creació de directoris, subdirectoris, arxius, copiar, moure, esborrar arxius i directoris.

Internet. 16 hores

1. Conceptes, terminologia i funcionament. Usos en els diferents àmbits. Terminologia, elements i estructura d'Internet. Modes de connexió i factors que determinen la velocitat.

2. WWW. Terminologia de www: servidor, clients, servicis, URL, dominis.

3. Navegació en el web. Navegació eficient, generació i seguiment d'itineraris rellevants per al treball que es vol realitzar.

4. Navegadors web. Configuració, paràmetres, aspecte i maneig, restriccions de seguretat, utilització de proxy/caché, organització de direccions URL i pàgines visitades anteriorment.

5. Recerca d'informació i recursos en Internet. Buscadors: tipus i característiques.

6. Correu electrònic a través de web.

7. Actituds en Internet: prudència, correcció, cortesia i responsabilitat a l'intercanviar informació.

y la comunicació como fuentes de comprensión y transformación del entorno social.

La contribución a la competencia en comunicación lingüística se realiza a través de la adquisición de vocabulario específico en los procesos de búsqueda, análisis, selección, resumen y comunicación de información, y en todas las actividades que proponen como finalidad la publicación y difusión de contenidos.

La contribución a la competencia para aprender a aprender se materializa mediante estrategias de resolución de problemas donde, tras adquirir los necesarios conocimientos, es imprescindible hacerlos significativos para abordar un proyecto.

Informática. 1º de ESO

Informática: el ordenador y la navegación por Internet

Objetivos

Se pretende que el alumno

1. Tome conciencia de las Tecnologías de la Información y la Comunicación, valore su existencia, sus aportaciones y sus riesgos.

2. Sea capaz de reconocer las Tecnologías de la Información expresadas en cualquier forma o modo en su entorno cotidiano.

3. Domine, se sienta seguro y adquiera las habilidades necesarias en el uso inicial y básico del ordenador.

4. Haga del ordenador una herramienta habitual en su quehacer diario, especialmente en las tareas acordes a su nivel académico:

– búsqueda de información,

– generación de documentos con texto e imágenes.

Bloques de contenidos

Informática y sociedad. 4 Horas

1. La informática como elemento de innovación. Ámbitos: doméstico, científico, social, industrial.

2. Seguridad e higiene. Precauciones, riesgos y ergonomía.

3. La Sociedad de la Información. Acceso universal a la información, facilidades de acceso para los ciudadanos, brecha digital, alfabetización digital.

Sistemas informáticos. 8 Horas

1. Elementos de un S.I.

– Hardware: Tipos de ordenadores, componentes, periféricos.

– Software: Sistemas Operativos y aplicaciones.

2. Uso práctico del ordenador. Uso básico.

3. Periféricos. Tipología y mantenimiento. Instalación y mantenimiento de periféricos: escáners e impresoras.

4. Protección del sistema. Antivirus. Instalación, y actualización. Exploración del sistema; características del antivirus. Medidas preventivas.

Sistemas operativos y Organización de la información. 12 Horas

1. Conceptos y características de los sistemas operativos. Terminología y elementos de un S.O.: tareas y/o procesos, servicios, usuarios, recursos, entorno gráfico/consola, escritorio, servidor/cliente.

2. Aspectos comunes de la interfaz de las aplicaciones. Ventanas, menús, barras de herramientas, barras de desplazamiento.

3. El escritorio y sus elementos. Barra de tareas, menús, iconos, accesos directos.

4. Organización de la información. Uso y creación de directorios, subdirectorios, archivos, copiar, mover, borrar archivos y directorios.

Internet. 16 Horas

1. Conceptos, terminología y funcionamiento. Usos en los diferentes ámbitos. Terminología, elementos, y estructura de Internet. Modos de conexión y factores que determinan la velocidad.

2. WWW. Terminología de www: servidor, clientes, servicios, URL, dominios.

3. Navegación en la web. Navegación eficiente, generación y seguimiento de itinerarios relevantes para el trabajo que se desea realizar.

4. Navegadores web. Configuración parámetros, aspecto y manejo, restricciones de seguridad, utilización de proxy/caché, organización de direcciones URL y páginas visitadas anteriormente.

5. Búsqueda de información y recursos en Internet. Buscadores: tipos y características.

6. Correo electrónico a través de web.

7. Actitudes en Internet: prudencia, corrección, cortesia y responsabilidad al intercambiar información.

Imatge i so. 12 hores

1. Conceptes, elements i operacions d'edició.
 - Conceptes: Mapa de bits, píxel, color, mostreig.
 - Elements: Objectes, textos, formes, colors, tons, contorns, efectes, vores, marcs, brotxes, pinzells, capes, paletes, màscares, etc.

- Operacions d'edició: moure, rotar, duplicar, agrupar, escalar.
2. Editor de mapa de bits. Realització de dibuixos en mapa de bits.
3. Reproductors de so. Distints tipus de formats. Ús de reproductors per als distints formats de so.

Processador de text. 20 hores

1. Elements d'un document: Encapçalament, peu, paràgraf, fonts, formats.
2. Format d'un text: de caràcter, paràgraf, pàgina, secció i document. Tipus de fonts i característiques. Idioma. Alineacions, marges, sagnies, Vinyetes, enumeracions i columnes. Estils. Saber utilitzar els formats adequats en funció del document que s'ha d'elaborar.
3. Edició de textos. Creació de documents, emmagatzemament i impressió.

4. Taules.

5. Treball amb objectes gràfics.

Criteris d'avaluació

1. Analitzar la informàtica com a element d'innovació i en quins àmbits ha modificat substancialment la nostra vida.

2. Prendre consciència de la seguretat i la higiene, precaucions, riscos i ergonomia quan es treballa amb sistemes informàtics.

3. Familiaritzar-se amb la societat de la informació i tot el que comporta.

4. Reconèixer i discernir els elements d'un sistema informàtic

- En maquinari: tipus d'ordinadors, components, perifèrics. Conèixer i identificar tipologies d'ordinadors i els seus components. Ús bàsic.

- En programari: sistemes operatius i aplicacions. Conèixer i identificar els diferents tipus d'aplicacions / sistema operatiu.

5. Fer un ús pràctic de l'ordinador. Aprendre a usar el ratolí, el teclat, el monitor i la impressora.

6. Classificar i conèixer els perifèrics, instal·lació i manteniment.

7. Protegir el sistema, instal·lar i actualitzar antivirus.

8. Conèixer els conceptes, les característiques, la terminologia i els elements d'un sistema operatiu.

9. Conèixer aspectes comuns de la interfície de les aplicacions.

10. Utilitzar l'escriptori i els seus elements, com a interfície d'usuari.

11. Organitzar la informació. Usar i crear directoris, subdirectoris, arxius, copiar, moure, esborrar arxius i directoris.

12. Conèixer els conceptes, la terminologia i el funcionament.

13. Navegar de forma eficient. Extraure, emmagatzemar, organitzar i utilitzar la informació.

14. Configurar paràmetres, aspecte i maneig, de navegadors web.

15. Buscar informació i recursos en Internet. Identificar l'objectiu de recerca i elecció del buscador adequat per a cada cas. Desenvolupar capacitats de recerca, interpretació, discriminació i valoració de la informació obtinguda a través d'Internet. Conèixer diverses fonts d'informació com biblioteques, cursos, materials formatius, premsa, etc.

16. Comunicar-se a través de correu electrònic.

17. Valorar actituds en Internet.

18. Fer ús dels conceptes, elements i operacions d'edició.

19. Realitzar dibuixos en mapa de bits.

20. Reproduir so i analitzar-ne formats.

21. Utilitzar els elements d'un document: Encapçalament, peu, paràgraf, fonts, formats.

22. Utilitzar i fer ús del format d'un text.

23. Editar textos. Elaborar documents, emmagatzemar-los i imprimir-los.

24. Treballar amb taules, objectes gràfics.

Informàtica: comunicacions per internet i ofimàtica optativa informàtica segon d'ESO

Imagen y sonido. 12 Horas

1. Conceptos, elementos y operaciones de edición.

- Conceptos: Mapa de bits, píxel, color, muestreo.

- Elementos: Objetos, textos, formas, colores, tonos, contornos, efectos, bordes, marcos, brochas, pinceles, capas, paletas, máscaras, etc.

- Operaciones de edición: mover, rotar, duplicar, agrupar, escalar.

2. Editor de mapa de bits. Realización de dibujos en mapa de bits.

3. Reproductores de sonido. Distintos tipos de formatos. Uso de reproductores para los distintos formatos de sonido.

Procesador de texto. 20 Horas

1. Elementos de un documento: Encabezado, pie, párrafo, fuentes, formatos.

2. Formato de un texto: de carácter, párrafo, página, sección y documento. Tipos de fuentes y características. Idioma. Alineaciones, márgenes, sangrías. Viñetas, enumeraciones y columnas. Estilos. Saber utilizar los formatos adecuados en función del documento a elaborar.

3. Edición de textos. Creación de documentos, almacenamiento e impresión.

4. Tablas

5. Trabajo con objetos gráficos.

Criterios de evaluación

1. Analizar la informática como elemento de innovación y en que ámbitos ha modificado sustancialmente nuestra vida.

2. Tomar conciencia de la seguridad e higiene, precauciones, riesgos y ergonomía cuando se trabaja con sistemas informáticos.

3. Familiarizarse con la Sociedad de la Información y todo lo que ella conlleva.

4. Reconocer y discernir los elementos de un S.I.

- En hardware: Tipos de ordenadores, componentes, periféricos. Conocer e identificar tipologías de ordenadores y sus componentes. Uso básico.

- En software: Sistemas Operativos y aplicaciones. Conocer e identificar los diferentes tipos de aplicaciones / S.O.

5. Hacer un uso práctico del ordenador. Aprender a usar el ratón, teclado, monitor e impresora.

6. Clasificar y conocer los periféricos, instalación y mantenimiento.

7. Proteger el sistema, instalar y actualizar antivirus.

8. Conocer los conceptos, características, terminología y elementos de un S.O.

9. Conocer aspectos comunes de la interfaz de las aplicaciones.

10. Utilizar el escritorio y sus elementos, como interfaz de usuario.
11. Organizar la información. Usar y crear directorios, subdirectorios, archivos, copiar, mover, borrar archivos y directorios.

12. Conocer los conceptos, terminología y funcionamiento.

13. Navegar de forma eficiente. Extraer, almacenar, organizar y utilizar la información.

14. Configurar parámetros, aspecto y manejo, de navegadores web.

15. Buscar información y recursos en Internet. Identificar el objetivo de búsqueda y elección del buscador adecuado para cada caso. Desarrollar capacidades de búsqueda, interpretación, discriminación y valoración de la información obtenida a través de Internet. Conocer diversas fuentes de información como bibliotecas, cursos, materiales formativos, prensa, etc.

16. Comunicarse a través de correo electrónico.

17. Valorar actitudes en Internet.

18. Hacer uso de los conceptos, elementos y operaciones de edición.

19. Realizar dibujos en mapa de bits.

20. Reproducir sonido analizando formatos.

21. Utilizar los elementos de un documento: Encabezado, pie, párrafo, fuentes, formatos.

22. Utilizar y hacer uso del formato de un texto.

23. Editar textos. Elaborar documentos, almacenarlos e imprimirlos.

24. Trabajar con tablas, objetos gráficos.

Informática: comunicaciones por internet y ofimática optativa informática segundo ESO.

Objectius

Es pretén que l'alumne:

1. Prenga consciència que ell, com a individu, està immers en la societat de la informació, que en valora les aportacions i els riscos.

2. Siga capaç de relacionar-se amb grups de treball o grups d'interès i d'integrar-s'hi a través de les noves tecnologies.

3. Faça de l'ordinador una ferramenta habitual en el seu quefer diari, especialment en les tasques adequades al seu nivell acadèmic:

– generació d'imatges

– generació de text

– càlcul

– recerca d'informació en la xarxa.

4. Siga capaç de combinar les diferents ferramentes apreses, per a generar documents i informes, inserint o vinculant fonts d'informació.

5. Intercanvie informació utilitzant el correu electrònic i la missatgeria electrònica.

Blocs de continguts

Informàtica i societat. 4 hores

1. Seguretat i higiene. Precaucions, riscos i ergonomia.

2. Introducció i evolució històrica de la informàtica.

3. La societat de la informació. Accés universal a la informació, facilitats d'accés per als ciutadans, bretxa digital, alfabetització digital.

4. Comerç electrònic. Aspectes socials, actitudinals i àmbits d'ús del comerç electrònic.

Sistemes informàtics. 4 hores

1. Ús fluid i pràctic de l'ordinador. El ratolí, el teclat, el monitor i la impressora.

2. Digitalització de la informació. Concepte d'analògic i digital. Concepte de mostreig.

3. Protecció del sistema. Antivirus.

Sistemes operatius. 4 hores

1. L'escriptori i els seus elements.

2. Configuració del sistema operatiu. Personalització del sistema operatiu, configuració de l'hora, l'idioma, la moneda, estalvi de pantalles, fonts...

3. Ús i creació de directoris, subdirectoris, arxius. Copiar, moure, esborrar arxius i directoris. Còpies de seguretat.

4. Utilitats del sistema operatiu.

5. Perifèrics: instal·lació, desinstal·lació i configuració. Impressora, escàner, ratolí

Internet. 14 hores

1. Navegació en el web. Navegació eficient, generació i seguiment d'itineraris rellevants per al treball que es vol realitzar.

2. Navegadors web. Configuració, paràmetres, aspecte i maneig, restriccions de seguretat, utilització de proxy/caché, organització de direccions URL i pàgines visitades anteriorment.

3. Busca d'informació i recursos en Internet. Buscadors: tipus i característiques.

4. Correu electrònic. Enviament i recepció de missatges de correu electrònic. Llibreta de direccions. Annexat d'arxius. Organització i filtratge de missatges. Precaucions que s'han de prendre. Normes de cortesia en la comunicació. Fiabilitat i credibilitat dels missatges rebuts.

5. Actituds en Internet: prudència, correcció, cortesia i responsabilitat quan s'intercanvia informació.

6. Mitjans de comunicació en Internet. Premsa digital, ràdio i televisió a través d'Internet.

7. Missatgeria instantània.

Tractament d'imatges. 10 hores

1. Conceptes, elements i operacions d'edició.

– Conceptes: mapa de bits, píxel, color, mostreig.

– Elements: objectes, textos, formes, colors, tons, contorns, efectes, vores, marcs, brotxes, pinzells, capes, paletes, màscares, etc.

– Operacions d'edició: moure, rotar, duplicar, agrupar, escalar.

Objetivos

Se pretende que el alumno

1. Tome conciencia de que él, como individuo, esta inmerso en la Sociedad de la Información, que valore sus aportaciones y sus riesgos.

2. Sea capaz de relacionarse con e integrarse en, grupos de trabajo y/o grupos de interés, a través de las nuevas tecnologías.

3. Haga del ordenador una herramienta habitual en su quehacer diario, especialmente en las tareas acordes a su nivel académico:

– generación de imágenes

– generación de texto

– cálculo

– búsqueda de información en la red.

4. Sea capaz de combinar las diferentes herramientas aprendidas, para generar documentos e informes, insertando y/o vinculando fuentes de información.

5. Intercambie información utilizando el correo electrónico, y la mensajería electrónica.

Bloques de contenidos

Informática y sociedad. 4 horas.

1. Seguridad e higiene. Precauciones, riesgos y ergonomía.

2. Introducción y evolución histórica de la informática.

3. La Sociedad de la Información. Acceso universal a la información, facilidades de acceso para los ciudadanos, brecha digital, alfabetización digital.

4. Comercio electrónico. Aspectos sociales, actitudinales y ámbitos de uso del comercio electrónico.

Sistemas informáticos. 4 horas.

1. Uso fluido y práctico del ordenador. Ratón, Teclado, Monitor e Impresora.

2. Digitalización de la información. Concepto de analógico y digital. Concepto de muestreo.

3. Protección del sistema. Antivirus.

Sistemas operativos. 4 horas.

1. El escritorio y sus elementos.

2. Configuración del Sistema Operativo. Personalización del S.O., configuración de la hora, idioma, moneda, salvapantallas, fuentes...

3. Uso y creación de directorios, subdirectorios, archivos, copiar, mover, borrar archivos y directorios. Copias de seguridad.

4. Utilidades del Sistema Operativo.

5. Periféricos: Instalación, desinstalación y configuración. Impresora, escáner, ratón

Internet. 14 horas.

1. Navegación en la web. Navegación eficiente, generación y seguimiento de itinerarios relevantes para el trabajo que se desea realizar.

2. Navegadores web. Configuración parámetros, aspecto y manejo, restricciones de seguridad, utilización de proxy/caché, organización de direcciones URL y páginas visitadas anteriormente.

3. Búsqueda de información y recursos en Internet. Buscadores: tipos y características.

4. Correo electrónico. Envío y recepción de mensajes de correo electrónico. Libreta de direcciones. Anexionado de archivos. Organización y filtrado de mensajes. Precauciones que se deben tomar. Normas de cortesia en la comunicación. Fiabilidad y credibilidad de los mensajes recibidos.

5. Actitudes en Internet: prudencia, corrección, cortesia y responsabilidad al intercambiar información.

6. Medios de comunicación en Internet. Prensa digital, radio y televisión a través de Internet.

7. Mensajería instantánea.

Tratamiento de imágenes. 10 horas.

1. Conceptos, elementos y operaciones de edición.

– Conceptos: mapa de bits, píxel, color, muestreo.

– Elementos: objetos, textos, formas, colores, tonos, contornos, efectos, bordes, marcos, brochas, pinceles, capas, paletas, máscaras, etc.

– Operaciones de edición: mover, rotar, duplicar, agrupar, escalar.

2. Captura d'imatges. Dispositius. Reconeixement òptic de caràcters. Escàner, càmera fotogràfica digital, captura de pantalles, càmeres web.

3. Formats d'emmagatzemament d'imatges. Conversió.

4. Retoc fotogràfic. Fotocomposicions, efectes fotogràfics, filtres, dimensionat, qualitat, compressió i resolució.

Tractament de so. 6 hores

1. Conceptes sobre so digital i analògic. Ones i freqüències de mostratge, qualitat, soroll.

2. Reproductors dels distints tipus de formats.

Processador de text. 18 hores

1. Elements d'un document: Encapçalament, peu, paràgraf, fonts, formats.

2. Format d'un text: de caràcter, paràgraf, pàgina, secció i document. Tipus de fonts i característiques. Idioma. Alineacions, marges, sagnies, vinyetes, enumeracions i columnes. Estils.

3. Edició de textos. Elaborar documents, emmagatzemar-los i imprimir-los.

4. Taules, vores i marcs.

5. Objectes gràfics.

6. Ferramentes de dibuix pròpies del processador de textos.

7. Tipus de documents. Plantilles.

8. Ferramentes del processador de textos: recerca, substitució, corrector, sinònims, guions, autocorrecció, indexació, marcadors i hiperenllaços, combinació amb fonts de dades.

Fulls de càlcul. 12 hores

1. Introducció als programes científics per al càlcul.

2. Elements d'un full de càlcul: fulls, files, columnes, cel·les, rangs, dades i fórmules.

3. Edició de cel·les: Introduir, desplaçar, omplir, bloquejar, ocultar, protegir.

4. Formats de cel·les i tipus de dades.

Criteris d'avaluació

1. Valoració de la seguretat i higiene, precaucions, riscos i ergonomia en l'ús d'un sistema informàtic.

2. Analitzar i valorar l'evolució històrica de la informàtica.

3. Ponderar la societat de la informació. Incidir en aspectes com l'accés universal a la informació, facilitats d'accés per als ciutadans, bretxa digital, alfabetització digital.

4. Conèixer el comerç electrònic i el seu impacte social.

5. Usar de forma fluida i pràctica l'ordinador.

6. Definir conceptes de digitalització de la informació.

7. Protegir el sistema. Analitzar el sistema amb antivirus.

8. Conèixer i utilitzar l'escriptori i els seus elements.

9. Configurar el sistema operatiu.

10. Organitzar la informació.

11. Conèixer utilitats del sistema operatiu.

12. Definir, conèixer, instal·lar, desinstal·lar i configurar perifèrics.

13. Navegar en el web de forma eficient, generar itineraris rellevants. Extraure, emmagatzemar, organitzar i utilitzar la informació.

14. Configurar paràmetres, aspecte i maneig de navegadors web.

15. Buscar informació i recursos en Internet. Identificar l'objectiu de recerca i elecció del buscador adequat per a cada cas. Desenvolupar capacitats de recerca, interpretació, discriminació i valoració de la informació obtinguda a través d'Internet. Conèixer diverses fonts d'informació com biblioteques, cursos, materials formatius, premsa, etc.

16. Enviar i rebre missatges de correu electrònic. Configurar el compte del correu electrònic.

17. Valorar l'ús d'Internet, a nivell temporal i de continguts.

18. Analitzar notícies i saber informar-se en webs de mitjans de comunicació en Internet.

19. Saber usar missatgeria instantània

20. Conèixer els elements i operacions d'edició.

21. Capturar imatges.

22. Emmagatzemar i convertir fitxers d'imatges en distints formats.

23. Fer retocs fotogràfics i realitzar fotocomposicions.

24. Conèixer els principals conceptes sobre so digital i analògic.

2. Captura de imágenes. Dispositivos. Reconocimiento óptico de caracteres. Escáner, cámara fotográfica digital, captura de pantallas, webcams.

3. Formatos de almacenamiento de imágenes. Conversión.

4. Retoque fotográfico. Fotocomposiciones, efectos fotográficos, filtros, dimensionado, calidad, compresión y resolución.

Tratamiento de sonido. 6 horas.

1. Conceptos sobre sonido digital y analógico. Ondas y frecuencias de muestreo, calidad, ruido.

2. Reproductores de los distintos tipos de formatos.

Procesador de texto. 18 horas.

1. Elementos de un documento: Encabezado, pie, párrafo, fuentes, formatos.

2. Formato de un texto: de carácter, párrafo, página, sección y documento. Tipos de fuentes y características. Idioma. Alineaciones, márgenes, sangrías. Viñetas, enumeraciones y columnas. Estilos.

3. Edición de textos. Elaborar documentos, almacenarlos e imprimirlos.

4. Tablas, bordes y marcos.

5. Objetos gráficos.

6. Herramientas de dibujo propias del procesador de textos.

7. Tipos de documentos. Plantillas.

8. Herramientas del procesador de textos: búsqueda, sustitución, corrector, sinónimos, guionado, autocorrección, indexación, marcadores e hiperenlaces, combinación con fuentes de datos.

Hojas de cálculo. 12 horas.

1. Introducción a los programas científicos para el cálculo.

2. Elementos de una hoja de cálculo: hojas, filas, columnas, celdas, rangos, datos y fórmulas.

3. Edición de celdas: Introducir, desplazar, rellenar, bloquear, ocultar, proteger

4. Formatos de celdas y tipos de datos.

Criterios de evaluación

1. Valoración de la seguridad e higiene, precauciones, riesgos y ergonomía en el uso de un sistema informático.

2. Analizar y valorar la evolución histórica de la informática.

3. Ponderar la Sociedad de la Información. Incidir en aspectos como el acceso universal a la información, facilidades de acceso para los ciudadanos, brecha digital, alfabetización digital.

4. Conocer el comercio electrónico y su impacto social.

5. Usar de forma fluida y práctica el ordenador.

6. Definir conceptos de digitalización de la información.

7. Proteger el sistema. Analizar el sistema con antivirus.

8. Conocer y utilizar el escritorio y sus elementos.

9. Configurar el Sistema Operativo.

10. Organizar la información.

11. Conocer utilidades del Sistema Operativo.

12. Definir, conocer, instalar, desinstalar y configurar periféricos.

13. Navegar en la web de forma eficiente, generar itinerarios relevantes. Extraer, almacenar, organizar y utilizar la información.

14. Configurar parámetros, aspecto y manejo de navegadores web.

15. Buscar información y recursos en Internet. Identificar el objetivo de búsqueda y elección del buscador adecuado para cada caso. Desarrollar capacidades de búsqueda, interpretación, discriminación y valoración de la información obtenida a través de Internet. Conocer diversas fuentes de información como bibliotecas, cursos, materiales formativos, prensa, etc.

16. Enviar y recibir mensajes de correo electrónico. Configurar la cuenta del correo electrónico.

17. Valorar el uso de Internet, a nivel temporal y de contenidos.

18. Analizar noticias y saber informarse en webs de medios de comunicación en Internet.

19. Saber usar mensajería instantánea

20. Conocer los elementos y operaciones de edición.

21. Capturar imágenes.

22. Almacenar y convertir ficheros de imágenes en distintos formatos.

23. Hacer retoques fotográficos y realizar fotocomposiciones.

24. Conocer los principales conceptos sobre sonido digital y analógico.

25. Reproduir so en distints tipus de formats.
 26. Editar textos. Elaborar documents correctament formatats, emmagatzemar-los i imprimir-los.
 27. Inserir i tractar objectes gràfics, taules, vores i marcs en un document.
 28. Dibuixar cercles, quadrats, línies, fletxes, etc.
 29. Personalitzar documents per mitjà de plantilles. Elaborar distints tipus de documents com cartes, sobres, etiquetes, portades.
 30. Fer ús de les ferramentes del processador de textos.
 31. Conèixer programes científics per a càlcul.
 32. Fer ús d'elements d'un full de càlcul: fulls, files, columnes, cel·les, rangs, dades i fórmules.
 33. Editar cel·les.
 34. Aplicar formats de cel·les i tipus de dades a les cel·les.
- Informàtica : publicacions digitals i gestió de dades
optativa informàtica * tercer d'ESO

Objectius

Es pretén que l'alumne:

1. Interactue, siga un membre actiu, i actue amb seguretat i habilitat, dins de la societat en què conviu, a través de les tecnologies de la informació i la comunicació.
2. Siga conscient de l'impacte social, legal i ètic de la seua activitat en l'entorn de la societat de la informació.
3. Siga capaç de generar i presentar informació, adequada, precisa i correcta.

Blocs de continguts

Informàtica i societat. 6 hores

1. Aspectes ètics i legals.
 - Tipologies de programari: comercial/l·liure. Programari l·liure i programari comercial, diferències, avantatges i inconvenients.
 - Tipus de llicències. monousuari, multiusuari, en xarxa, cooperativa, GPL
 - Propietat intel·lectual. Copyright, copyleft, patents.
 - Regles de comportament. Regles de comportament en la comunicació en la xarxa, responsabilitat en l'ús i finalitat de la informació, cultura pirata, pirates.

2. Informàtica i oci. Aspectes socials i educatius dels jocs.

Sistemes operatius. 4 hores

1. Organització de la informació. Ús i creació de directoris, subdirectoris, arxius, copiar, moure, esborrar arxius i directoris.
2. Ferramentes administratives i del sistema. Creació de suports d'arrancada auxiliars.
3. Còpies de seguretat i restauració.
4. Instal·lació i personalització d'aplicacions.
5. Ajudes del sistema operatiu i de les aplicacions.

Internet. 16 hores

1. Ferramentes i servicis.
 - Transferència d'arxius per mitjà d'un client de FTP.
 - Notícies. Utilitzar els servicis de notícies news a través pàgina web i de client de correu per a buscar informació.
 - Xats. Fer ús dels servicis de xat a través de pàgina web i de programes d'IRC.

- Fòrums.

- Videoconferència.

- Altres.

Tractament d'imatges. 10 hores

1. Editor vectorial. Ús d'un editor per fer dibuixos vectorials.
2. Formats d'emmagatzemament d'imatges. Conversió. Presentacions digitals. 10 hores
1. Elements de les presentacions. Diapositives, títols, fons, anotacions, modes de visualització i elecció del dispositiu d'eixida.

2. Esquemes i plantilles.

3. Transicions i animacions.

4. Interactivitat. Assignació d'accions a elements de la diapositiva.

5. Integració amb ofimàtica i multimèdia. Inserció d'objectes: imatges, vídeo, so, etc.

25. Reproducir sonido en distintos tipos de formatos.
 26. Editar textos. Elaborar documentos correctamente formateados, almacenarlos e imprimirlos.
 27. Insertar y tratar objetos gráficos, tablas, bordes y marcos en un documento.
 28. Dibujar círculos, cuadrados, líneas, flechas, etc.
 29. Personalizar documentos mediante plantillas. Elaborar distintos tipos de documentos como cartas, sobres, etiquetas, portadas.
 30. Hacer uso de las herramientas del procesador de textos.
 31. Conocer programas científicos para cálculo.
 32. Hacer uso de elementos de una hoja de cálculo: hojas, filas, columnas, celdas, rangos, datos y fórmulas.
 33. Editar celdas.
 34. Aplicar formatos de celdas y tipos de datos a las celdas.
- Informàtica : publicacions digitals y gestion de datos
optativa informàtica * tercero eso

Objetivos

Se pretende que el alumno

1. Interactúe, sea un miembro activo, y se desenvuelva con seguridad y habilidad, dentro de la sociedad en la que convive, a través de las tecnologías de la información y la comunicación.
2. Sea consciente del impacto social, legal y ético de su actividad en el entorno de la Sociedad de la Información.
3. Sea capaz de generar y presentar información, acorde, precisa y correcta.

Bloques de contenidos

Informàtica y sociedad. 6 horas

1. Aspectos éticos y legales.
 - Tipologías de software: comercial/libre. S. libre, S. comercial, diferencias, ventajas e inconvenientes.
 - Tipos de licencias. monousuario, multiusuario, en red, cooperativa, GPL
 - Propiedad intelectual. Copyright, copyleft, patentes.
 - Reglas de comportamiento. Reglas de comportamiento en la comunicación en la red, responsabilidad en el uso y finalidad de la información, cultura hacker, crackers.

2. Informàtica y ocio. Aspectos sociales y educativos de los juegos.

Sistemas operativos. 4 horas

1. Organización de la información. Uso y creación de directorios, subdirectorios, archivos, copiar, mover, borrar archivos y directorios.
2. Herramientas administrativas y del sistema. Creación de soportes de arranque auxiliares.
3. Copias de seguridad y restauración.
4. Instalación y personalización de aplicaciones.
5. Ayudas del S.O. y de las aplicaciones.

Internet. 16 horas

1. Herramientas y Servicios.
 - Transferencia de archivos mediante un cliente de FTP.
 - Noticias. Utilizar los servicios de noticias .news. a través pàgina web y de cliente de correo para buscar informació.
 - Chats. Hacer uso de los servicios de chat a través de pàgina web y de programas de IRC.

- Foros.

- Videoconferencia.

- Otros.

Tratamiento de imágenes. 10 horas

1. Editor vectorial. Uso de un editor para la realización de dibujos vectoriales.
2. Formatos de almacenamiento de imágenes. Conversión. Presentaciones digitales. 10 horas
1. Elementos de las presentaciones. Diapositivas, títulos, fondos, anotaciones, modos de visualización y elección del dispositivo de salida.

2. Esquemas y plantillas.

3. Transiciones y animaciones.

4. Interactividad. Asignación de acciones a elementos de la diapositiva.

5. Integración con ofimàtica y multimedia. Inserción de objetos: imágenes, vídeo, sonido, etc.

Base de dades. 26 hores

1. Conceptes i usos de les bases de dades.
2. Introducció a l'anàlisi i disseny d'una base de dades.
3. Taules: registres, camps, claus i índexs. Tipus de dades, restriccions i màscares.
4. Relacions entre taules.
5. Recerques, filtres, ordenació i manteniment de dades.
6. Formularis. Disseny. Tipus d'elements: camps d'edició, llistes, botons.
7. Consultes. Criteris de selecció i ordenació. Tipus
8. Informes. Disseny i presentació. Parts i nivells d'agrupament.

Criteris d'avaluació

1. Conèixer els aspectes ètics i legals quant a les tipologies de programari, tipus de llicències, propietat intel·lectual, regles d'ús i comportament.
2. Compaginar informàtica i oci, detectar i diferenciar els aspectes socials i educatius dels jocs.
3. Organitzar la informació.
4. Conèixer les ferramentes administratives i del sistema.
5. Fer còpies de seguretat i restauració.
6. Instal·lar, personalitzar i configurar aplicacions.
7. Usar ajudes del sistema operatiu i de les aplicacions.
8. Transferir arxius per mitjà d'un client d'FTP.
9. Utilitzar els servicis de notícies news. a través de pàgina web i de client de correu per a buscar informació.
10. Fer ús dels servicis de xat a través de pàgina web i de programes d'IRC, així com de fòrums i videoconferència.
11. Usar un editor per a fer dibuixos vectorials.
12. Conèixer els distints formats d'emmagatzemament i saber quins són els adequats per a cada cas.
13. Saber convertir entre els distints formats.
14. Realitzar vincles, importacions i exportacions entre aplicacions ofimàtiques.
15. Conèixer els elements de les presentacions.
16. Implementar esquemes i plantilles, transicions i animacions.
17. Produir interactivitat en la presentació.
18. Integrar ofimàtica, multimèdia i presentació digital.
19. Conèixer els conceptes i usos de les bases de dades.
20. Conèixer el concepte i l'ús de les taules; i les relacions entre estes.
21. Dissenyar xicotetes bases de dades.
22. Buscar informació, per mitjà de filtres, procediments d'ordenació, i manteniment de dades.
23. Definir i generar formularis.
24. Organitzar adequadament la informació per a realitzar consultes, amb criteris de selecció i ordenació.
25. Presentació de la informació per mitjà de la confecció dels corresponents informes.

TALLER DE LENGUA: VALENCIÀ
TALLER DE LENGUA: CASTELLÀ

Estes matèries optatives es presenten com a matèries de reforç que han de facilitar l'adquisició de les competències bàsiques i la consecució dels objectius de l'Educació Secundària Obligatoria. Per això, es dirigeixen a l'alumnat que cursa primer, segon o tercer curs d'esta etapa i presenta dificultats en la organització personal del treball i, més concretament, en el desenvolupament de la competència en comunicació lingüística.

La dita competència és clau per a l'organització i autorregulació del pensament, les emocions i la conducta, per a interpretar i comprendre la realitat, així com per a construir i comunicar el coneixement. L'assoliment d'esta competència condiciona decisivament la capacitat d'aprendre, d'ací que l'objectiu d'estes optatives siga dotar els alumnes de les estratègies bàsiques de planificació personal i les habilitats necessàries per a comprendre i expressar-se oralment i per escrit, contribuint a possibilitar i garantir la continuïtat de l'aprenentatge.

Base de datos. 26 horas

1. Conceptos y usos de las bases de datos.
2. Introducción al análisis y diseño de una base de datos.
3. Tablas: registros, campos, claves e índices. Tipos de datos, restricciones y máscaras.
4. Relaciones entre tablas.
5. Búsquedas, filtros, ordenación y mantenimiento de datos.
6. Formularios. Diseño. Tipos de elementos: campos de edición, listas, botones.
7. Consultas. Criterios de selección y ordenación. Tipos
8. Informes. Diseño y presentación. Partes y niveles de agrupamiento.

Criterios de evaluación

1. Conocer los aspectos éticos y legales en cuanto a las tipologías de software, tipos de licencias, propiedad intelectual, reglas de uso y comportamiento.
2. Compaginar informática y ocio, detectando y diferenciando los aspectos sociales y educativos de los juegos.
3. Organizar la información.
4. Conocer las herramientas administrativas y del sistema.
5. Hacer copias de seguridad y restauración.
6. Instalar, personalizar y configurar aplicaciones.
7. Usar ayudas del S.O. y de las aplicaciones.
8. Transferir archivos mediante un cliente de FTP
9. Utilizar los servicios de noticias .news. a través página web y de cliente de correo para buscar información.
10. Hacer uso de los servicios de chat a través de página web y de programas de IRC, así como de foros y videoconferencia.
11. Usar un editor para la realización de dibujos vectoriales.
12. Conocer los distintos formatos de almacenamiento y saber cuales de ellos son los adecuados para cada caso.
13. Saber convertir entre los distintos formatos.
14. Realizar vínculos, importaciones y exportaciones entre aplicaciones ofimáticas.
15. Conocer los elementos de las presentaciones.
16. Implementar esquemas y plantillas, transiciones y animaciones.
17. Producir interactividad en la presentación.
18. Integrar ofimática, multimedia y presentación digital.
19. Conocer los conceptos y usos de las bases de datos.
20. Conocer el concepto y uso de las tablas; y las relaciones entre ellas.
21. Diseñar pequeñas bases de datos
22. Buscar información, mediante filtros, procedimientos de ordenación, y mantenimiento de datos.
23. Definir y generar formularios.
24. Organizar adecuadamente la información para realizar consultas, con criterios de selección y ordenación
25. Presentación de la información mediante la confección de los correspondientes informes

TALLER DE LENGUA: VALENCIANO
TALLER DE LENGUA: CASTELLANO

Estas materias optativas se presentan como materias de refuerzo que deben facilitar la adquisición de las competencias básicas y la consecución de los objetivos de la Educación Secundaria Obligatoria. Por ello, se dirigen al alumnado que cursa primero, segundo o tercer curso de esta etapa y presenta dificultades en la organización personal del trabajo y, más concretamente, en el desarrollo de la competencia en comunicación lingüística.

Dicha competencia es clave para la organización y autorregulación del pensamiento, las emociones y la conducta, para interpretar y comprender la realidad, así como para construir y comunicar el conocimiento. La consecución de esta competencia condiciona decisivamente la capacidad de aprender, de aquí que el objetivo de estas optativas sea dotar los alumnos de las estrategias básicas de planificación personal y las habilidades necesarias para comprender y expresarse oralmente y por escrito, contribuyendo a posibilitar y garantizar la continuidad del aprendizaje.

Els continguts d'estes optatives estan orientats a l'acció, raó per la qual tot el que es treballa ha de mobilitzar aprenentatges susceptibles de ser aplicats en diversos contextos i ha d'exercitar l'alumnat en l'ús d'estratègies adequades que milloren progressivament la capacitat d'aprendre. Cada optativa es planteja com un taller d'aprenentatge que facilita incorporar els continguts de cursos anteriors de les matèries de Valencià. Llengua i literatura i/o Castellà. Llengua i literatura, ja que la finalitat és facilitar que l'alumnat adquirisca estratègies i coneixements que li permeten superar les dificultats que poden estar incidint negativament en els aprenentatges. No obstant, també es plantegen altres finalitats, com ara, fomentar l'autonomia de l'alumnat per a usar els seus coneixements lingüístics en altres matèries i afavorir el seu correcte desenvolupament emocional.

Estes matèries, com Valencià: llengua i literatura i Castellà: llengua i literatura, són procedimentals, per la qual cosa s'orienten a un saber fer reflexiu que implica l'adquisició de coneixements per a usar adequadament la llengua i la potenciació d'actituds de col·laboració, de respecte i interès pel treball ben fet.

Els diferents tipus de procediments partixen de l'aprenentatge d'un conjunt d'actuacions, tècniques i processos que han d'anar automatitzant-se com a rutines imprescindibles per a aconseguir copsar les estratègies que impliquen presa de decisions i planificació dels propis processos d'aprenentatge. Un primer pas per a aconseguir este objectiu i fomentar l'autonomia en l'aprenentatge és ensenyar l'alumnat a organitzar-se i a desenvolupar estratègies de reflexió, la qual cosa es farà de forma molt pautada i amb models clars al principi per a afavorir l'automatització d'eixes estratègies gradualment.

En el desenvolupament d'estes matèries s'ha de considerar, també, la falta de motivació que sol incidir en l'alumnat amb una història de fracàs repetit. Per això és important donar-los l'oportunitat de plantejar-se metes abastables i a curt termini, per a fer-los veure la utilitat del seu esforç i que prenguen decisions, perquè experimenten que són part activa en el seu procés d'aprenentatge i que este pot ser gratificant; en definitiva, es tracta de contribuir a augmentar les expectatives d'èxit i la confiança en les pròpies possibilitats. Des del punt de vista metodològic es recomana la realització de projectes de treball per tasques.

Com en el cas de Valencià. Llengua i Literatura i Castellà. Llengua i Literatura, estes dos optatives presenten uns objectius i uns criteris d'avaluació comuns, mentre que la relació de continguts apareix diferenciada per a atendre els aspectes comunicatius, formals i literaris de cada llengua. No obstant això, la distribució dels continguts en cada bloc permet l'enfocament integrat de l'aprenentatge lingüístic i literari de l'alumnat.

Els continguts s'organitzen en tres nivells corresponents, respectivament, al 1r, el 2n i el 3r curs de l'Educació Secundària Obligatoria; no obstant, en esta matèria és fonamental el tractament individualitzat –sense oblidar la metodologia de la interacció grupal– i l'adequació a les necessitats acadèmiques de cada alumne, per la qual cosa les programacions d'aula hauran de ser tan flexibles com l'alumnat ho requereisca.

L'eix del currículum, com en el cas de les matèries de Valencià. Llengua i Literatura i Castellà. Llengua i Literatura, el constitueixen els procediments, tècniques i estratègies que es posen en funcionament per a parlar, escriure, escoltar, llegir i interactuar en àmbits significatius de l'activitat social, cultural i acadèmica. Els continguts s'organitzen en tres blocs: La llengua com a instrument d'aprenentatge i comunicació, Coneixement de la llengua i Educació literària. Això no ha d'impedir que, en funció del nivell i les característiques de l'alumnat, es puga programar la matèria des d'un punt de vista global. En tot cas, sempre haurà de primar l'enfocament pràctic i funcional.

En cada bloc els continguts es presenten numerats, però esta numeració no respon a una seqüència ordenada ni una jerarquia determinada, sinó que té com a objectiu facilitar la localització i la referència de cada contingut a l'hora de programar el procés d'ensenyament-aprenentatge i l'avaluació.

El bloc 1. La llengua com a instrument d'aprenentatge i comunicació, recull una sèrie d'ítems que s'articulen al voltant de les estratègies

Los contenidos de estas optativas están orientados a la práctica, razón por la que todo lo que se trabaje debe movilizar aprendizajes susceptibles de ser aplicados en varios contextos y debe ejercitar al alumnado en el uso de estrategias adecuadas que mejoren progresivamente la capacidad de aprender. Cada optativa se plantea como un taller de aprendizaje que facilita incorporar los contenidos de cursos anteriores de las materias de Valenciano. Lengua y literatura y/o Castellano. Lengua y literatura, ya que la finalidad es facilitar que el alumnado adquiera estrategias y conocimientos que le permitan superar las dificultades que pueden estar incidiendo negativamente en los aprendizajes. No obstante, también se plantean otras finalidades, como, fomentar la autonomía del alumnado para usar sus conocimientos lingüísticos en otras materias y favorecer su correcto desarrollo emocional.

Estas materias, como Valenciano: lengua y literatura y Castellano: lengua y literatura, son instrumentales, por lo que se orientan a un saber hacer reflexivo que implica la adquisición de conocimientos para usar adecuadamente la lengua y la potenciación de actitudes de colaboración, de respeto e interés por el trabajo bien hecho.

Los diferentes tipos de procedimientos parten del aprendizaje de un conjunto de actuaciones, técnicas y procesos que deben ir automatizándose como rutinas imprescindibles para conseguir comprender las estrategias que implican toma de decisiones y planificación de los propios procesos de aprendizaje. Un primer paso para conseguir este objetivo y fomentar la autonomía en el aprendizaje es enseñar al alumnado a organizarse y a desarrollar estrategias de reflexión, lo cual se hará de forma muy pautada y con modelos claros al principio para favorecer la automatización de esas estrategias gradualmente.

En el desarrollo de estas materias se debe considerar, también, la falta de motivación que suele incidir en el alumnado con una historia de fracaso repetido. Por eso es importante darles la oportunidad de plantearse metas alcanzables y a corto plazo, para hacerles ver la utilidad de su esfuerzo y que tomen decisiones, para que experimenten que son parte activa en su proceso de aprendizaje y que este puede ser gratificante; en definitiva, se trata de contribuir a aumentar las expectativas de éxito y la confianza en las propias posibilidades. Desde el punto de vista metodológico se recomienda la realización de proyectos de trabajo por tareas.

Como en el caso de Valenciano: Lengua y Literatura y Castellano: Lengua y Literatura, estas dos optativas presentan unos objetivos y unos criterios de evaluación común, mientras que la relación de contenidos aparece diferenciada para atender los aspectos comunicativos, formales y literarios de cada lengua. No obstante, la distribución de los contenidos en cada bloque permite el enfoque integrado del aprendizaje lingüístico y literario del alumnado.

Los contenidos se organizan en tres niveles correspondientes, respectivamente, a primero, a segundo y a tercer curso de la Educación Secundaria Obligatoria; no obstante, en esta materia es fundamental el tratamiento individualizado –sin olvidar la metodología de la interacción grupal– y la adecuación a las necesidades académicas de cada alumno, por lo que las programaciones de aula deberán ser tan flexibles como el alumnado lo requiera.

El eje del currículo, como en el caso de las materias de Valencià. Lengua y Literatura y Castellano. Lengua y Literatura, lo constituyen los procedimientos, técnicas y estrategias que se ponen en funcionamiento para hablar, escribir, escuchar, leer e interactuar en ámbitos significativos de la actividad social, cultural y académica. Los contenidos se organizan en tres bloques: La lengua como instrumento de aprendizaje y comunicación, Conocimiento de la lengua y Educación literaria. Esto no debe impedir que, en función del nivel y las características del alumnado, se pueda programar la materia desde un punto de vista global. En todo caso, siempre deberá primar el enfoque práctico y funcional.

En cada bloque los contenidos se presentan numerados, pero esta numeración no responde a una secuencia ordenada ni una jerarquía determinada, sino que tiene como objetivo facilitar la localización y la referencia de cada contenido a la hora de programar el proceso de enseñanza-aprendizaje y la evaluación.

El bloque 1. La lengua como instrumento de aprendizaje y comunicación, recoge una serie de ítems que se articulan alrededor de las

que es posen en funcionament per activar els processos d'aprenentatge en combinació amb les habilitats lingüístiques. S'hi para una especial atenció a l'ús i aplicació de les tècniques de recerca i tractament de la informació tant amb els mitjans tradicionals com amb l'aplicació de les tecnologies de la informació i la comunicació.

El bloc 2. Coneixement de la llengua, basa la seua organització en els processos d'observació, anàlisi, identificació, reconeixement i sistematització del sistema lingüístic i els seus components, des de l'ortografia fins a les situacions comunicatives i els factors que hi incidixen. Tot això amb un caràcter pràctic i centrat en l'aplicació de l'aprenentatge dels processos i tècniques que es treballen en el bloc 1. Pel que fa al coneixement de la llengua, cal insistir, especialment, en la reflexió sobre les semblances i les diferències entre el Valencià i el Castellà per a aclarir determinades formes, significats i usos.

Finalment, el bloc 3. Educació literària, recull continguts de tipus genèric referits a la literatura, que servixen tant per consolidar l'hàbit de lectura, practicar la lectura i la recreació de textos, adequant tot açò a les noves necessitats de simbolització de l'experiència i de l'expressió dels sentiments, com per sistematitzar les observacions sobre les convencions literàries.

Existix la possibilitat que en alguns centres es configuren grups de 3r curs, l'objectiu dels quals no siga el reforç sinó l'ampliació de Valencià. Llengua i literatura i Castellà. Llengua i literatura. En este cas el professorat ha de programar l'ensenyament-aprenentatge a partir dels objectius, continguts i criteris d'avaluació de la matèria objecte d'ampliació, amb una especial incidència en els registres lingüístics, la modalització, els trets distintius entre l'oralitat i l'escriptura, el context històric i social de les obres i autors literaris i l'aplicació de les tecnologies de la informació i la comunicació.

En la concreció de continguts al llarg dels cursos s'ha primat la seua funcionalitat i utilitat considerant que l'optativa està concebuda com a matèria de reforç. És per això que en cada nivell es tenen en compte els continguts fonamentals de l'etapa o curs anterior. El currículum d'estes matèries contribuïx a l'adquisició de les competències bàsiques de la mateixa manera que les matèries de Valencià. Llengua i Literatura i Castellà. Llengua i Literatura, segons el currículum presentat en l'Annex del Decret 112/2007, de 20 de juliol, del Consell, pel qual s'establix el currículum de l'Educació Secundària Obligatoria a la Comunitat Valenciana. L'interés està centrat en la competència en comunicació lingüística, la referent a aprendre a aprendre, la que potencia l'autonomia i iniciativa personal, en el tractament de la informació i competència digital, però alhora hi ha la intenció de contribuir a l'assoliment de la competència cultural i artística, de la competència social i ciutadana, de la competència en el coneixement i la interacció amb el món físic i de la competència matemàtica. Totes elles són part important en el desenvolupament de l'individu i, per això, han sigut considerades en la determinació dels objectius, continguts, i criteris d'avaluació.

Objectius

1. Participar en l'organització i realització de les tasques grupals, amb flexibilitat i responsabilitat, prenent consciència de la importància de les aportacions individuals en l'enriquiment del treball col·lectiu.

2. Comprendre discursos orals i escrits en els diversos contextos de l'activitat social, cultural i acadèmica, i analitzar-los amb sentit crític.

3. Reconèixer i utilitzar les diverses tipologies dels textos escrits i orals, i les seues estructures formals, per mitjà de les quals es produïx la comunicació amb les institucions públiques, les privades i les de la vida laboral, així com fer-ne un ús correcte.

4. Utilitzar el valencià i el castellà per a expressar-se oralment i per escrit, de manera coherent i adequada a les distintes funcions, en cada situació de comunicació i en els diversos contextos de l'activitat social i cultural, per a satisfer les necessitats de comunicació, per a prendre consciència dels propis sentiments i idees, i per a controlar la pròpia conducta, amb una actitud respectuosa i de cooperació.

estratègies que se ponen en funcionamiento para activar los procesos de aprendizaje en combinación con las habilidades lingüísticas. Se pondrá una especial atención al uso y aplicación de las técnicas de búsqueda y tratamiento de la información tanto con los medios tradicionales como con la aplicación de las tecnologías de la información y la comunicación.

El bloque 2. Conocimiento de la lengua, basa su organización en los procesos de observación, análisis, identificación, reconocimiento y sistematización del sistema lingüístico y sus componentes, desde la ortografía hasta las situaciones comunicativas y los factores que inciden en ellas. Todo eso con un carácter práctico y centrado en la aplicación del aprendizaje de los procesos y técnicas que se trabajan en el bloque 1. Por lo que respecta al conocimiento de la lengua, hay que insistir, especialmente, en la reflexión sobre las semejanzas y las diferencias entre el Valenciano y el Castellano para aclarar determinadas formas, significados y usos.

Finalmente, el bloque 3. Educación literaria, recoge contenidos de tipo genérico referidos a la literatura, que sirven tanto para consolidar el hábito de lectura, practicar la lectura y la recreación de textos, adecuando todo esto a las nuevas necesidades de simbolización de la experiencia y de la expresión de los sentimientos, como para sistematizar las observaciones sobre las convenciones literarias.

Existe la posibilidad de que en algunos centros se configuren grupos de tercer curso, cuyo objetivo no sea el refuerzo sino la ampliación de Valenciano. Lengua y literatura y Castellano. Lengua y literatura. En este caso el profesorado debe programar la enseñanza-aprendizaje a partir de los objetivos, contenidos y criterios de evaluación de la materia objeto de ampliación, con una especial incidencia en los registros lingüísticos, la modalización, los rasgos distintivos entre el lenguaje oral y la escritura, el contexto histórico y social de las obras y autores literarios y la aplicación de las tecnologías de la información y la comunicación.

En la concreción de contenidos a lo largo de los cursos se ha primado su funcionalidad y utilidad considerando que la optativa está concebida como materia de refuerzo. Es por eso que en cada nivel se tienen en cuenta los contenidos fundamentales de la etapa o curso anterior. El currículo de estas materias contribuye a la adquisición de las competencias básicas de la misma manera que las materias de Valenciano. Lengua y Literatura y Castellano. Lengua y Literatura, según el currículo presentado en el Anexo del Decreto 112/2007, de 20 de julio, del Consejo, por el que se establece el currículo de la Educación Secundaria Obligatoria en la Comunidad Valenciana. El interés está centrado en la competencia en comunicación lingüística, la referente a aprender a aprender, la que potencia la autonomía e iniciativa personal, en el tratamiento de la información y competencia digital, pero al mismo tiempo tiene la intención de contribuir a la consecución de la competencia cultural y artística, de la competencia social y ciudadana, de la competencia en el conocimiento y la interacción con el mundo físico y de la competencia matemática. Todas ellas son parte importante en el desarrollo del individuo y, por ello, han sido consideradas en la determinación de los objetivos, contenidos, y criterios de evaluación.

Objetivos

1. Participar en la organización y realización de las tareas de grupo, con flexibilidad y responsabilidad, tomando conciencia de la importancia de las aportaciones individuales en el enriquecimiento del trabajo colectivo.

2. Comprender discursos orales y escritos en los diversos contextos de la actividad social, cultural y académica, y analizarlos con sentido crítico.

3. Reconocer y utilizar las diversas tipologías de los textos escritos y orales, y sus estructuras formales, a través de las que se produce la comunicación con las instituciones públicas, las privadas y las de la vida laboral, así como hacer un uso correcto.

4. Utilizar el valenciano y el castellano para expresarse oralmente y por escrito, de manera coherente y adecuada a las distintas funciones, en cada situación de comunicación y en los diversos contextos de la actividad social y cultural, para satisfacer las necesidades de comunicación, para tomar conciencia de los propios sentimientos e ideas, y para controlar la propia conducta, con una actitud respetuosa y de cooperación.

5. Aplicar, amb progressiva autonomia, els coneixements sobre la llengua i les normes de l'ús lingüístic per a comprendre textos orals i escrits i per a escriure i parlar amb adequació, coherència, cohesió i correcció (cuidant l'estructura del text, els aspectes normatius, la cal·ligrafia, l'orde i la neteja), tant en valencià com en castellà. Reconèixer les diferents unitats de la llengua i les seues combinacions.

6. Utilitzar les destreses bàsiques de la llengua (escoltar, parlar, llegir, escriure i conversar) per participar de manera eficaç en diverses situacions de l'activitat escolar, tant orals com escrites, per a adquirir nous coneixements, per a buscar, seleccionar i processar informació, elaborar i memoritzar conceptes, i per a escriure textos propis de l'àmbit acadèmic amb iniciativa, responsabilitat i esforç. Adoptar una actitud de cooperació i de respecte amb els sentiments, les idees, les opinions i els coneixements dels altres.

7. Llegir amb la fluïdesa i l'entonació adequades, comprendre distints tipus de textos adaptats a l'edat, i utilitzar la lectura com a mitjà per a ampliar el vocabulari i fixar l'ortografia correcta.

8. Interpretar i traduir textos breus en situacions que ho exigisquen i amb diversos propòsits comunicatius i utilitzar simultàniament les llengües del currículum com a eines d'informació i d'aprenentatge tenint en compte la competència que es té en cada una.

9. Saber aprofitar, en l'adquisició d'una llengua, aquells coneixements conceptuals i estratègics ja apresos en el procés d'adquisició d'altres llengües, així com usar les semblances i diferències dels codis per a aclarir algun punt conflictiu de l'estructura, del significat o de l'ús.

10. Interpretar i utilitzar la lectura i l'escriptura com a fonts de plaer, d'enriquiment personal i de coneixement del món, i consolidar hàbits lectors per mitjà de textos adequats a l'edat.

11. Comprendre textos literaris de gèneres diversos, adequats quant a temàtica i complexitat, utilitzant els coneixements sobre les convencions de cada gènere, els temes i motius de la tradició literària i els recursos estilístics.

12. Utilitzar estratègies d'autoaprenentatge i desenvolupar hàbits de treball i estudi, identificant els factors que milloren l'eficàcia i el treball personal i grupal, i fent ús de ferramentes per a l'organització i seguiment del treball personal.

13. Aprendre i utilitzar, amb progressiva autonomia, tècniques senzilles de maneig de la informació (recerca, elaboració, interpretació, presentació i valoració) com a instruments de treball i aprenentatge, amb l'ajuda dels mitjans tradicionals, les biblioteques, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació i la comunicació, així com per a la producció escrita de notícies.

Primer curs

Continguts

Taller de llengua: Valencià

Bloc 1. La llengua com a instrument d'aprenentatge i comunicació

1 Comprensió i producció de textos orals, tant de caràcter quotidià (explicacions de classe, treballs en equip, documentals, entrevistes, debats i converses entre iguals) com de caràcter més formal (narracions d'experiències personals, resums orals de textos, exposicions de coneixements i opinions, contes populars i descripcions senzilles) per a aprendre i per a informar-se.

2 Ús de les estratègies adequades en situació d'escolta específiques del llenguatge oral com a instrument d'aprenentatge: mantindre l'atenció, comportar-se de manera adequada durant l'exposició, prendre notes i dades i participar activament en el col·loqui.

3 Participació com a oient en intervencions orals formals (exposicions del professorat, xarrada d'un visitant expert, visita d'un autor) amb la finalitat de rebre informacions d'interès o de conèixer les opinions d'un personatge.

4 Comprensió de textos orals amb seqüències narratives, descriptives, informatives i persuasives (com notícies, entrevistes, reportatges juvenils, debats o comentaris d'actualitat) procedents dels mitjans de comunicació o d'Internet, captant el sentit global del text i les idees principals i secundàries, reconeixent les idees no explícites i valorant els continguts transmesos distingint informació d'opinió. Producció de tals textos per a oferir i compartir informació i opinió.

5. Aplicar, con progresiva autonomía, los conocimientos sobre la lengua y las normas del uso lingüístico para comprender textos orales y escritos y para escribir y hablar con adecuación, coherencia, cohesión y corrección (cuidando la estructura del texto, los aspectos normativos, la caligrafía, el orden y la limpieza), tanto en valenciano como en castellano. Reconocer las diferentes unidades de la lengua y sus combinaciones.

6. Utilizar las destrezas básicas de la lengua (escuchar, hablar, leer, escribir y conversar) por participar de manera eficaz en varias situaciones de la actividad escolar, tanto orales como escritas, para adquirir nuevos conocimientos, para buscar, seleccionar y procesar información, elaborar y memorizar conceptos, y para escribir textos propios del ámbito académico con iniciativa, responsabilidad y esfuerzo. Adoptar una actitud de cooperación y de respeto con los sentimientos, las ideas, las opiniones y los conocimientos de los otros.

7. Leer con la fluidez y la entonación adecuadas, comprender distintos tipo de textos adaptados a la edad, y utilizar la lectura como medio para ampliar el vocabulario y fijar la ortografía correcta.

8. Interpretar y traducir textos breves en situaciones que lo exijan y con varios propósitos comunicativos y utilizar simultáneamente las lenguas del currículo como herramientas de información y de aprendizaje teniendo en cuenta la competencia que se tiene en cada una.

9. Saber aprovechar, en la adquisición de una lengua, aquellos conocimientos conceptuales y estratégicos ya aprendidos en el proceso de adquisición de otras lenguas, así como usar las semejanzas y diferencias de los códigos para aclarar algún punto conflictivo de la estructura, del significado o del uso.

10. Interpretar y utilizar la lectura y la escritura como fuentes de placer, de enriquecimiento personal y de conocimiento del mundo, y consolidar hábitos de lectura por medio de textos adecuados a la edad.

11. Comprender textos literarios de géneros diversos, adecuados en cuanto a temática y complejidad, utilizando los conocimientos sobre las convenciones de cada género, los temas y motivos de la tradición literaria y los recursos estilísticos.

12. Utilizar estrategias de autoaprendizaje y desarrollar hábitos de trabajo y estudio, identificando los factores que mejoran la eficacia y el trabajo personal y grupal, y haciendo uso de herramientas para la organización y seguimiento del trabajo personal.

13. Aprender y utilizar, con progresiva autonomía, técnicas sencillas de manejo de la información (búsqueda, elaboración, interpretación, presentación y valoración) como instrumentos de trabajo y aprendizaje, con la ayuda de los medios tradicionales, las bibliotecas, los medios de comunicación y las tecnologías de la información y la comunicación, así como para la producción escrita de noticias.

Primer curso

Contenidos

Taller de lengua: Valenciano

Bloque 1. La lengua como instrumento de aprendizaje y comunicación

1 Comprensión y producción de textos orales, tanto carácter cotidiano (explicaciones de clase, trabajos en equipo, documentales, entrevistas, debates y conversaciones entre iguales) como de carácter más formal (narraciones de experiencias personales, resúmenes orales de textos, exposiciones de conocimientos y opiniones, cuentos populares y descripciones sencillas) para aprender y para informarse.

2 Uso de las estrategias adecuadas, en situación de escucha, específicas del lenguaje oral como instrumento de aprendizaje: mantener la atención, comportarse de manera adecuada durante la exposición, tomar notas y datos y participar activamente en el coloquio.

3 Participación como oyente en intervenciones orales formales (exposiciones del profesorado, charla de un visitante experto, visita de un autor) con la finalidad de recibir informaciones de interés o de conocer las opiniones de un personaje.

4 Comprensión de textos orales con secuencias narrativas, descriptivas, informativas y persuasivas (como noticias, entrevistas, reportajes juveniles, debates o comentarios de actualidad) procedentes de los medios de comunicación o de Internet, captando el sentido global del texto y las ideas principales y secundarias, reconociendo las ideas no explícitas y valorando los contenidos transmitidos distinguiendo información de opinión. Producción de tales textos para ofrecer y compartir información y opinión.

5 Ús de documents videogràfics i sonors com a mitjà d'obtindre, seleccionar i relacionar amb progressiva autonomia, informacions rellevants per a ampliar els aprenentatges.

6 Comprensió de textos de l'àmbit escolar produïts amb la finalitat d'aprendre i d'informar-se.

7 Ús d'estratègies per a la comprensió lectora: elaboració i comprovació d'hipòtesis, realització d'inferències sobre el text, descobriment del significat de paraules a partir del context, de la informació paratextual (divisió en capítols, títols, subtítols, il·lustracions) i de l'aplicació dels coneixements i experiències prèvies; consulta al diccionari, mesures correctores necessàries si falla la comprensió (relectura) i resum final.

8 Participació com a ponent en intervencions orals formals que exigisquen una planificació prèvia i una organització del discurs (breus exposicions orals, debats) per a exposar els resultats d'una xicoteta investigació o treball, discutir punts de vista, manifestant la seua opinió o emetent juís de valor. Ús de les estratègies adequades en una exposició oral formal: atenent les diferents parts de l'exposició (salutació, introducció del tema, organització de la intervenció, desenvolupament de l'exposició, conclusió, avaluació i comiat) amb ajuda d'un guió més o menys extens.

9 Coneixement de l'estructura dels textos escrits propis de l'àmbit acadèmic, social, cultural i d'interrelació amb l'entorn (qüestionaris, enquestes, resums, esquemes, informes, descripcions, explicacions...) i aplicació de tals coneixements a la comprensió i composició de textos.

10 Coneixement dels elements bàsics dels discursos narratius, explicatius, argumentatius, descriptius, informatius i persuasius (estructura, sentit global, intenció) i la seua aplicació en la comprensió i en la producció oral i escrita.

11 Jocs motivadors amb la llengua que faciliten la comprensió lectora i la memorització de textos populars i cultes llegits en veu alta o en silenci, llegits amb fluïdesa i entonació adequades. Transposició de textos (dramatització d'un relat, conversió d'un relat en còmic, pràctica del pas d'estil directe a indirecte en la narració).

12 Ús d'estratègies per a ampliar i donar sentit als aprenentatges: localitzar, comparar, classificar, identificar i interpretar i reelaborar els coneixements i les informacions (gràfics i esquemes, taules, mapes conceptuals i altres il·lustracions).

13 Localització de la informació en textos documentals (enciclopèdies, diccionaris, catàlegs, fullets d'instruccions...) i reelaboració de la informació (síntesi, fitxa, nota, esquema, mapa conceptual, resum...) per a la seua utilització posterior.

14 Ús de les estratègies bàsiques en la producció de textos: planificació (concreció de la intenció comunicativa i del destinatari, del tipus de text, de l'organització del contingut), redacció de l'esborrany i avaluació i revisió del text per a millorar-lo.

15 Aplicació de les normes ortogràfiques i tipogràfiques; les que regulen l'accentuació gràfica i l'ús dels signes de puntuació i d'entonació, tant en l'escriptura manuscrita com en l'ús dels mitjans informàtics, amb especial atenció al cos i estil en la jerarquia d'informacions, títols, subtítols, paraules clau, conceptes...

16 Atenció en la qualitat, orde, cal·ligrafia i presentació dels textos propis i dels altres com a mitjà per a garantir una comunicació fluïda, clara, i com a eina de recerca d'expressivitat i de creativitat.

17 Interés pels textos escrits com a font d'informació i aprenentatge i com a mitjà de comunicació d'experiències i de regulació de la convivència.

18 Producció de treballs per a organitzar la comunicació i per a comunicar coneixements, experiències i necessitats (murals, informes d'experiments, investigacions, treballs en grup, presentacions multimèdia).

19 Producció de textos escrits propis de la vida social de l'aula per a comunicar coneixements, experiències i necessitats (normes, notes, cartes, notícies, treballs d'aula...) d'acord amb les característiques pròpies d'estos gèneres.

5 Uso de documentos videográficos y sonoros como medio para obtener, seleccionar y relacionar con progresiva autonomía, informaciones relevantes para ampliar los aprendizajes.

6 Comprensión de textos del ámbito escolar producidos con la finalidad de aprender y de informarse.

7 Uso de estrategias para la comprensión lectora: elaboración y comprobación de hipótesis, realización de inferencias sobre el texto, descubrimiento del significado de palabras a partir del contexto, de la información paratextual (división en capítulos, títulos, subtítulos, ilustraciones) y de la aplicación de los conocimientos y experiencias previas; consulta al diccionario, medidas correctoras necesarias si falla la comprensión (relectura) y resumen final.

8 Participación como ponente en intervenciones orales formales que exijan una planificación previa y una organización del discurso (breves exposiciones orales, debates) para exponer los resultados de una pequeña investigación o trabajo, discutir puntos de vista, manifestando su opinión o emitiendo juicios de valor. Uso de las estrategias adecuadas en una exposición oral formal: atendiendo las diferentes partes de la exposición (saludo, introducción del tema, organización de la intervención, desarrollo de la exposición, conclusión, evaluación y despedida) con ayuda de un guión más o menos extenso.

9 Conocimiento de la estructura de los textos escritos propios del ámbito académico, social, cultural y de interrelación con el entorno (cuestionarios, encuestas, resúmenes, esquemas, informes, descripciones, explicaciones...) y aplicación de tales conocimientos a la comprensión y composición de textos.

10 Conocimiento de los elementos básicos de los discursos narrativos, explicativos, argumentativos, descriptivos, informativos y persuasivos (estructura, sentido global, intención) y su aplicación en la comprensión y en la producción oral y escrita.

11 Juegos motivadores con la lengua que faciliten la comprensión lectora y la memorización de textos populares y cultos leídos en voz alta o en silencio, leídos con fluidez y entonación adecuadas. Transposición de textos (dramatización de un relato, conversión de un relato en cómico, práctica del paso de estilo directo a indirecto en la narración).

12 Uso de estrategias para ampliar y dar sentido a los aprendizajes: localizar, comparar, clasificar, identificar e interpretar y reelaborar los conocimientos y las informaciones (gráficos y esquemas, tablas, mapas conceptuales y otras ilustraciones).

13 Localización de la información en textos documentales (enciclopedias, diccionarios, catálogos, folletos de instrucciones...) y reelaboración de la información (síntesis, ficha, nota, esquema, mapa conceptual, resumen...) para su utilización posterior.

14 Uso de las estrategias básicas en la producción de textos: planificación (concreción de la intención comunicativa y del destinatario, del tipo de texto, de la organización del contenido), redacción del borrador y evaluación y revisión del texto para mejorar.

15 Aplicación de las normas ortográficas y tipográficas; las que regulen la acentuación gráfica y el uso de los signos de puntuación y de entonación, tanto en la escritura manuscrita como en el uso de los medios informáticos, con especial atención al cuerpo y estilo en la jerarquía de informaciones, títulos, subtítulos, palabras clave, conceptos...

16 Atención en la calidad, orden, caligrafía y presentación de los textos propios y de los otros como medio para garantizar una comunicación fluida, clara, y como herramienta de búsqueda de expresividad y de creatividad.

17 Interés por los textos escritos como fuente de información y aprendizaje y como medio de comunicación de experiencias y de regulación de la convivencia.

18 Producción de trabajos para organizar la comunicación y para comunicar conocimientos, experiencias y necesidades (murales, informes de experimentos, investigaciones, trabajos en grupo, presentaciones multimedia).

19 Producción de textos escritos propios de la vida social del aula para comunicar conocimientos, experiencias y necesidades (normas, notas, cartas, noticias, trabajos de aula...) de acuerdo con las características propias de estos géneros.

20 Composició de textos d'informació i d'opinió propis dels mitjans de comunicació social (en particular la premsa local) sobre fets i esdeveniments que resulten significatius amb especial incidència en la notícia, l'entrevista, la ressenya de llibres o de música, la carta al director..., en mitjans de l'àmbit escolar i de la premsa local, en situacions reals o simulades.

21 Ús de les tecnologies de la informació i de la biblioteca d'aula i de centre com a llocs privilegiats per a l'aprenentatge i per a la recerca i consulta de fonts d'informació i elaboració de treballs personals, respectant les normes d'ús.

22 Valoració de l'escolta, la lectura i l'escriptura com a ferrament de comunicació, font d'informació i d'aprenentatge, i com a mitjà d'organitzar-se i resoldre problemes de la vida quotidiana.

Bloc 2. Coneixement de la llengua

1 Anàlisi i identificació de la importància del context i de les relacions entre els seus elements i les formes lingüístiques en què es manifesten els discursos orals i escrits; identificació dels components i tipus de situacions comunicatives (informals i formals).

2 Observació i comparació en les seqüències textuales de les formes lingüístiques i de les estructures sintàctiques que fan el missatge adequat a la situació comunicativa en funció del registre, per a reconèixer les estructures narratives, instructives, descriptives i explicatives; adequació de la pròpia expressió a la situació comunicativa

3 Reconeixement dels diferents significats, equivalències i alteracions del significat.

4 Descobriments i domini dels mecanismes i recursos lingüístics bàsics per a assegurar la coherència i la cohesió textual (causa, conseqüència, finalitat, contradicció, condició...), especialment la inserció i coordinació oracional en el text explicatiu.

5 Sistematització de l'ortografia, apreciando el seu valor social i la utilització constant en els propis escrits. Ús dels signes de puntuació per a cohesionar el text i superar el llenguatge enumeratiu.

6 Observació de formes lèxiques, ortogràfiques i sintàctiques a partir de l'anàlisi, la manipulació i la transformació de fragments de textos senzills utilitzant pronoms i combinació de pronoms, l'el·lipsi, la inserció, la supressió, el canvi d'orde, la segmentació i la reescriptura. Sistematització de les observacions realitzades per a facilitar el desenvolupament dels conceptes lingüístics i del metallenguatge i per a observar l'equivalència semàntica o els canvis de significat.

7 Explicitar coneixements gramaticals que es dominen implícitament. Consolidació de nocions gramaticals, lèxiques, fonològiques i ortogràfiques adquirides en etapes anteriors. Aplicació d'estos coneixements a la pròpia producció discursiva.

8 Observació, per comparació i contrast, i classificació de les paraules en primitives, derivades i compostes d'acord amb la seua estructura morfològica per a la generalització de normes ortogràfiques.

9 Exploració del lèxic general de la llengua per a descobrir les particularitats del vocabulari: els arcaïsmes, els neologismes i els estrangerismes; les paraules homònimes i les paraules polisèmiques, les locucions i frases fetes. Estudi de les seues formes, significats i àmbits d'aplicació.

10 Observació, anàlisi i creació de paraules noves per mitjà de la derivació (els augmentatius i els diminutius) i la composició.

11 Observació de les relacions entre una paraula genèrica i les paraules específiques corresponents; les paraules que configuren una família lèxica i un camp lèxic; paraules sinònimes i antònimes; tot açò com a mitjà per a consolidar-ne l'adquisició i facilitar el seu ús.

12 Ampliació del domini del vocabulari a través de l'aprenentatge incidental en la lectura, la discussió col·lectiva i l'ús eficaç del diccionari.

13 Exploració de l'estructura morfològica de les paraules a fi de descobrir les formes, significats i usos bàsics en la flexió i la derivació i d'aplicar-les a la pròpia producció discursiva:

- La persona gramatical
- Singular i plural
- Mode imperatiu, indicatiu i subjuntiu dels verbs regulars i irregulars més freqüents

20 Composición de textos de información y de opinión propios de los medios de comunicación social (en particular la prensa local) sobre hechos y acontecimientos que resulten significativos, con especial incidencia en la noticia, la entrevista, la reseña de libros o de música, la carta al director..., en medios del ámbito escolar y de la prensa local, en situaciones reales o simuladas.

21 Uso de las tecnologías de la información y de la biblioteca de aula y de centro como lugares privilegiados para el aprendizaje y para la búsqueda y consulta de fuentes de información y elaboración de trabajos personales, respetando las normas de uso.

22 Valoración de la escucha, la lectura y la escritura como herramienta de comunicación, fuente de información y de aprendizaje, y como medio de organizarse y resolver problemas de la vida cotidiana.

Bloque 2. Conocimiento de la lengua

1 Análisis e identificación de la importancia del contexto y de las relaciones entre sus elementos y las formas lingüísticas en que se manifiestan los discursos orales y escritos; identificación de los componentes y tipo de situaciones comunicativas (informales y formales);

2 Observación y comparación en las secuencias textuales de las formas lingüísticas y de las estructuras sintácticas que hacen el mensaje adecuado a la situación comunicativa en función del registro, para reconocer las estructuras narrativas, instructivas, descriptivas y explicativas; adecuación de la propia expresión a la situación comunicativa.

3 Reconocimiento de los diferentes significados, equivalencias y alteraciones del significado.

4 Descubrimiento y dominio de los mecanismos y recursos lingüísticos básicos para asegurar la coherencia y la cohesión textual (causa, consecuencia, finalidad, contradicción, condición...), especialmente la inserción y coordinación oracional en el texto explicativo.

5 Sistematización de la ortografía, apreciando su valor social y la utilización constante en los propios escritos. Uso de los signos de puntuación para cohesionar el texto y superar el lenguaje enumerativo.

6 Observación de formas léxicas, ortográficas y sintácticas a partir del análisis, la manipulación y la transformación de fragmentos de textos sencillos utilizando pronombres y combinación de pronombres, la elipsis, la inserción, la supresión, el cambio de orden, la segmentación y la reescritura. Sistematización de las observaciones realizadas para facilitar el desarrollo de los conceptos lingüísticos y del metalenguaje y para observar la equivalencia semántica o los cambios de significado.

7 Explicitar conocimientos gramaticales que se dominan implícitamente. Consolidación de nociones gramaticales, léxicas, fonológicas y ortográficas adquiridas en etapas anteriores. Aplicación de estos conocimientos a la propia producción discursiva.

8 Observación, por comparación y contraste, y clasificación de las palabras en primitivas, derivadas y compuestas de acuerdo con su estructura morfológica para la generalización de normas ortográficas.

9 Exploración del léxico general de la lengua para descubrir las particularidades del vocabulario: los arcaísmos, los neologismos y los extranjerismos; las palabras homónimas y las palabras polisémicas, las locuciones y frases hechas. Estudio de sus formas, significados y ámbitos de aplicación.

10 Observación, análisis y creación de palabras nuevas por medio de la derivación (los aumentativos y los diminutivos) y la composición.

11 Observación de las relaciones entre una palabra genérica y las palabras específicas correspondientes; las palabras que configuran una familia léxica y un campo léxico; palabras sinónimas y antónimas; todo ello como medio para consolidar la adquisición y facilitar su uso.

12 Ampliación del dominio del vocabulario a través del aprendizaje incidental en la lectura, la discusión colectiva y el uso eficaz del diccionario.

13 Exploración de la estructura morfológica de las palabras con el fin de descubrir las formas, significados y usos básicos en la flexión y la derivación y de aplicarlas a la propia producción discursiva:

- La persona gramatical
- Singular y plural
- Modo imperativo, indicativo y subjuntivo de los verbos regulares e irregulares más frecuentes

– Temps verbals: passat imperfecte i passat perfect, simple, perifràstic i compost.

14 Descobriment de les diferents formes que pot presentar una oració simple i manipulació d'oracions senzilles per a identificar les funcions bàsiques (subjecte i predicat) i descobrir els elements i l'organització dels grups que realitzen estes funcions (complements del nom i del verb). Paper semàntic del subjecte (agent, pacient i causa).

15 Observació de fenòmens sil·làbics. La síl·laba tònica i àtona, diptong i hiat. Separació d'una paraula en síl·labes. Classificació de paraules segons la síl·laba tònica. Les regles d'accentuació gràfica (paraules monosíl·labes, interrogatius i hiats). L'accent diacrític. Utilització en els propis escrits.

16 Transformació d'oracions d'activa en passiva i viceversa, amb la finalitat de construir els conceptes d'agent i d'objecte per a la comprensió de determinats textos.

17 Inserció, coordinació i enllaç d'oracions com a procediments propis de l'explicació, per a practicar el pas d'estil directe a estil indirecte en la narració i per a explorar les possibilitats del seu ús per a expressar causa, conseqüència, finalitat o condició en la composició de textos.

18 Inventari, adquisició i automatització de formes genuïnes valencianes en referència al gènere de certes paraules, formes de plural, de partitiu, els quantificatius, les preposicions, ús dels pronoms adverbials en i hi, deure + infinitiu per a indicar probabilitat, haver de + infinitiu per a indicar obligació, usos bàsics dels verbs ser i estar.

19 Observació i sistematització dels usos bàsics de l'apòstrof, el guió i la dièresi, i aplicació a les pròpies produccions escrites.

20 Pràctica constant de la pronunciació correcta de certs elements (consonants sonores, emmudiments, geminacions, enllaços fònics, elisions) relacionant-los amb la realització gràfica.

21 Reflexió sobre semblances i diferències entre el valencià i castellà per a aclarir determinades formes, significats i usos.

22 Valoració de la reflexió sobre la llengua com a mitjà d'enriquiment dels recursos lingüístics personals en l'èxit d'una bona comprensió i d'una expressió correcta, apropiada i genuïna.

23 Aceptació, respecte i valoració positiva de les normes i convencions lingüístiques bàsiques. Valoració de la qualitat i efectivitat dels textos propis i dels altres quant a l'adequació, la coherència i la correcció.

Bloc 3. Educació literària

1 Coneixement, identificació i lectura guiada de diferents mostres de textos literaris: literatura tradicional oral i escrita (faules, llegendes, cançons populars, auques...); adaptacions d'obres clàssiques o mostres de literatura actual o de literatura juvenil, tant del gènere narratiu (contes, biografies, autobiografies, novel·la realista, d'aventures, de misteri, de ciència-ficció, de fantasia) com d'altres gèneres com el teatre o la poesia, en paper i en suport audiovisual i informàtic.

2 Audició, comprensió i memorització de diferents textos poètics ajustats a l'edat i de producció pròpia, amb el ritme, la pronunciació i l'entonació adequades.

3 Lectura comentada de poemes, relats i obres teatrals tenint en compte el coneixement de les convencions literàries (gèneres, figures) i la presència de certs temes i motius recurrents.

4 Pràctica de diferents tipus de lectura amb obres i textos literaris ajustats a l'edat i als interessos de l'alumnat: lectura silenciosa i en veu alta, lectura expressiva, escenificada.

5 Producció de textos d'intenció literària per a comunicar sentiments, emocions, estats d'ànim o records (contes, poemes, xicotetes peces teatrals, descripcions, còmics, redaccions) a partir de l'exploració de les possibilitats expressives de la llengua per mitjà de l'observació i l'anàlisi de textos model (històries o contes narrats pel professor) i l'ajuda de diferents recursos i jocs que estimulen la imaginació i la creativitat.

– Tiempos verbales: pasado imperfecto y pasado perfecto, simple, perifrástico y compuesto.

14 Descubrimiento de las diferentes formas que puede presentar una oración simple y manipulación de oraciones sencillas para identificar las funciones básicas (sujeto y predicado) y descubrir los elementos y la organización de los grupos que realizan estas funciones (complementos del nombre y del verbo). Papel semántico del sujeto (agente, paciente y causa).

15 Observación de fenómenos silábicos. La sílaba tónica y átona, diptongo y hiato. Separación de una palabra en sílabas. Clasificación de palabras según la sílaba tónica. Las reglas de acentuación gráfica (palabras monosílabas, interrogativos e hiatos). El acento diacrítico. Utilización en los propios escritos.

16 Transformación de oraciones de activa en pasiva y viceversa, con la finalidad de construir los conceptos de agente y de objeto para la comprensión de determinados textos.

17 Inserción, coordinación y enlace de oraciones como procedimientos propios de la explicación, para practicar el paso de estilo directo a estilo indirecto en la narración y para explorar las posibilidades de su uso para expresar causa, consecuencia, finalidad o condición en la composición de textos.

18 Inventario, adquisición y automatización de formas genuinas valencianas en referencia al género de ciertas palabras, formas de plural, de partitivo, los cuantificativos, las preposiciones, uso de los pronombres adverbiales en e hi, deure + infinitivo para indicar probabilidad, haver de + infinitivo para indicar obligación, usos básicos de los verbos ser y estar.

19 Observación y sistematización de los usos básicos del apóstrofe, el guión y la diéresis, y aplicación a las propias producciones escritas.

20 Práctica constante de la pronunciació correcta de ciertos elementos (consonantes sonoras, enmudecimientos, geminaciones, enlaces fónicos, elisiones) relacionándolos con la realización gràfica.

21 Reflexión sobre semejanzas y diferencias entre el valenciano y castellano para aclarar determinadas formas, significados y usos.

22 Valoración de la reflexión sobre la lengua como medio de enriquecimiento de los recursos lingüísticos personales en el éxito de una buena comprensión y de una expresión correcta, apropiada y genuina.

23 Aceptación, respeto y valoración positiva de las normas y convenciones lingüísticas básicas. Valoración de la calidad y efectividad de los textos propios y de los otros en cuanto a la adecuación, la coherencia y la corrección.

Bloque 3. Educación literaria

1 Conocimiento, identificación y lectura guiada de diferentes muestras de textos literarios: literatura tradicional oral y escrita (fábulas, leyendas, canciones populares, auques...); adaptaciones de obras clásicas o muestras de literatura actual o de literatura juvenil, tanto del género narrativo (cuentos, biografías, autobiografías, novela realista, de aventuras, de misterio, de ciencia-ficción, de fantasía) como de otros géneros como el teatro o la poesía, en papel y en soporte audiovisual e informático.

2 Audición, comprensión y memorización de diferentes textos poéticos ajustados a la edad y de producción propia, con el ritmo, la pronunciació y la entonación adecuados.

3 Lectura comentada de poemas, relatos y obras teatrales teniendo en cuenta el conocimiento de las convenciones literarias (géneros, figuras) y la presencia de ciertos temas y motivos recurrentes.

4 Práctica de diferentes tipos de lectura con obras y textos literarios ajustados a la edad y a los intereses del alumnado: lectura silenciosa y en voz alta, lectura expresiva, escenificada.

5 Producción de textos de intención literaria para comunicar sentimientos, emociones, estados de ánimo o recuerdos (cuentos, poemas, pequeñas piezas teatrales, descripciones, cómics, redacciones) a partir de la exploración de las posibilidades expresivas de la lengua por medio de la observación y el análisis de textos modelo (historias o cuentos narrados por el profesor) y la ayuda de distintos recursos y juegos que estimulan la imaginación y la creatividad.

Primer curs
Continguts
Taller de llengua: Castellà
Bloc 1. La llengua com a instrument d'aprenentatge i comunicació

1 Comprensió i producció de textos orals, tant de caràcter quotidià (explicacions de classe, treballs en equip, documentals, entrevistes, debats i converses entre iguals) com de caràcter més formal (narracions d'experiències personals, resums orals de textos, exposicions de coneixements i opinions, contes populars i descripcions senzilles) per a aprendre i per a informar-se

2 Ús de les estratègies adequades en situació d'escolta específiques del llenguatge oral com a instrument d'aprenentatge: mantindre l'atenció, comportar-se de manera adequada durant l'exposició, prendre notes i dades i participar activament en el col·loqui.

3 Participació com a oient en intervencions orals formals (exposicions del professorat, xarrada d'un visitant expert, visita d'un autor) amb la finalitat de rebre informacions d'interès o de conèixer les opinions d'un personatge.

4 Comprensió de textos orals amb seqüències narratives, descriptives, informatives i persuasives (com notícies, entrevistes, reportatges juvenils, debats o comentaris d'actualitat) procedents dels mitjans de comunicació o d'internet, captant el sentit global del text i les idees principals i secundàries, reconeixent les idees no explícites i valorant els continguts transmesos distingint informació d'opinió. Producció de tals textos per a oferir i compartir informació i opinió.

5 Ús de documents videogràfics i sonors com a mitjà d'obtenir, seleccionar i relacionar amb progressiva autonomia, informacions rellevants per a ampliar els aprenentatges.

6 Comprensió de textos de l'àmbit escolar produïts amb la finalitat d'aprendre i d'informar-se.

7 Ús d'estratègies per a la comprensió lectora: elaboració i comprovació d'hipòtesis, realització d'inferències sobre el text, descobriment del significat de paraules a partir del context, de la informació paratextual (divisió en capítols, títols, dels subtítols, il·lustracions) i de l'aplicació dels coneixements i experiències prèvies; consulta al diccionari, mesures correctores necessàries si falla la comprensió (relectura) i resum final.

8 Participació com a ponent en intervencions orals formals que exigisquen una planificació prèvia i una organització del discurs (breus exposicions orals, debats) per a exposar els resultats d'una xicoteta investigació o treball, discutir punts de vista, manifestant la seua opinió o emetent juïcs de valor. Ús de les estratègies adequades en una exposició oral formal: atenen els diferents parts de l'exposició (salutació, introducció del tema, organització de la intervenció, desenvolupament de l'exposició, conclusió, avaluació i comiat) amb ajuda d'un guió més o menys extens.

9 Coneixement de l'estructura dels textos escrits propis de l'àmbit acadèmic, social, cultural i d'interrelació amb l'entorn (qüestionaris, enquestes, resums, esquemes, informes, descripcions, explicacions) i aplicació de tals coneixements a la comprensió i composició de textos.

10 Coneixement dels elements bàsics dels discursos narratius, explicatius, argumentatius, descriptius, informatius i persuasius (estructura, sentit global, intenció...) i la seua aplicació en la comprensió i en la producció oral i escrita.

11 Jocs motivadors amb la llengua que faciliten la comprensió lectora i la memorització de textos populars i cultes llegits en veu alta o en silenci, a partir de textos populars i cultes llegits amb fluïdesa i entonació adequades. Transposició de textos (dramatització d'un relat, conversió d'un relat en còmic, pràctica del pas d'estil directe a indirecte en la narració...).

12 Ús d'estratègies per a ampliar i donar sentit als aprenentatges: localitzar, comparar, classificar, identificar i interpretar i reelaborar els coneixements i les informacions (gràfics i esquemes, taules, mapes conceptuals i altres il·lustracions).

13 Localització de la informació en textos documentals (enciclopèdies, diccionaris, catàlegs, fullets d'instruccions...) i reelaboració de la

Primer curso
Contenidos
Taller de lengua: Castellano
Bloque 1. La lengua como instrumento de aprendizaje y comunicación

1 Comprensió i producció de textos orals, tanto carácter cotidiano (explicaciones de clase, trabajos en equipo, documentales, entrevistas, debates y conversaciones entre iguales) como de carácter más formal (narraciones de experiencias personales, resúmenes orales de textos, exposiciones de conocimientos y opiniones, cuentos populares y descripciones sencillas) para aprender y para informarse.

2 Uso de las estrategias adecuadas en situación de escucha específicas del lenguaje oral como instrumento de aprendizaje: mantener la atención, comportarse de manera adecuada durante la exposición, tomar notas y datos y participar activamente en el coloquio.

3 Participación como oyente en intervenciones orales formales (exposiciones del profesorado, charla de un visitante experto, visita de un autor) con la finalidad de recibir informaciones de interés o de conocer las opiniones de un personaje.

4 Comprensió de textos orales con secuencias narrativas, descriptivas, informativas y persuasivas (como noticias, entrevistas, reportajes juveniles, debates o comentarios de actualidad) procedentes de los medios de comunicación o de internet, captando el sentido global del texto y las ideas principales y secundarias, reconociendo las ideas no explícitas y valorando los contenidos transmitidos distinguiendo información de opinión. Producción de tales textos para ofrecer y compartir información y opinión.

5 Uso de documentos videográficos y sonoros como medio para obtener, seleccionar y relacionar con progresiva autonomía, informaciones relevantes para ampliar los aprendizajes.

6 Comprensió de textos del ámbito escolar producidos con la finalidad de aprender y de informarse.

7 Uso de estrategias para la comprensión lectora: elaboración y comprobación de hipótesis, realización de inferencias sobre el texto, descubrimiento del significado de palabras a partir del contexto, de la información paratextual (división en capítulos, títulos, de los subtítulos, ilustraciones) y de la aplicación de los conocimientos y experiencias previas; consulta al diccionario, medidas correctoras necesarias si falla la comprensión (relectura) y resumen final.

8 Participación como ponente en intervenciones orales formales que exijan una planificación previa y una organización del discurso (breves exposiciones orales, debates) para exponer los resultados de una pequeña investigación o trabajo, discutir puntos de vista, manifestando su opinión o emitiendo juicios de valor. Uso de las estrategias adecuadas en una exposición oral formal: atendiendo las diferentes partes de la exposición (saludo, introducción del tema, organización de la intervención, desarrollo de la exposición, conclusión, evaluación y despedida) con ayuda de un guión más o menos extenso.

9 Conocimiento de la estructura de los textos escritos propios del ámbito académico, social, cultural y de interrelación con el entorno (cuestionarios, encuestas, resúmenes, esquemas, informes, descripciones, explicaciones) y aplicación de tales conocimientos a la comprensión y composición de textos.

10 Conocimiento de los elementos básicos de los discursos narrativos, explicativos, argumentativos, descriptivos, informativos y persuasivos (estructura, sentido global, intención...) y su aplicación en la comprensión y en la producción oral y escrita.

11 Juegos motivadores con la lengua que faciliten la comprensión lectora y la memorización de textos populares y cultos leídos en voz alta o en silencio, a partir de textos populares y cultos leídos con fluidez y entonación adecuadas. Transposición de textos (dramatización de un relato, conversión de un relato en cómic, práctica del paso de estilo directo a indirecto en la narración...).

12 Uso de estrategias para ampliar y dar sentido a los aprendizajes: localizar, comparar, clasificar, identificar e interpretar y reelaborar los conocimientos y las informaciones (gráficos y esquemas, tablas, mapas conceptuales y otras ilustraciones).

13 Localización de la información en textos documentales (enciclopedias, diccionarios, catálogos, folletos de instrucciones...) y reela-

informació (síntesi, fitxa, nota, esquema, mapa conceptual, resum...) per a la seua utilització posterior.

14 Ús de les estratègies bàsiques en la producció de textos: planificació (concreció de la intenció comunicativa i del destinatari, del tipus de text, de l'organització del contingut), redacció de l'esborrany i avaluació i revisió del text per a millorar-lo.

15 Aplicació de les normes ortogràfiques i tipogràfiques; les que regulen l'accentuació gràfica i l'ús dels signes de puntuació i d'entonació, tant en l'escriptura manuscrita com en l'ús dels mitjans informàtics, amb especial atenció al cos i estil en la jerarquia d'informacions, títols, subtítols, paraules clau, conceptes...

16 Atenció en la qualitat, orde, cal·ligrafia i presentació dels textos propis i dels altres com a mitjà per a garantir una comunicació fluïda, clara, i com a eina de recerca d'expressivitat i de creativitat.

17 Interés pels textos escrits com a font d'informació i aprenentatge i com a mitjà de comunicació d'experiències i de regulació de la convivència.

18 Producció de treballs per a organitzar la comunicació i per a comunicar coneixements, experiències i necessitats (murals, informes d'experiments, investigacions, treballs en grup, presentacions multimèdia).

19 Producció de textos escrits propis de la vida social de l'aula per a comunicar coneixements, experiències i necessitats (normes, notes, cartes, notícies, treballs d'aula...) d'acord amb les característiques pròpies d'estos gèneres.

20 Composició de textos d'informació i d'opinió propis dels mitjans de comunicació social (en particular la premsa local) sobre fets i esdeveniments que resulten significatius, amb especial incidència en la notícia, l'entrevista, la ressenya de llibres o de música, la carta al director..., en mitjans de l'àmbit escolar i de la premsa local, en situacions reals o simulades.

21 Ús de les tecnologies de la informació i de la biblioteca d'aula i de centre com a llocs privilegiats per a l'aprenentatge i per a la recerca i consulta de fonts d'informació i elaboració de treballs personals, respectant les normes d'ús.

22 Valoració de l'escolta, la lectura i l'escriptura com a ferrament de comunicació, font d'informació i d'aprenentatge, i com a mitjà d'organitzar-se i resoldre problemes de la vida quotidiana.

Bloc 2. Coneixement de la llengua

1 Anàlisi i identificació de la importància del context i de les relacions entre els seus elements i les formes lingüístiques en què es manifesten els discursos orals i escrits; identificació dels components i tipus de situacions comunicatives (informals i formals).

2 Observació i comparació en les seqüències textuals de les formes lingüístiques i de les estructures sintàctiques que fan el missatge adequat a la situació comunicativa en funció del registre, per a reconèixer les estructures narratives, instructives, descriptives i explicatives; adequació de la pròpia expressió a la situació comunicativa

3 Reconeixement dels diferents significats, equivalències i alteracions del significat.

4 Descobriments i domini dels mecanismes i recursos lingüístics bàsics per a assegurar la coherència i la cohesió textual (causa, conseqüència, finalitat, contradicció, condició...), especialment la inserció i coordinació oracional en el text explicatiu.

5 Sistematització de l'ortografia, apreciament del seu valor social i la utilització constant en els propis escrits. Ús dels signes de puntuació per a cohesionar el text i superar el llenguatge enumeratiu.

6 Observació de formes lèxiques, ortogràfiques i sintàctiques a partir de l'anàlisi, la manipulació i la transformació de fragments de textos senzills utilitzant pronoms i combinació de pronoms, l'el·lipsi, la inserció, la supressió, el canvi d'orde, la segmentació i la reescriptura. Sistematització de les observacions realitzades per a facilitar el desenrotllament dels conceptes lingüístics i del metallenguatge i per a observar l'equivalència semàntica o els canvis de significat

7 Explicitar coneixements gramaticals que es dominen implícitament. Consolidació de nocions gramaticals, lèxiques, fonològiques i

boració de la informació (síntesis, ficha, nota, esquema, mapa conceptual, resumen...) para su utilización posterior.

14 Uso de las estrategias básicas en la producción de textos: planificación (concreción de la intención comunicativa y del destinatario, del tipo de texto, de la organización del contenido), redacción del borrador y evaluación y revisión del texto para mejorarlo.

15 Aplicación de las normas ortográficas y tipográficas; las que regulan la acentuación gráfica y el uso de los signos de puntuación y de entonación, tanto en la escritura manuscrita como en el uso de los medios informáticos, con especial atención al cuerpo y estilo en la jerarquía de informaciones, títulos, subtítulos, palabras clave, conceptos...

16 Atención en la calidad, orden, caligrafía y presentación de los textos propios y de los otros como medio para garantizar una comunicación fluida, clara, y como herramienta de búsqueda de expresividad y de creatividad.

17 Interés por los textos escritos como fuente de información y aprendizaje y como medio de comunicación de experiencias y de regulación de la convivencia.

18 Producción de trabajos para organizar la comunicación y para comunicar conocimientos, experiencias y necesidades (murales, informes de experimentos, investigaciones, trabajos en grupo, presentaciones multimedia).

19 Producción de textos escritos propios de la vida social del aula para comunicar conocimientos, experiencias y necesidades (normas, notas, cartas, noticias, trabajos de aula...) de acuerdo con las características propias de estos géneros.

20 Composición de textos de información y de opinión propios de los medios de comunicación social (en particular la prensa local) sobre hechos y acontecimientos que resulten significativos, con especial incidencia en la noticia, la entrevista, la reseña de libros o de música, la carta al director..., en medios del ámbito escolar y de la prensa local, en situaciones reales o simuladas.

21 Uso de las tecnologías de la información y de la biblioteca de aula y de centro como lugares privilegiados para el aprendizaje y para la búsqueda y consulta de fuentes de información y elaboración de trabajos personales, respetando las normas de uso.

22 Valoración de la escucha, la lectura y la escritura como herramienta de comunicación, fuente de información y de aprendizaje, y como medio de organizarse y resolver problemas de la vida cotidiana.

Bloque 2. Conocimiento de la lengua

1 Análisis e identificación de la importancia del contexto y de las relaciones entre sus elementos y las formas lingüísticas en que se manifiestan los discursos orales y escritos; identificación de los componentes y tipos de situaciones comunicativas (informales y formales).

2 Observación y comparación en las secuencias textuales de las formas lingüísticas y de las estructuras sintácticas que hacen el mensaje adecuado a la situación comunicativa en función del registro, para reconocer las estructuras narrativas, instructivas, descriptivas y explicativas; adecuación de la propia expresión a la situación comunicativa.

3 Reconocimiento de los diferentes significados, equivalencias y alteraciones del significado.

4 Descubrimiento y dominio de los mecanismos y recursos lingüísticos básicos para asegurar la coherencia y la cohesión textual (causa, consecuencia, finalidad, contradicción, condición...), especialmente la inserción y coordinación oracional en el texto explicativo.

5 Sistematización de la ortografía, apreciando su valor social y la utilización constante en los propios escritos. Uso de los signos de puntuación para cohesionar el texto y superar el lenguaje enumerativo.

6 Observación de formas léxicas, ortográficas y sintácticas a partir del análisis, la manipulación y la transformación de fragmentos de textos sencillos utilizando pronombres y combinación de pronombres, la elipsis, la inserción, la supresión, el cambio de orden, la segmentación y la reescriptura. Sistematización de las observaciones realizadas para facilitar el desarrollo de los conceptos lingüísticos y del metalenguaje y para observar la equivalencia semántica o los cambios de significado.

7 Explicitar conocimientos gramaticales que se dominan implícitamente. Consolidación de nociones gramaticales, léxicas, fonológicas y

ortogràfiques adquirides en etapes anteriors. Aplicació d'estos coneixements a la pròpia producció discursiva.

8 Observació, per comparació i contrast, i classificació de les paraules en primitives, derivades i compostes d'acord amb la seua estructura morfològica per a la generalització de normes ortogràfiques.

9 Exploració del lèxic general de la llengua per a descobrir les particularitats del vocabulari: els arcaïsmes, els neologismes i els estrangerismes; les paraules homònimes i les paraules polisèmiques, les locucions i frases fetes. Estudi de les seues formes, significats i àmbits d'aplicació.

10 Observació, anàlisi i creació de paraules noves per mitjà de la derivació (els augmentatius i els diminutius) i la composició.

11 Observació de les relacions entre una paraula genèrica i les paraules específiques corresponents; les paraules que configuren una família lèxica i un camp lèxic; paraules sinònimes i antònimes; tot açò com a mitjà per a consolidar l'adquisició i facilitar el seu ús.

12 Ampliació del domini del vocabulari a través de l'aprenentatge incidental en la lectura, la discussió col·lectiva i l'ús eficaç del diccionari.

13 Exploració de l'estructura morfològica de les paraules a fi de descobrir les formes, significats i usos bàsics en la flexió i la derivació i d'aplicar-les a la pròpia producció discursiva:

- La persona gramatical
- Singular i plural
- Mode imperatiu, indicatiu i subjuntiu dels verbs regulars i irregulars més freqüents
- Temps verbals: pretèrit imperfet i pretèrit perfet, simple i compost.

14 Descobriment de les diferents formes que pot presentar una oració simple i manipulació d'oracions senzilles per a identificar les funcions bàsiques (subjecte i predicat) i descobrir els elements i l'organització dels grups que realitzen estes funcions (complements del nom i del verb). Paper semàntic del subjecte (agent, pacient i causa).

15 Observació de fenòmens sil·làbics. La síl·laba tònica i àtona, diptong i hiat. Separació d'una paraula en síl·labes. Classificació de paraules segons la síl·laba tònica. Les regles d'accentuació gràfica (paraules monosíl·labes, interrogatius i hiats). L'accent diacrític. Utilització en els propis escrits.

16 Transformació d'oracions d'activa en passiva i viceversa, amb la finalitat de construir els conceptes d'agent i objecte per a la comprensió de determinats textos.

17 Inserció, coordinació i enllaç d'oracions com a procediments propis de l'explicació, per a practicar el pas d'estil directe a estil indirecte en la narració i per a explorar les possibilitats del seu ús per a expressar causa, conseqüència, finalitat o condició en la composició de textos.

18 Reflexió sobre semblances i diferències entre el valencià i el castellà per a aclarir determinades formes, significats i usos.

19 Valoració de la reflexió sobre la llengua com a mitjà d'enriquiment dels recursos lingüístics personals en l'èxit d'una bona comprensió i d'una expressió correcta, apropiada i genuïna.

20 Aceptació, respecte i valoració positiva de les normes i convencions lingüístiques bàsiques. Valoració de la qualitat i efectivitat dels textos propis i dels altres respecte a l'adequació, la coherència i la correcció.

Bloc 3. Educació literària

1 Coneixement, identificació i lectura guiada de diferents mostres de textos literaris: literatura tradicional oral i escrita (faules, llegendes, cançons populars); adaptacions d'obres clàssiques o mostres de literatura actual o de literatura juvenil, tant del gènere narratiu (contes, biografies, autobiografies, novel·la realista, d'aventures, de misteri, de ciència-ficció, de fantasia) com d'altres gèneres com el teatre o la poesia, en paper i en suport audiovisual i informàtic.

2 Audició, comprensió i memorització de diferents textos poètics ajustats a l'edat i de producció pròpia, amb el ritme, la pronunciació i l'entonació adequades.

ortogràfiques adquirides en etapes anteriors. Aplicació de estos coneixements a la pròpia producció discursiva.

8 Observació, per comparació i contrast, y clasificación de las palabras en primitivas, derivadas y compuestas de acuerdo con su estructura morfológica para la generalización de normas ortográficas.

9 Exploración del léxico general de la lengua para descubrir las particularidades del vocabulario: los arcaísmos, los neologismos y los extranjerismos; las palabras homónimas y las palabras polisémicas, las locuciones y frases hechas. Estudio de sus formas, significados y ámbitos de aplicación.

10 Observación, análisis y creación de palabras nuevas por medio de la derivación (los aumentativos y los diminutivos) y la composición.

11 Observación de las relaciones entre una palabra genérica y las palabras específicas correspondientes; las palabras que configuran una familia léxica y un campo léxico; palabras sinónimas y antónimas; todo ello como medio para consolidar la adquisición y facilitar su uso.

12 Ampliación del dominio del vocabulario a través del aprendizaje incidental en la lectura, la discusión colectiva y el uso eficaz del diccionario.

13 Exploración de la estructura morfológica de las palabras con el fin de descubrir las formas, significados y usos básicos en la flexión y la derivación y de aplicarlas a la propia producción discursiva:

- La persona gramatical
- Singular y plural
- Modo imperativo, indicativo y subjuntivo de los verbos regulares e irregulares más frecuentes
- Tiempo verbales: pretérito imperfecto y pretérito perfecto, simple y compuesto.

14 Descubrimiento de las diferentes formas que puede presentar una oración simple y manipulación de oraciones sencillas para identificar las funciones básicas (sujeto y predicado) y descubrir los elementos y la organización de los grupos que realizan estas funciones (complementos del nombre y del verbo). Papel semántico del sujeto (agente, paciente y causa).

15 Observación de fenómenos silábicos. La sílaba tónica y átona, diptongo e hiato. Separación de una palabra en sílabas. Clasificación de palabras según la sílaba tónica. Las reglas de acentuación gráfica (palabras monosílabas, interrogativos e hiatos). El acento diacrítico. Utilización en los propios escritos.

16 Transformación de oraciones de activa en pasiva y viceversa, con la finalidad de construir los conceptos de agente y objeto para la comprensión de determinados textos.

17 Inserción, coordinación y enlace de oraciones como procedimientos propios de la explicación, para practicar el paso de estilo directo a estilo indirecto en la narración y para explorar las posibilidades de su uso para expresar causa, consecuencia, finalidad o condición en la composición de textos.

18 Reflexión sobre semejanzas y diferencias entre el valenciano y el castellano para aclarar determinadas formas, significados y usos.

19 Valoración de la reflexión sobre la lengua como medio de enriquecimiento de los recursos lingüísticos personales en el éxito de una buena comprensión y de una expresión correcta, apropiada y genuina.

20 Aceptación, respeto y valoración positiva de las normas y convenciones lingüísticas básicas. Valoración de la calidad y efectividad de los textos propios y de los otros con respecto a la adecuación, la coherencia y la corrección.

Bloque 3. Educación literaria

1 Conocimiento, identificación y lectura guiada de diferentes muestras de textos literarios: literatura tradicional oral y escrita (fábulas, leyendas, canciones populares); adaptaciones de obras clásicas o muestras de literatura actual o de literatura juvenil, tanto del género narrativo (cuentos, biografías, autobiografías, novela realista, de aventuras, de misterio, de ciencia-ficción, de fantasía) como de otros géneros como el teatro o la poesía, en papel y en soporte audiovisual e informático.

2 Audición, comprensión y memorización de diferentes textos poéticos ajustados a la edad y de producción propia, con el ritmo, la pronunciació y la entonación adecuados.

3 Lectura comentada de poemes, relats i obres teatrals tenint en compte el coneixement de les convencions literàries (gèneres, figures) i la presència de certs temes i motius recurrents.

4 Pràctica de diferents tipus de lectura amb obres i textos literaris ajustats a l'edat i als interessos de l'alumnat: lectura silenciosa i en veu alta, lectura expressiva, escenificada.

5 Producció de textos d'intenció literària per a comunicar sentiments, emocions, estats d'ànim o records (contes, poemes, xicotetes peces teatrals, descripcions, còmics, redaccions) a partir de l'exploració de les possibilitats expressives de la llengua per mitjà de l'observació i l'anàlisi de textos model (històries o contes narrats pel professor) i l'ajuda de diferents recursos i jocs que estimulen la imaginació i la creativitat.

criteris d'avaluació

1. Participar en situacions de comunicació, dirigides o espontànies, respectant les normes de la comunicació: torn de paraula, organitzar el discurs, escoltar i incorporar les intervencions dels altres.

2. Expressar-se de forma oral per a transmetre fets, coneixements i opinions o per a dur a terme les diferents funcions comunicatives, utilitzant un vocabulari precís i una estructura coherent.

3. Comprendre el sentit global dels textos orals, reconeixent les idees principals i secundàries i identificant idees o valors no explícits.

4. Interpretar i integrar les idees pròpies amb les contingudes en els textos, comparant i contrastant informacions diverses, i mostrar la comprensió a través de la lectura en veu alta amb l'entonació i la fluïdesa adequades.

5. Narrar, explicar, descriure, resumir i exposar opinions i informacions en textos relacionats amb situacions quotidianes i escolars, de forma ordenada, adequada, relacionant els enunciats entre si, usant de forma habitual els procediments de planificació i revisió dels textos així com les normes gramaticals i ortogràfiques i tenint cura amb la cal·ligrafia, l'orde i la presentació.

6. Utilitzar estratègies de lectura i d'escriptura per a planificar treballs, localitzar i recuperar informació, realitzar inferències, esquemes, i resumir els textos llegits reflectint l'estructura i les idees principals i secundàries.

7. Usar les biblioteques, videoteques, etc. i comprendre els mecanismes i procediments d'organització i selecció d'obres i altres materials. Col·laborar en l'atenció i millora dels materials bibliogràfics i altres documents disponibles en l'aula i en el centre.

8. Comprendre i utilitzar la terminologia gramatical i lingüística pròpia del curs en les activitats de producció i comprensió de textos.

9. Usar les tècniques (enumeració, referència, aclariments, paràfrasis, comparació, classificació, etc.) que despleguen les estratègies d'aprenentatge aplicades a continguts de les àrees no lingüístiques per a construir coneixements, processar informació i exposar conclusions i resultats per mitjà de textos orals i escrits.

10. Conèixer i comprendre les principals formes i gèneres de la tradició literària. Identificar el gènere a què pertany un text literari llegit en la seua totalitat, reconèixer-ne els elements estructurals bàsics, els grans tipus de recursos lingüístics i emetre una opinió personal.

11. Aprendre i utilitzar tècniques senzilles de maneig de la informació: busca, elaboració i presentació, amb ajuda dels mitjans tradicionals i l'aplicació de les noves tecnologies. Planificar i dur a terme, individualment o en equip, la consulta de diccionaris especialitzats i obres de consulta diverses, en el marc de breus treballs d'investigació. Iniciar-se en l'ús dels processadors de textos per aplicar-los a treballs senzills, fent ús dels mitjans informàtics complementaris (Internet, bases de dades, CD-ROM, etc.).

Segon curs

Continguts

Taller de llengua: Valencià

Bloc 1. La llengua com a instrument d'aprenentatge i comunicació

1 Elements de la comunicació.

3 Lectura comentada de poemes, relatos y obras teatrales teniendo en cuenta el conocimiento de las convenciones literarias (géneros, figuras) y la presencia de ciertos temas y motivos recurrentes.

4 Práctica de diferentes tipos de lectura con obras y textos literarios ajustados a la edad y a los intereses del alumnado: lectura silenciosa y en voz alta, lectura expresiva, escenificada.

5 Producción de textos de intención literaria para comunicar sentimientos, emociones, estados de ánimo o recuerdos (cuentos, poemas, pequeñas piezas teatrales, descripciones, cómics, redacciones) a partir de la exploración de las posibilidades expresivas de la lengua por medio de la observación y el análisis de textos modelo (historias o cuentos narrados por el profesor) y la ayuda de distintos recursos y juegos que estimulen la imaginación y la creatividad.

Criterios de evaluación

1. Participar en situaciones de comunicación, dirigidas o espontáneas, respetando las normas de la comunicación: turno de palabra, organizar el discurso, escuchar e incorporar las intervenciones de los otros.

2. Expresarse de forma oral para transmitir hechos, conocimientos y opiniones o para llevar a cabo las diferentes funciones comunicativas, utilizando un vocabulario preciso y una estructura coherente.

3. Comprender el sentido global de los textos orales, reconociendo las ideas principales y secundarias e identificando ideas o valores no explícitos.

4. Interpretar e integrar las ideas propias con las contenidas en los textos, comparando y contrastando informaciones diversas, y mostrar la comprensión a través de la lectura en voz alta con la entonación y la fluidez adecuadas.

5. Narrar, explicar, describir, resumir y exponer opiniones e informaciones en textos relacionados con situaciones cotidianas y escolares, de forma ordenada, adecuada, relacionando los enunciados entre sí, usando de forma habitual los procedimientos de planificación y revisión de los textos así como las normas gramaticales y ortográficas y teniendo cuidado con la caligrafía, el orden y la presentación.

6. Utilizar estrategias de lectura y de escritura para planificar trabajos, localizar y recuperar información, realizar inferencias, esquemas, y resumir los textos leídos reflejando la estructura y las ideas principales y secundarias.

7. Usar las bibliotecas, videotecas, etc. y comprender los mecanismos y procedimientos de organización y selección de obras y otros materiales. Colaborar en la atención y mejora de los materiales bibliográficos y otros documentos disponibles en el aula y en el centro.

8. Comprender y utilizar la terminología gramatical y lingüística propia del curso en las actividades de producción y comprensión de textos.

9. Usar las técnicas (enumeración, referencia, aclaraciones, paráfrasis, comparación, clasificación, etc.) que despliegan las estrategias de aprendizaje aplicadas a contenidos de las áreas no lingüísticas para construir conocimientos, procesar información y exponer conclusiones y resultados por medio de textos orales y escritos.

10. Conocer y comprender las principales formas y géneros de la tradición literaria. Identificar el género al que pertenece un texto literario leído en su totalidad, reconocer los elementos estructurales básicos, los grandes tipos de recursos lingüísticos y emitir una opinión personal.

11. Aprender y utilizar técnicas sencillas de manejo de la información: búsqueda, elaboración y presentación, con ayuda de los medios tradicionales y la aplicación de las nuevas tecnologías. Planificar y llevar a cabo, individualmente o en equipo, la consulta de diccionarios especializados y obras de consulta diversas, en el marco de breves trabajos de investigación. Iniciarse en el uso de los procesadores de textos para aplicarlos a trabajos sencillos, utilizando los medios informáticos complementarios (Internet, bases de datos, CD-ROM, etc.).

Segundo curso

Contenidos

Taller de lengua: Valenciano

Bloque 1. La lengua como instrumento de aprendizaje y comunicación

1 Elementos de la comunicación.

2 Observació de diferències rellevants, contextuals i formals, entre comunicació oral i escrita i entre els usos col·loquials i formals, especialment els propis de l'àmbit escolar.

3 Mediació per a assegurar l'èxit de la comunicació oral i escrita. Actuació com a intermediari entre els interlocutors que no poden comprendre's de forma directa.

4 Tipologies textuals: exposició, narració, descripció, diàleg i conversa.

5 Comprensió de notícies d'actualitat pròximes als interessos de l'alumnat i procedents dels mitjans de comunicació audiovisual.

6 Comprensió de textos orals utilitzats en l'àmbit acadèmic, amb especial atenció a la presentació de treballs i a les instruccions per a fer-los, a les exposicions orals breus i a l'obtenció d'informacions de documentals procedents dels mitjans de comunicació.

7 Exposició d'informacions d'actualitat procedents dels mitjans de comunicació.

8 Narració oral, a partir d'un guió preparat prèviament, de fets relacionats amb l'experiència, presentada de forma seqüenciada i amb claredat, en què s'inclouen descripcions senzilles i també sentiments i valoracions respecte al que s'exposa, amb ajuda de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació.

9 Participació activa en situacions de comunicació pròpies de l'àmbit acadèmic, especialment en la petició d'aclariments davant d'una instrucció, en les propostes sobre la manera d'organitzar les tasques, en la descripció de seqüències senzilles d'activitats realitzades, en l'intercanvi d'opinions i en l'exposició de conclusions.

10 Actitud de cooperació i de respecte en situacions d'aprenentatge compartit.

11 Coneixement i ús de les estratègies i les normes per a l'intercanvi comunicatiu: escolta atenta, exposició clara, respecte del torn de paraula; participació fent aportacions, control de la impulsivitat, comentaris orals i juí personal respectuosos amb les sensacions, les experiències, les idees, les opinions i els coneixements dels altres, i atenció a les fórmules de cortesia.

12 Utilització de la llengua per a prendre consciència dels coneixements, les idees i els sentiments propis i per a regular la conducta d'un mateix.

13 Comprensió de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials en àmbits pròxims a l'experiència de l'alumnat, com ara instruccions d'ús, normes i avisos.

14 Comprensió de textos dels mitjans de comunicació, tenint en compte l'estructura del periòdic (seccions i gèneres) i els elements paratextuals, amb atenció especial a les notícies relacionades amb la vida quotidiana i amb la informació de fets.

15 Comprensió de textos de l'àmbit acadèmic, amb atenció especial als de caràcter expositiu i explicatiu; a les instruccions per a fer treballs; a la consulta, en diversos suports, de diccionaris, glossaris i altres fonts d'informació, com ara enciclopèdies i pàgines web educatives.

16 Actitud reflexiva i crítica quant a la informació disponible davant dels missatges que impliquen qualsevol tipus de discriminació, incloent-hi la manifestació de prejudis lingüístics.

17 Composició de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials en àmbits pròxims a l'experiència de l'alumnat, com cartes, notes i avisos.

18 Composició de textos propis dels mitjans de comunicació, especialment notícies, destinats a un suport imprès i digital.

19 Composició, en suport de paper i digital, de textos propis de l'àmbit acadèmic, especialment resums, exposicions senzilles, glossaris i conclusions sobre les tasques i els aprenentatges efectuats.

20 Interés per la composició escrita com a font d'informació i d'aprenentatge, com a forma de comunicar les experiències, les idees, les opinions i els coneixements propis, i com a forma de regular la conducta.

2 Observación de diferencias relevantes, contextuales y formales, entre comunicación oral y escrita y entre los usos coloquiales y formales, especialmente los propios del ámbito escolar.

3 Mediación para asegurar el éxito de la comunicación oral y escrita. Actuación como intermediario entre los interlocutores que no pueden comprenderse de forma directa.

4 Tipologías textuales: exposición, narración, descripción, diálogo y conversación.

5 Comprensión de noticias de actualidad próximas a los intereses del alumnado y procedentes de los medios de comunicación audiovisual.

6 Comprensión de textos orales utilizados en el ámbito académico, con especial atención a la presentación de trabajos y a las instrucciones para hacerlos, a las exposiciones orales breves y a la obtención de informaciones de documentales procedentes de los medios de comunicación.

7 Exposición de informaciones de actualidad procedentes de los medios de comunicación.

8 Narración oral, a partir de un guión preparado previamente, de hechos relacionados con la experiencia, presentada de forma secuenciada y con claridad, en el que aparezcan descripciones sencillas y sentimientos y valoraciones en relación con lo expuesto, ayudados de medios audiovisuales y de las tecnologías de la información y la comunicación.

9 Participación activa en situaciones de comunicación propias del ámbito académico, especialmente en la petición de aclaraciones ante una instrucción, en propuestas sobre el modo de organizar las tareas, en la descripción de secuencias sencillas de actividades realizadas, en el intercambio de opiniones y en la exposición de conclusiones.

10 Actitud de cooperación y de respeto en situaciones de aprendizaje compartido.

11 Conocimiento y uso de las estrategias y las normas para el intercambio comunicativo: escucha atenta, exposición clara, respeto del turno de palabra; participación mediante aportaciones, control de la impulsividad, manifestando comentarios orales y juicio personal respetuosos con las sensaciones, las experiencias, las ideas, las opiniones y los conocimientos de los otros, y atención a las fórmulas de cortesia.

12 Utilización de la lengua para tomar conciencia de los conocimientos, las ideas y los sentimientos propios y para regular la propia conducta.

13 Comprensión de textos propios de la vida cotidiana y de las relaciones sociales en ámbitos próximos a la experiencia del alumnado, como instrucciones de uso, normas y avisos.

14 Comprensión de textos de los medios de comunicación, atendiendo a la estructura del periódico (secciones y géneros) y los elementos paratextuales, con especial atención a las noticias relacionadas con la vida cotidiana y la información de hechos.

15 Comprensión de textos del ámbito académico, con atención, especialmente, a los de carácter expositivo y explicativo; a las instrucciones para hacer tareas; a la consulta, en diversos soportes, de diccionarios, glosarios y otras fuentes de información, como enciclopedias y páginas web educativas.

16 Actitud reflexiva y crítica con respecto a la información disponible ante los mensajes que supongan cualquier tipo de discriminación, incluida la manifestación de prejuicios lingüísticos.

17 Composición de textos propios de la vida cotidiana y de las relaciones sociales en ámbitos próximos a la experiencia del alumnado, como cartas, notas y avisos.

18 Composición de textos propios de los medios de comunicación, especialmente noticias, destinados a un soporte impreso y digital.

19 Composición, en soporte de papel y digital, de textos propios del ámbito académico, especialmente resúmenes, exposiciones sencillas, glosarios y conclusiones sobre las tareas y aprendizajes efectuados.

20 Interés por la composición escrita como fuente de información y de aprendizaje, como forma de comunicar las experiencias, ideas, opiniones y conocimientos propios, y como forma de regular la conducta.

21 Iniciació a l'ús del diccionari, les enciclopèdies, els correctors ortogràfics sobre textos en suport digital i altres obres de consulta.

22 Interpretació de les informacions lingüístiques que proporcionen els diccionaris escolars i les altres obres de consulta, especialment sobre classes de paraules, relacions semàntiques del lèxic (polisèmia, homonímia, sinonímia, antonímia), i la normativa lingüística.

23 Anàlisi: estratègies per a una lectura correcta i tècniques per a la presa d'anotacions.

24 Síntesi: pràctica en l'elaboració d'esquemes, resums, mapes conceptuals.

25 Utilització dirigida de la biblioteca del centre, de les biblioteques virtuals i, en general, de les tecnologies de la informació i la comunicació, com a font d'informació i de models per a la composició escrita.

26 Presentació de la informació. Tractament informàtic de textos.

27 Interés per la bona presentació dels textos escrits tant en suport de paper com digital, i respecte per les normes gramaticals, ortogràfiques i tipogràfiques (titulació, espais, marges, paràgrafs, etc.).

Bloc 2. Coneixement de la llengua

1 Coneixement i ús reflexiu de les normes ortogràfiques, reconeixement del seu valor social i de la necessitat de cenyir-se a la norma lingüística en els escrits.

2 Observació dels diferents registres i dels factors que incidixen en l'ús de la llengua en distints àmbits socials.

3 Correspondència entre sons i grafies. L'alfabet i els dígrafs. Vocals obertes i tancades.

4 La síl·laba. Principals esquemes sil·làbics. Diftongs, triptongs i hiats.

5 Nocions bàsiques d'accentuació i puntuació. Ús de la dièresi.

6 Reconeixement de les principals normes fonètiques.

7 Qüestions morfològiques: l'article (l'apòstrof, les contraccions, l'article personal), el gènere i el nombre.

8 Lectura en veu alta: l'enunciat. Dicció, entonació, intensitat i pausa.

9 Lèxic: barbarismes i vulgarismes.

10 Estructura de la paraula.

11 Classes de paraules. El substantiu i l'adjectiu (característiques). El pronom (classificació). El determinant (classificació). El verb: la conjugació. L'adverbi. La preposició. La conjunció. La interjecció.

12 Estructura de l'oració simple. La concordància.

13 Reconeixement del funcionament sintàctic de verbs d'ús freqüent a partir del seu significat, identificació del subjecte i dels complements del verb: necessaris o argumentals i no necessaris o circumstancials; comprensió d'una terminologia sintàctica bàsica: oració; subjecte, verb i complements; subjecte i predicat; predicat nominal i predicat verbal.

14 Coneixement de les modalitats de l'oració i dels modes del verb com a formes d'expressar les intencions dels parlants.

15 Identificació i ús reflexiu d'alguns connectors textuais, amb especial atenció als temporals, explicatius i d'orde, i d'alguns mecanismes de referència interna, tant gramaticals (pronoms personals, possessius i demostratius) com lèxics (repeticions, sinònims i el·lipsis).

16 Reconeixement i ús coherent de les formes verbals en els textos, amb especial atenció als temps de pretèrit en la narració. La distinció entre el passat simple i el passat perifràstic.

17 Ús de procediments per a compondre els enunciats amb un estil cohesionat, especialment la inserció en l'oració d'expressions amb valor explicatiu, com l'aposició, l'adjectiu i l'oració de relatiu.

18 Distinció entre paraules flexives i no flexives; i reconeixement de les diferents categories gramaticals.

19 Identificació i ús de les formes lingüístiques de la dixi personal (pronoms personals, possessius i terminacions verbals) en textos orals i escrits com cartes i normes.

21 Iniciación al uso del diccionario, enciclopedias, correctores ortográficos sobre textos en soporte digital y otras obras de consulta.

22 Interpretación de las informaciones lingüísticas que proporcionan los diccionarios escolares y las otras obras de consulta, especialmente sobre clases de palabras y relaciones semánticas del léxico (polisemia, homonimia, sinonimia, antonimia), y la normativa lingüística.

23 Análisis: estrategias para una lectura correcta y técnicas para la toma de anotaciones.

24 Síntesis: práctica en la elaboración de esquemas, resúmenes, mapas conceptuales.

25 Utilización dirigida de la biblioteca del centro, de las bibliotecas virtuales y, en general, de las tecnologías de la información y la comunicación, como fuente de información y de modelos para la composición escrita.

26 Presentación de la información. Tratamiento informático de textos.

27 Interés por la buena presentación de los textos escritos tanto en soporte de papel como digital, con respeto a las normas gramaticales, ortográficas y tipográficas (titulación, espacios, márgenes, párrafos, etc.).

Bloque 2. Conocimiento de la lengua

1 Conocimiento y uso reflexivo de las normas ortográficas, su valor social y de la necesidad de ceñirse a la norma lingüística en los escritos.

2 Observación de los diferentes registros y de los factores que inciden en el uso de la lengua en distintos ámbitos sociales.

3 Correspondencia entre sonidos y grafías. El alfabeto y los dígrafos. Vocales abiertas y cerradas.

4 La sílaba. Principales esquemas silábicos. Diftongos, triptongos e hiatos.

5 Nociones básicas de acentuación y puntuación. Uso de la diéresis.

6 Reconocimiento de las principales normas fonéticas.

7 Cuestiones morfológicas: el artículo (el apóstrofo, las contracciones, el artículo personal), el género y el número.

8 Lectura en voz alta: el enunciado. Dicción, entonación, intensidad y pausa.

9 Léxico: barbarismos y vulgarismos.

10 Estructura de la palabra.

11 Clases de palabras. El sustantivo y el adjetivo (características). El pronombre (clasificación). El determinante (clasificación). El verbo: la conjugación. El adverbio. La preposición. La conjunción. La interjección.

12 Estructura de la oración simple. La concordancia.

13 Reconocimiento del funcionamiento sintáctico de verbos de uso frecuente a partir de su significado, identificación del sujeto y de los complementos del verbo: necesarios o argumentales y no necesarios o circunstanciales; comprensión de una terminología sintáctica básica: oración; sujeto, verbo y complementos; sujeto y predicado; predicado nominal y predicado verbal.

14 Conocimiento de las modalidades de la oración y de los modos del verbo como formas de expresar las intenciones de los hablantes.

15 Identificación y uso reflexivo de algunos conectores textuales, con especial atención a los temporales, explicativos y de orden, y de algunos mecanismos de referencia interna, tanto gramaticales (pronombres personales, posesivos y demostrativos) como lèxics (repeticiones, sinónimos y elipsis).

16 Reconocimiento y uso coherente de las formas verbales en los textos, con especial atención a los tiempos de pretérito en la narración. La distinción entre el pasado simple y el pasado perifrástico.

17 Uso de procedimientos para componer los enunciados con un estilo cohesionado, especialmente, la inserción en la oración de expresiones con valor explicativo, como la aposición, el adjetivo y la oración de relativo.

18 Distinción entre palabras flexivas y no flexivas; y reconocimiento de las diferentes categorías gramaticales.

19 Identificación y uso de las formas lingüísticas de la deixis personal (pronombres personales, posesivos y terminaciones verbales) en textos orales y escritos como cartas y normas.

20 Reconeixement dels mecanismes de formació de paraules: composició i derivació. Ús del guionet.

21. Reflexió sobre semblances i diferències entre el valencià i el castellà per a aclarir determinades formes, significats i usos.

Bloc 3. Educació literària

1 Desenvolupament de l'autonomia lectora i valoració de la literatura com a font de plaer i de coneixement del món i del patrimoni cultural valencià.

2 Introducció als gèneres literaris a través de la lectura comentada de fragments representatius d'obres adequades a l'edat. Anàlisi dels seus trets més característics.

3 El llenguatge literari. Identificació dels recursos lingüístics propis dels textos de caràcter literari.

4 Lectura comentada, recitació de poemes i audició de poemes musicats de la nostra tradició, reconeixent els elements bàsics del ritme, la versificació i les figures semàntiques més rellevants.

5 Lectura comentada de relats breus, com ara mites i llegendes de diferents cultures, reconeixent els elements del relat literari i la seua funcionalitat. Lectura comentada de rondalles, tot reconeixent la funció i les característiques de les narracions orals.

6 Lectura comentada i dramatitzada d'obres teatrals breus, o de fragments, i reconeixement dels aspectes formals del text teatral.

Segon curs

Continguts

Taller de llengua: Castellà

Bloc 1. La llengua com a instrument d'aprenentatge i comunicació

1 Elements de la comunicació.

2 Observació de diferències rellevants, contextuals i formals, entre comunicació oral i escrita i entre els usos col·loquials i formals, especialment els propis de l'àmbit escolar.

3 Mediació per a assegurar l'èxit de la comunicació oral i escrita. Actuació com a intermediari entre els interlocutors que no poden comprendre's de forma directa.

4 Tipologies textuals: exposició, narració, descripció, diàleg i conversa.

5 Comprensió de notícies d'actualitat pròximes als interessos de l'alumnat procedents dels mitjans de comunicació audiovisual.

6 Comprensió de textos orals utilitzats en l'àmbit acadèmic, amb especial atenció a la presentació de treballs i a les instruccions per a fer-los, a les exposicions orals breus i a l'obtenció d'informacions de documentals procedents dels mitjans de comunicació.

7 Exposició d'informacions d'actualitat procedents dels mitjans de comunicació.

8 Narració oral, a partir d'un guió preparat prèviament, de fets relacionats amb l'experiència, presentada de forma seqüenciada i amb claredat, en què s'inclouen descripcions senzilles i també sentiments i valoracions respecte al que s'exposa, amb ajuda de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació.

9 Participació activa en situacions de comunicació pròpies de l'àmbit acadèmic, especialment en la petició d'aclariments davant d'una instrucció, en les propostes sobre la manera d'organitzar les tasques, en la descripció de seqüències senzilles d'activitats realitzades, en l'intercanvi d'opinions i en l'exposició de conclusions.

10 Actitud de cooperació i de respecte en situacions d'aprenentatge compartit.

11 Coneixement i ús de les estratègies i les normes per a l'intercanvi comunicatiu: escolta atenta, exposició clara, respecte del torn de paraula; participació fent aportacions, controlant la impulsivitat, manifestant comentaris orals i judici personal respectuosos amb les sensacions, les experiències, les idees, les opinions i els coneixements dels altres, i fent ús de les fórmules de cortesia.

12 Utilització de la llengua per a prendre consciència dels coneixements, les idees i els sentiments propis i per a regular la conducta d'un mateix.

20 Reconocimiento de los mecanismos de formación de palabras: composición y derivación. Uso del guionet.

21. Reflexión sobre semejanzas y diferencias entre el valenciano y el castellano para aclarar determinadas formas, significados y usos.

Bloque 3. Educación literaria

1 Desarrollo de la autonomía lectora y valoración de la literatura como fuente de placer y de conocimiento del mundo y del patrimonio cultural valenciano.

2 Introducción a los géneros literarios a través de la lectura comentada de fragmentos representativos de obras adecuadas a la edad. Análisis de sus rasgos más característicos.

3 El lenguaje literario. Identificación de los recursos lingüísticos propios de los textos de carácter literario.

4 Lectura comentada, recitación de poemas y audición de poemas musicados de nuestra tradición, reconociendo los elementos básicos del ritmo, la versificación y las figuras semánticas más relevantes.

5 Lectura comentada de relatos breves, como mitos y leyendas de diferentes culturas, reconociendo los elementos del relato literario y su funcionalidad. Lectura comentada de rondalles, reconociendo la función y las características de las narraciones orales.

6 Lectura comentada y dramatizada de obras teatrales breves, o de fragmentos, reconociendo los aspectos formales del texto teatral.

Segundo curso

Contenidos

Taller de lengua: Castellano

Bloque 1. La lengua como instrumento de aprendizaje y comunicación

1 Elementos de la comunicación.

2 Observación de diferencias relevantes, contextuales y formales, entre comunicación oral y escrita y entre los usos coloquiales y formales, especialmente los propios del ámbito escolar.

3 Mediación para asegurar el éxito de la comunicación oral y escrita. Actuación como intermediario entre los interlocutores que no pueden comprenderse de forma directa.

4 Tipologías textuales: exposición, narración, descripción, diálogo y conversación.

5 Comprensión de noticias de actualidad próximas a los intereses del alumnado y procedentes de los medios de comunicación audiovisual.

6 Comprensión de textos orales utilizados en el ámbito académico, con especial atención a la presentación de trabajos y a las instrucciones para hacerlos, a las exposiciones orales breves y a la obtención de informaciones de documentales procedentes de los medios de comunicación.

7 Exposición de informaciones de actualidad procedentes de los medios de comunicación.

8 Narración oral, a partir de un guión preparado previamente, de hechos relacionados con la experiencia, presentada de forma secuenciada y con claridad, en el que aparezcan descripciones sencillas y sentimientos y valoraciones en relación con lo expuesto, ayudados de medios audiovisuales y de las tecnologías de la información y la comunicación.

9 Participación activa en situaciones de comunicación propias del ámbito académico, especialmente en la petición de aclaraciones ante una instrucción, en propuestas sobre el modo de organizar las tareas, en la descripción de secuencias sencillas de actividades realizadas, en el intercambio de opiniones y en la exposición de conclusiones.

10 Actitud de cooperación y de respeto en situaciones de aprendizaje compartido.

11 Conocimiento y uso de las estrategias y las normas para el intercambio comunicativo: escucha atenta, exposición clara, respeto del turno de palabra; participación mediante aportaciones, control de la impulsividad, manifestando comentarios orales y juicio personal respetuosos con las sensaciones, las experiencias, las ideas, las opiniones y los conocimientos de los otros, y atención a las fórmulas de cortesia.

12 Utilización de la lengua para tomar conciencia de los conocimientos, las ideas y los sentimientos propios y para regular la propia conducta.

13 Comprensió de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials en àmbits pròxims a l'experiència de l'alumnat, com ara instruccions d'ús, normes i avisos.

14 Comprensió de textos dels mitjans de comunicació, tenint en compte l'estructura del periòdic (seccions i gèneres) i els elements paratextuals, amb atenció especial a les notícies relacionades amb la vida quotidiana i amb la informació de fets.

15 Comprensió de textos de l'àmbit acadèmic, amb atenció especial als de caràcter expositiu i explicatiu; a les instruccions per a fer treballs; a la consulta, en diversos suports, de diccionaris, glossaris i altres fonts d'informació, com ara enciclopèdies i pàgines web educatives.

16 Actitud reflexiva i crítica respecte a la informació disponible davant dels missatges que impliquen qualsevol tipus de discriminació, incloent-hi la manifestació de prejudis lingüístics.

17 Composició de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials en àmbits pròxims a l'experiència de l'alumnat, com cartes, notes i avisos.

18 Composició de textos propis dels mitjans de comunicació, especialment notícies, destinats a un suport imprès i digital.

19 Composició, en suport de paper i digital, de textos propis de l'àmbit acadèmic, especialment resums, exposicions senzilles, glossaris i conclusions sobre les tasques i els aprenentatges efectuats.

20 Interés per la composició escrita com a font d'informació i d'aprenentatge, com a forma de comunicar les experiències, les idees, les opinions i els coneixements propis, i com a forma de regular la conducta.

21 Iniciació a l'ús del diccionari, les enciclopèdies, els correctors ortogràfics sobre textos en suport digital i altres obres de consulta.

22 Interpretació de les informacions lingüístiques que proporcionen els diccionaris escolars i les altres obres de consulta, especialment sobre classes de paraules, relacions semàntiques del lèxic (polisèmia, homonímia, sinonímia, antonímia) i la normativa lingüística.

23 Anàlisi: estratègies per a una lectura correcta i tècniques per a la presa d'anotacions.

24 Síntesi: pràctica en l'elaboració d'esquemes, resums, mapes conceptuals.

25 Utilització dirigida de la biblioteca del centre, de les biblioteques virtuals i, en general, de les tecnologies de la informació i la comunicació, com a font d'informació i de models per a la composició escrita.

26 Presentació de la informació. Tractament informàtic de textos.

27 Interés per la bona presentació dels textos escrits tant en suport de paper com digital, i respecte per les normes gramaticals, ortogràfiques i tipogràfiques (titulació, espais, marges, paràgrafs, etc.).

Bloc 2. Coneixement de la llengua

1 Coneixement i ús reflexiu de les normes ortogràfiques, reconeixement del seu valor social i de la necessitat de cenyir-se a la norma lingüística en els escrits.

2 Observació dels diferents registres i dels factors que incidixen en l'ús de la llengua en distints àmbits socials.

3 Correspondència entre sons i grafies. L'alfabet i la síl·laba.

4 La síl·laba. Principals esquemes sil·làbics. Diftongs, triptongs i hiats.

5 Nocions bàsiques d'accentuació i puntuació. Ús de la dièresi.

6 Reconeixement de les principals normes fonètiques.

7 Qüestions morfològiques: l'article (les contraccions), el gènere i el nombre.

8 Lectura en veu alta: l'enunciat. Dicció, entonació, intensitat i pausa.

9 Lèxic: barbarismes i vulgarismes.

10 Estructura de la paraula.

11 Classes de paraules. El substantiu i l'adjectiu (característiques). El pronom (classificació). El determinant (classificació). El verb: la conjugació. L'adverbi. La preposició. La conjunció. La interjecció.

13 Comprensió de textos propis de la vida cotidiana y de las relaciones sociales en ámbitos próximos a la experiencia del alumnado, como instrucciones de uso, normas y avisos.

14 Comprensió de textos de los medios de comunicació, atendiendo a la estructura del periódico (secciones y géneros) y los elementos paratextuales, con especial atención a las noticias relacionadas con la vida cotidiana y la información de hechos.

15 Comprensió de textos del ámbito académico, con atención, especialmente, a los de carácter expositivo y explicativo; a las instrucciones para hacer tareas; a la consulta, en diversos soportes, de diccionarios, glosarios y otras fuentes de información, como enciclopedias y páginas web educativas.

16 Actitud reflexiva y crítica con respecto a la información disponible ante los mensajes que supongan cualquier tipo de discriminación, incluida la manifestación de prejuicios lingüísticos.

17 Composición de textos propios de la vida cotidiana y de las relaciones sociales en ámbitos próximos a la experiencia del alumnado, como cartas, notas y avisos.

18 Composición de textos propios de los medios de comunicación, especialmente noticias, destinados a un soporte impreso y digital.

19 Composición, en soporte de papel y digital, de textos propios del ámbito académico, especialmente resúmenes, exposiciones sencillas, glosarios y conclusiones sobre las tareas y aprendizajes efectuados.

20 Interés por la composición escrita como fuente de información y de aprendizaje, como forma de comunicar las experiencias, ideas, opiniones y conocimientos propios, y como forma de regular la conducta.

21 Iniciación al uso del diccionario, enciclopedias, correctores ortográficos sobre textos en soporte digital y otras obras de consulta.

22 Interpretación de las informaciones lingüísticas que proporcionan los diccionarios escolares y las otras obras de consulta, especialmente sobre clases de palabras, relaciones semánticas del léxico (polisemia, homonimia, sinonimia, antonimia), y la normativa lingüística.

23 Análisis: estrategias para una lectura correcta y técnicas para la toma de anotaciones.

24 Síntesis: práctica en la elaboración de esquemas, resúmenes, mapas conceptuales.

25 Utilización dirigida de la biblioteca del centro, de las bibliotecas virtuales y, en general, de las tecnologías de la información y la comunicación, como fuente de información y de modelos para la composición escrita.

26 Presentación de la información. Tratamiento informático de textos.

27 Interés por la buena presentación de los textos escritos tanto en soporte de papel como digital, con respeto a las normas gramaticales, ortográficas y tipográficas (titulación, espacios, márgenes, párrafos, etc.).

Bloque 2. Conocimiento de la lengua

1 Conocimiento y uso reflexivo de las normas ortográficas, reconocimiento de su valor social y de la necesidad de ceñirse a la norma lingüística en los escritos.

2 Observación de los diferentes registros y de los factores que inciden en el uso de la lengua en distintos ámbitos sociales.

3 Correspondencia entre sonidos y grafías. El alfabeto y la sílaba.

4 La sílaba. Principales esquemas silábicos. Diftongos, triptongos e hiatos.

5 Nociones básicas de acentuación y puntuación. Uso de la diéresis.

6 Reconocimiento de las principales normas fonéticas.

7 Cuestiones morfológicas: el artículo (las contracciones), el género y el número.

8 Lectura en voz alta: el enunciado. Dicción, entonación, intensidad y pausa.

9 Léxico: barbarismos y vulgarismos.

10 Estructura de la palabra.

11 Clases de palabras. El sustantivo y el adjetivo (características). El pronom (clasificación). El determinante (clasificación). El verbo: la conjugación. El adverbio. La preposición. La conjunción. La interjección.

12 Estructura de l'oració simple. La concordança.

13 Reconeixement del funcionament sintàctic de verbs d'ús freqüent a partir del seu significat, identificació del subjecte i dels complementos del verb: necessaris o argumentals i no necessaris o circumstancials; comprensió d'una terminologia sintàctica bàsica: oració; subjecte, verb i complementos; subjecte i predicat; predicat nominal i predicat verbal.

14 Coneixement de les modalitats de l'oració i dels modes del verb com a formes d'expressar les intencions dels parlants.

15 Identificació i ús reflexiu d'alguns connectors textuais, amb especial atenció als temporals, explicatius i d'orde, i d'alguns mecanismes de referència interna, tant gramaticals (pronoms personals, possessius i demostratius) com lèxics (repeticions, sinònims i el·lipsis).

16 Reconeixement i ús coherent de les formes verbals en els textos, amb especial atenció als temps de pretèrit en la narració.

17 Ús de procediments per a compondre els enunciats amb un estil cohesionat, especialment la inserció en l'oració d'expressions amb valor explicatiu, com l'aposició, l'adjectiu i l'oració de relatiu.

18 Distinció entre paraules flexives i no flexives; i reconeixement de les diferents categories gramaticals.

19 Identificació i ús de les formes lingüístiques de la dixi personal (pronoms personals, possessius i terminacions verbals) en textos orals i escrits com cartes i normes.

20 Reconeixement dels mecanismes de formació de paraules: composició i derivació.

21. Reflexió sobre semblances i diferències entre el valencià i el castellà per a aclarir determinades formes, significats i usos.

Bloc 3. Educació literària

1 Desenvolupament de l'autonomia lectora i valoració de la literatura com a font de plaer i de coneixement del món i del patrimoni cultural valencià.

2 Introducció als gèneres literaris a través de la lectura comentada de fragments representatius d'obres adequades a l'edat. Anàlisi dels seus trets més característics.

3 El llenguatge literari. Identificació dels recursos lingüístics propis dels textos de caràcter literari.

4 Lectura comentada, recitació de poemes i audició de poemes musicats de la nostra tradició, reconeixent els elements bàsics del ritme, la versificació i les figures semàntiques més rellevants.

5 Lectura comentada de relats breus, com ara mites i llegendes de diferents cultures, reconeixent els elements del relat literari i la seua funcionalitat. Reconeixement de la funció i les característiques de les narracions orals.

6 Lectura comentada i dramatitzada d'obres teatrals breus, o de fragments, i reconeixement dels aspectes formals del text teatral.

Criteris d'avaluació

1. Captar les idees essencials i les intencions de textos orals, de diferent tipus i distint nivell de formalització, i reproduir-ne el contingut en textos orals o escrits. Utilitzar la llengua per a adquirir nous coneixements.

2. Reconeixer i ser capaç d'utilitzar els diferents tipus de textos i les seues estructures formals. Conèixer els principis fonamentals de la gramàtica; reconèixer les diferents unitats de la llengua i les seues combinacions.

3. Aplicar els coneixements sobre la llengua i les normes de l'ús lingüístic per a solucionar problemes de comprensió de textos orals i escrits, i per a la composició i la revisió dirigida dels textos propis d'este curs. Identificar els elements de la comunicació.

4. Fer ús de la mediació per a assegurar l'èxit de la comunicació oral i escrita. Actuar com a intermediari entre els interlocutors que no poden comprendre's de manera directa.

5. Reconeixer el propòsit i la idea general en textos orals d'àmbits socials pròxims a l'experiència de l'alumnat i de l'àmbit acadèmic; captar la idea global d'informacions escoltades en ràdio o en televisió i seguir instruccions poc complexes per a realitzar tasques d'aprenentatge.

6. Narrar oralment, de manera ordenada, clara i ben estructurada, experiències viscudes, partint d'un pla o guió previ; seguir un orde

12 Estructura de la oración simple. La concordancia.

13 Reconocimiento del funcionamiento sintáctico de verbos de uso frecuente a partir de su significado, identificación del sujeto y de los complementos del verbo: necesarios o argumentales y no necesarios o circunstanciales; comprensión de una terminología sintáctica básica: oración; sujeto, verbo y complementos; sujeto y predicado; predicado nominal y predicado verbal.

14 Conocimiento de las modalidades de la oración y de los modos del verbo como formas de expresar las intenciones de los hablantes.

15 Identificación y uso reflexivo de algunos conectores textuales, con especial atención a los temporales, explicativos y de orden, y de algunos mecanismos de referencia interna, tanto gramaticales (pronombres personales, posesivos y demostrativos) como léxicos (repeticiones, sinónimos y elipsis).

16 Reconocimiento y uso coherente de las formas verbales en los textos, con especial atención a los tiempos de pretérito en la narración.

17 Uso de procedimientos para componer los enunciados con un estilo cohesionado, especialmente, la inserción en la oración de expresiones con valor explicativo, como la aposición, el adjetivo y la oración de relativo.

18 Distinción entre palabras flexivas y no flexivas; y reconocimiento de las diferentes categorías gramaticales.

19 Identificación y uso de las formas lingüísticas de la deixis personal (pronombres personales, posesivos y terminaciones verbales) en textos orales y escritos como cartas y normas.

20 Reconocimiento de los mecanismos de formación de palabras: composición y derivación.

21. Reflexión sobre semejanzas y diferencias entre el valenciano y el castellano para aclarar determinadas formas, significados y usos.

Bloque 3. Educación literaria

1 Desarrollo de la autonomía lectora y valoración de la literatura como fuente de placer y de conocimiento del mundo y del patrimonio cultural valenciano.

2 Introducción a los géneros literarios a través de la lectura comentada de fragmentos representativos de obras adecuadas a la edad. Análisis de sus rasgos más característicos.

3 El lenguaje literario. Identificación de los recursos lingüísticos propios de los textos de carácter literario.

4 Lectura comentada, recitación de poemas y audición de poemas musicados de nuestra tradición, reconociendo los elementos básicos del ritmo, la versificación y las figuras semánticas más relevantes.

5 Lectura comentada de relatos breves, como mitos y leyendas de diferentes culturas, reconociendo los elementos del relato literario y su funcionalidad. Reconocimiento de la función y las características de las narraciones orales.

6 Lectura comentada y dramatizada de obras teatrales breves, o de fragmentos, reconociendo los aspectos formales del texto teatral.

Criterios de evaluación

1 Captar las ideas esenciales y las intenciones de textos orales, de diferente tipo y distinto nivel de formalización, y reproducir el contenido en textos orales o escritos. Utilizar la lengua para adquirir nuevos conocimientos.

2. Reconocer y ser capaz de utilizar los diferentes tipos de textos y sus estructuras formales. Conocer los principios fundamentales de la gramática; reconocer las diferentes unidades de la lengua y sus combinaciones.

3. Aplicar los conocimientos sobre la lengua y las normas del uso lingüístico para solucionar problemas de comprensión de textos orales y escritos, y para la composición y la revisión dirigida de los textos propios de este curso. Identificar los elementos de la comunicación.

4. Hacer uso de la mediación para asegurar el éxito de la comunicación oral y escrita. Actuar como intermediario entre los interlocutores que no pueden comprenderse de manera directa.

5. Reconocer el propósito y la idea general en textos orales de ámbitos sociales próximos a la experiencia del alumnado y del ámbito académico; captar la idea global de informaciones oídas en radio o en televisión y seguir instrucciones poco complejas para realizar tareas de aprendizaje.

6. Narrar oralmente, de manera ordenada, clara y bien estructurada, experiencias vividas, partiendo de uno plan o guión previo; seguir

lògic en la presentació d'informacions i arguments; adequar el llenguatge utilitzat al contingut i a la situació comunicativa, amb l'ajuda de mitjans audiovisuals; mantindre l'atenció del receptor.

7. Sintetitzar oralment el sentit global de textos escrits expositius, identificar-ne les intencions, diferenciar les idees principals i secundàries, reconèixer possibles incoherències o ambigüitats en el contingut i aportar una opinió personal.

8. Integrar informacions procedents de diferents textos sobre un tema, a fi d'elaborar un text de síntesi en què es reflectisquen tant les informacions principals i els punts de vista trobats com el punt de vista propi.

9. Extraure informacions concretes i identificar el propòsit en textos escrits d'àmbits socials pròxims a l'experiència de l'alumnat; seguir instruccions senzilles; identificar els enunciats en què el tema general apareix explícit i distingir les parts del text. Aplicar tècniques d'organització d'idees, com ara esquemes jeràrquics o mapes conceptuals.

10. Narrar, exposar i resumir en suport de paper i digital; usar el registre adequat; organitzar les idees amb claredat; enllaçar els enunciats en seqüències lineals cohesionades; respectar els criteris de correcció gramatical i ortogràfica; valorar la importància de planificar i revisar el text.

11. Conèixer i utilitzar les normes lingüístiques, amb especial atenció a les ortogràfiques.

12. Conèixer una terminologia lingüística bàsica en les activitats de reflexió sobre l'ús. Conèixer i aplicar correctament les normes d'accentuació vigents. Conèixer l'estructura de l'oració i les diferents classes d'oracions.

13. Conèixer i comprendre les principals formes i gèneres de la tradició literària. Identificar el gènere a què pertany un text literari llegit en la seua totalitat, reconèixer-ne els elements estructurals bàsics, els grans tipus de recursos lingüístics i emetre una opinió personal.

14. Aprendre i utilitzar tècniques senzilles de maneig de la informació: busca, elaboració i presentació, amb ajuda dels mitjans tradicionals i l'aplicació de les tecnologies de la informació i la comunicació. Planificar i dur a terme, individualment o en equip, la consulta de diccionaris especialitzats i obres de consulta diverses, en el marc de treballs monogràfics. Utilitzar els processadors de textos i ser capaç d'aplicar-los a treballs senzills d'investigació, fent ús dels mitjans informàtics complementaris (Internet, bases de dades, CD-ROM, etc.).

Tercer curs

Continguts

Taller de llengua: Valencià

Bloc 1. La llengua com a instrument d'aprenentatge i comunicació

1 Funcions del llenguatge.

2 Reconeixement de les diferències contextuais i formals rellevants entre comunicació oral i escrita, entre els usos col·loquials i formals, en els discursos aliens i en l'elaboració dels propis.

3 Reconeixement d'alguns significats contextuais que poden adquirir les modalitats de l'oració.

4 Mediació per a assegurar l'èxit de la comunicació oral i escrita. Actuació com a intermediari entre els interlocutors que no poden comprendre's de manera directa. Utilització de la interpretació oral i escrita, fent resums de la llengua de l'emissor, quan el receptor no comprén el missatge original.

5 Tipologies textuais: exposició, narració, descripció, argumentació, conversa i diàleg.

6 Comprensió d'informacions d'actualitat procedents dels mitjans de comunicació audiovisual.

7 Comprensió de textos orals utilitzats en l'àmbit acadèmic, amb especial atenció a la presentació de treballs i instruccions per a fer-los, a les exposicions orals breus i a l'obtenció d'informacions dels mitjans de comunicació a través d'informatius i documentals.

un orden lógic en la presentació de informaciones y argumentos; adecuar el lenguaje utilizado al contenido y a la situación comunicativa, con la ayuda de medios audiovisuales; mantener la atención del receptor.

7. Sintetizar oralmente el sentido global de textos escritos expositivos, identificar sus intenciones, diferenciar las ideas principales y secundarias, reconocer posibles incoherencias o ambigüedades en el contenido y aportar una opinión personal.

8. Integrar informaciones procedentes de diferentes textos sobre un tema, con el fin de elaborar un texto de síntesis en que se reflejen tanto las informaciones principales y los puntos de vista encontrados como el punto de vista propio.

9. Extraer informaciones concretas e identificar el propósito en textos escritos de ámbitos sociales próximos a la experiencia del alumnado; seguir instrucciones sencillas; identificar los enunciados en los que el tema general aparece explícito y distinguir las partes del texto. Aplicar técnicas de organización de ideas, como esquemas jerárquicos o mapas conceptuales.

10. Narrar, exponer y resumir en soporte de papel y digital; usar el registro adecuado; organizar las ideas con claridad; enlazar los enunciados en secuencias lineales cohesionadas; respetar los criterios de corrección gramatical y ortográfica; valorar la importancia de planificar y revisar el texto.

11. Conocer y emplear las normas lingüísticas, con especial atención a las ortográficas.

12. Conocer una terminología lingüística básica en las actividades de reflexión sobre el uso. Conocer y aplicar correctamente las normas de acentuación vigentes. Conocer la estructura de la oración y las diferentes clases de oraciones.

13. Conocer y comprender las principales formas y géneros de la tradición literaria. Identificar el género al que pertenece un texto literario leído en su totalidad, reconocer los elementos estructurales básicos, los grandes tipos de recursos lingüísticos y emitir una opinión personal.

14. Aprender y utilizar técnicas sencillas de manejo de la información: búsqueda, elaboración y presentación, con ayuda de los medios tradicionales y la aplicación de las tecnologías de la información y la comunicación. Planificar y llevar a cabo, individualmente o en equipo, la consulta de diccionarios especializados y obras de consulta diversas, en el marco de trabajos monográficos. Utilizar los procesadores de textos y ser capaz de aplicarlos a trabajos sencillos de investigación, utilizando los medios informáticos complementarios (Internet, bases de datos, CD-ROM, etc.).

Tercer curso

Contenidos

Taller de lengua: Valenciano

Bloque 1. La lengua como instrumento de aprendizaje y comunicación

1 Funciones del lenguaje.

2 Reconocimiento de las diferencias contextuales y formales relevantes entre comunicación oral y escrita, entre los usos coloquiales y formales, en los discursos ajenos y en la elaboración de los propios.

3 Reconocimiento de algunos significados contextuales que pueden adquirir las modalidades de la oración.

4 Mediación para asegurar el éxito de la comunicación oral y escrita. Actuación como intermediario entre los interlocutores que no pueden comprenderse de manera directa. Utilización de la interpretación oral y escrita, haciendo resúmenes de la lengua del emisor, cuando el receptor no comprende el mensaje original.

5 Tipologías textuales: exposición, narración, descripción, argumentación, conversación y diálogo.

6 Comprensión de informaciones de actualidad procedentes de los medios de comunicación audiovisual.

7 Comprensión de textos orales utilizados en el ámbito académico, atendiendo, especialmente, a la presentación de tareas e instrucciones para su realización, a las exposiciones orales breves y a la obtención de informaciones de los medios de comunicación en informativos y documentales.

8 Exposició d'informacions tretes de diversos mitjans de comunicació, posant en relleu les diferències observades en la manera de presentar uns mateixos fets.

9 Presentació d'informacions, prèviament preparades, sobre temes d'interès per a l'alumnat, de manera ordenada i clara, amb ajuda de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació.

10 Participació activa en situacions de comunicació pròpies de l'àmbit acadèmic, especialment en les propostes sobre la manera d'organitzar l'activitat, en l'aportació d'informacions útils per al treball en comú i en l'exposició d'informes breus sobre les tasques realitzades.

11 Actitud de cooperació i de respecte en situacions d'aprenentatge compartit.

12 Coneixement i ús de les estratègies i les normes per a l'intercanvi comunicatiu: escolta atenta, exposició clara, respecte del torn de paraula; participació fent aportacions, control de la impulsivitat, comentaris orals i juí personal respectuosos amb les sensacions, les experiències, les idees, les opinions i els coneixements dels altres, i fent ús de les fórmules de cortesia.

13 Utilització de la llengua per a prendre consciència dels coneixements, les idees i els sentiments propis i per a regular la conducta d'un mateix.

14 Comprensió de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials en àmbits pròxims a l'experiència de l'alumnat, com ara normes, avisos i comunicacions.

15 Comprensió de textos dels mitjans de comunicació, especialment d'informació sobre fets, notícies i cròniques, tot considerant l'estructura del periòdic, en suport de paper i digital, i els elements paratextuals.

16 Comprensió de textos de l'àmbit acadèmic, amb atenció especial als expositius i explicatius; a les instruccions per a fer treballs; a la consulta, en diversos suports, de diccionaris, glossaris i altres fonts d'informació, com ara enciclopèdies i pàgines web educatives.

17 Actitud reflexiva i crítica respecte a la informació disponible davant dels missatges que impliquen qualsevol tipus de discriminació, incloent-hi la manifestació de prejudis lingüístics.

18 Composició de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials en àmbits pròxims a l'experiència de l'alumnat, amb especial atenció a la participació en fòrums i a les cartes de sol·licitud.

19 Composició de textos propis dels mitjans de comunicació, especialment cròniques, destinats a un suport imprès o digital, a àudio o a vídeo.

20 Composició, en suport de paper o digital, de textos propis de l'àmbit acadèmic, especialment resums, exposicions i explicacions senzilles, glossaris i informes i conclusions de les tasques i els aprenentatges efectuats.

21 Interès per la composició escrita com a font d'informació i aprenentatge, com a forma de comunicar les experiències i els coneixements propis, i com a forma de regular la conducta.

22 Ús de diccionaris especialitzats (sinònims, refranys, locucions, dubtes, etc.) i de correctors ortogràfics sobre textos en suport digital.

23 Interpretació de les informacions lingüístiques que proporcionen els diccionaris escolars, especialment sobre classes de paraules, sobre relacions semàntiques del lèxic (polisèmia, homonímia, sinonímia, antonímia), i la normativa lingüística.

24 Anàlisi: estratègies per a una lectura correcta i tècniques per a la presa d'anotacions.

25 Síntesi: pràctica en l'elaboració d'esquemes, resums i mapes conceptuals.

26 Utilització, progressivament autònoma, de les biblioteques (del centre, virtuals, etc.) i de les tecnologies de la informació i la comunicació, com a font d'informació i de models per a la composició escrita.

27 Presentació de la informació. Tractament informàtic de textos.

8 Exposición de informaciones sacadas de diversos medios de comunicación, y puesta en relieve de las diferencias observadas en la manera de presentar unos mismos hechos.

9 Presentación de informaciones, previamente preparadas, sobre temas de interés para el alumnado, de manera ordenada y clara, con ayuda de medios audiovisuales y de las tecnologías de la información y la comunicación.

10 Participación activa en situaciones de comunicación propias del ámbito académico, especialmente en las propuestas sobre la manera de organizar la actividad, en la aportación de informaciones útiles para el trabajo en común y en la exposición de informes breves sobre las tareas realizadas.

11 Actitud de cooperación y de respeto en situaciones de aprendizaje compartido.

12 Conocimiento y uso de las estrategias y las normas para el intercambio comunicativo: escucha atenta, exposición clara, respeto del turno de palabra; participación mediante aportaciones, control de la impulsividad, comentarios orales y juicio personal respetuosos con las sensaciones, las experiencias, las ideas, las opiniones y los conocimientos de los otros, y atención a las fórmulas de cortesia.

13 Utilización de la lengua para tomar conciencia de los conocimientos, las ideas y los sentimientos propios y para regular la propia conducta.

14 Comprensión de textos propios de la vida cotidiana y de las relaciones sociales en ámbitos próximos a la experiencia del alumnado, como normas, avisos y comunicaciones.

15 Comprensión de textos de los medios de comunicación, especialmente de información sobre hechos, noticias y crónicas, atendiendo a la estructura del periódico, en soporte de papel y digital, y los elementos paratextuales.

16 Comprensión de textos del ámbito académico, con atención especial a los expositivos y explicativos; a las instrucciones para realizar tareas; a la consulta, en diversos soportes, de diccionarios, glosarios y otras fuentes de información, como enciclopedias y páginas web educativas.

17 Actitud reflexiva y crítica con respecto a la información disponible ante de los mensajes que supongan cualquier tipo de discriminación, incluida la manifestación de prejuicios lingüísticos.

18 Composición de textos propios de la vida cotidiana y de las relaciones sociales en ámbitos próximos a la experiencia del alumnado, con especial atención a la participación en foros y a las cartas de solicitud.

19 Composición de textos propios de los medios de comunicación, especialmente crónicas, destinados a un soporte impreso o digital, a audio o a vídeo.

20 Composición, en soporte de papel o digital, de textos propios del ámbito académico, especialmente resúmenes, exposiciones y explicaciones sencillas, glosarios e informes y conclusiones de las tareas y los aprendizajes efectuados.

21 Interés por la composición escrita como fuente de información y aprendizaje, como forma de comunicar las experiencias y los conocimientos propios, y como forma de regular la conducta.

22 Uso de diccionarios especializados (sinónimos, refranes, locuciones, dudas, etc.) y de correctores ortográficos sobre textos en soporte digital.

23 Interpretación de las informaciones lingüísticas que proporcionan los diccionarios escolares, especialmente sobre clases de palabras, sobre relaciones semánticas del léxico (polisemia, homonimia, sinonimia, antonimia), y la normativa lingüística.

24 Análisis: estrategias para una lectura correcta y técnicas para la toma de anotaciones.

25 Síntesis: práctica en la elaboración de esquemas, resúmenes y mapas conceptuales.

26 Utilización, progresivamente autónoma, de las bibliotecas (del centro, virtuales, etc.) y de las tecnologías de la información y la comunicación, como fuente de información y de modelos para la composición escrita.

27 Presentación de la información. Tratamiento informático de textos.

28 Interés per la bona presentació dels textos escrits tant en suport de paper com digital, i respecte per les normes gramaticals, ortogràfiques i tipogràfiques (titulació, espais, marges, paràgrafs, etc.).

Bloc 2. Coneixement de la llengua

1 Coneixement i ús reflexiu de les normes ortogràfiques, el seu valor social i la necessitat de cenyir-se a la norma lingüística en els escrits.

2 Observació dels diferents registres i dels factors que incidixen en l'ús de la llengua en distints àmbits socials; valoració de la importància d'usar el registre adequat segons les circumstàncies de la situació comunicativa.

3 Sons i grafies. Principals normes fonètiques i ortogràfiques.

4 Ús de l'accent gràfic i la dièresi en combinacions vocàliques (diftongs, triptongs, hiats).

5 La puntuació. Ús dels signes d'exclamació i interrogació. Ús del guió, la ratlla, les cometes i el parèntesi.

6 Pronunciació dels grups cultes.

7 Pronoms personals tòncics i àtons.

8 Interrogatius.

9 Lectura en veu alta: paràgrafs de distinta estructura. Funció distintiva de la dicció, l'entonació, la intensitat i la pausa.

10 Lèxic: dialectalismes.

11 L'oració simple. Subjecte i predicat. Tipus de complementos. Classes d'oracions.

12 Reconeixement del funcionament sintàctic del verb a partir del seu significat; identificació del subjecte i dels complementos del verb: argumentals i no argumentals; transformació d'oracions per a observar diferents papers semàntics del subjecte (agent, causa, pacient); utilització d'una terminologia sintàctica bàsica: oració; subjecte i predicat; predicat nominal i predicat verbal; subjecte, verb i complementos; agent, causa i pacient.

13 Identificació i ús reflexiu d'alguns connectors textuais, com els d'orde, explicatius i de contrast, i d'alguns mecanismes de referència interna, tant gramaticals (substitucions pronominals) com lèxics, especialment l'el·lipsi i l'ús d'hiperònims de significat concret.

14 Coneixement i ús coherent de les formes verbals en els textos, amb especial atenció als distints valors del present d'indicatiu.

15 Ús de procediments per a compondre els enunciats amb un estil cohesionat, especialment la inserció d'expressions explicatives i la utilització de construccions de participi i de gerundi.

16 Identificació i ús de les formes de deixis personal, temporal i espacial (demostratius, adverbis de temps i lloc) en textos orals i escrits.

17 Polisèmia, homonímia, sinonímia i antonímia.

18 Reflexió sobre semblances i diferències entre el valencià i el castellà per a aclarir determinades formes, significats i usos.

Bloc 3. Educació literària

1 Desenvolupament de l'autonomia lectora i valoració de la literatura com a font de plaer i de coneixement del patrimoni cultural valencià i d'altres cultures.

2 Els gèneres literaris. Trets característics. Diferenciació dels principals subgèneres literaris a través de la lectura comentada de diverses obres adequades a l'edat.

3 La lírica: el ritme i la rima. Mètrica. Versos i estrofes. Lectura comentada i recitació de poemes, posant atenció al valor simbòlic del llenguatge poètic i al sentit dels recursos retòrics més importants, reconeixent els procediments de la versificació. Valoració de la funció de tots estos elements en el poema.

4 La narrativa: estructura. L'èpica, el conte i la novel·la. Lectura comentada de relats, comparar i contrastar temes i elements de la història, formes d'inici, desenvolupament cronològic, desenllaços...

5 El teatre: text i representació. Aspectes generals de la tragèdia i de la comèdia. Lectura comentada i dramatitzada de fragments d'obres teatrals; reconèixer alguns subgèneres; posar atenció a l'estructura i als components del text teatral i a les possibilitats de plasmació en una representació teatral.

28 Interés por la buena presentación de los textos escritos tanto en soporte de papel como digital, y respeto por las normas gramaticales, ortográficas y tipográficas (titulación, espacios, márgenes, párrafos, etc.).

Bloque 2. Conocimiento de la lengua

1 Conocimiento y uso reflexivo de las normas ortográficas, su valor social y la necesidad de ceñirse a la norma lingüística en los escritos.

2 Observación de los diferentes registros y de los factores que inciden en el uso de la lengua en distintos ámbitos sociales; valoración de la importancia de usar el registro adecuado según las circunstancias de la situación comunicativa.

3 Sonidos y grafías. Principales normas fonéticas y ortográficas.

4 Uso del acento gráfico y la diéresis en combinaciones vocálicas (diftongos, triptongos, hiatos).

5 La puntuación. Uso de los signos de exclamación e interrogación. Uso del guionet, la raya, las comillas y el paréntesis.

6 Pronunciación de los grupos cultos.

7 Pronombres personales tónicos y átonos.

8 Interrogativos.

9 Lectura en voz alta: párrafos de distinta estructura. Función distintiva de la dicción, la entonación, la intensidad y la pausa.

10 Léxico: dialectalismos.

11 La oración simple. Sujeto y predicado. Tipo de complementos. Clases de oraciones.

12 Reconocimiento del funcionamiento sintáctico del verbo a partir de su significado; identificación del sujeto y de los complementos del verbo: argumentales y no argumentales; transformación de oraciones para observar diferentes papeles semánticos del sujeto (agente, causa, paciente); utilización de una terminología sintáctica básica: oración; sujeto y predicado; predicado nominal y predicado verbal; sujeto, verbo y complementos; agente, causa y paciente.

13 Identificación y uso reflexivo de algunos conectores textuales, como los de orden, explicativos y de contraste, y de algunos mecanismos de referencia interna, tanto gramaticales (sustituciones pronominales) como léxicos, especialmente la elipsis y el uso de hiperónimos de significado concreto.

14 Conocimiento y uso coherente de las formas verbales en los textos, con especial atención a los distintos valores del presente de indicativo.

15 Uso de procedimientos para componer los enunciados con un estilo cohesionado, especialmente la inserción de expresiones explicativas y la utilización de construcciones de participio y de gerundio.

16 Identificación y uso de las formas de deixis personal, temporal y espacial (demostrativos, adverbios de tiempo y lugar) en textos orales y escritos.

17 Polisemia, homonimia, sinonimia y antonimia.

18 Reflexión sobre semejanzas y diferencias entre el valenciano y el castellano para aclarar determinadas formas, significados y usos.

Bloque 3. Educación literaria

1 Desarrollo de la autonomía lectora y valoración de la literatura como fuente de placer y de conocimiento del patrimonio cultural valenciano y de otras culturas.

2 Los géneros literarios. Rasgos característicos. Diferenciación de los principales subgéneros literarios a través de la lectura comentada de varias obras adecuadas a la edad.

3 La lírica: el ritmo y la rima. Métrica. Versos y estrofas. Lectura comentada y recitación de poemas, poniendo atención al valor simbólico del lenguaje poético y al sentido de los recursos retóricos más importantes, reconociendo los procedimientos de la versificación. Valoración de la función de todos estos elementos en el poema.

4 La narrativa: estructura. La épica, el cuento y la novela. Lectura comentada de relatos, comparar y contrastar temas y elementos de la historia, formas de inicio, desarrollo cronológico, desenlaces...

5 El teatro: texto y representación. Aspectos generales de la tragedia y de la comedia. Lectura comentada y dramatizada de fragmentos de obras teatrales; reconocer algunos subgéneros; prestar atención a la estructura y a los componentes del texto teatral y a las posibilidades de plasmación en una representación teatral.

Terçer curs

Continguts

Taller de llengua: Castellà

Bloc 1. La llengua com a instrument d'aprenentatge i comunicació

1 Funcions del llenguatge.

2 Reconeixement de les diferències contextuals i formals rellevants entre comunicació oral i escrita, entre els usos col·loquials i formals, en els discursos aliens i en l'elaboració dels propis.

3 Reconeixement d'alguns significats contextuals que poden adquirir les modalitats de l'oració.

4 Mediació per a assegurar l'èxit de la comunicació oral i escrita. Actuació com a intermediari entre els interlocutors que no poden comprendre's de manera directa. Utilització de la interpretació oral i escrita, fent resums de la llengua de l'emissor, quan el receptor no comprén el missatge original.

5 Tipologies textuais: exposició, narració, descripció, argumentació, conversa i diàleg.

6 Comprensió d'informacions d'actualitat procedents dels mitjans de comunicació audiovisual.

7 Comprensió de textos orals utilitzats en l'àmbit acadèmic, amb especial atenció a la presentació de treballs i instruccions per a fer-los, a les exposicions orals breus i a l'obtenció d'informacions dels mitjans de comunicació a través d'informatius i documentals.

8 Exposició d'informacions tretes de diversos mitjans de comunicació posant en relleu les diferències observades en la manera de presentar uns mateixos fets.

9 Presentació d'informacions, prèviament preparades, sobre temes d'interès per a l'alumnat, de manera ordenada i clara, amb ajuda de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació.

10 Participació activa en situacions de comunicació pròpies de l'àmbit acadèmic, especialment en les propostes sobre la manera d'organitzar l'activitat, en l'aportació d'informacions útils per al treball en comú i en l'exposició d'informes breus sobre les tasques realitzades.

11 Actitud de cooperació i de respecte en situacions d'aprenentatge compartit.

12 Coneixement i ús de les estratègies i les normes per a l'intercanvi comunicatiu: escolta atenta, exposició clara, respecte del torn de paraula; participació fent aportacions, control de la impulsivitat, comentaris orals i juí personal respectuosos amb les sensacions, les experiències, les idees, les opinions i els coneixements dels altres, i fent ús de les fórmules de cortesia.

13 Utilització de la llengua per a prendre consciència dels coneixements, les idees i els sentiments propis i per a regular la conducta d'un mateix.

14 Comprensió de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials en àmbits pròxims a l'experiència de l'alumnat, com ara normes, avisos i comunicacions.

15 Comprensió de textos dels mitjans de comunicació, especialment d'informació sobre fets, notícies i cròniques, tot considerant l'estructura del periòdic, en suport de paper i digital, i els elements paratextuals.

16 Comprensió de textos de l'àmbit acadèmic, amb atenció especial als expositius i explicatius; a les instruccions per a fer treballs; a la consulta, en diversos suports, de diccionaris, glossaris i altres fonts d'informació, com ara enciclopèdies i pàgines web educatives.

17 Actitud reflexiva i crítica respecte a la informació disponible davant dels missatges que impliquen qualsevol tipus de discriminació, incloent-hi la manifestació de prejudis lingüístics.

18 Composició de textos propis de la vida quotidiana i de les relacions socials en àmbits pròxims a l'experiència de l'alumnat, amb especial atenció a la participació en fòrums i a les cartes de sol·licitud.

19 Composició de textos propis dels mitjans de comunicació, especialment cròniques, destinats a un suport imprès o digital, a àudio o a vídeo.

Terçer curso

Contenidos

Taller de lengua: Castellano

Bloque 1. La lengua como instrumento de aprendizaje y comunicación

1 Funciones del lenguaje.

2 Reconocimiento de las diferencias contextuales y formales relevantes entre comunicación oral y escrita, entre los usos coloquiales y formales, en los discursos ajenos y en la elaboración de los propios.

3 Reconocimiento de algunos significados contextuales que pueden adquirir las modalidades de la oración.

4 Mediación para asegurar el éxito de la comunicación oral y escrita. Actuación como intermediario entre los interlocutores que no pueden comprenderse de manera directa. Utilización de la interpretación oral y escrita, haciendo resúmenes de la lengua del emisor, cuando el receptor no comprende el mensaje original.

5 Tipologías textuales: exposición, narración, descripción, argumentación, conversación y diálogo.

6 Comprensión de informaciones de actualidad procedentes de los medios de comunicación audiovisual.

7 Comprensión de textos orales utilizados en el ámbito académico, atendiendo, especialmente, a la presentación de tareas e instrucciones para su realización, a las exposiciones orales breves y a la obtención de informaciones de los medios de comunicación en informativos y documentales.

8 Exposición de informaciones sacadas de diversos medios de comunicación, y puesta en relieve de las diferencias observadas en la manera de presentar unos mismos hechos.

9 Presentación de informaciones, previamente preparadas, sobre temas de interés para el alumnado, de manera ordenada y clara, con ayuda de medios audiovisuales y de las tecnologías de la información y la comunicación.

10 Participación activa en situaciones de comunicación propias del ámbito académico, especialmente en las propuestas sobre la manera de organizar la actividad, en la aportación de informaciones útiles para el trabajo en común y en la exposición de informes breves sobre las tareas realizadas.

11 Actitud de cooperación y de respeto en situaciones de aprendizaje compartido.

12 Conocimiento y uso de las estrategias y las normas para el intercambio comunicativo: escucha atenta, exposición clara, respeto del turno de palabra; participación mediante aportaciones, control de la impulsividad, comentarios orales y juicio personal respetuosos con las sensaciones, las experiencias, las ideas, las opiniones y los conocimientos de los otros, y atención a las fórmulas de cortesía.

13 Utilización de la lengua para tomar conciencia de los conocimientos, las ideas y los sentimientos propios y para regular la propia conducta.

14 Comprensión de textos propios de la vida cotidiana y de las relaciones sociales en ámbitos próximos a la experiencia del alumnado, como normas, avisos y comunicaciones.

15 Comprensión de textos de los medios de comunicación, especialmente de información sobre hechos, noticias y crónicas, atendiendo a la estructura del periódico, en soporte de papel y digital, y los elementos paratextuales.

16 Comprensión de textos del ámbito académico, con atención especial a los expositivos y explicativos; a las instrucciones para realizar tareas; a la consulta, en diversos soportes, de diccionarios, glosarios y otras fuentes de información, como enciclopedias y páginas web educativas.

17 Actitud reflexiva y crítica con respecto a la información disponible ante de los mensajes que supongan cualquier tipo de discriminación, incluida la manifestación de prejuicios lingüísticos.

18 Composición de textos propios de la vida cotidiana y de las relaciones sociales en ámbitos próximos a la experiencia del alumnado, con especial atención a la participación en foros y a las cartas de solicitud.

19 Composición de textos propios de los medios de comunicación, especialmente crónicas, destinados a un soporte impreso o digital, a audio o a vídeo.

20 Composició, en suport de paper o digital, de textos propis de l'àmbit acadèmic, especialment resums, exposicions i explicacions senzilles, glossaris i informes i conclusions de les tasques i els aprenentatges efectuats.

21 Interès per la composició escrita com a font d'informació i aprenentatge, com a forma de comunicar les experiències i els coneixements propis, i com a forma de regular la conducta.

22 Ús de diccionaris especialitzats (sinònims, refranys, locucions, dubtes, etc.) i de correctors ortogràfics sobre textos en suport digital.

23 Interpretació de les informacions lingüístiques que proporcionen els diccionaris escolars, especialment sobre classes de paraules, sobre relacions semàntiques del lèxic (polisèmia, homonímia, sinonímia, antonímia) i sobre la normativa lingüística.

24 Anàlisi: estratègies per a una lectura correcta i tècniques per a la presa d'anotacions.

25 Síntesi: pràctica en l'elaboració d'esquemes, resums i mapes conceptuals.

26 Utilització, progressivament autònoma, de les biblioteques (del centre, virtuals, etc.) i de les tecnologies de la informació i la comunicació, com a font d'informació i de models per a la composició escrita.

27 Presentació de la informació. Tractament informàtic de textos.

28 Interès per la bona presentació dels textos escrits tant en suport de paper com digital, i respecte per les normes gramaticals, ortogràfiques i tipogràfiques (titulació, espais, marges, paràgrafs, etc.).

Bloc 2. Coneixement de la llengua

1 Coneixement i ús reflexiu de les normes ortogràfiques, el seu valor social i la necessitat de cenyir-se a la norma lingüística en els escrits.

2 Observació dels diferents registres i dels factors que incidixen en l'ús de la llengua en diferents àmbits socials; valoració de la importància d'usar el registre adequat segons les circumstàncies de la situació comunicativa.

3 Sons i grafies. Principals normes fonètiques i ortogràfiques.

4 Ús de l'accent gràfic i la dièresi en combinacions vocàliques (diftongs, triptongs, hiats).

5 La puntuació. Ús dels signes d'exclamació i interrogació. Ús del guió, la ratlla, les cometes i el parèntesi.

6 Pronunciació dels grups cultes.

7 Pronoms personals.

8 Interrogatius.

9 Lectura en veu alta: paràgrafs de distinta estructura. Funció distintiva de la dicció, l'entonació, la intensitat i la pausa.

10 Lèxic: dialectalismes.

11 L'oració simple. Subjecte i predicat. Tipus de complements. Classes d'oracions.

12 Reconeixement del funcionament sintàctic del verb a partir del seu significat; identificació del subjecte i dels complements del verb: entre argumentals i no argumentals; transformació d'oracions per a observar diferents papers semàntics del subjecte (agent, causa, pacient); utilització d'una terminologia sintàctica bàsica: oració; subjecte i predicat; predicat nominal i predicat verbal; subjecte, verb i complements; agent, causa i pacient.

13 Identificació i ús reflexiu d'alguns connectors textuais, com els d'orde, explicatius i de contrast, i d'alguns mecanismes de referència interna, tant gramaticals (substitucions pronominals) com lèxics, especialment l'el·lipsi i l'ús d'hiperònims de significat concret.

14 Coneixement i ús coherent de les formes verbals en els textos, amb especial atenció als diferents valors del present d'indicatiu.

15 Ús de procediments per a compondre els enunciats amb un estil cohesionat, especialment la inserció d'expressions explicatives i la utilització de construccions de participi i de gerundi.

16 Identificació i ús de les formes de deixis personal, temporal i espacial (demostratius, adverbis de temps i lloc) en textos orals i escrits.

20 Composición, en soporte de papel o digital, de textos propios del ámbito académico, especialmente resúmenes, exposiciones y explicaciones sencillas, glosarios e informes y conclusiones de las tareas y los aprendizajes efectuados.

21 Interés por la composición escrita como fuente de información y aprendizaje, como forma de comunicar las experiencias y los conocimientos propios, y como forma de regular la conducta.

22 Uso de diccionarios especializados (sinónimos, refranes, locuciones, dudas, etc.) y de correctores ortográficos sobre textos en soporte digital.

23 Interpretación de las informaciones lingüísticas que proporcionan los diccionarios escolares, especialmente sobre clases de palabras, sobre relaciones semánticas del léxico (polisemia, homonimia, sinonimia, antonimia), y la normativa lingüística.

24 Análisis: estrategias para una lectura correcta y técnicas para la toma de anotaciones.

25 Síntesis: práctica en la elaboración de esquemas, resúmenes y mapas conceptuales.

26 Utilización, progresivamente autónoma, de las bibliotecas (del centro, virtuales, etc.) y de las tecnologías de la información y la comunicación, como fuente de información y de modelos para la composición escrita.

27 Presentación de la información. Tratamiento informático de textos.

28 Interés por la buena presentación de los textos escritos tanto en soporte de papel como digital, y respeto por las normas gramaticales, ortográficas y tipográficas (titulación, espacios, márgenes, párrafos, etc.).

Bloque 2. Conocimiento de la lengua

1 Conocimiento y uso reflexivo de las normas ortográficas, su valor social y la necesidad de ceñirse a la norma lingüística en los escritos.

2 Observación de los diferentes registros y de los factores que inciden en el uso de la lengua en distintos ámbitos sociales; valoración de la importancia de usar el registro adecuado según las circunstancias de la situación comunicativa.

3 Sonidos y grafías. Principales normas fonéticas y ortográficas.

4 Uso de la tilde y la diéresis en combinaciones vocálicas (diftongos, triptongos, hiatos).

5 La puntuación. Uso de los signos de exclamación e interrogación. Uso del guió, la raya, las comillas y el paréntesis.

6 Pronunciación de los grupos cultos.

7 Pronombres personales.

8 Interrogativos.

9 Lectura en voz alta: párrafos de distinta estructura. Función distintiva de la dicción, la entonación, la intensidad y la pausa.

10 Léxico: dialectalismos.

11 La oración simple. Sujeto y predicado. Tipo de complementos. Clases de oraciones.

12 Reconocimiento del funcionamiento sintáctico del verbo a partir de su significado; identificación del sujeto y de los complementos del verbo: argumentales y no argumentales; transformación de oraciones para observar diferentes papeles semánticos del sujeto (agente, causa, paciente); utilización de una terminología sintáctica básica: oración; sujeto y predicado; predicado nominal y predicado verbal; sujeto, verbo y complementos; agente, causa y paciente.

13 Identificación y uso reflexivo de algunos conectores textuales, como los de orden, explicativos y de contraste, y de algunos mecanismos de referencia interna, tanto gramaticales (sustituciones pronominales) como léxicos, especialmente la elipsis y el uso de hiperónimos de significado concreto.

14 Conocimiento y uso coherente de las formas verbales en los textos, con especial atención a los distintos valores del presente de indicativo.

15 Uso de procedimientos para componer los enunciados con un estilo cohesionado, especialmente la inserción de expresiones explicativas y el empleo de construcciones de participio y de gerundio.

16 Identificación y uso de las formas de deixis personal, temporal y espacial (demostrativos, adverbios de tiempo y lugar) en textos orales y escritos.

17 Polisèmia, homonímia, sinonímia i antonímia.

18 Reflexió sobre semblances i diferències entre el valencià i el castellà per a aclarir determinades formes, significats i usos.

Bloc 3. Educació literària

1 Desenrotllament de l'autonomia lectora i valoració de la literatura com a font de plaer i de coneixement del patrimoni cultural valencià i d'altres cultures.

2 Els gèneres literaris. Trets característics. Diferenciació dels principals subgèneres literaris a través de la lectura comentada de diverses obres adequades a l'edat.

3 La lírica: el ritme i la rima. Mètrica. Versos i estrofes. Lectura comentada i recitació de poemes, posant atenció al valor simbòlic del llenguatge poètic i al sentit dels recursos retòrics més importants, reconeixent els procediments de la versificació. Valoració de la funció de tots estos elements en el poema.

4 La narrativa: estructura. L'èpica, el conte i la novel·la. Lectura comentada de relats, comparar i contrastar temes i elements de la història, formes d'inici, desenrotllament cronològic, desenllaços...

5 El teatre: text i representació. Aspectes generals de la tragèdia i de la comèdia. Lectura comentada i dramatitzada de fragments d'obres teatrals; reconèixer alguns subgèneres; posar atenció a l'estructura i als components del text teatral i a les possibilitats de plasmació en una representació teatral.

Criteris d'avaluació

1. Captar les idees essencials i les intencions de textos orals, de diferent tipus i distint nivell de formalització, i reproduir-ne el contingut en textos orals o escrits. Utilitzar la llengua per a adquirir nous coneixements.

2. Participar en situacions de comunicació, dirigides o espontànies, respectant les normes de la comunicació: usar el torn de paraula; organitzar el discurs, escoltar i incorporar les intervencions dels altres.

3. Reconèixer i ser capaç d'utilitzar els diferents tipus de textos (expositius, narratius, descriptius, argumentatius, conversacionals i dialogats) i les seues estructures formals. Conèixer els principis fonamentals de la gramàtica; reconèixer les diferents unitats de la llengua i les seues combinacions.

4. Aplicar els coneixements sobre la llengua i les normes de l'ús lingüístic per a solucionar problemes de comprensió de textos orals i escrits i per a compondre i revisar, de manera progressivament autònoma, els textos propis d'este curs. Reconèixer en un text les diferents funcions del llenguatge.

5. Fer ús de la mediació per a assegurar l'èxit de la comunicació oral i escrita. Actuar com a intermediari entre els interlocutors que no poden comprendre's de manera directa. Utilitzar la interpretació oral, fent resums de la llengua de l'emissor, quan el receptor no comprén el missatge original.

6 Reconèixer, junt amb el propòsit i la idea general, idees, fets o dades rellevants en textos orals d'àmbits socials pròxims a l'experiència de l'alumnat i de l'àmbit acadèmic; captar la idea global i la rellevància d'informacions escoltades en ràdio o en televisió i seguir instruccions per a realitzar autònomament tasques d'aprenentatge.

7 Fer exposicions orals senzilles sobre temes que tinguen interès per a l'alumnat i que siguen pròxims al seu entorn, amb l'ajuda de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació, de manera ordenada i fluïda, ajustant-se a un pla o guió previ; seguir un orde lògic en la presentació d'informacions i arguments; adequar el llenguatge utilitzat al contingut i a la situació comunicativa; mantindre l'atenció del receptor.

8 Sintetitzar oralment el sentit global de textos escrits expositius i argumentatius, identificar-ne les intencions, diferenciar les idees principals i secundàries, reconèixer possibles incoherències o ambigüitats en el contingut i aportar una opinió personal.

9 Elaborar el resum d'una exposició o argumentació oral sobre un tema específic i conegut, reflectint els principals arguments i punts de vista dels participants.

10. Integrar informacions procedents de diferents textos sobre un tema, a fi d'elaborar un text de síntesi en què es reflectisquen tant les

17 Polisèmia, homonímia, sinonímia y antonímia.

18 Reflexión sobre semejanzas y diferencias entre el valenciano y el castellano para aclarar determinadas formas, significados y usos.

Bloque 3. Educación literaria

1 Desarrollo de la autonomía lectora y valoración de la literatura como fuente de placer y de conocimiento del patrimonio cultural valenciano y otros culturas.

2 Los géneros literarios. Rasgos característicos. Diferenciación de los principales subgéneros literarios a través de la lectura comentada de varias obras adecuadas a la edad.

3 La lírica: el ritmo y la rima. Métrica. Versos y estrofes. Lectura comentada y recitación de poemas, poniendo atención al valor simbólico del lenguaje poético y al sentido de los recursos retóricos más importantes, reconocimiento de los procedimientos de la versificación. Valoración de la función de todos estos elementos en el poema.

4 La narrativa: estructura. La épica, el cuento y la novela. Lectura comentada de relatos, comparar y contrastar temas y elementos de la historia, formas de inicio, desarrollo cronológico, desenlaces...

5 El teatro: texto y representación. Aspectos generales de la tragedia y de la comedia. Lectura comentada y dramatizada de fragmentos de obras teatrales; reconocer algunos subgéneros; prestar atención a la estructura y a los componentes del texto teatral y a las posibilidades de plasmación en una representación teatral.

Criterios de evaluación

1 Captar las ideas esenciales y las intenciones de textos orales, de diferente tipo y distinto nivel de formalización, y reproducir el contenido en textos orales o escritos. Utilizar la lengua para adquirir nuevos conocimientos.

2. Participar en situaciones de comunicación, dirigidas o espontáneas, respetando las normas de la comunicación: usar el turno de palabra; organizar el discurso, escuchar e incorporar las intervenciones de los demás.

3. Reconocer y ser capaz de utilizar los diferentes tipos de textos (expositivos, narrativos, descriptivos, argumentativos, conversacionales y dialogados) y sus estructuras formales. Conocer los principios fundamentales de la gramática; reconocer las diferentes unidades de la lengua y sus combinaciones.

4. Aplicar los conocimientos sobre la lengua y las normas del uso lingüístico para solucionar problemas de comprensión de textos orales y escritos y para la composición y revisión, progresivamente autónoma, de los textos propios de este curso. Reconocer en un texto las diferentes funciones del lenguaje.

5. Hacer uso de la mediación para asegurar el éxito de la comunicación oral y escrita. Actuar como intermediario entre los interlocutores que no pueden comprenderse de manera directa. Utilizar la interpretación oral, haciendo resúmenes de la lengua del emisor, cuando el receptor no comprende el mensaje original.

6 Reconocer, junto al propósito y la idea general, ideas, hechos o datos relevantes en textos orales de ámbitos sociales pròximos a la experiencia del alumnado y en el ámbito académico; captar la idea global y la relevancia de informaciones oídas en radio o en televisión y seguir instrucciones para realizar autónomamente tareas de aprendizaje.

7 Realizar exposiciones orales sencillas sobre temas que sean de interés para el alumnado y pròximos a su entorno, con la ayuda de medios audiovisuales y de las tecnologías de la información y la comunicación, de manera ordenada y fluida, ajustándose a un plan o guió previo; seguir un orden lógico en la presentación de informaciones y argumentos; adecuar el lenguaje utilizado al contenido y a la situación comunicativa; mantener la atención del receptor.

8 Sintetizar oralmente el sentido global de textos escritos expositivos y argumentativos, identificar sus intenciones, diferenciar las ideas principales y secundarias, reconocer posibles incoherencias o ambigüedades en el contenido y aportar una opinión personal.

9 Elaborar el resumen de una exposición o argumentación oral sobre un tema específico y conocido, reflejando los principales argumentos y puntos de vista de los participantes.

10. Integrar informaciones procedentes de diferentes textos sobre un tema, con el fin de elaborar un texto de síntesis en el que se refle-

informacions principals i punts de vista trobats com el punt de vista propi.

11. Extraure informacions concretes i identificar el propòsit en textos escrits d'àmbits socials pròxims a l'experiència de l'alumnat; seguir instruccions de certa extensió en processos poc complexos; identificar el tema general i els temes secundaris; i distingir com està organitzada la informació. Aplicar tècniques d'organització d'idees, com ara esquemes jeràrquics o mapes conceptuals.

12. Narrar, exposar, explicar, resumir i comentar en suport de paper i digital; usar el registre adequat; organitzar les idees amb claredat; enllaçar els enunciats en seqüències lineals cohesionades; respectar les normes gramaticals, ortogràfiques i tipogràfiques. Valorar la importància de planificar i revisar el text. Redactar cròniques periodístiques breus i amb una organització jeràrquica de la informació.

13. Conèixer una terminologia lingüística bàsica en les activitats de reflexió sobre l'ús. Conèixer i aplicar correctament les normes d'accentuació vigents. Conèixer l'estructura de l'oració i les diferents classes d'oració. Esbrinar les principals relacions de significat.

14. Conèixer els gèneres literaris. Identificar el gènere a què pertany un text literari llegit en la seua totalitat, reconèixer-ne els elements estructurals bàsics, els grans tipus de recursos lingüístics i emetre una opinió personal. Aprendre a classificar els textos llegits per gèneres literaris.

15. Aprendre i utilitzar tècniques senzilles de maneig de la informació: busca, elaboració i presentació, amb ajuda dels mitjans tradicionals i l'aplicació de les noves tecnologies. Planificar i dur a terme, individualment o en equip, la consulta de diccionaris especialitzats i obres de consulta diverses, en el marc de treballs monogràfics. Utilitzar els processadors de textos i ser capaç d'aplicar-los a treballs d'investigació, fent ús dels mitjans informàtics complementaris (Internet, bases de dades, CD-ROM, processadors de textos, etc.).

TALLER DE MATEMÀTIQUES

Introducció

Esta matèria optativa està dissenyada per a reforçar els coneixements matemàtics bàsics que necessita l'alumnat que inicia l'Educació Secundària Obligatoria. Per tant, es dirigeix a aquell alumnat de primer, segon i tercer curs d'Educació Secundària Obligatoria que no domina les competències matemàtiques necessàries per a emprendre sense dificultats els nous conceptes que adquirirà en esta etapa.

L'objectiu d'esta matèria és procurar que estos alumnes adquirisquen la destresa i la seguretat necessàries per a afrontar amb èxit les matemàtiques, incidir en el reforç dels continguts conceptuals elementals, i proporcionar-los de forma indirecta ferramentes que els permeten comprendre millor els procediments utilitzats en altres matèries.

Estes dificultats s'arrossegueuen des de l'últim cicle de primària i es van complicant en l'ESO perquè es necessita més raonament abstracte, per això el professorat ha d'utilitzar una metodologia que s'adapte a cada grup d'alumnat, que potencie l'adquisició de destreses bàsiques, esquemes i estratègies a l'hora d'enfrontar-se a una situació problemàtica.

Com a este tipus d'alumnat, que ha de seguir la programació ordinària de matemàtiques és difícil poder atendre'l d'una manera diferenciada i amb el temps suficient, convé que curse la matèria optativa instrumental: Taller de Matemàtiques, per a afavorir el desenvolupament del raonament matemàtic. S'intentarà anar buscant objectius fàcilment assequibles, la consecució dels quals els anime a l'estudi.

Per a això, a partir d'uns conceptes clars, practicant i realitzant amb atenció activitats relacionades amb situacions quotidianes, podrem aconseguir que este alumnat pugua progressar i avançar en els coneixements matemàtics i així recuperar els aspectes deficitaris que els impedeixen seguir els aprenentatges amb normalitat.

Com l'optativa està pensada com a matèria que reforça la matèria de Matemàtiques, en els seus continguts es dona prioritat a l'aplicació

jen tanto las informaciones principales y puntos de vista encontrados como el punto de vista propio.

11. Extraer informaciones concretas e identificar el propósito en textos escritos de ámbitos sociales próximos a la experiencia del alumnado; seguir instrucciones de cierta extensión en procesos poco complejos; identificar el tema general y los temas secundarios; y distinguir como está organizada la información. Aplicar técnicas de organización de ideas, como esquemas jerárquicos o mapas conceptuales.

12. Narrar, exponer, explicar, resumir y comentar en soporte de papel y digital; utilizar el registro adecuado; organizar las ideas con claridad; enlazar los enunciados en secuencias lineales cohesionadas; respetar las normas gramaticales, ortográficas y tipográficas. Valorar la importancia de la planificación y la revisión de los textos. Redactar crónicas periodísticas breves organizando la información de forma jerárquica.

13. Conocer una terminología lingüística básica en las actividades de reflexión sobre el uso. Conocer y aplicar correctamente las normas de acentuación vigentes. Conocer la estructura de la oración y las diferentes clases de oración. Averiguar las principales relaciones de significado.

14. Conocer los géneros literarios. Identificar el género a que pertenece un texto literario leído en su totalidad, reconocer los elementos estructurales básicos, los grandes tipos de recursos lingüísticos y emitir una opinión personal. Aprender a clasificar los textos leídos por géneros literarios.

15. Aprender y utilizar técnicas sencillas de manejo de la información: búsqueda, elaboración y presentación, con ayuda de los medios tradicionales y la aplicación de las tecnologías de la información y la comunicación. Planificar y llevar a cabo, individualmente o en equipo, la consulta de diccionarios especializados y obras de consulta diversas, en el marco de trabajos monográficos. Utilizar los procesadores de textos y ser capaz de aplicarlos a trabajos de investigación, haciendo uso de los medios informáticos complementarios (Internet, bases de datos, CD-ROM, procesadores de textos, etc.).

TALLER DE MATEMÁTICAS

Introducción

Esta materia optativa está diseñada para reforzar los conocimientos matemáticos básicos que necesita el alumnado que inicia la Educación Secundaria Obligatoria. Por tanto, se dirige a aquel alumnado de primero, segundo y tercer curso de Educación Secundaria Obligatoria que no domina las competencias matemáticas necesarias para emprender sin dificultades los nuevos conceptos que va a adquirir en esta etapa.

El objetivo de esta materia es procurar que estos alumnos adquieran la destreza y seguridad necesaria para afrontar con éxito las matemáticas, incidiendo en el refuerzo de los contenidos conceptuales elementales, proporcionándoles de forma indirecta herramientas que les permiten comprender mejor los procedimientos utilizados en otras materias.

Estas dificultades se arrastran desde el último ciclo de primaria y se van complicando en la ESO porque se va necesitando de un mayor razonamiento abstracto, por eso el profesorado debe utilizar una metodología que se adapte a cada grupo de alumnado, que potencie la adquisición de destrezas básicas, esquemas y estrategias a la hora de enfrentarse a una situación problemática.

Como a este tipo de alumnado que debe seguir la programación ordinaria de matemáticas es difícil poder atenderlo de una manera diferenciada y con el tiempo suficiente, conviene que curse la materia optativa instrumental: Taller de Matemáticas, para favorecer el desarrollo del razonamiento matemático. Se intentará ir buscando objetivos fácilmente assequibles, cuya consecución les anime al estudio.

Para ello, a partir de unos conceptos claros, practicando y realizando con atención actividades relacionadas con situaciones cotidianas podremos conseguir que este alumnado pueda progresar y avanzar en sus conocimientos matemáticos y así recuperar los aspectos deficitarios que les impiden seguir los aprendizajes con normalidad.

Como la optativa está pensada como materia que refuerza a la materia de Matemáticas, en sus contenidos se da prioridad a la apli-

en contextos cotidianos utilizando enunciados de situaciones reales. A més, convé utilitzar sempre que siga possible les ferramentes tecnològiques com a recurs didàctic.

El currículum d'esta matèria contribuïx a l'adquisició de les competències bàsiques de la mateixa manera que la matèria de Matemàtiques, segons el currículum que presenta l'annex del Decret 112/2007, de 20 de juliol, del Consell, pel qual s'establix el currículum de l'Educació Secundària Obligatoria (DOCV de 24.07.2007).

D'esta manera, podrem aconseguir que este alumnat supere el rebuig que li produïxen les matemàtiques, afavorisca la seua autoestima i reforce la seua seguretat en l'aprenentatge.

En tercer curs de l'ESO, segons les possibilitats organitzatives del centre, podria impartir-se esta matèria optativa dirigida a alumnat sense deficiències bàsiques i que ha aconseguit els objectius de Matemàtiques; i en este cas el departament haurà de programar l'ampliació dels continguts, objectius i criteris d'avaluació que considere oportuns.

Objectius

1. Aconseguir que l'alumnat s'enfronte amb soltesa a situacions que requereixen l'ús de nombres.
2. Millorar la capacitat de comprensió i de resolució davant de problemes de la vida quotidiana.
3. Potenciar l'autoestima i la confiança en un mateix a través d'activitats que reforcen el seu interès.
4. Discernir de forma crítica les distintes informacions davant d'una mateixa qüestió.
5. Estimar mentalment càlculs que es donen de forma habitual.
6. Expressar amb el llenguatge adequat enunciats tant matemàtics com reals.
7. Manejar de forma adequada els distintes mitjans tecnològics.
8. Estimular la percepció plana i espacial i identificar elements bàsics de les figures i cossos geomètrics.
9. Interpretar situacions del seu entorn que estan presentades de forma gràfica.
10. Aconseguir que adquirisquen la destresa i l'habilitat necessàries per a afrontar amb èxit l'assignatura de matemàtiques del curs de referència.

Primer curs

Continguts

Bloc 1: Nombres

Situacions reals en què apareguen la lectura, escriptura, ordenació, comparació i operacions amb els nombres naturals.

Situacions de la vida quotidiana en què es necessite la lectura, escriptura, ordenació, comparació i operacions amb els nombres decimals.

Resolució de problemes aritmètics amb operacions combinades.

Lectura, escriptura i càlcul de potències senzilles (de base i exponent nombres naturals).

Múltiples i divisors. Descomposició de nombres en factors primers i la seua aplicació al càlcul del mcm.

Descripció de situacions en què apareguen els diferents significats dels nombres racionals, lectura, escriptura, ordenació, comparació i operacions senzilles amb estos nombres.

Càlculs de percentatges que s'utilitzen de forma habitual i el seu ús en contextos diaris.

Càlcul directe de termes en proporcions simples.

Bloc 2: Àlgebra

Descripció de relacions algebraïques amb ajuda de les expressions adequades (més, menys, quintuple, vegades, quart...).

Traducció d'enunciats del llenguatge algebraic a l'ordinari i viceversa.

Obtenció de valors numèrics en fórmules senzilles.

Bloc 3: Geometria

Àngles. Tipus.

Classificació de triangles segons els seus àngles i segons els seus costats. Càlcul del perímetre i àrea en contextos reals.

Classificació dels paral·lelograms. Càlcul del perímetre i àrea en situacions quotidianes.

Bloc 4: Taules i gràfiques

cación en contextos cotidianos utilizando enunciados de situaciones reales. Además, conviene utilizar siempre que sea posible las herramientas tecnológicas como recurso didáctico.

El currículum de esta materia contribuye a la adquisición de las competencias básicas de la misma manera que la materia de Matemáticas, según el currículum presentado en el Anexo del Decreto 112/2007 de 20 de julio, del Consell, por el cual se establece el currículum de la Educación Secundaria Obligatoria (DOCV de 24.07.2007).

De esta manera, podremos conseguir que este alumnado supere el rechazo que le producen las matemáticas, favorezca su autoestima y refuerce su seguridad en el aprendizaje.

En tercer curso de la ESO, según las posibilidades organizativas del centro, podría impartirse esta materia optativa dirigida a alumnado sin deficiencias básicas y que ha alcanzado los objetivos de las Matemáticas; en cuyo caso el departamento deberá programar la ampliación de los contenidos, objetivos y criterios de evaluación que considere oportunos.

Objetivos

1. Conseguir que el alumnado se enfrente con soltura a situaciones que requieren del uso de números.
2. Mejorar la capacidad de comprensión y de resolución ante problemas de la vida cotidiana.
3. Potenciar la autoestima y la confianza en sí mismo a través de actividades que refuercen su interès.
4. Discernir de forma crítica las distintas informaciones frente a una misma cuestión.
5. Estimar mentalmente cálculos que se dan de forma habitual.
6. Expresar con el lenguaje adecuado enunciados tanto matemáticos como reales.
7. Manejar de forma adecuada los distintos medios tecnológicos.
8. Estimular la percepción plana y espacial e identificar elementos básicos de las figuras y cuerpos geométricos.
9. Interpretar situaciones de su entorno que vienen presentadas de forma gràfica.
10. Conseguir que adquieran destreza y habilidad necesaria para afrontar con éxito la asignatura de matemáticas del curso de referencia.

Primer curso

Contenidos

Bloque 1.: Números

Situaciones reales donde aparezcan la lectura, escritura, ordenación, comparación y operaciones con los números naturales.

Situaciones de la vida cotidiana donde se necesite la lectura, escritura, ordenación, comparación y operaciones con los números decimales.

Resolución de problemas aritméticos con operaciones combinadas. Lectura, escritura y cálculo de potencias sencillas (de base y exponente números naturales).

Múltiplos y divisores. Descomposición de números en factores primos y su aplicación al cálculo del mcm.

Descripción de situaciones donde aparezcan los diferentes significados de los números racionales, lectura, escritura, ordenación, comparación y operaciones sencillas con estos números.

Cálculos de porcentajes que se utilizan de forma habitual y su uso en contextos diarios.

Cálculo directo de términos en proporciones simples.

Bloque 2: Álgebra

Descripción de relaciones algebraicas con ayuda de las expresiones adecuadas (más, menos, quintuplo, veces, cuarto,...).

Traducción de enunciados del lenguaje algebraico al ordinario y viceversa.

Obtención de valores numéricos en fórmulas sencillas.

Bloque 3: Geometría

Ángulos. Tipos.

Clasificación de triángulos según sus ángulos y según sus lados. Cálculo del perímetro y área en contextos reales.

Clasificación de los paralelogramos. Cálculo del perímetro y área en situaciones cotidianas.

Bloque 4: Tablas y gráficas

Interpretació i lectura de gràfiques relacionades amb els fenòmens naturals i el món de la informació.

Organització de la informació en taules. La seua representació per mitjà d'un diagrama de barres i la seua anàlisi posterior.

Segon curs

Continguts

Bloc 1: Nombres

Nombres naturals: Jerarquia de les operacions i ús del parèntesi.

Situacions reals en què apareixen la lectura, escriptura, ordenació, comparació i operacions amb els nombres enters.

Càlcul de potències senzilles de base entera i exponent natural.

Operacions aritmètiques senzilles amb els nombres racionals.

Relació entre magnituds. Resolució de problemes en contextos de la vida quotidiana en què apareguen el càlcul de percentatges, increments i descomptes.

Bloc 2: Àlgebra

El llenguatge algebraic. Expressions algebraiques. Equacions de primer grau.

Utilització de les equacions per a resoldre problemes que motiven l'alumnat.

Bloc 3: Geometria

Classificació dels quadrilàters. Resolució de problemes que impliquen el càlcul de longituds i superfícies.

Circumferència i cercle. Càlcul de la longitud i àrea.

Prismes i piràmides quadrangulares: descripció i propietats.

Bloc 4: Taules i gràfiques

Representació dels punts en el plànol i determinació de les coordenades d'un punt d'una gràfica.

Descripció local i global de fenòmens presentats de forma gràfica.

Bloc 5: Estadística

Interpretació de gràfics estadístics que apareguen en els mitjans de comunicació.

Construcció de taules de freqüència i càlcul de la mitjana aritmètica i de la moda.

Tercer curs

Continguts

Bloc 1: Nombres

Nombres enters. Jerarquia de les operacions i ús del parèntesi.

Relació entre nombres decimals i fraccions.

Resolució de problemes aritmètics en què apareguen els diferents significats dels nombres racionals.

Càlcul de potències senzilles d'exponent sencer.

La notació científica en la calculadora.

Bloc 2: Àlgebra

Resolució de problemes de la vida quotidiana que es resolguen per mitjà d'equacions de primer grau.

Resolució algebraica d'equacions de segon grau.

Resolució algebraica de sistemes lineals de dos equacions amb dos incògnites i aplicar-los a la resolució de problemes amb enunciats reals.

Bloc 3: Geometria

Teorema de Pitàgores i la seua aplicació en la resolució de problemes geomètrics senzills.

Càlcul d'àrees i volums de figures geomètriques senzilles.

Bloc 4: Funcions

Identificació de funcions.

Estudi gràfic d'una funció: creixement, decreixement, màxims, mínims i continuïtat.

Representació gràfica de les funcions constants, lineals i afins.

Bloc 5: Estadística

Interpretació de gràfics estadístics que permeten diferenciar les variables discretes i contínues.

Càlcul de la mitjana aritmètica, moda i mitjana de variables discretes en problemes que apareixen en situacions reals i en els mitjans d'informació.

Criteris d'avaluació

Interpretación y lectura de gráficas relacionadas con los fenómenos naturales y el mundo de la información.

Organización de la información en tablas. Su representación mediante un diagrama de barras y su posterior análisis.

Segundo curso

Contenidos

Bloque 1: Números

Números naturales: Jerarquia de las operaciones y uso del paréntesis.

Situaciones reales donde aparecen la lectura, escritura, ordenación, comparación y operaciones con los números enteros.

Cálculo de potencias sencillas de base entera y exponente natural.

Operaciones aritméticas sencillas con los números racionales.

Relación entre magnitudes. Resolución de problemas en contextos de la vida cotidiana donde aparezcan el cálculo de porcentajes, incrementos y descuentos.

Bloque 2: Álgebra

El lenguaje algebraico. Expresiones algebraicas. Ecuaciones de primer grado.

Utilización de las ecuaciones para la resolución de problemas que motiven al alumnado.

Bloque 3: Geometría

Clasificación de los cuadriláteros. Resolución de problemas que impliquen el cálculo de longitudes y superficies.

Circunferencia y círculo. Cálculo de su longitud y área.

Prismas y pirámides cuadrangulares: descripción y propiedades.

Bloque 4: Tablas y gráficas

Representación de los puntos en el plano y determinación de las coordenadas de un punto de una gráfica.

Descripción local y global de fenómenos presentados de forma gráfica.

Bloque 5: Estadística

Interpretación de gráficos estadísticos que aparezcan en los medios de comunicación.

Construcción de tablas de frecuencia y cálculo de la media aritmética y de la moda.

Tercer curso

Contenidos

Bloque 1: Números

Números enteros. Jerarquia de las operaciones y uso del paréntesis.

Relación entre números decimales y fracciones.

Resolución de problemas aritméticos donde aparezcan los diferentes significados de los números racionales.

Cálculo de potencias sencillas de exponente entero.

La notación científica en la calculadora.

Bloque 2: Álgebra

Resolución de problemas de la vida cotidiana que se resuelvan mediante ecuaciones de primer grado.

Resolución algebraica de ecuaciones de segundo grado.

Resolución algebraica de sistemas lineales de dos ecuaciones con dos incógnitas y su aplicación en la resolución de problemas con enunciados reales.

Bloque 3: Geometría

Teorema de Pitágoras y su aplicación en la resolución de problemas geométricos sencillos.

Cálculo de áreas y volúmenes de figuras geométricas sencillas.

Bloque 4: Funciones

Identificación de funciones.

Estudio gráfico de una función: crecimiento, decrecimiento, máximos, mínimos y continuidad.

Representación gráfica de las funciones constantes, lineales y afines.

Bloque 5: Estadística

Interpretación de gráficos estadísticos que permitan diferenciar las variables discretas y continuas.

Cálculo de la media aritmética, moda y mediana de variables discretas en problemas que aparecen en situaciones reales y en los medios de información.

Criterios de evaluación

Primer curs

1. Utilitzar els nombres naturals i decimals, les fraccions senzilles i els percentatges més habituals, les seues operacions i propietats per a arregar, intercanviar i produir informació.

L'ús adequat dels nombres que avalua este criteri inclou el coneixement pràctic dels diferents tipus de nombres, Interpretant el seu valor i la seua adequació a la situació real que representa, i la capacitat de realitzar operacions senzilles amb els dits nombres.

2. Utilitzar la terminologia bàsica de la divisibilitat. Identificar els nombres primers més xicotets i descompondre nombres compostos en factors primers. Determinar el mcm de dos o tres nombres, per mitjà de l'algoritme de la descomposició i per mitjà de càlcul mental.

Amb este criteri es pretén avaluar l'adquisició dels conceptes i procediments bàsics de la divisibilitat i la capacitat d'aplicar-los a problemes senzills.

3. Resoldre problemes, per als quals fa falta la utilització de les quatre operacions bàsiques amb nombres naturals, decimals i fraccions senzilles, triant la forma de càlcul apropiada i valorant l'adequació del resultat al context del problema.

Es tracta de valorar la capacitat per a assignar a les distintes operacions els seus corresponents significats i determinar quins dels mètodes (manual, mental o amb calculadora) és l'adequat per a resoldre problemes en situacions reals.

4. Utilitzar lletres per a expressar relacions quantitatives entre variables que descriuen situacions senzilles en el seu entorn.

Este criteri avalua la capacitat de traduir a llenguatge algebraic enunciats senzills i de calcular valors numèrics de fórmules conegudes.

5. Reconèixer, descriure i dibuixar figures planes elementals: triangles i paral·lelograms, i utilitzar les seues propietats per a abordar distintes situacions de la vida quotidiana.

Amb este criteri es pretén avaluar l'adquisició de conceptes bàsics de la geometria plana i la capacitat d'utilitzar-los per a descriure la realitat que ens rodeja.

6. Calcular perímetres i àrees de triangles i paral·lelograms utilitzant les unitats de mesura adequades.

Es pretén valorar la capacitat per a mesurar magnituds conegudes, longituds i àrees, de triangles i paral·lelograms, així com la utilització de les unitats de mesura adequades en cada cas.

7. Obtindre i interpretar informacions diverses rebudes per mitjà de gràfiques i taules, que es referisquen a aspectes coneguts de la realitat.

Amb este criteri es valora l'habilitat per a "llegir" la informació no verbal continguda en gràfiques, així com s'avalua l'ús i la interpretació de taules de freqüències i diagrames de barres per a arregar informació.

8. Utilitzar estratègies i tècniques simples en la resolució de problemes, com ara l'anàlisi de l'enunciat, la resolució d'un problema més senzill, la realització d'un dibuix i comprovar que la solució s'adequa al context del problema.

Amb este criteri es valora la manera d'enfrontar-se a la resolució de problemes. S'avalua des de la comprensió de l'enunciat fins a l'aplicació d'estratègies simples de resolució, així com la disposició favorable a la revisió i millora del resultat.

Segon curs

1. Utilitzar els nombres naturals, enters, fraccions, decimals i percentatges i operar amb estos per a resoldre situacions de la vida quotidiana.

S'avaluarà el maneig dels distintos tipus de nombres en activitats preses de la vida real. També es tracta d'avaluar la capacitat per a calcular expressions numèriques molt senzilles on apareguen les quatre operacions bàsiques i les potències d'exponent natural.

2. Resoldre problemes en què calga la utilització de les quatre operacions bàsiques amb nombres enters, decimals i fraccions triant la forma de càlcul apropiada, així com identificar situacions de proporcionalitat en activitats quotidianes.

Es tracta d'avaluar la capacitat per a donar significat a les distintes operacions i triar el tipus de càlcul més adequat a cada situació (manual, mental, amb calculadora) i utilitzar els procediments bàsics de la

Primer curso

1. Utilizar los números naturales y decimales, las fracciones sencillas y los porcentajes más habituales, sus operaciones y propiedades para recoger, intercambiar y producir información.

El uso adecuado de los números que evalúa este criterio incluye el conocimiento práctico de los diferentes tipos de números, Interpretando su valor y su adecuación a la situación real que representa, y la capacidad de realizar operaciones sencillas con dichos números.

2. Utilizar la terminología básica de la divisibilidad. Identificar los números primos más pequeños y descomponer números compuestos en factores primos. Determinar el m.c.m. de dos o tres números, mediante el algoritmo de la descomposición y mediante cálculo mental.

Con este criterio se pretende evaluar la adquisición de los conceptos y procedimientos básicos de la divisibilidad y la capacidad de aplicarlos a problemas sencillos.

3. Resolver problemas, para los que se precisa la utilización de las cuatro operaciones básicas con números naturales, decimales y fracciones sencillas, eligiendo la forma de cálculo apropiada y valorando la adecuación del resultado al contexto del problema.

Se trata de valorar la capacidad para asignar a las distintas operaciones sus correspondientes significados y determinar cuáles de los métodos (manual, mental o con calculadora) es el adecuado para resolver problemas en situaciones reales.

4. Utilizar letras para expresar relaciones cuantitativas entre variables que describen situaciones sencillas en su entorno.

Este criterio evalúa la capacidad de traducir a lenguaje algebraico enunciados sencillos y de calcular valores numéricos de fórmulas conocidas.

5. Reconocer, describir y dibujar figuras planas elementales: triángulos y paralelogramos, y utilizar sus propiedades para abordar distintas situaciones de la vida cotidiana.

Con este criterio se pretende evaluar la adquisición de conceptos básicos de la geometría plana y la capacidad de utilizarlos para describir la realidad que nos rodea.

6. Calcular perímetros y áreas de triángulos y paralelogramos utilizando las unidades de medida adecuadas.

Se pretende valorar la capacidad para medir magnitudes conocidas, longitudes y áreas, de triángulos y paralelogramos, así como la utilización de las unidades de medida adecuadas en cada caso.

7- Obtener e interpretar informaciones diversas recibidas mediante gráficas y tablas, que se refieran a aspectos conocidos de la realidad.

Con este criterio se valora la habilidad para «leer» la información no verbal contenida en gráficas, así como se evalúa el uso y la interpretación de tablas de frecuencias y diagramas de barras para recoger información.

8. Utilizar estrategias y técnicas simples en la resolución de problemas, como el análisis del enunciado, la resolución de un problema más sencillo, la realización de un dibujo y comprobar que la solución se adecua al contexto del problema.

Con este criterio se valora la forma de enfrentarse a la resolución de problemas. Se evalúa desde la comprensión del enunciado, hasta la aplicación de estrategias simples de resolución, así como la disposición favorable a la revisión y mejora del resultado.

Segundo curso

1. Utilizar los números naturales, enteros, fracciones, decimales y porcentajes y operar con ellos para resolver situaciones de la vida cotidiana.

Se evaluará el manejo de los distintos tipos de números en actividades tomadas de la vida real. También se trata de evaluar la capacidad para calcular expresiones numéricas muy sencillas donde aparezcan las cuatro operaciones básicas y las potencias de exponente natural.

2. Resolver problemas en los que se precise la utilización de las cuatro operaciones básicas con números enteros, decimales y fracciones eligiendo la forma de cálculo apropiada, así como identificar situaciones de proporcionalidad en actividades cotidianas.

Se trata de evaluar la capacidad para dar significado a las distintas operaciones y elegir el tipo de cálculo más adecuado a cada situación (manual, mental, con calculadora) y utilizar los procedimientos básicos

proporcionalitat (regla de tres, reducció a la unitat, o càlcul de percentatges) per a resoldre problemes.

3. Utilitzar el llenguatge algebraic per a simbolitzar relacions entre variables que descriuen fenòmens coneguts i plantejar i resoldre equacions de primer grau.

Amb este criteri es valorarà la capacitat de traduir, a llenguatge algebraic, expressions molt senzilles i calcular valors numèrics de fórmules conegudes. També es valorarà la capacitat per a resoldre problemes en què siguen necessaris el plantejament i la resolució d'equacions de primer grau.

4. Reconèixer, descriure i dibuixar figures planes elementals: quadrilàters, cercles, i cossos geomètrics elementals: prismes i piràmides quadrangulares, cilindres. Utilitzar les seues propietats per a aplicar-les a situacions pràctiques.

Amb este criteri es pretén avaluar l'adquisició dels conceptes bàsics de la geometria plana i dels cossos geomètrics i la capacitat per a abordar situacions i problemes de la vida quotidiana.

5. Calcular perímetres i àrees de figures planes: quadrilàters, circumferències i cercles, utilitzant les unitats de mesura adequades.

Este criteri tracta de comprovar la capacitat per a utilitzar les unitats de mesura adequades en la geometria, així com la utilització de diversos mètodes per a calcular àrees de figures planes que apareguen en el seu entorn.

6. Obtindre, interpretar i intercanviar informació entre taules i gràfics d'un conjunt de dades relatives a l'entorn quotidià.

Amb este criteri es pretén avaluar la capacitat per a descriure les característiques d'una gràfica senzilla i interpretar la informació que conté.

7. Obtindre la taula de freqüències, el diagrama de barres, la moda i la mitjana aritmètica d'un conjunt de poques dades utilitzant la calculadora.

Este criteri avalua l'ús i la interpretació de les taules de freqüència i els diagrames de barres i el càlcul dels paràmetres estadístics més senzills, la moda i la mitjana aritmètica.

8. Utilitzar estratègies i tècniques simples en la resolució de problemes, com ara l'anàlisi de l'enunciat, la resolució d'un problema més senzill, la realització d'un esquema i comprovar que la solució s'adequa al context del problema.

Amb este criteri es valora la manera d'enfrontar-se a la resolució de problemes. S'avalua des de la comprensió de l'enunciat, fins a l'aplicació d'estratègies simples de resolució, així com la disposició favorable a la revisió i millora del resultat.

Tercer curs

1. Utilitzar amb fluïdesa els nombres enters, les seues operacions i propietats, fent ús del parèntesi i de la prioritat de les operacions.

Este criteri pretén avaluar la soltesa i confiança en l'ús dels nombres enters i la seua aplicació pràctica a la resolució de problemes de situacions quotidianes.

2. Resoldre problemes aritmètics que requerisquen el coneixement dels distints significats de les fraccions i calcular el valor d'expressions numèriques senzilles de fraccions i potències d'exponent sencer.

Es tracta de valorar la capacitat per a assignar a les fraccions els diferents significats i aplicar-los en la resolució de problemes, i avaluar l'ús adequat de la notació científica, amb ajuda de la calculadora, en el context dels diversos camps del coneixement.

3. Resoldre problemes de la vida quotidiana en què siga necessari el plantejament i la resolució d'equacions de primer grau, de segon grau o de sistemes de dos equacions lineals amb dos incògnites.

Amb este criteri s'avaluarà la capacitat per a resoldre problemes senzills amb l'ajuda del llenguatge algebraic.

4. Utilitzar el teorema de Pitàgoras i les fórmules per al càlcul de perímetres i àrees de figures planes i de volums de cossos geomètrics elementals en la resolució de problemes geomètrics senzills.

Es pretén valorar la capacitat per a calcular perímetres, àrees i volums de figures planes i volums de cossos geomètrics del seu entorn, utilitzant les unitats de mesura adequades.

cos de la proporcionalidad (regla de tres, reducció a la unitat, o càlculo de porcentajes) para resolver problemas.

3. Utilizar el lenguaje algebraico para simbolizar relaciones entre variables que describan fenómenos conocidos y plantear y resolver ecuaciones de primer grado.

Con este criterio se valorará la capacidad de traducir a lenguaje algebraico expresiones muy sencillas y calcular valores numéricos de fórmulas conocidas. También se valorará la capacidad para resolver problemas en los que se precise el planteamiento y la resolución de ecuaciones de primer grado.

4. Reconocer, describir y dibujar figuras planas elementales: cuadriláteros, círculos y cuerpos geométricos elementales: prismas y pirámides cuadrangulares, cilindros. Utilizar sus propiedades para aplicarlas a situaciones prácticas.

Con este criterio se pretende evaluar la adquisición de los conceptos básicos de la geometría plana y de los cuerpos geométricos y la capacidad para abordar situaciones y problemas de la vida cotidiana.

5. Calcular perímetros y áreas de figuras planas: cuadriláteros, circunferencias y círculos, utilizando las unidades de medida adecuada.

Este criterio trata de comprobar la capacidad para utilizar las unidades de medida adecuadas en la geometría, así como la utilización de diversos métodos para calcular áreas de figuras planas que aparezcan en su entorno.

6. Obtener, interpretar e intercambiar información entre tablas y gráficos de un conjunto de datos relativos al entorno cotidiano.

Con este criterio se pretende evaluar la capacidad para describir las características de una gráfica sencilla e interpretar la información que contiene.

7. Obtener la tabla de frecuencias, el diagrama de barras, la moda y la media aritmética d'un conjunt de pocs dades utilitzant la calculadora.

Este criterio evalúa el uso e interpretación de las tablas de frecuencia y los diagramas de barras y el cálculo de los parámetros estadísticos más sencillos, la moda y la media aritmética.

8. Utilizar estrategias y técnicas simples en la resolución de problemas, como el análisis del enunciado, la resolución de un problema más sencillo, la realización de un esquema y comprobar que la solución se adecua al contexto del problema.

Con este criterio se valora la forma de enfrentarse a la resolución de problemas. Se evalúa desde la comprensión del enunciado, hasta la aplicación de estrategias simples de resolución, así como la disposición favorable a la revisión y mejora del resultado.

Tercer curso

1. Utilizar con fluidez los números enteros, sus operaciones y propiedades, haciendo uso del paréntesis y de la prioridad de las operaciones.

Este criterio pretende evaluar la soltura y confianza en el uso de los números enteros y su aplicación práctica a la resolución de problemas de situaciones cotidianas.

2. Resolver problemas aritméticos que requieran el conocimiento de los distintos significados de las fracciones y calcular el valor de expresiones numéricas sencillas de fracciones y potencias de exponente entero.

Se trata de valorar la capacidad para asignar a las fracciones sus diferentes significados y aplicarlos en la resolución de problemas, y evaluar el uso adecuado de la notación científica, con ayuda de la calculadora, en el contexto de los diversos campos del conocimiento.

3. Resolver problemas de la vida cotidiana en las que se precise el planteamiento y la resolución de ecuaciones de primer grado, de segundo grado o de sistemas de dos ecuaciones lineales con dos incógnitas.

Con este criterio se evaluará la capacidad para resolver problemas sencillos con la ayuda del lenguaje algebraico.

4. Utilizar el Teorema de Pitágoras y las fórmulas para el cálculo de perímetros y áreas de figuras planas y de volúmenes de cuerpos geométricos elementales en la resolución de problemas geométricos sencillos.

Se pretende valorar la capacidad para calcular perímetros, áreas y volúmenes de figuras planas y volúmenes de cuerpos geométricos de su entorno, utilizando las unidades de medida adecuadas.

5. Reconéixer les característiques bàsiques de les funcions que vénen donades en forma gràfica i representar en un diagrama cartesià les funcions constant, lineal i afí que estiguen expressades per mitjà d'una taula o una expressió algebraica.

Este criteri avalua la capacitat per a descriure les característiques (creixement, decreixement, màxims, mínims, continuïtat) d'una gràfica senzilla i interpretar la informació que conté, així com la capacitat per a representar amb gràfiques de punts o rectes, informacions que vénen donades per mitjà d'enunciats, taules o fórmules.

6. Obtindre i interpretar informacions diverses rebudes per mitjà de gràfics estadístics (diagrama de barres, histogrames, etc.) diferenciant el tipus de variable entre contínua i discreta. Calcular la mitjana, la moda i mitjana aritmètica en variables discretes utilitzant la calculadora.

Amb este criteri s'avalua l'ús i la interpretació de gràfics i el càlcul de paràmetres estadístics en distribucions discretes senzilles tretes de situacions reals i dels mitjans de comunicació.

7. Utilitzar estratègies i tècniques simples en la resolució de problemes, com ara l'anàlisi de l'enunciat, la resolució d'un problema més senzill, la realització d'un esquema o dibuix i comprovar que la solució s'adequa al context del problema.

Amb este criteri es valora la manera d'enfrontar-se a la resolució de problemes. S'avalua des de la comprensió de l'enunciat, fins a l'aplicació d'estratègies simples de resolució, així com la disposició favorable a la revisió i millora del resultat.

CULTURA CLÀSSICA

Introducció

L'etapa de l'Educació Secundària Obligatòria és un marc de formació clau en el desenvolupament personal i acadèmic de l'alumne. És allí on s'emmarca l'estudi de la Cultura Clàssica en tercer curs de l'ESO.

La matèria Cultura Clàssica obri un camí fonamental per a entendre el llegat cultural d'Occident. El seu estudi proporciona a l'alumne l'oportunitat de conèixer de prop el món clàssic i la seua repercussió en la societat actual. Potser constituirà el primer acostament de l'alumne al món grecollatí.

Amb esta matèria es pretén que l'alumnat reconega la gran influència que tant la cultura grega com la romana han exercit en la forma de vida de la civilització occidental: pensament, formes de vida quotidianes, dret, art, jocs... Som deutors directes de les civilitzacions grega i llatina.

Ajudarà l'alumne a analitzar la pervivència de la dita cultura en el seu entorn i en el seu marc de referència, la Comunitat Valenciana, a través de l'estudi dels vestigis que hi han sobreviscut, la qual cosa li suposarà també un major coneixement del seu patrimoni cultural.

La presència de la matèria Cultura Clàssica en el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria ajuda a reflexionar sobre els mecanismes de formació del lèxic que utilitza l'alumne i la seua àmplia repercussió en el món de la ciència i la tecnologia modernes. Lèxic que s'ha anat incorporant al llenguatge quotidià.

La cultura europea s'assenta sobre la base de la cultura grecollatina i este fet no pot passar desapercebut per als nostres alumnes.

La matèria Cultura Clàssica contribuïx al desenvolupament de les competències bàsiques de l'etapa.

Contribuïx de manera directa a l'adquisició de la competència lingüística en les dos llengües cooficials de la Comunitat Valenciana. Ajuda a la utilització del llenguatge com a instrument de comunicació oral i escrita.

Des de la cultura clàssica es contribuïx a la competència en el tractament de la informació, ja que l'alumne l'obtindrà a través d'Internet o llibres especialitzats.

Contribuïx a la competència d'aprendre a aprendre en la mesura que afavorix la reflexió i exercita la recuperació de dades per mitjà de la memorització.

Contribuïx a la competència social i ciutadana: aprén l'alumne a treballar a soles o en grup.

5. Reconocer las características básicas de las funciones que vienen dadas en forma gráfica y representar en un diagrama cartesiano las funciones constante, lineal y afín que vengan expresadas mediante una tabla o una expresión algebraica.

Este criterio evalúa la capacidad para describir las características (crecimiento, decrecimiento, máximos, mínimos, continuidad) de una gráfica sencilla e interpretar la información que contiene, así como la capacidad para representar con gráficas de puntos o rectas, informaciones que vienen dadas mediante enunciados, tablas o fórmulas.

6. Obtener e interpretar informaciones diversas recibidas mediante gráficos estadísticos (diagrama de barras, histogramas, etc.) diferenciando el tipo de variable entre continua y discreta. Calcular la mediana, moda y media aritmética en variables discretas utilizando la calculadora.

Con este criterio se evalúa el uso y la interpretación de gráficos y el cálculo de parámetros estadísticos en distribuciones discretas sencillas sacadas de situaciones reales y de los medios de comunicación.

7. Utilizar estrategias y técnicas simples en la resolución de problemas, como el análisis del enunciado, la resolución de un problema más sencillo, la realización de un esquema o dibujo y comprobar que la solución se adecua al contexto del problema.

Con este criterio se valora la forma de enfrentarse a la resolución de problemas. Se evalúa desde la comprensión del enunciado, hasta la aplicación de estrategias simples de resolución, así como la disposición favorable a la revisión y mejora del resultado.

CULTURA CLÁSICA

Introducción

La etapa de la Enseñanza Secundaria Obligatoria es un marco de formación clave en el desarrollo personal y académico del alumno. Es allí donde se enmarca el estudio de la Cultura Clásica en tercer curso de la ESO.

La materia Cultura Clásica abre un camino fundamental para entender el legado cultural de Occidente. Su estudio proporciona al alumno la oportunidad de conocer de cerca el mundo clásico y su repercusión en la sociedad actual. Quizás constituye el primer acercamiento del alumno al mundo grecolatino.

Con esta materia se pretende que el alumnado reconozca la gran influencia que tanto la cultura griega como la romana han ejercido en la forma de vida de la civilización occidental: pensamiento, formas de vida cotidianas, derecho, arte, juegos... Somos deudores directos de las civilizaciones griega y latina.

Ayudará al alumno a analizar la pervivencia de dicha cultura en su entorno y en su marco de referencia, la Comunidad Valenciana, a través del estudio de los vestigios que en ella han sobrevivido, lo que le supondrá también un mayor conocimiento de su propio patrimonio cultural.

La presencia de la materia Cultura Clásica en el currículum de la Educación Secundaria Obligatoria ayuda a reflexionar sobre los mecanismos de formación del léxico que utiliza el alumno y su amplia repercusión en el mundo de la ciencia y la tecnología modernas. Léxico que se ha ido incorporando al lenguaje cotidiano.

La cultura europea se asienta sobre la base de la cultura grecolatina y este hecho no puede pasar desapercibido para nuestros alumnos.

La materia Cultura Clásica contribuye al desarrollo de las competencias básicas de la etapa.

Contribuye de modo directo a la adquisición de la competencia lingüística en las dos lenguas cooficiales de la Comunidad Valenciana. Ayuda a la utilización del lenguaje como instrumento de comunicación oral y escrita.

Desde la Cultura Clásica se contribuye a la competencia en el tratamiento de la información, ya que el alumno la obtendrá a través de Internet o libros especializados.

Contribuye a la competencia de aprender a aprender en la medida que favorece la reflexión y ejercita la recuperación de datos mediante la memorización.

Contribuye a la competencia social y ciudadana: aprende el alumno a trabajar solo o en grupo.

En especial, la cultura clàssica contribuïx a l'adquisició de la competència artística i cultural. El gran patrimoni de l'antiguitat clàssica a la Comunitat Valenciana ha de ser conegut pels alumnes i fomentar l'interès per la seua conservació.

D'altra banda, el coneixement del món clàssic pot ser el primer pas que conduïska l'alumne a interessar-se, d'una manera més profunda, per les humanitats, especialment per l'estudi de les llengües grega i llatina, esta última la podrà cursar de manera opcional en 4t curs de l'Educació Secundària Obligatoria.

Objectius

1. Conèixer i valorar les arrels culturals i lingüístiques d'Europa, en general i de la nostra Comunitat Valenciana en particular.
2. Valorar l'aportació del coneixement del llatí i el grec per a l'aprenentatge d'altres llengües d'origen romànic, o no.
3. Reflexionar sobre les estructures bàsiques de les llengües grega i llatina, i en especial el lèxic, per a ampliar-ne el vocabulari i millorar l'expressió oral i escrita.
4. Contrastar el món clàssic amb el món modern.
5. Dotar l'alumnat dels instruments necessaris per a dur a terme l'anàlisi del seu entorn.
6. Valorar la influència del món clàssic en les manifestacions artístiques que li són pròximes.
7. Facilitar altres modes d'aprenentatge.
8. Recuperar els valors humanístics i científics que han tingut el seu origen en l'antiguitat.
9. Fomentar l'interès de l'alumne pel seu patrimoni cultural i artístic.
10. Reconèixer en la nostra vida els elements de la tradició clàssica en les institucions, lleis i costums.

Continguts

Esta és una proposta que el professor encarregat d'impartir la matèria Cultura Clàssica podrà adaptar a les necessitats de l'aula, coneixent la diversitat que hi ha en esta i els distints interessos per part de l'alumnat.

1. Grècia
 - Marc històric i geogràfic de Grècia.
 - La llengua grega. L'alfabet.
 - Vida quotidiana: la família, l'educació, els jocs.
 - Organització sociopolítica de la Grècia clàssica: les polis i la democràcia atenesa.
 - Els gèneres literaris grecs: la poesia èpica. La poesia lírica. El teatre grec:
 - Tragèdia i comèdia.
 - El pensament filosòfic: Sòcrates, Plató, Aristòtil.
 - La mitologia grega: déus i herois.
 - L'arquitectura grega: el temple, el teatre.
2. Roma
 - L'origen de Roma: mite i història.
 - Marc històric i geogràfic de l'Imperi romà.
 - Les llengües indoeuropees: el llatí i les llengües romàniques.
 - Principals institucions polítiques de Roma: el senat.
 - La religiositat romana.
 - La societat romana: el matrimoni, les festes, l'educació, el calendari.
 - El dret romà com a fonament del dret europeu actual.
 - Principals manifestacions literàries: oratòria, historiografia, teatre i lírica
 - L'arquitectura romana: la casa romana, el teatre.
3. Pervivència del món clàssic
 - Situació geogràfica de les llengües indoeuropees i romàniques.
 - Pervivència d'elements lingüístics grecollatins en les llengües cooficials de la Comunitat.
 - Terminologia científica: derivació i composició sobre bases gregues i llatines.
 - Repercussió dels mites en la literatura i en les arts modernes.
 - La romanització: etapes, divisions administratives d'Hispania.
 - Vestigis de la romanització a la Comunitat Valenciana.

Y en especial la Cultura Clásica contribuye a la adquisición de la competencia artística y cultural. El gran patrimonio de la antigüedad clásica en la Comunidad Valenciana debe ser conocido por los alumnos fomentando su interés por su conservación.

Por otra parte, el conocimiento del mundo clásico puede ser el primer paso que conduzca al alumno a interesarse, de un modo más profundo, por las Humanidades, especialmente por el estudio de las lenguas griega y latina, ésta última que podrá cursar de modo opcional en 4º curso de la Educación Secundaria Obligatoria.

Objetivos

1. Conocer y valorar las raíces culturales y lingüísticas de Europa en general y en particular de nuestra Comunidad Valenciana.
2. Valorar la aportación del conocimiento del latín y el griego para el aprendizaje de otras lenguas de origen o no románico.
3. Reflexionar sobre las estructuras básicas de las lenguas griega y latina, y en especial el léxico, para ampliar su vocabulario y mejorar la expresión oral y escrita.
4. Contrastar el mundo clásico con el mundo moderno.
5. Dotar al alumnado de los instrumentos necesarios para llevar a cabo el análisis de su entorno.
6. Valorar la influencia del mundo clásico en las manifestaciones artísticas que le son cercanas.
7. Facilitar otros modos de aprendizaje.
8. Recuperar los valores humanísticos y científicos que han tenido su origen en la Antigüedad.
9. Fomentar el interés del alumno por su patrimonio cultural y artístico.
10. Reconocer en nuestra vida los elementos de la tradición clásica en las Instituciones, leyes y costumbres.

Contenidos

Esta es una propuesta que el profesor encargado de impartir la materia Cultura Clásica podrá adaptar a las necesidades del aula, conociendo la diversidad que hay en ella y los distintos intereses por parte del alumnado.

1. Grecia
 - Marco histórico y geográfico de Grecia.
 - La lengua griega. El alfabeto.
 - Vida cotidiana: la familia, la educación, los juegos.
 - Organización socio-política de la Grecia clásica: las polis y la democracia ateniense.
 - Los géneros literarios griegos: la poesía épica. La poesía lírica. El teatro griego:
 - tragedia y comedia.
 - El pensamiento filosófico: Sócrates, Platón, Aristóteles.
 - La mitología griega: dioses y héroes.
 - La arquitectura griega: el templo, el teatro.
2. Roma
 - El origen de Roma: mito e historia.
 - Marco histórico y geográfico del Imperio romano.
 - Las lenguas indoeuropeas: el latín y las lenguas románicas.
 - Principales Instituciones políticas de Roma: el Senado.
 - La religiosidad romana.
 - La sociedad romana: el matrimonio, las fiestas, la educación, el calendario.
 - El Derecho romano como fundamento del derecho europeo actual.
 - Principales manifestaciones literarias: oratoria, historiografía, teatro y lírica
 - La arquitectura romana: la casa romana, el teatro.
3. Pervivencia del mundo clásico
 - Situación geográfica de las lenguas indoeuropeas y romances.
 - Pervivencia de elementos lingüísticos grecolatinos en las lenguas cooficiales de la Comunidad.
 - Terminología científica: derivación y composición sobre bases griegas y latinas.
 - Repercusión de los mitos en la literatura y en las artes modernas.
 - La romanización: etapas, divisiones administrativas de Hispania.
 - Vestigios de la romanización en la Comunitat Valenciana.

Metodologia

Per a aconseguir que l'alumne se senta motivat a estudiar Cultura Clàssica el treball en l'aula i en l'àmbit personal serà el més variat possible. Utilitzarem tant el treball en grup com individual com a ferriamentes diàries. L'alumne, d'esta manera, podrà valorar les aportacions dels seus companys, així com acceptar els seus errors i corregir-los.

El treball personal es vorà valorat en el seu esforç, presentació i originalitat. És important que els alumnes posen en comú els coneixements que van adquirint personalment o en grup.

Es promouran els mètodes actius i d'experimentació així com la coordinació de diverses àrees: Ciències Socials, Geografia, seminaris de llengües.

La lectura de textos clàssics adaptats als alumnes ens serà d'utilitat en la lectura i comprensió. Podrem vore com els distints temes de la literatura clàssica segueixen vigents en l'actualitat.

Utilitzarem els mitjans audiovisuals al nostre abast com a elements presents en la nostra vida quotidiana, però no deixarem de banda l'assistència a representacions d'obres clàssiques, visites a museus, confecció de mapes on l'alumne pugua representar les principals colònies gregues, els assentaments romans, etc.

Tots els recursos serviran per a motivar l'alumnat a interessar-se cada vegada més i millor per la vigència i pervivència del món clàssic.

Criteris d'avaluació

1. Conèixer el marc geogràfic de Grècia i Roma.
2. Situar les distintes llengües romàniques en el seu entorn geogràfic.
3. Identificar l'origen grecolatí del lèxic científic i tècnic.
4. Saber valorar la repercussió de les institucions gregues i romanes en l'actualitat.
5. Reconèixer la importància de la mitologia clàssica en les nostres manifestacions artístiques i culturals: arquitectura, pintura, literatura, música...
6. Conèixer i localitzar els principals monuments clàssics del patrimoni espanyol, i en especial, el de la Comunitat Valenciana.
7. Conèixer el procés de la romanització.

ORIENTACIÓ I INSERCIÓ PROFESSIONAL

Introducció

La present matèria optativa està dissenyada per a oferir-la en tercer curs de l'Educació Secundària Obligatoria.

La Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (BOE 04.05.2006), estableix entre els objectius de l'Educació Secundària Obligatoria el de desenvolupar en l'alumnat capacitats que els permeten desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.

El Reial Decret 1631/2006, de 29 de desembre, pel qual s'establixen les ensenyances mínimes corresponents a l'Educació Secundària Obligatoria (BOE 05.01.2007), fixa les competències bàsiques que els alumnes i les alumnes hauran d'haver adquirit al final d'esta etapa.

El Decret 112/2007, de 20 de juliol, del Consell, pel qual s'establix el currículum de l'Educació Secundària Obligatoria a la Comunitat Valenciana (DOCV 24.07.2007), disposa que en les distintes matèries de l'etapa es prestarà una atenció especial al desenvolupament de les dites competències, que l'alumnat haurà d'haver adquirit en finalitzar l'ensenyança bàsica.

Al finalitzar la seua ensenyança bàsica, part de l'alumnat s'incorporarà al món del treball o continuarà els estudis en la Formació Professional, per la qual cosa resulta apropiat que abans desenvolupen les competències de gestió personal a partir del coneixement de si mateix, exploració dels itineraris formatius i de la vida professional i coneixement del món del treball.

En l'Educació Secundària Obligatoria s'ha de prestar especial atenció a l'orientació educativa i professional de l'alumnat, per la qual cosa s'insistix en l'anàlisi per part d'este dels seus interessos, aptituds

Metodología

Para conseguir que el alumno se sienta motivado a estudiar Cultura Clásica el trabajo en el aula y personal será lo más variado posible. Utilizaremos tanto el trabajo grupal como individual como herramientas diarias. El alumno de este modo podrá valorar las aportaciones de sus compañeros así como aceptar sus errores y corregirlos.

El trabajo personal se verá valorado en su esfuerzo, presentación y originalidad. Es importante que los alumnos hagan puesta en común de los conocimientos que van adquiriendo personalmente o en grupo.

Se promoverá los métodos activos y de experimentación así como la coordinación de diversas áreas: Ciencias Sociales, Geografía, Seminarios de lenguas.

La lectura de textos clásicos adaptados a los alumnos nos será de utilidad en su lectura y comprensión. Podemos ver cómo los distintos temas de la literatura clásica siguen vigentes en la actualidad.

Utilizaremos los medios audiovisuales a nuestro alcance como elementos presentes en nuestra vida cotidiana pero no dejaremos de lado la asistencia a representaciones de obras clásicas, visitas a museos, confección de mapas donde el alumno pueda representar las principales colonias griegas y los asentamientos romanos, etc.

Todos los recursos servirán para motivar al alumnado ha interesarse cada vez más y mejor por la vigencia y pervivencia del mundo clásico.

Criterios de evaluación

1. Conocer el marco geográfico de Grecia y Roma.
2. Situar las distintas lenguas romances en su entorno geográfico.
3. Identificar el origen grecolatino del léxico científico y técnico.
4. Saber valorar la repercusión de las instituciones griegas y romanas en la actualidad.
5. Reconocer la importancia de la mitología clásica en nuestras manifestaciones artísticas y culturales: arquitectura, pintura, literatura, música...
6. Conocer y localizar los principales monumentos clásicos del patrimonio español, y en especial el de la Comunitat Valenciana.
7. Conocer el proceso de la romanización.

ORIENTACIÓN E INSERCIÓN PROFESIONAL

Introducción

La presente materia optativa está diseñada para su oferta en tercer curso de la Educación Secundaria Obligatoria.

La Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación (BOE 04.05.2006) establece entre los objetivos de la Educación Secundaria Obligatoria el de desarrollar en el alumnado capacidades que les permitan desarrollar el espíritu emprendedor y la confianza en sí mismo, la participación, el sentido crítico, la iniciativa personal y la capacidad para aprender a aprender, planificar, tomar decisiones y asumir responsabilidades.

El Real Decreto 1631/2006, de 29 de diciembre, por el que se establecen las enseñanzas mínimas correspondientes a la Educación Secundaria Obligatoria (BOE 05.01.2007) fija las competencias básicas que los alumnos y las alumnas deberán haber adquirido al final de esta etapa.

El Decreto 112/2007, de 20 de julio, del Consell, por el que se establece el currículo de la Educación Secundaria Obligatoria en la Comunitat Valenciana (DOCV 24.07.2007) dispone que en las distintas materias de la etapa se prestará una atención especial al desarrollo de dichas competencias, que el alumnado deberá haber adquirido al finalizar la enseñanza básica.

Al finalizar su enseñanza básica, parte del alumnado va a incorporarse al mundo del trabajo o a continuar sus estudios en la Formación Profesional, por lo que resulta apropiado que antes desarrollen las competencias de gestión personal a partir del conocimiento de sí mismo, exploración de los itinerarios formativos y de la vida profesional y conocimiento del mundo del trabajo.

En la educación secundaria obligatoria se debe prestar especial atención a la orientación educativa y profesional del alumnado, por lo que se insiste en el análisis por parte de éste de sus intereses, aptituds

i qualitats personals, en l'elaboració del propi perfil professional i en la necessitat de revisar-lo al llarg de la seua vida. En este apartat, l'ús de les tecnologies interactives de la informació i la comunicació evidencia la seua importància perquè l'alumnat reba la retroalimentació adequada als seus interessos, aptituds i qualitats i la seua relació amb els que exigixen les ocupacions. La realització de treballs monogràfics sobre diferents professions i ocupacions contribueixen a fer que l'alumnat s'aproxime d'una manera realista a les complexitats del món del treball. El marc més adequat és una aula o un espai habilitat on cada alumne puga disposar d'un ordinador amb accés a Internet i una impressora, en què s'afavorisca la reflexió i el treball individual davant de la informació proporcionada per webs i programes d'orientació.

Esta matèria optativa d'Orientació i Inserció Professional permet a l'alumnat dissenyar els seus itineraris formatius i laborals i elaborar el propi pla de desenvolupament personal i professional. És convenient utilitzar metodologies basades en el treball en equip, en xicotets grups que desenrotllen un treball cooperatiu a partir d'una recerca d'informació individual, planificada i organitzada des d'un enfocament complementari. Les interrelacions entre els iguals són bàsiques per a poder desenrotllar arguments i adoptar punts de vista complementaris en el disseny dels itineraris formatius i laborals. La posada en comú en el grup classe requereix una canalització del professor en la introducció d'elements nous que enriquezquen l'anàlisi.

Els continguts del món del treball contribueixen a fer que l'alumnat s'aproxime tant als diversos elements que hi interaccionen com al coneixement d'algunes professions i ocupacions. Per a això és necessari desenrotllar en l'alumnat les capacitats cognitives relacionades amb el món laboral. Les habilitats socials, especialment les relacionades amb la negociació, són bàsiques en este apartat. L'anàlisi de les demandes d'ocupació i els processos de selecció que apareixen en els mitjans tradicionals de comunicació, la premsa, la ràdio i la televisió, es veuen complementats amb la incorporació de les noves tecnologies.

Les eixides i visites a empreses es configuren com la metodologia més adequada per a aproximar l'alumnat a les pràctiques professionals reals, perquè redundarà en la seua motivació i li permetrà desenrotllar capacitats com ara l'observació del propi entorn de treball, la iniciativa i presa de decisions, l'organització i la planificació.

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques

La contribució a la competència en comunicació lingüística es realitza en el procés d'autoconeixement, en el disseny de l'itinerari formatiu professional i en el coneixement del món laboral per mitjà de l'adquisició d'un vocabulari propi d'estos àmbits. S'inclouen coneixements, destreses i actituds que desenrotllen esta competència, per mitjà de la comprensió o l'expressió dels pensaments, emocions, vivències i opinions, tant en l'autoconeixement com en el disseny d'itineraris formatius i laborals, com en l'aproximació al món del treball.

La matèria Orientació i Inserció Professional contribueix a la competència en el coneixement i la interacció en el món físic per mitjà de la incorporació d'habilitats necessàries per a eixir-se'n adequadament amb autonomia i seguretat en l'activitat productiva al mateix temps que contribueix a la responsabilitat d'un desenvolupament econòmic sostenible.

En esta matèria, els continguts de l'autoconeixement, de la valoració de les condicions personals i de la presa de decisions, contribueixen a l'èxit d'una major competència social i ciutadana, perquè l'alumnat ha de posar en pràctica aspectes com ara treball en equip, solidaritat, cooperació i integració social. Serà en els diferents entorns laborals on posarà en pràctica de manera més concreta esta competència, a través de situacions com ara la negociació col·lectiva.

La competència en el tractament de la informació i la competència digital s'adquireixen a través de l'ús de les noves ferramentes tecnològiques i per mitjà dels processos de cerca, selecció i interpretació de la informació que contribueixen en la presa de decisions per a l'elecció d'itineraris formatius i per al coneixement del món del treball.

des y cualidades personales, en la elaboración del propio perfil profesional y en la necesidad de revisarlo a lo largo de su vida. En este apartado, el uso de las tecnologías interactivas de la información y la comunicación evidencia su importancia para que el alumnado reciba la retroalimentación adecuada a sus intereses, aptitudes y cualidades y su relación con los que exigen las ocupaciones. La realización de trabajos monográficos sobre diferentes profesiones y ocupaciones contribuyen a que el alumnado se aproxime de una forma realista a las complejidades del mundo del trabajo. El marco más adecuado es un aula o espacio habilitado donde cada alumno pueda disponer de un ordenador con acceso a Internet y una impresora en la que se favorezca la reflexión y el trabajo individual ante la información proporcionada por webs y programas de orientación.

Esta materia optativa de Orientación e inserción profesional permite al alumnado diseñar sus itinerarios formativos y laborales y elaborar su propio plan de desarrollo personal y profesional. Es conveniente utilizar metodologías basadas en el trabajo en equipo, en pequeños grupos que desarrollen un trabajo cooperativo a partir de una búsqueda de información individual, planificada y organizada desde un enfoque complementario. Las interrelaciones entre los iguales son básicas para poder desarrollar argumentos y adoptar puntos de vista complementarios en el diseño de los itinerarios formativos y laborales. La puesta en común en el grupo clase requiere una canalización del profesor en la introducción de elementos nuevos que enriquezcan el análisis.

Los contenidos del mundo del trabajo contribuyen a que el alumnado se aproxime tanto a los diferentes elementos que interaccionan en él como al conocimiento de algunas profesiones y ocupaciones. Para ello es necesario desarrollar en el alumnado las capacidades cognitivas relacionadas con el mundo laboral. Las habilidades sociales, especialmente las relacionadas con la negociación, son básicas en este apartado. El análisis de las demandas de empleo y los procesos de selección que aparecen en los medios tradicionales de comunicación, la prensa, la radio y la televisión, se ven complementados con la incorporación de las nuevas tecnologías.

Las salidas y visitas a empresas se configuran como la metodología más adecuada para aproximar al alumnado a las prácticas profesionales reales, pues redundará en su motivación y le va a permitir desarrollar capacidades tales como la observación del propio entorno de trabajo, la iniciativa y toma de decisiones, la organización y la planificación.

Contribución de la materia a la adquisición de las competencias básicas

La contribución a la competencia en comunicación lingüística se realiza en el proceso de autoconocimiento, en el diseño del itinerario formativo profesional y en el conocimiento del mundo laboral mediante la adquisición de un vocabulario propio de estos ámbitos. Se incluyen conocimientos, destrezas y actitudes que desarrollan esta competencia, mediante la comprensión o expresión de los pensamientos, emociones, vivencias y opiniones, tanto en el autoconocimiento como en el diseño de itinerarios formativos y laborales así como en la aproximación al mundo del trabajo.

La materia Orientación e inserción profesional contribuye a la competencia en el conocimiento y la interacción en el mundo físico mediante la incorporación de habilidades necesarias para desenvolverse adecuadamente con autonomía y seguridad en la actividad productiva a la vez que contribuye a la responsabilidad de un desarrollo económico sostenible.

En esta materia, los contenidos del autoconocimiento, de la valoración de las condiciones personales y de la toma de decisiones, contribuyen al logro de una mayor competencia social y ciudadana, pues con ella el alumnado debe poner en práctica aspectos tales como trabajo en equipo, solidaridad, cooperación e integración social. Serán en los diferentes entornos laborales donde pondrá en práctica de manera más concreta esta competencia, a través de situaciones tales como la negociación colectiva.

La competencia en el tratamiento de la información y competencia digital se adquiere a través del uso de las nuevas herramientas tecnológicas y por medio de los procesos búsqueda, selección e interpretación de la información que contribuya en la toma de decisiones para la elección de itinerarios formativos y para el conocimiento del mundo del trabajo.

La competència per a aprendre a aprendre es desenvolupa des d'esta matèria per mitjà d'aquells continguts propis en els quals el coneixement de les pròpies capacitats i habilitats representen un punt de partida per a dissenyar les estratègies necessàries per al desenvolupament d'estos elements i la utilització adequada dels mitjans disponibles. També el coneixement de les pròpies capacitats i habilitats serveix per a ser conscient del que se sap, de les mancances i del que s'és capaç de fer, per a partir d'ací poder dissenyar les estratègies necessàries per a desenvolupar-se i buscar els mitjans necessaris per a això.

L'Orientació i Inserció Professional contribueix especialment a la competència d'autonomia i iniciativa personal, ja que en el coneixement de la presa de decisions s'inclouen elements com ara la capacitat d'imaginar i avaluar les seues possibilitats laborals amb confiança i responsabilitat. A més, aquells continguts que desenvolupen elements del món del treball, contribueixen a fer que l'alumnat prenga en consideració la seua importància tant per al seu desenvolupament personal com professional.

Objectius

L'ensenyança i l'aprenentatge d'esta matèria optativa tindrà com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Identificar les variables personals que influeixen en el procés de presa de decisions en l'elecció professional.
2. Conèixer i comprendre la importància dels requeriments del sistema productiu en l'elecció professional.
3. Aplicar les tècniques necessàries en la cerca, selecció i interpretació de la informació a fi d'utilitzar-la de manera responsable i fundada.
4. Valorar la importància de la formació per a una elecció responsable en el disseny d'un itinerari formatiu.
5. Conèixer i manejar l'estructura del sistema nacional de formació professional en el context productiu.
6. Reconèixer la necessitat d'un pla de desenvolupament personal com a instrument tant per a la formació al llarg de la vida com per a la integració social.
7. Conèixer i comprendre les estructures, els mecanismes i els principals elements que configuren el mercat de treball.
8. Utilitzar els instruments més adequats en la cerca de treball en les diferents opcions disponibles en el sistema productiu. Prendre consciència de la igualtat d'oportunitats entre dones i hòmens.

9. Tindre una actitud positiva envers el treball com a integrant d'un equip en què hi ha un repartiment de responsabilitats i tasques per mitjà de la cooperació, la tolerància i la solidaritat.

10. Conèixer i identificar els elements de l'organització empresarial i la interrelació entre estos.

11. Valorar la importància dels agents socials i la relació entre estos com a elements bàsics del sistema productiu.

12. Conèixer i respectar les normes de seguretat i higiene en el treball i valorar-ne la importància en la salut tant en l'àmbit personal com en el col·lectiu.

Blocs de continguts

Els diferents continguts d'esta matèria s'organitzen en tres grans blocs diferenciats. Les programacions que s'establisquen poden seguir o no l'orde que es proposa, serà el professorat en el disseny d'estes qui establirà la seqüència més adequada, tenint en compte la interrelació de continguts, el procés d'ensenyança-aprenentatge i la resta d'elements curriculars de la matèria.

Les activitats que es proposen per a les diferents unitats haurien de tindre en compte aspectes, com ara l'interès de l'alumnat per conèixer-se, per identificar com s'estructura el món del treball, per la generalització del coneixement més enllà de les matèries curriculars, per generar comportaments i actituds positives que s'estendran al llarg de la seua vida o pel desenvolupament de les competències bàsiques en contextos productius.

Bloc 1. Autoconeixement.

Este bloc aborda diferents temes relacionats amb la pròpia persona des del seu autoconeixement basat en l'anàlisi dels propis interessos,

La competencia para aprender a aprender se desarrolla desde esta materia por medio de aquellos contenidos propios en los que el conocimiento de las propias capacidades y habilidades representan un punto de partida para diseñar las estrategias necesarias para el desarrollo de estos elementos y la utilización adecuada de los medios disponibles. También el conocimiento de las propias capacidades y habilidades sirve para ser consciente de lo que se sabe, de lo que se carece y de lo que se es capaz de hacer, para a partir de ahí poder diseñar las estrategias necesarias para desarrollarse y buscar los medios necesarios para ello.

La Orientación e inserción profesional contribuye especialmente a la competencia de autonomía e iniciativa personal puesto que en el conocimiento de la toma de decisiones se incluyen elementos tales como la capacidad de imaginar y evaluar sus posibilidades laborales con confianza y responsabilidad. Además aquellos contenidos que desarrollan elementos del mundo del trabajo, contribuyen a que el alumnado tome en consideración su importancia tanto para su desarrollo personal como profesional.

Objetivos

La enseñanza y el aprendizaje de esta materia optativa tendrá como objetivo el desarrollo de las siguientes capacidades:

1. Identificar las variables personales que influyen en el proceso de toma de decisiones en la elección profesional.
2. Conocer y comprender la importancia de los requerimientos del sistema productivo en la elección profesional.
3. Aplicar las técnicas necesarias en la búsqueda, selección e interpretación de la información con el fin de utilizarla de manera responsable y fundada.
4. Valorar la importancia de la formación para una elección responsable en el diseño de un itinerario formativo.
5. Conocer y manejar la estructura del sistema nacional de formación profesional en el contexto productivo.
6. Reconocer la necesidad de un plan de desarrollo personal como instrumento tanto para la formación a lo largo de la vida como para la integración social.
7. Conocer y comprender las estructuras, los mecanismos y los principales elementos que configuran el mercado de trabajo.
8. Utilizar los instrumentos más adecuados en la búsqueda de trabajo en las diferentes opciones disponibles en el sistema productivo. Tomar conciencia de la igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres.

9. Tener una actitud positiva hacia el trabajo como integrante de un equipo en el que existe un reparto de responsabilidades y tareas mediante la cooperación, tolerancia y solidaridad.

10. Conocer e identificar los elementos de la organización empresarial y la interrelación entre ellos.

11. Valorar la importancia de los agentes sociales y la relación entre ellos como elementos básicos del sistema productivo.

12. Conocer y respetar las normas de seguridad e higiene en el trabajo y valorar su importancia en la salud tanto en el ámbito personal como en el colectivo.

Bloques de contenidos

Los diferentes contenidos de esta materia se organizan en tres grandes bloques diferenciados. Las programaciones que se establezcan pueden seguir o no el orden que se propone, será el profesorado en el diseño de las mismas el que establecerá la secuencia más adecuada, teniendo en cuenta la interrelación de contenidos, el proceso de enseñanza-aprendizaje, así como el resto de elementos curriculares de la materia.

Las actividades que se propongan para las diferentes unidades, deberían tener en cuenta aspectos tales como interés del alumnado por conocerse, por identificar cómo se estructura el mundo del trabajo, por la generalización del conocimiento más allá de las materias curriculares, por generar comportamientos y actitudes positivas que se extenderán a lo largo de su vida o por el desarrollo de las competencias básicas en contextos productivos.

Bloque 1. Autoconocimiento.

Este bloque aborda diferentes temas relacionados con la propia persona desde su autoconocimiento basado en el análisis de los propios

aptituds i qualitats, així com ferramentes per a facilitar el procés d'autovaloració i elecció.

1. Interessos, aptituds i qualitats personals.
 - Autoavaluació.
 - Priorització en l'elecció.
2. Perfil professional.
 - Competències professionals.
 - Sectors productius.
 - Exigències de les ocupacions.
 - Igualtat d'oportunitats entre dones i hòmens.
3. Fonts d'informació i presa de decisions.
 - Programes d'orientació.
 - Internet.
4. Aprenentatge i orientació al llarg de la vida.

Bloc 2. Disseny d'itineraris formatius i laborals.

Este bloc inclou informació relativa a les professions, les seues famílies, catàleg, nivells i requeriments del sistema productiu. En el desenvolupament d'estos continguts han d'ordenar-se els procediments de creació del pla de desenvolupament personal i professional.

1. Accés al món laboral des del sistema educatiu.
 - Itineraris.
 - Fonts d'informació.
 - Oferta laboral i característiques dels llocs de treball.
 - Busca d'ocupació: tècniques i estratègies.
 - Currículum: Europass
2. El Sistema Nacional de Formació Professional.
 - El Catàleg Nacional de Qualificacions.
 - Famílies professionals.
 - Nivells de qualificació.
 - Ocupacions.
 - La Formació Professional en el sistema educatiu.
 - La Formació Professional contínua i ocupacional.
3. El pla de desenvolupament personal i professional.
 - Dossier de competències.
 - Professions preferides.

Bloc 3. El món del treball.

En este bloc s'inclouen temes relacionats amb el món del treball. Entre ells, les relacions laborals en el marc de les empreses, el coneixement del marc legal, el desenvolupament de qualitats i habilitats com ara la responsabilitat, l'autocrítica i la iniciativa, així com mesures de prevenció i salut laboral. Esta realitat ha de reflectir-se en l'enfocament de les activitats de l'aula.

1. El mercat laboral.
 - Les condicions de treball.
 - Empleabilitat.
 2. El treball per compte d'altri.
 - Relacions laborals.
 - Accés al mercat de treball, cerca en les fonts d'informació: SERVEF, cambra de comerç, oferta pública d'ocupació, empreses de treball temporal (ETT), etc.
 - El contracte de treball: modalitats
 - Convenis col·lectius. Organitzacions sindicals i empresarials.
- Òrgans de representació dels treballadors. Drets i obligacions derivats dels convenis i altres acords.
- Seguretat Social: fins, règims, afiliació dels treballadors i prestacions en cas de malaltia, accident, desocupació, etc.
 - El salari i les seues derivacions socials.
 - Conflictes laborals i resolució.
 3. El treball per compte propi.
 - Treballadors autònoms.
 - Tipus de societats. Cooperatives. Autoocupació.
 4. Sistema productiu.
 - Llei d'oferta i demanda.
 - Sectors econòmics. Famílies professionals i ocupacions.
 - Procés de creació d'una empresa: tramitació.
 5. Organització, estructura i funcionament de l'empresa.
 - Activitat i tipus d'empresa. Propietat. Presa de decisions. Agents.

– Organigrama: departaments, servicis, llocs de treball i processos de fabricació.

intereses, aptituds y cualidades, así como herramientas para facilitar el proceso de autovaloración y elección.

1. Intereses, aptituds y cualidades personales.
 - Autoevaluación.
 - Priorización en la elección.
2. Perfil profesional.
 - Competencias profesionales.
 - Sectores productivos.
 - Exigencias de las ocupaciones.
 - Igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres.
3. Fuentes de información y de toma de decisiones.
 - Programas de orientación.
 - Internet.
4. Aprendizaje y orientación a lo largo de la vida.

Bloque 2. Diseño de itinerarios formativos y laborales.

Este bloque incluye información relativa a las profesiones, sus familias, catálogo, niveles y requerimientos del sistema productivo. En el desarrollo de estos contenidos deben ordenarse los procedimientos de creación del plan de desarrollo personal y profesional.

1. Acceso al mundo laboral desde el sistema educatiu.
 - Itinerarios.
 - Fuentes de información.
 - Oferta laboral y características de los puestos de trabajo.
 - Búsqueda de empleo: técnicas y estrategias.
 - Currículum vitae: Europass
2. El Sistema Nacional de Formación Profesional.
 - El Catálogo Nacional de Cualificaciones.
 - Familias profesionales.
 - Niveles de cualificación.
 - Ocupaciones.
 - La Formación Profesional en el Sistema Educativo.
 - La Formación Profesional continua y ocupacional.
3. El plan de desarrollo personal y profesional.
 - Dossier de competencias.
 - Profesiones preferidas.

Bloque 3. El mundo del trabajo.

En este bloque se incluyen temas relacionados con el mundo del trabajo. Entre ellos, las relaciones laborales en el marco de las empresas, el conocimiento del marco legal, el desarrollo de cualidades y habilidades como la responsabilidad, la autocrítica y la iniciativa así como medidas de prevención y salud laboral. Esta realidad debe reflejarse en el enfoque de las actividades del aula.

1. El mercado laboral.
 - Las condiciones de trabajo.
 - Empleabilidad.
 2. El trabajo por cuenta ajena.
 - Relaciones laborales.
 - Acceso al mercado de trabajo, búsqueda en las fuentes de información: SERVEF, Cámara de Comercio, Oferta pública de empleo, Empresas de Trabajo Temporal (ETT) etcétera.
 - El contrato de trabajo: modalidades
 - Convenios colectivos. Organizaciones sindicales y empresariales. Órganos de representación de los trabajadores. Derechos y obligaciones derivados de los convenios y otros acuerdos.
- Órganos de representación de los trabajadores. Derechos y obligaciones derivados de los convenios y otros acuerdos.
- Seguridad Social: fines, regímenes, afiliación de los trabajadores y prestaciones en caso de enfermedad, accidente, desempleo, etcétera.
 - El Salario y sus derivaciones sociales.
 - Conflicto laboral y resolución.
 3. El trabajo por cuenta propia.
 - Trabajadores autónomos.
 - Tipos de sociedades. Cooperativas. Autoempleo.
 4. Sistema productivo.
 - Ley de oferta y demanda.
 - Sectores económicos. Familias profesionales y ocupaciones.
 - Proceso de creación de una empresa: Tramitación.
 5. Organización, estructura y funcionamiento de la empresa.
 - Actividad y tipo de empresa. Propiedad. Toma de decisiones.

Agentes.

– Organigrama: departamentos, servicios, puestos de trabajo y procesos de fabricación.

– La comunicació en l'empresa. Procés de resolució de problemes i presa de decisions en grup. Equips de treball. La motivació i el clima laboral.

6. La salut laboral.

– Seguretat laboral, legislació en matèria de salut laboral.

– Organismes responsables en matèria de salut laboral.

– Servicis de prevenció. Primers auxilis en l'empresa. Equips i mesures de protecció.

– Malalties professionals, la prevenció i els factors que les ocasionen.

– Desocupació i salut.

Criteris d'avaluació

1. Identificar i avaluar els interessos, les aptituds i les qualitats per a adequar-los al disseny d'un itinerari formatiu o laboral.

2. Dissenyar un pla de desenrotllament personal i professional en què s'adeqüen els elements personals i els requeriments del món del treball.

3. Identificar i utilitzar adequadament les fonts d'informació disponibles en l'entorn tenint en compte la finalitat d'esta.

4. Distingir els diferents models d'oferta formativa i adaptar-los a les necessitats personals que es puguen anar produint al llarg de la vida.

5. Identificar les diferents professions i ocupacions existents en el seu entorn i la seua relació amb els diferents sectors productius.

6. Reconèixer les característiques que fan falta per a accedir al mercat de treball i la seua adequació a les característiques personals sense prejuís sexistes.

7. Analitzar les diferents ofertes d'ocupació.

8. Classificar els principals models organitzatius i productius existents, així com la participació dels seus elements en el conjunt d'estos.

9. Distingir els drets i deures que comporta el desenrotllament d'una activitat laboral.

10. Identificar els diferents agents socials, la seua importància en el mercat laboral i la negociació com a mecanisme d'interrelació entre estos.

TREBALL MONOGRÀFIC D'INVESTIGACIÓ

Introducció

El treball monogràfic d'investigació s'ocuparà de desenrotllar, aplicar i posar en pràctica les competències bàsiques previstes per a l'Educació Secundària Obligatoria. Així mateix, serà el mecanisme adequat perquè l'alumnat pugua mostrar la consecució aconseguida dels objectius generals de l'etapa. El treball monogràfic es concep com una labor personal realitzada durant un període llarg de temps: un curs acadèmic, encara que pugua tindre diverses fases o apartats coincidents amb les avaluacions del curs. La seua finalitat no és únicament mostrar els coneixements adquirits sobre un determinat tema o matèria, sinó aplicar mètodes i tècniques de treball a través de continguts diversos que il·lustren la seua assimilació. Per esta raó, la seua planificació hauria de centrar-se en la indagació, la investigació i la pròpia creativitat, més que en la recopilació de dades o la simple acumulació d'informació. Es tracta d'acostar els alumnes i les alumnes a una manera de treballar metòdica on es puguen aplicar els procediments i les habilitats apresos i afavorir la curiositat i l'interés en la seua realització, i per descomptat la finalitat no és estudiar un nou temari o currículum.

La proposta de treball monogràfic d'investigació que oferisca el centre tindrà en compte que el tema siga motivador: el perfil del professorat, els recursos disponibles, la proposta de continguts que aporten els departaments didàctics i les característiques de l'alumnat. Esta elecció, treball monogràfic d'investigació, complirà els principis següents:

– Que facilite, requereisca i estímul la cerca d'informacions, l'aplicació global del coneixement, dels sabers pràctics, capacitats socials i destreses, no necessàriament relacionats amb les matèries del currículum, almenys, no tots.

– Que implique la realització de coses tangibles (prototips, objectes, intervencions en el medi natural, social i cultural, inventaris,

– La comunicació en la empresa. Proceso de resolución de problemas y toma de decisiones en grupo. Equipos de trabajo. La motivación y el clima laboral.

6. La salud laboral.

– Seguridad laboral, legislación en materia de salud laboral.

– Organismos responsables en materia de salud laboral.

– Servicios de prevención. Primeros auxilios en la empresa. Equipos y medidas de protección.

– Enfermedades profesionales, su prevención y factores que las ocasionan.

– Paro y salud.

Criterios de evaluación

1. Identificar y evaluar los intereses, las aptitudes y las cualidades para adecuarlos al diseño de un itinerario formativo o laboral.

2. Diseñar un plan de desarrollo personal y profesional en el que se adecuen los elementos personales y los requerimientos del mundo del trabajo.

3. Identificar y utilizar adecuadamente las fuentes de información disponibles en el entorno teniendo en cuenta la finalidad de la misma.

4. Distinguir los diferentes modelos de oferta formativa y adaptarlos a las necesidades personales que se puedan ir produciendo a lo largo de la vida.

5. Identificar las diferentes profesiones y ocupaciones existentes en su entorno y su relación con los diferentes sectores productivos.

6. Reconocer las características que se precisan para acceder al mercado de trabajo y su adecuación a las características personales sin prejuicios sexistas.

7. Analizar las diferentes ofertas de empleo.

8. Clasificar los principales modelos organizativos y productivos existentes, así como la participación de sus elementos en el conjunto de los mismos.

9. Distinguir los derechos y deberes que comporta el desarrollo de una actividad laboral.

10. Identificar los diferentes agentes sociales, su importancia en el mercado laboral y la negociación como mecanismo interrelación entre ellos.

TRABAJO MONOGRÁFICO DE INVESTIGACIÓN

Introducción

El trabajo monográfico de investigación se ocupará de desarrollar, aplicar, y poner en práctica las competencias básicas previstas para la educación secundaria obligatoria. Así mismo, será el mecanismo adecuado para que el alumnado pueda mostrar la consecució alcanzada de los objetivos generales de la etapa. El trabajo monográfico se concibe como una labor personal realizada durante un periodo largo de tiempo: un curso académico, aunque pueda tener varias fases o apartados coincidentes con las evaluaciones del curso. Su finalidad no es únicamente mostrar los conocimientos adquiridos sobre un determinado tema o materia, sino aplicar métodos y técnicas de trabajo a través de contenidos diversos que ilustren su asimilación. Por esta razón su planificación debería centrarse en la indagación, investigación y la propia creatividad, más que en la recopilación de datos o la simple acumulación de información. Se trata de acercar a los alumnos y alumnas a un modo de trabajar metódico donde poder aplicar los procedimientos y habilidades aprendidos, favoreciendo la curiosidad y el interés en su realización, y por supuesto su finalidad no es estudiar un nuevo temario o currículum.

La propuesta de trabajo monográfico de investigación que oferte el centro tendrá en cuenta para que el tema sea motivador: el perfil del profesorado, los recursos disponibles, la propuesta de contenidos que aporten los departamentos didácticos y las características del alumnado. Esta elección trabajo monográfico de investigación cumplirá los siguientes principios:

– Que facilite, requiera y estímul la búsqueda de informaciones, la aplicación global del conocimiento, de los saberes prácticos, capacidades sociales y destrezas, no necesariamente relacionados con las materias del currículum, al menos no todos ellos.

– Que implique la realización de algo tangible (prototipos, objetos, intervenciones en el medio natural, social y cultural, inventarios, reco-

recopilacions, exposicions, digitalitzacions, plans, estudis de camp, enquestes, recuperació de tradicions i de llocs d'interés, publicacions, etc.).

– Que contribuïska a realitzar activitats que d'alguna manera connecten amb el món real, els treballs i les ocupacions de la vida real adulta i posterior a l'escolarització.

– Que trie com a nucli vertebrador quelcom que tinga connexió amb la realitat, que done oportunitats per a aplicar i integrar coneixements diversos i done motius per a actuar dins i fora dels centres docents.

– Que els alumnes i les alumnes seguisquen i visquen l'autenticitat del treball real, seguint el desenrotllament complet del procés, des de la planificació, les distintes fases de la realització i l'èxit del resultat final.

– Que fomenti la participació de tots i totes en les discussions, en la presa de decisió i en la realització del projecte, sense perjudi que puguen repartir-se tasques i responsabilitats.

– Que considere les repercussions del treball i les accions humanes en general, així com la utilització de qualsevol tipus de recursos, les actuacions sobre el medi natural, social, econòmic o cultural presents i de les generacions futures.

Estos principis imprimen al treball un caràcter fonamentalment interdisciplinari i fomenten la combinació dels diferents tipus d'aprenentatge.

Objectius

El procés d'elaboració tutelada i la presentació del treball monogràfic tindrà com a finalitat el desenrotllament de les capacitats següents:

1. Adquirir la disciplina intel·lectual més adequada per a realitzar un treball de manera metòdica, utilitzant procediments i recursos coherents amb el fi perseguit, fomentant el sentit de l'autonomia i la responsabilitat individual i col·lectiva.

2. Resoldre problemes i prendre decisions, incorporant el rigor i la satisfacció pel treball ben fet, i la voluntat de corregir-lo i perfeccionar-lo.

3. Integrar i aplicar en la realitat personal els coneixements adquirits, mostrant iniciativa, interès i motivació pel tema.

4. Utilitzar les tecnologies de la informació i de la comunicació com a ferramenta d'aprenentatge i de comunicació, valorar-ne l'ús per a treballar de manera autònoma, com a instrument de col·laboració i de desenrotllament de projectes de treball cooperatiu.

5. Expressar i comunicar experiències, oralment i per escrit, i apreciar la necessitat d'una utilització acurada del llenguatge, d'un vocabulari precís i d'un registre adequat, interpretant i ajustant el discurs a les diverses situacions comunicatives.

6. Participar activament tant en la realització i l'exposició oral del treball com en la realització d'un xicotet resum que valore l'exposició dels seus companys.

Continguts

Vindran donats fonamentalment en l'oferta feta pel departament o professor. Un esquema general podria ser:

1. Realització del treball

Planificació:

Elecció de tema, idea o projecte. Identificació d'objectius. Disseny del contingut. Descripció de les fases i passos que s'han de seguir. Establiment de terminis. Previsió d'activitats: lectures, recollida de dades, entrevistes, visites, etc., i previsió inicial del producte final.

Desenrotllament:

Tècniques que afavorixen l'adquisició, la interpretació i la transmissió de la informació: quadres, mapes conceptuals, gràfics, elements visuals, dades estadístiques, audiovisuals, etc. Interpretació i conversió de llenguatges escrits i gràfics. Obtenció d'informació provinent de l'intercanvi d'experiències i del treball cooperatiu en el marc de treball alumne-professor i entre iguals.

Presentació del treball:

Característiques del text parlat i del text escrit.

Elaboració d'un esborrany.

Aplicació dels recursos més adequats per a comunicar el treball realitzat. Possibilitats que oferixen les tecnologies de la informació i de la comunicació. La presentació oral.

pilaciones, exposiciones, digitalizaciones, planes, estudios de campo, encuestas, recuperación de tradiciones y de lugares de interés, publicaciones, etc.).

– Que contribuya a realizar actividades que de alguna forma conecten con el mundo real, los trabajos y ocupaciones de la vida real adulta y posterior a la escolarización.

– Que elija como núcleo vertebrador algo que tenga conexión con la realidad, que dé oportunidades para aplicar e integrar conocimientos diversos y dé motivos para actuar dentro y fuera de los centros docentes.

– Que los alumnos y alumnas sigan y vivan la autenticidad del trabajo real, siguiendo el desarrollo completo del proceso, desde su planificación, distintas fases de su realización y logro del resultado final.

– Que fomenti la participación de todos y todas en las discusiones, toma de decisión y en la realización del proyecto, sin perjuicio de que puedan repartirse tareas y responsabilidades.

– Que considere las repercusiones del trabajo y de las acciones humanas en general, así como la utilización de cualquier tipo de recursos, las actuaciones sobre el medio natural, social, económico o cultural presentes y de las generaciones venideras.

Estos principios imprimen al trabajo un carácter fundamentalmente interdisciplinar y fomentan la combinación de los diferentes tipos de aprendizaje.

Objetivos

El proceso de elaboración tutelada y presentación del Trabajo monográfico tendrá como finalidad el desarrollo de las siguientes capacidades:

1. Adquirir la disciplina intelectual más adecuada para realizar un trabajo de forma metódica, utilizando procedimientos y recursos coherentes con el fin perseguido, fomentando el sentido de la autonomía y la responsabilidad individual y colectiva.

2. Resolver problemas y tomar decisiones, incorporando el rigor y la satisfacción por el trabajo bien hecho, y la voluntad de corregirlo y perfeccionarlo.

3. Integrar y aplicar en la realidad personal los conocimientos adquiridos, mostrando iniciativa, interès y motivación por el tema.

4. Utilizar las tecnologías de la información y de la comunicación como herramienta de aprendizaje y de comunicación, valorando su uso para trabajar de forma autónoma, como instrumento de colaboración y de desarrollo de proyectos de trabajo cooperativo.

5. Expresar y comunicar experiencias, oralmente y por escrito, apreciando la necesidad de una utilización cuidadosa del lenguaje, de un vocabulario preciso y de un registro adecuado, interpretando y ajustando el discurso a las diversas situaciones comunicativas.

6. Participar activamente tanto en la realización y exposición oral del trabajo como en la realización de un pequeño resumen que valore la exposición de sus compañeros.

Contenidos

Vendrán dados fundamentalmente en la oferta hecha por el departamento o profesor. Un esquema general podría ser:

1. Realización del trabajo

Planificación:

Elección de tema, idea o proyecto. Identificación de objetivos. Diseño del contenido. Descripción de las fases y pasos a seguir. Establecimiento de plazos. Previsión de actividades: lecturas, recogida de datos, entrevistas, visitas, etc., y previsión inicial del producto final.

Desarrollo:

Técnicas que favorecen la adquisición, interpretación y transmisión de la información: cuadros, mapas conceptuales, gráficos, elementos visuales, datos estadísticos, audiovisuales, etc. Interpretación y conversión de lenguajes escritos y gráficos. Obtención de información proveniente del intercambio de experiencias y del trabajo cooperativo en el marco de trabajo alumno-profesor y entre iguales.

Presentación del trabajo:

Características del texto hablado y del texto escrito.

Elaboración de un borrador.

Aplicación de los recursos más adecuados para comunicar el trabajo realizado. Posibilidades que ofrecen las tecnologías de la información y de la comunicación. La presentación oral.

2. Estructura final del treball

Siga quina siga la modalitat de treball triada, l'alumne haurà de realitzar una valoració personal escrita clarament estructurada, que haurà de tindre en compte els punts següents:

Quan es tracte d'un assaig, esta valoració serà d'unes 300-500 paraules i haurà d'incloure les reflexions sobre les raons que li van fer triar el tema, una explicació de les connexions amb altres matèries, la contribució a la comprensió per part de l'estudiant de les seues diverses dimensions i una autoavaluació sobre el procés i el resultat final.

Quan el treball adopte la forma de desenvolupament d'un projecte o la realització d'una obra, la valoració personal consistirà en una declaració escrita més extensa, entre 1.000 i 1.500 paraules, on s'inclouran els aspectes següents: informació sobre la seua elecció i les etapes d'elaboració; les fonts d'investigació, una descripció de les diverses característiques, aspectes o components del treball; una relació dels retos o dificultats especials a què ha hagut d'enfrontar-se i les solucions triades; i una autoavaluació tant del procés com del resultat final respecte als objectius inicials.

Criteris d'avaluació

Els criteris que s'utilitzen hauran de tindre en compte l'avaluació del producte final, la del procés seguit i l'aportació de l'autoavaluació per part de l'alumne. Es presenten a continuació aquells aspectes que hauran de valorar-se:

– Adequació del treball final als objectius i plantejaments marcats, així com als terminis i fases previstos.

– Capacitat de síntesi, d'anàlisi de les dificultats i valoració crítica del treball i de l'aportació personal.

– Estructura adequada del treball escrit (justificació, descripció del projecte proposat, explicació dels resultats i elaboració de conclusions).

– Adequació i varietat de fonts i recursos, així com l'adequació de l'ús de les tecnologies de la informació i de la comunicació en el desenvolupament del projecte, en la realització escrita i en la presentació oral.

– Riquesa i varietat de procediments utilitzats en la recerca d'informació, en la seua tipologia, així com l'adequació als fins proposats.

– Capacitat creativa i emprenedora i capacitat per a modificar i aplicar camins i recursos alternatius.

– La iniciativa personal, l'esperit emprenedor, l'autonomia i la confiança en si mateix; a més es consideraran els hàbits de disciplina, l'esforç i el treball individual i en grup.

– Correcció de l'expressió oral i escrita, incloent-hi la utilització adequada i variada de recursos gràfics o audiovisuals i la presentació dels materials.

– Altres aspectes relacionats amb l'objecte o tema específic de treball.

Els criteris i els instruments d'avaluació hauran de ser comuns per a tots els alumnes que la cursen, independentment del tema sobre el qual treballen o la modalitat de treball adoptada.

ANNEX II

TALLER DE MÚSICA

Introducció

El pas de Primària a Secundària, dos etapes educatives ben diferenciades, suposa canvis importants per als alumnes, i per a molts constitueix un repte que han de superar.

És en este context de transició, on el Taller de Música exercix de nexa entre la música en l'Educació Primària i en l'Educació Secundària.

En esta nova etapa, l'educació musical ha de fonamentar-se en dos potencialitats bàsiques que suposen no sols un valor en si mateixes, sinó que impliquen un reforç i un desenvolupament de les competències bàsiques que articulen la base d'este nou tram educatiu:

– D'una banda, la música com a experiència col·lectiva, que afavoreix la socialització.

2. Estructura final del trabajo

Cualquiera que sea la modalidad de trabajo elegida, el alumno deberá realizar una valoración personal escrita claramente estructurada, que deberá tener en cuenta los puntos siguientes:

Cuando se trate de un ensayo, esta valoración será de unas 300-500 palabras y deberá incluir las reflexiones acerca de las razones que le hicieron elegir el tema, una explicación de las conexiones con otras materias, la contribución a la comprensión por parte del estudiante de sus diversas dimensiones y una autoevaluación sobre el proceso y el resultado final.

Cuando el trabajo adopte la forma de desarrollo de un proyecto o la realización de una obra, la valoración personal consistirá en una declaración escrita más extensa, entre 1.000-1.500 palabras, donde se incluirán los siguientes aspectos: información sobre su elección y las etapas de elaboración; las fuentes de investigación, una descripción de las diversas características, aspectos o componentes del trabajo; una relación de los retos o dificultades especiales a los que ha tenido que enfrentarse y las soluciones elegidas; y una autoevaluación tanto del proceso como del resultado final con respecto a los objetivos iniciales.

Criterios de evaluación

Los criterios que se utilicen habrán de tener en cuenta la evaluación del producto final, la del proceso seguido y la aportación de la autoevaluación por parte del alumno. Se presentan a continuación aquellos aspectos que habrán de valorarse:

– Adecuación del trabajo final a los objetivos y planteamientos marcados, así como a los plazos y fases previstos.

– Capacidad de síntesis, de análisis de las dificultades y valoración crítica del trabajo y de la aportación personal.

– Estructura adecuada del trabajo escrito (justificación, descripción del proyecto propuesto, explicación de los resultados y elaboración de conclusiones).

– Adecuación y variedad de fuentes y recursos, así como la adecuación del uso de las tecnologías de la información y de la comunicación en el desarrollo del proyecto, en la realización escrita y en la presentación oral.

– Riqueza y variedad de procedimientos utilizados en la búsqueda de información, en su tipología, así como la adecuación a los fines propuestos.

– Capacidad creativa y emprenedora y la capacidad para modificar y aplicar caminos y recursos alternativos.

– Iniciativa personal, el espíritu emprenedor, la autonomía y la confianza en sí mismo; además se considerarán los hábitos de disciplina, el esfuerzo y el trabajo individual y en grupo.

– Corrección de la expresión oral y escrita, incluyendo la utilización adecuada y variada de recursos gràfics o audiovisuales y la presentación de los materiales.

– Otros aspectos relacionados con el objeto o tema específico de trabajo.

Los criterios y los instrumentos de evaluación habrán de ser comunes para todos los alumnos que la cursen, independientemente del tema sobre el que trabajen o la modalidad de trabajo adoptada.

ANEXO II

TALLER DE MÚSICA

Introducción

El paso de Primaria a Secundaria, dos etapas educativas bien diferenciadas, supone cambios importantes para los alumnos, y para muchos constituye un reto que deben superar.

Es en este contexto de transición donde el «Taller de Música» ejerce de nexa entre la Música en la Educación Primaria y la Educación Secundaria.

En esta nueva etapa, la Educación Musical debe fundamentarse en dos potencialidades básicas que suponen no solamente un valor en si mismas, sino que implican un refuerzo y desarrollo de las competencias básicas que articulan la base de este nuevo tramo educativo:

– Por un lado, la Música como experiencia colectiva, que favorece la socialización.

– D’una altra, el desenvolupament de les habilitats implicades en la pràctica musical, la qual fomenta la potenciació de destreses i actituds que contribueixen a l’aprenentatge global de l’alumne, i que poden ser aplicades a qualsevol altre aprenentatge. Habilitats, com ara, exercitar la concentració, l’atenció, el treball d’habilitats motores, etc., que suposen una gran aportació al desenvolupament cognitiu de l’alumne.

El Taller de Música proposa com a eix central del seu plantejament la pràctica de la música en grup, d’una manera lúdica i atractiva, alhora que es reforcen els continguts musicals treballats en Primària.

Per tant, les tres possibles vies de concreció serien:

- a) Conjunt Instrumental
- b) Cant coral
- c) Conjunt coral i instrumental

La decisió sobre quina d’estes tres opcions es prendrà vindrà donada per les condicions particulars del centre (recursos, materials), així com també, i donat el caràcter optatiu de la matèria, del nombre i grup d’alumnes resultant que la trien. Així mateix, el que seria recomanable seria que, al llarg del curs acadèmic, es pogueren treballar les tres vies de concreció adés mencionades, atés que tenen elements comuns i es permet un trànsit fluid entre estes.

L’objectiu d’esta assignatura no és treballar o ampliar conceptes musicals bàsics, sinó l’adquisició progressiva d’habilitats i recursos per fer música de forma col·lectiva i, encara que en menor grau, també de forma individual. Esta interpretació musical en grup posseïx implicacions didàctiques que l’ensenyança ha d’aprofitar. La musicalitat que s’atorga a l’acte d’interpretar música en grup residix en l’exigència imposada per la seua pròpia estructura, ja que és plantejada en els termes de pregunta/resposta. És, per tant, el recurs de la imitació el que ofereix un horitzó d’inagotables possibilitats d’aprenentatge musical.

Així mateix, la relació individu/grup, establida per la tasca musical de la interpretació, fa de l’execució un fet verdaderament enriquidor, tant en l’aspecte personal com en el musical. La raó és que la música influeix directament en les relacions interpersonals dels alumnes, i passa a ser el verdader element catalitzador de les relacions amb els companys. Finalment, cal afegir que l’acció d’interpretar música portarà l’adaptació del grup a la consecució d’uns objectius comuns.

Relació amb els objectius generals de l’etapa

Una concepció de la música com la que ací es proposa participa de les capacitats proposades en els objectius generals de l’etapa. Per tant, ha de contribuir al coneixement i a la comprensió del propi cos, tant des del desenvolupament de la tècnica instrumental com de la tècnica vocal, ja que en l’adquisició d’estes habilitats estan involucrats processos bàsics del funcionament del cos humà, com són la respiració controlada, en el cas del cant, o la coordinació i motricitat fina, en el cas de la tècnica instrumental. Així mateix, també es treballa la interpretació i la producció de missatges amb propietat, autonomia i creativitat, a través de la utilització de codis artístics, ja que este objectiu general d’etapa troba a través de la interpretació musical en grup, la manera més eficaç per al seu desenvolupament.

Relació amb les competències bàsiques

La matèria de Taller de Música contribueix de forma directa a l’adquisició de la competència cultural i artística en tots els seus aspectes: fomenta la capacitat d’aprendre, comprendre i valorar críticament diferents manifestacions culturals i musicals a través d’experiències perceptives i expressives i del coneixement de músiques de diferents cultures, èpoques i estils.

També contribueix al desenvolupament de la competència d’autonomia i iniciativa personal, per mitjà del treball en grup i de l’habilitat per dur a terme projectes comuns. Així mateix, també es desenvolupen destreses i habilitats com la disciplina, la responsabilitat, l’autocrítica i l’autoestima, que són cabdals per a l’adquisició d’esta competència.

El Taller de Música també col·labora en l’adquisició de la competència social i ciutadana, ja que la participació en qualsevol activitat musical que implique la interpretació requereix un treball cooperatiu i, per tant, es treballa l’adquisició d’habilitats socials.

– Por el otro, el desarrollo de las habilidades implicadas en la práctica musical, la cual fomenta la potenciación de destrezas y actitudes que contribuyen al aprendizaje global del alumno, pudiendo ser aplicadas a cualquiera otro aprendizaje. Habilidades como: ejercitar la concentración, la atención, trabajar habilidades motoras... que suponen una gran aportación al desarrollo cognitivo del alumno.

El Taller de Música propone como eje central de su planteamiento la práctica de la música en grupo, de una manera lúdica y atractiva, al mismo tiempo que se refuerzan los contenidos musicales trabajados en Primaria.

Por lo tanto, las tres posibles vías de concreción serían:

- a) Conjunto Instrumental
- b) Canto Coral
- c) Conjunto Coral e instrumental

La decisión sobre cuál de estas tres opciones se tomará vendrá dada por las condiciones particulares del centro (recursos, materiales), así como también, y dado el carácter optativo de la materia, del número y grupo de alumnos resultante que elijan esta. Asimismo, lo que sería recomendable sería que a lo largo del curso académico se pudieran trabajar las tres vías de concreción antes mencionadas, dado que tienen elementos comunes y se permite un tránsito fluido entre ellas.

El objetivo de esta asignatura no es trabajar o ampliar conceptos musicales básicos, sino la adquisición progresiva de habilidades y recursos por hacer música de forma colectiva y, aunque en menor medida, también de forma individual. Esta interpretación musical en grupo posee implicaciones didácticas que la enseñanza debe aprovechar. La musicalidad que se le otorga al acto de interpretar música en grupo reside en la exigencia impuesta por su propia estructura, ya que es planteada en los términos de pregunta/respuesta. Es por lo tanto el recurso de la imitación el que ofrece un horizonte de inagotables posibilidades de aprendizaje musical.

Asimismo, la relación individuo/grupo, establecida por la tarea musical de la interpretación, hace de la ejecución un hecho verdaderamente enriquecedor, tanto en lo personal como en lo musical. La razón es que la música influye directamente en las relaciones interpersonales de los alumnos, pasando a ser en verdadero elemento catalizador de las relaciones con los compañeros. Por último, hay que añadir que la acción de interpretar música llevará la adaptación del grupo a la consecución de unos objetivos comunes.

Relación con los objetivos generales de la etapa

Una concepción de la música como la que aquí se propone participa de las capacidades propuestas en los objetivos generales de la etapa. Así pues, debe contribuir al conocimiento y comprensión del propio cuerpo tanto desde el desarrollo de la técnica instrumental como de la técnica vocal, ya que en la adquisición de estas habilidades están involucrados procesos básicos del funcionamiento del cuerpo humano, como son la respiración controlada, en el caso del canto, o la coordinación y motricidad fina, en el caso de la técnica instrumental. Asimismo, también se trabaja la interpretación y producción de mensajes con propiedad, autonomía y creatividad, a través de la utilización de códigos artísticos, ya que este objetivo general de etapa encuentra a través de la interpretación musical en grupo, la manera más eficaz para su desarrollo.

Relación con las competencias básicas

La materia de Taller de Música contribuye de forma directa a la adquisición de la competencia cultural y artística en todos sus aspectos: fomenta la capacidad de aprender, comprender y valorar críticamente diferentes manifestaciones culturales y musicales a través de experiencias perceptivas y expresivas y del conocimiento de músicas de diferentes culturas, épocas y estilos.

También contribuye al desarrollo de la competencia de autonomía e iniciativa personal, por medio del trabajo en grupo y de la habilidad por llevar a cabo proyectos comunes. Asimismo, también se desarrollan destrezas y habilidades como la disciplina, la responsabilidad, la autocrítica y la autoestima, que son relevantes para la adquisición de esta competencia.

El Taller de Música también colabora en la adquisición de la competencia social y ciudadana, ya que la participación en cualquier actividad musical que implique la interpretación requiere de un trabajo cooperativo, y por lo tanto se trabaja la adquisición de habilidades sociales.

Una altra competència a què contribuïx és a la de tractament de la informació i competència digital. Els recursos informàtics i/o tecnològics són una ferramenta que pot ser de gran ajuda per a la matèria Taller de Música: acompanyaments musicals en els més diversos formats digitals per a acompanyar peces vocals i/o instrumentals, iniciar els alumnes en les tècniques de tractament i gravació del so (per exemple, enregistrar les peces que s'han interpretat al llarg del curs acadèmic perquè les puguem escoltar quan vullguem).

Així mateix, ajuda al desenrotllament de la competència per a aprendre a aprendre, ja que es potencien capacitats i destreses fonamentals per a l'aprenentatge guiat i autònom, així com per al desenrotllament de l'atenció, de la concentració i la memòria.

Al mateix temps, contribuïx a la competència en comunicació lingüística, perquè s'adquirix un vocabulari musical bàsic i establix relacions entre el llenguatge verbal i el musical.

Finalment, cal ressenyar que contribuïx paral·lelament a la competència en el coneixement i la interacció amb el món físic, ja que tots aquells continguts relacionats amb l'ús correcte de l'aparell respiratori, de l'aparell fonador, aquells destinats a evitar l'excés de soroll, així com els que també exigixen un ús correcte de determinades postures corporals (per exemple, una tècnica instrumental determinada), no s'utilitzen només per a aconseguir uns determinats resultats musicals, sinó també per a previndre problemes de salut.

Objectius

1. Interpretar i crear música utilitzant la veu, els instruments i recursos de l'aula, així com aquells instruments que els alumnes puguem aportar.

2. Conèixer i aplicar els principis bàsics de l'emissió de la tècnica vocal per a una correcta emissió del so.

3. Conèixer i aplicar els principis bàsics de l'emissió de la tècnica instrumental de la flauta de bec, així com dels instruments de l'aula (instrumental Orff, xicoteta percussió...).

4. Participar en les activitats de grup respectant les aportacions dels companys i valorant de manera convenient les fites aconseguides, tant les individuals com les col·lectives, i superar les limitacions individuals a través del recolzament i la col·laboració del grup.

5. Interpretar amb propietat peces corals, instrumentals o mixtes adaptades a les possibilitats pròpies del conjunt.

6. Desenrotllar la sensibilitat auditiva necessària per a utilitzar el fraseig, l'articulació, la dinàmica i l'agògica a través del cant i dels instruments.

7. Conèixer els termes musicals que siguen necessaris i utilitzar-los de forma adequada en les activitats d'expressió musical que es duen a terme a l'aula.

8. Utilitzar diferents fonts d'informació (partitures, recursos informàtics, internet, mitjans audiovisuals i altres recursos) com a recolzament de la pràctica musical a l'aula.

9. Respectar i apreciar altres formes d'expressió musical diferents de la pròpia i les dominants de l'entorn, fins a superar estereotips i convencionalismes.

10. Valorar el silenci com a marc de la interpretació musical.

Continguts

Bloc 1: Interpretació

– Interpretació de cançons en grup (els tipus de cançons utilitzades estaran determinades per les característiques vocals i per les possibilitats del grup): monòdiques, cançons senzills, cançons per a veus iguals, cançons per a veus mixtes, tant a capella com amb diferents tipus d'acompanyament.

– Respiració i preparació corporal per a executar les tasques d'interpretació vocal i/o instrumental.

– Treballar els textos de les cançons per a aconseguir una correcta interpretació.

– Pràctica de les habilitats tècniques i els exercicis que requereixen els instruments.

– Utilització dels instruments per a acompanyar la veu.

– Interpretació d'un repertori instrumental variat utilitzant els instruments de l'aula i/o altres que aporten els alumnes. El grup instru-

Otra competencia a que contribuye es a la de tratamiento de la información y competencia digital. Los recursos informáticos y/o tecnológicos son una herramienta que pueden ser de gran ayuda para la materia Taller de Música: acompañamientos musicales en los más distintos formatos digitales para acompañar piezas vocales y/o instrumentales, iniciar a los alumnos en las técnicas de tratamiento y grabación del sonido (por ejemplo, registrar las piezas que se han interpretado a lo largo del curso académico para que las puedan escuchar cuando quieran).

Asimismo, ayuda al desarrollo de la competencia para aprender a aprender, ya que se potencian capacidades y destrezas fundamentales por el aprendizaje guiado y autónomo, así como para el desarrollo de la atención, de la concentración y la memoria.

A la vez, contribuye a la competencia en comunicación lingüística, porque se adquiere un vocabulario musical básico y establece relaciones entre el lenguaje verbal y el musical.

Por último, hay que reseñar que contribuye paralelamente a la competencia en el conocimiento y la interacción con el mundo físico, ya que todos aquellos contenidos relacionados con el uso correcto del aparato respiratorio, del aparato fonador, aquellos destinados a evitar el exceso de ruido, así como los que también exigen un uso correcto de determinadas posturas corporales (por ejemplo, una técnica instrumental determinada), no se utilizan solamente para conseguir unos determinados resultados musicales, sino también para prevenir problemas de salud.

Objetivos

1. Interpretar y crear música utilizando la voz, los instrumentos y recursos del aula, así como también aquellos instrumentos que los alumnos puedan aportar.

2. Conocer y aplicar los principios básicos de la emisión de la técnica vocal para una correcta emisión del sonido.

3. Conocer y aplicar los principios básicos de la emisión de la técnica instrumental de la flauta de pico, así como de los instrumentos del aula (instrumental Orff, pequeña percusión...).

4. Participar en las actividades de grupo respetando las aportaciones de los compañeros y valorando de manera conveniente los hitos conseguidos, tanto las individuales como las colectivas, superando las limitaciones individuales a través del acodamiento y la colaboración del grupo.

5. Interpretar con propiedad piezas corales, instrumentales o mixtas adaptadas a las posibilidades propias del conjunto.

6. Desarrollar la sensibilidad auditiva necesaria para utilizar la fraseo, la articulación, la dinámica y el agógica a través del canto y de los instrumentos.

7. Conocer los términos musicales que sean necesarios y utilizarlos de forma adecuada en las actividades de expresión musical que se llevan a cabo al aula.

8. Utilizar diferentes fuentes de información (partituras, recursos informáticos, internet, medios audiovisuales y otros recursos) como acodamiento de la práctica musical al aula.

9. Respetar y apreciar otras formas de expresión musical diferentes a la propia y las dominantes del entorno, superando estereotipos y convencionalismos.

10. Valorar el silencio como marco de la interpretación musical.

Contenidos

Bloque 1: Interpretación

– Interpretación de canciones en grupo (los tipos de canciones empleadas vendrán determinados por las características vocales y por las posibilidades del grupo): monódicas, cánones sencillos, canciones para voces iguales, canciones para voces mixtas, tanto a capella como con diferentes tipo de acompañamiento.

– Respiración y preparación corporal para ejecutar las tareas de interpretación vocal y/o instrumental.

– Trabajar los textos de las canciones para conseguir una correcta interpretación.

– Práctica de las habilidades técnicas y los ejercicios que requieren los instrumentos.

– Utilización de los instrumentos para acompañar la voz.

– Interpretación de un repertorio instrumental variado utilizando los instrumentos del aula y/u otros que aportan los alumnos. El grupo

mental vindrà determinat per les característiques i les possibilitats del grup, així com pel nombre dels seus components.

– Confeccionar improvisacions rítmiques i melòdiques amb fonemes i textos diversos.

Bloc 2: Creació

– Utilitzar la improvisació com a recurs per a la creació musical.
– Utilitzar les qualitats de so (altura, duració, intensitat i timbre) com a matèria primera en la creació de peces.

– Creació i interpretació de peces d'estructura senzilla.

– Posar en pràctica jocs d'imitació amb la veu i els instruments.

– Sonorització de textos.

– Audició de peces musicals de diferents repertoris com a inspiració per als treballs de creació a l'aula.

Bloc 3: Pràctica musical

– El silenci com a condició prèvia i part constitutiva de l'execució musical.

– Manteniment d'una actitud adequada que permeta tant el treball del professor com la interpretació musical.

– Respecte cap a si mateix i cap als companys.

– Els diferents moments i espais de la pràctica musical: l'assaig i el concert. Objectius, formes de treball en grup i normes per al correcte desenvolupament.

– Els rols en la pràctica musical en grup: solista, conjunt, direcció, públic.

– Participació adequada en la planificació i el desenvolupament de les activitats d'expressió musical que es duen a terme, acceptant el paper que a cada un li correspon.

– Tindre cura dels instruments i materials, tant propis com de l'aula.

– Ser conscient de les possibilitats de cada un, i tindre una actitud de superació i millora d'estes.

Criteris d'avaluació

1. Participar amb respecte i atenció en totes les activitats musicals mantenint una actitud oberta i crítica que permeta el diàleg i la col·laboració entre els alumnes i el professor.

2. Valorar el silenci com a element previ i necessari per a tota activitat musical.

3. Utilitzar correctament les habilitats i les destreses necessàries per a la interpretació musical, tant vocal com instrumental.

4. Ser capaç de seguir les indicacions del professor/director del conjunt vocal i/o instrumental.

5. Intentar escoltar els companys mentre s'està interpretant el propi paper.

6. Mantindre el pols i l'afinació en diferents situacions d'interpretació.

7. Col·laborar de forma activa en l'adequat manteniment i organització dels recursos de l'aula de música.

8. Adquirir de manera progressiva el control del propi cos en les situacions més variades: classe, assaig, concert.

9. Valorar la capacitat de coordinació de la interpretació musical pel que fa al grup.

10. Valorar altres manifestacions musicals diferents de les pròpies i diferents de les que dicta la societat de consum, com a manera d'enriquiment personal.

COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

Introducció

En la societat actual és un fet inqüestionable la ubicuitat dels mitjans de comunicació de masses. La societat de consum moderna ha intensificat la presència d'estos mass media en la nostra vida.

La intervenció educativa ha de posar els mitjans perquè els alumnes assimilen de forma significativa i crítica les bases de la cultura del nostre temps a partir del llenguatge i la comunicació audiovisual, i d'esta manera desenvolupar les competències bàsiques necessàries per a aconseguir la seua realització personal i exercir una ciutadania crítica en la societat democràtica.

instrumental vendrà determinat por las características y posibilidades del grupo, así como por el número de componentes.

– Confeccionar improvisaciones rítmicas y melódicas con fonemas y textos diversos.

Bloque 2: Creación

– Utilizar la improvisación como recurso para la creación musical.
– Utilizar las calidades de sonido (altura, duración, intensidad y timbre) como materia prima en la creación de piezas.

– Creación e interpretación de piezas de estructura sencilla.

– Poner en práctica juegos de imitación con la voz y los instrumentos.

– Sonorización de textos

– Audición de piezas musicales de diferentes repertorios como inspiración para los trabajos de creación al aula.

Bloque 3: Práctica musical

– El silencio como condición previa y parte constitutiva de la ejecución musical.

– Mantenimiento de una actitud adecuada que permita tanto el trabajo del profesor como la interpretación musical.

– Respeto hacia sí mismo y hacia los compañeros.

– Los diferentes momentos y espacios de la práctica musical: el ensayo y el concierto. Objetivos, formas de trabajo en grupo y normas para su correcto desarrollo.

– Los roles en la práctica musical en grupo: solista, conjunto, dirección, público.

– Participación adecuada en la planificación y desarrollo de las actividades de expresión musical que se llevan a cabo, aceptando el papel que a cada uno le corresponde.

– Tener cuidado de los instrumentos y materiales, tanto propios como del aula.

– Ser consciente de las posibilidades de cada uno, y tener una actitud de superación y mejora de las mismas.

Criterios de Evaluación

1. Participar con respeto y atención en todas las actividades musicales, manteniendo una actitud abierta y crítica que permita el diálogo y la colaboración entre los alumnos y el profesor.

2. Valorar el silencio como elemento previo y necesario para toda actividad musical.

3. Utilizar correctamente las habilidades y destrezas necesarias para la interpretación musical, tanto vocal como instrumental.

4. Ser capaz de seguir las indicaciones del profesor/director del conjunto vocal y/o instrumental.

5. Intentar escuchar a los compañeros mientras se está interpretando el propio papel.

6. Mantener el pulso y la afinación en diferentes situaciones de interpretación.

7. Colaborar de forma activa en el adecuado mantenimiento y organización de los recursos del aula de música.

8. Adquirir de manera progresiva el control del propio cuerpo en las situaciones más variadas: clase, ensayo, concierto.

9. Valorar la capacidad de coordinación de la interpretación musical con respecto al grupo.

10. Valorar otras manifestaciones musicales diferentes de las propias y diferentes de las que dicta la sociedad de consumo, como manera de enriquecimiento personal.

COMUNICACIÓN AUDIOVISUAL

Introducción

En la sociedad actual, es un hecho incuestionable la ubicuidad de los medios de comunicación de masas. La sociedad de consumo moderna ha intensificado la presencia de estos mass media en nuestra vida.

La intervención educativa debe poner los medios para que los alumnos asimilen de forma significativa y crítica las bases de la cultura de nuestro tiempo a partir del lenguaje y la comunicación audiovisual, y de esta manera desarrollar las competencias básicas necesarias para lograr su realización personal y ejercer una ciudadanía crítica en la sociedad democrática.

La formació audiovisual proposta per a esta matèria optativa parts dels següents pressupòsits bàsics:

– Els mitjans audiovisuals són una forma de percebre i organitzar la realitat: com més es coneixen i analitzen els seus mecanismes, major i més profund serà el coneixement d'esta realitat.

– Els mitjans audiovisuals formen part de la vida quotidiana i de l'entorn immediat: conèixer-los i controlar-los suposa al mateix temps el coneixement i el domini d'este entorn.

– Els mitjans audiovisuals generen actituds i valors socials: creen opinió pública i confronten el ciutadà modern amb els missatges i els valors transmesos per estos, com una font d'informació addicional a l'àmbit familiar i educatiu.

– Els mitjans audiovisuals afavoreixen l'actitud crítica: l'anàlisi i el coneixement de la comunicació audiovisual capacita el ciutadà per a desenrotllar un esperit reflexiu enfront de la sobreinformació i la desinformació dels emissors, i fomenten al mateix temps la seua capacitat de retroalimentació per mitjà de la creació de nous missatges.

D'altra banda, un pressupòsit que ha d'orientar tot el procés d'aprenentatge és que «la imatge no és la realitat». De fet, la percepció d'una imatge està estretament vinculada al conjunt d'experiències, motivacions i interessos individuals de cada persona.

Ara bé, tot llenguatge disposa dels seus propis codis. Els signes del llenguatge audiovisual creen una representació de la realitat complexa i infestada de connotacions i missatges subliminars, que moltes vegades passen desapercibuts per a l'individu. Per esta raó, s'imposa una identificació del codi audiovisual i el coneixement de les estratègies informatives dels mitjans de comunicació.

En el procés d'ensenyança i aprenentatge de l'alumne, la incorporació dels mitjans de comunicació audiovisual com a recurs didàctic resulta altament rendible. En la societat actual, estos mitjans són part del nostre bagatge cultural: formen l'alumne i constitueixen ferramentes a la seua disposició en el futur.

Amb estos pressupòsits generals, l'objecte d'aprenentatge d'esta matèria es defineix a partir dels elements bàsics del procés comunicatiu: l'emissor, el receptor, el missatge, el canal, el codi i el context/entorn.

En el terreny de l'aprenentatge de l'alumne com a receptor de missatges audiovisuals, han de diferenciar-se dos actituds: la del mer observador passiu sense pretensions, i la posició activa enfront dels mitjans, que comporta l'anàlisi crítica i la discriminació de la informació.

D'esta reflexió contínua sobre el fet audiovisual es concreten els elements metalingüístics adequats per a produir i interpretar missatges audiovisuals. Esta reflexió sobre el llenguatge específic dels mitjans no ha d'esgotar-se en una mera classificació, sinó que estos han de considerar-se davall el prisma de l'adequació al context comunicatiu i preguntar-se quins procediments asseguren i potencien la cohesió de l'obra i quines són les regles compositives que fan que vegem un producte audiovisual com a correcte i un altre no. En resum, es tracta de fer una anàlisi no sols descriptiva, sinó també funcional.

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques

Donat el caràcter interdisciplinari de les competències bàsiques, la matèria optativa Comunicació Audiovisual complementa la seua adquisició junt amb altres matèries de l'etapa.

Abans que res, esta matèria desenrotlla la competència bàsica en comunicació lingüística, perquè analitza els elements bàsics del procés comunicatiu en general i del llenguatge dels mitjans de comunicació en particular. Esta anàlisi es realitza de manera crítica i reflexiva tenint en compte la capacitat dels mitjans de comunicació de masses per a crear opinió pública.

El tractament de la informació és una competència bàsica que l'alumne ha d'adquirir en Comunicació Audiovisual. Partint del domini del llenguatge visual i sonor, la matèria analitza els mitjans tecnològics i desenrotlla l'habilitat per a obtenir i seleccionar la informació dels mitjans de comunicació i utilitzar el codi audiovisual de manera activa i efectiva. Esta destresa de transformar la informació en coneixement es desenrotlla dins del context sociocultural marcat per la creixent globalització i la sobreinformació mediàtica.

La formación audiovisual propuesta para esta materia optativa parte de los siguientes presupuestos básicos:

– Los medios audiovisuales son una forma de percibir y organizar la realidad: cuanto más se conocen y analicen sus mecanismos, mayor y más profundo será el conocimiento de esta realidad.

– Los medios audiovisuales forman parte de la vida cotidiana y del entorno inmediato: conocerlos y controlarlos supone a la vez el conocimiento y dominio de este entorno.

– Los medios audiovisuales generan actitudes y valores sociales: crean opinión pública y confrontan al ciudadano moderno con los mensajes y los valores transmitidos por ellos, como una fuente de información adicional al ámbito familiar y educativo.

– Los medios audiovisuales favorecen la actitud crítica: el análisis y el conocimiento de la comunicación audiovisual capacita al ciudadano para desarrollar un espíritu reflexivo frente a la sobreinformación y la desinformación de los emisores fomentando, al mismo tiempo, su capacidad de retroalimentación, mediante la creación de nuevos mensajes.

Por otra parte, un presupuesto que ha de orientar todo el proceso de aprendizaje es que «la imagen no es la realidad». De hecho, la percepción de una imagen está estrechamente vinculada al conjunto de experiencias, motivaciones e intereses individuales de cada persona.

Ahora bien, todo lenguaje dispone de sus propios códigos. Los signos del lenguaje audiovisual crean una representación de la realidad compleja y plagada de connotaciones y mensajes subliminales, que muchas veces pasan desapercibidos para el individuo. Por esta razón, se impone una identificación del código audiovisual y el conocimiento de las estrategias informativas de los medios de comunicación.

En el proceso de enseñanza y aprendizaje del alumno, la incorporación de los medios de comunicación audiovisual como recurso didáctico resulta altamente rentable. En la sociedad actual, estos medios son parte de nuestro bagaje cultural: forman al alumno y constituyen herramientas a su disposición en el futuro.

Con estos presupuestos generales, el objeto de aprendizaje de esta materia se define a partir de los elementos básicos del proceso comunicativo: el emisor, el receptor, el mensaje, el canal, el código y el contexto/entorno.

En el terreno del aprendizaje del alumno como receptor de mensajes audiovisuales, deben diferenciarse dos actitudes: la del mero observador pasivo sin pretensiones, y la posición activa frente a los medios, que comporta el análisis crítico y la discriminación de la información.

De esta reflexión continua sobre el hecho audiovisual se concretan los elementos metalingüísticos adecuados para producir e interpretar mensajes audiovisuales. Esta reflexión sobre el lenguaje específico de los medios no ha de agotarse en una mera clasificación, sino que éstos han de considerarse bajo el prisma de la adecuación al contexto comunicativo, preguntándose qué procedimientos aseguran y potencian la cohesión de la obra y cuáles son las reglas compositivas que hacen que veamos un producto audiovisual como correcto y otro no. En resumen, se trata de hacer un análisis no sólo descriptivo, sino también funcional.

Contribución de la materia a la adquisición de las competencias básicas

Dado el carácter interdisciplinar de las competencias básicas, la materia optativa Comunicació audiovisual complementa su adquisición junto con otras materias de la etapa.

Ante todo, esta materia desarrolla la competencia básica en comunicación lingüística, porque analiza los elementos básicos del proceso comunicativo en general y del lenguaje de los medios de comunicación en particular. Este análisis se realiza de manera crítica y reflexiva teniendo en cuenta la capacidad de los medios de comunicación de masas para crear opinión pública.

El tratamiento de la información es una competencia básica que el alumno debe adquirir en Comunicación audiovisual. Partiendo del dominio del lenguaje visual y sonoro, la materia analiza los medios tecnológicos y desarrolla la habilidad para obtener y seleccionar la información de los medios de comunicación y utilizar el código audiovisual de manera activa y efectiva. Esta destreza de transformar la información en conocimiento se desarrolla dentro del contexto sociocultural marcado por la creciente globalización y sobreinformación mediática.

La competència digital es fa necessària en el segle XXI a causa del desenvolupament dels mitjans tecnològics i l'eclosió de l'era digital en els processos d'emissió, transmissió i recepció audiovisuals. La telefonia mòbil, la ràdio i la premsa digitals, la televisió per cable, satèl·lit i terrestre, i els sistemes digitals d'alta definició en televisió, vídeo i cine, així com l'aparició de nous mitjans de comunicació de masses, com ara internet, justifiquen els blocs de continguts impartits en la matèria Comunicació Audiovisual.

A l'adquisició de la competència social i ciutadana contribueix en la mesura que l'alumne aprèn a valorar de manera crítica els missatges dels mitjans de comunicació sobre la realitat social, amb la finalitat de formar-se una opinió pròpia que li permeta prendre decisions, exercir els seus drets i complir les obligacions pròpies del ciutadà actiu i responsable d'una societat democràtica.

Esta matèria també contribueix a l'adquisició de la competència cultural i artística, perquè els mitjans de comunicació constitueixen una font de divulgació i coneixement de les diferents cultures del món i de les seues manifestacions artístiques. Els mitjans de comunicació ajuden a comprendre la realitat dels pobles mostrant la seua història, les seues obres, les seues tècniques, les seues convencions i manifestacions, i fomentant el respecte, la llibertat d'expressió i el dret a la diversitat cultural.

Amb esta matèria s'aprèn a aprendre, ja que s'adquireixen les destreses necessàries per a obtenir informació i transformar-la en coneixement propi a partir dels coneixements previs i de la pròpia experiència personal. De la mateixa manera, en la part tècnica de la matèria s'aprèn a treballar en equip i solucionar els problemes de manera efectiva dins dels terminis establits, a acceptar els errors i aprendre amb els altres.

Finalment, la matèria fomenta l'autonomia i la iniciativa personal. La producció i realització de projectes audiovisuals creatius requereix la contínua presa de decisions i l'assumpció de responsabilitats, així com la cooperació i el treball en equip.

Objectius

L'ensenyança i l'aprenentatge de la matèria optativa Comunicació Audiovisual tindrà com a finalitat el desenvolupament en els alumnes i en les alumnes de les capacitats següents:

1. Conèixer els processos comunicatius presents en la societat actual i els elements que els integren.
2. Conèixer el funcionament dels diferents mitjans audiovisuals analògics i digitals: fotografia, cine, vídeo/televisió, ràdio, premsa i internet.
3. Comprendre i interpretar els elements i característiques dels mitjans audiovisuals en el seu aspecte tècnic, estètic i narratiu.
4. Conèixer les causes i les aplicacions del desenvolupament tecnològic dels mitjans audiovisuals, mentre es constata i valora la seua incidència en la societat actual; valorar críticament els seus efectes sobre la qualitat de vida, l'opinió pública i la creació i substitució de valors socials.
5. Consumir i seleccionar la informació dels mitjans de comunicació de masses de manera crítica i reflexiva, i contribuir a la realització i l'equilibri personals.
6. Realitzar produccions audiovisuals amb diverses intencions comunicatives utilitzant els mitjans tecnològics adequats i fomentant l'esperit crític i la iniciativa personal.
7. Valorar i estimar el patrimoni audiovisual com a font de coneixement i com a salvaguarda de la memòria col·lectiva; conèixer les fites més rellevants de la producció audiovisual en ràdio, televisió i cine.
8. Valorar positivament el treball en equip i adoptar actituds de solidaritat, col·laboració i tolerància, alhora que es rebutja tot tipus de discriminació.
9. Conèixer i utilitzar amb propietat les noves tecnologies audiovisuals en les tasques acadèmiques i professionals.

Continguts

Bloc 1 – La comunicació.

- El procés comunicatiu.
- Elements bàsics del procés comunicatiu: l'emissor, el receptor, el missatge, el canal, el codi i el context o entorn. Models de comuni-

La competencia digital se hace necesaria en el siglo XXI debido al desarrollo de los medios tecnológicos y la eclosión de la era digital en los procesos de emisión, transmisión y recepción audiovisuales. La telefonía móvil, la radio y la prensa digitales, la televisión por cable, satélite y terrestre, y los sistemas digitales de alta definición en televisión, vídeo y cine, así como la aparición de nuevos medios de comunicación de masas, como internet, justifican los bloques de contenidos impartidos en la materia Comunicación audiovisual.

A la adquisición de la competencia social y ciudadana contribuye en la medida en que el alumno aprende a valorar de manera crítica los mensajes de los medios de comunicación acerca de la realidad social, con la finalidad de formarse una opinión propia que le permita tomar decisiones, ejercer sus derechos y cumplir con las obligaciones propias del ciudadano activo y responsable de una sociedad democrática.

Esta materia también contribuye a la adquisición de la competencia cultural y artística, porque los medios de comunicación constituyen una fuente de divulgación y conocimiento de las diferentes culturas del mundo y de sus manifestaciones artísticas. Los medios de comunicación ayudan a comprender la realidad de los pueblos mostrando su historia, sus obras, sus técnicas, sus convenciones y manifestaciones, fomentando el respeto, la libertad de expresión y el derecho a la diversidad cultural.

Con esta materia se aprende a aprender, ya que se adquieren las destrezas necesarias para obtener información y transformarla en conocimiento propio a partir de los conocimientos previos y de la propia experiencia personal. De la misma manera, en la parte técnica de la materia se aprende a trabajar en equipo y solucionar los problemas de manera efectiva dentro de los plazos establecidos, a aceptar los errores y aprender con los demás.

Por último, la materia fomenta la autonomía y la iniciativa personal. La producción y realización de proyectos audiovisuales creativos requiere la continua toma de decisiones y la asunción de responsabilidades, así como la cooperación y el trabajo en equipo.

Objetivos

La enseñanza y el aprendizaje de la materia optativa Comunicación audiovisual tendrá como finalidad el desarrollo en los alumnos y en las alumnas de las siguientes capacidades:

1. Conocer los procesos comunicativos presentes en la sociedad actual y los elementos que los integran.
2. Conocer el funcionamiento de los diferentes medios audiovisuales analógicos y digitales: fotografía, cine, vídeo/televisión, radio, prensa e internet.
3. Comprender e interpretar los elementos y características de los medios audiovisuales, en su aspecto técnico, estético y narrativo.
4. Conocer las causas y aplicaciones del desarrollo tecnológico de los medios audiovisuales, constatando y valorando su incidencia en la sociedad actual; valorar críticamente sus efectos sobre la calidad de vida, la opinión pública y la creación y sustitución de valores sociales.
5. Consumir y seleccionar la información de los medios de comunicación de masas de manera crítica y reflexiva, contribuyendo a la realización y el equilibrio personales.
6. Realizar producciones audiovisuales con diversas intenciones comunicativas, utilizando los medios tecnológicos adecuados y fomentando el espíritu crítico y la iniciativa personal.
7. Valorar y estimar el patrimonio audiovisual como fuente de conocimiento y como salvaguardia de la memoria colectiva; conocer los hitos más relevantes de la producción audiovisual en radio, televisión y cine.
8. Valorar positivamente el trabajo en equipo y adoptar actitudes de solidaridad, colaboración y tolerancia, rechazando todo tipo de discriminación.
9. Conocer y utilizar con propiedad las nuevas tecnologías audiovisuales en las tareas académicas y profesionales.

Contenidos

Bloque 1 – La comunicación.

- El proceso comunicativo.
- Elementos básicos del proceso comunicativo: emisor, receptor, mensaje, canal, código y contexto/entorno. Modelos de comunicación.

ció. Comunicació directa i comunicació mediada. Comunicació unidireccional i bidireccional. La retroalimentació o feedback.

Bloc 2 – Comunicació i llenguatge audiovisual.

– La comunicació audiovisual.

– La imatge. Elements bàsics de la imatge: punt, línia i forma. Llum i color.

– Elements d'escala: composició, enquadrament i escala de plans.

– Punt de vista: estaticisme i dinamisme, simetria, equilibri, tensió, moviment i ritme.

– Lectura de la imatge: denotació i connotació, lectura objectiva i subjectiva.

– El so. Elements bàsics de la banda sonora: veu, música, efectes i silenci. Característiques del so: to, intensitat i timbre.

– El signe: indicatiu, icona, símbol i senyal. Intenció comunicativa.

– Els mitjans de comunicació de masses.

– La informació analògica i digital. Processos d'emissió, transmissió i recepció en premsa, fotografia, ràdio, vídeo/televisió, cine i internet.

Bloc 3 – Creació i producció audiovisual.

A. Fotografia.

– Origen i evolució.

– Càmeres compactes i càmeres rèflex.

– El cos de la càmera: parts i funcions. Obturador i diafragma.

Visors.

– Suports analògics i digitals. Pel·lícula i CCD.

– Sistemes d'emmagatzemament digital. Disc dur, disc compacte i targetes de memòria flash.

– Accessoris. Suports de càmera: el trípode. Filtres.

– Fonts d'il·luminació natural i artificial. El flaix.

– Fotografia expressiva, informativa i publicitària. Tècniques.

– Composició i enquadrament. Angulació i escala de plans.

– Enfocament i profunditat de camp.

– Exposició

– El laboratori digital. Retoc digital. El fotomuntatge.

B. 1. Cine

– La imatge en moviment.

– Origen i evolució.

– La càmera de cine. Cos, sistema d'arrossegament, xassis, objectiu i visor.

– Suports analògics i digitals. Pel·lícula i CCD.

– Registre del so. Magnetòfon, gravador digital en disc dur i en targeta flaix.

– El llenguatge cinematogràfic.

– La indústria cinematogràfica. Preproducció. Producció, gravació, rodatge o realització. – Postproducció: muntatge o edició, distribució i projecció.

– La idea. El storyline. La sinopsi. El tractament. Guió literari i guió tècnic. El guió gràfic o storyboard.

– Planificació i posada en escena. Composició i enquadrament. Escala de plans.

– Angulació i punt de vista. Moviments de càmera. El ritme i el temps. L'el·lipsi. El flashback. Continuitat i raccord. Signes de puntuació: tall, fos, cortineta i agranat.

– Els gèneres cinematogràfics. Corrents estètics. Grans autors.

B.2. Vídeo i televisió

– Origen i evolució.

– El senyal de vídeo.

– La càmera de vídeo analògica i digital.

– Càmeres domèstiques i professionals.

– Elements bàsics de la càmera.

– El cos de la càmera. Parts, controls i funcions. El CCD. Filtres i balanç de blancs.

– Objectius. Controls: enfocament, iris i distància focal.

– Suports analògics i digitals: cinta magnètica, disc compacte, targeta flaix i disc dur.

– El magnetoscopi.

Comunicación directa y comunicación mediada. Comunicación unidireccional y bidireccional. La retroalimentación o feedback.

Bloque 2 – Comunicación y lenguaje audiovisual.

– La comunicació audiovisual.

– La imatge. Elementos básicos de la imagen: punto, línea y forma. Luz y color.

– Elementos escalares: composición, encuadre y escala de planos.

– Punto de vista: estaticismo y dinamismo, simetría, equilibrio, tensión, movimiento y ritmo.

– Lectura de la imagen: denotación y connotación, lectura objetiva y subjetiva.

– El sonido. Elementos básicos de la banda sonora: voz, música, efectos y silencio. Características del sonido: tono, intensidad y timbre.

– El signo: indicio, icono, símbolo y señal. Intención comunicativa.

– Los medios de comunicación de masas.

– La información analógica y digital. Procesos de emisión, transmisión y recepción en prensa, fotografía, radio, vídeo/televisión, cine e internet.

Bloque 3 – Creación y producción audiovisual.

A. Fotografía.

– Origen y evolución.

– Cámaras compactas y cámaras réflex.

– El cuerpo de la cámara: partes y funciones. Obturador y diafragma. Visores.

– Soportes analógicos y digitales. Película y CCD.

– Sistemas de almacenamiento digital. Disco duro, disco compacto y tarjetas de memoria flash.

– Accesorios. Soportes de cámara: el trípode. Filtros.

– Fuentes de iluminación natural y artificial. El flash.

– Fotografía expresiva, informativa y publicitaria. Técnicas.

– Composición y encuadre. Angulación y escala de planos.

– Enfoque y profundidad de campo.

– Exposición

– El laboratorio digital. Retoque digital. El fotomontaje.

B. 1. Cine

– La imagen en movimiento.

– Origen y evolución.

– La cámara de cine. Cuerpo, sistema de arrastre, chasis, objetivo y visor.

– Soportes analógicos y digitales. Película y CCD.

– Registro del sonido. Magnetófono, grabador digital en disco duro y en tarjeta flash.

– El lenguaje cinematográfico.

– La industria cinematográfica. Preproducción. Producción, grabación, rodaje o realización. Posproducción: montaje o edición, distribución y proyección.

– La idea. El storyline. La sinopsis. El tratamiento. Guión literario y guió tècnic. El guió gràfic o storyboard.

– Planificación y puesta en escena. Composición y encuadre. Escala de planos.

– Angulación y punto de vista. Movimientos de cámara. El ritmo y el tiempo. La elipsis. El flashback. Continuidad y raccord. Signos de puntuación: corte, fundido, cortinilla y barrido.

– Los géneros cinematográficos. Corrientes estéticas. Grandes autores.

B.2. Vídeo y televisión

– Origen y evolución.

– La señal de vídeo.

– La cámara de vídeo analógica y digital.

– Cámaras domésticas y profesionales.

– Elementos básicos de la cámara.

– El cuerpo de la cámara. Partes, controles y funciones. El CCD. Filtros y balance de blancos.

– Objetivos. Controles: enfoque, iris y distancia focal.

– Soportes analógicos y digitales: cinta magnética, disco compacto, tarjeta flash y disco duro.

– El magnetoscopio.

- L'edició digital. Títols i sobreimpressions. Efectes i transicions.
- Tècniques de gravació en televisió. El plató de televisió. La unitat mòbil. El periodisme electrònic ENG.
- La programació televisiva. Informatius. Entrevistes. Documentals. Concursos. Didàctics i educativoculturals. Reportatges. Magacines. Esportius. Videocine. Sèries i telenovelles. Reality shows.
- La publicitat en televisió.
- El vídeo expressiu. El videoclip.
- C. Ràdio
- La comunicació visual i la sonora. El so com a recurs expressiu.
- El funcionament d'una emissora.
- Ones i transmissió del so. El centre emissor. Els receptors. Documentació i redacció.
- La cabina de control i l'estudi o locutori.
- Els gèneres radiofònics. Informatius. Culturals. Dramàtics. Musicals. Esportius. Magacines. Serials.
- La publicitat. La falca radiofònica. Tècniques de persuasió.
- D. Premsa digital
- Diferències entre premsa clàssica i premsa digital.
- Llenguatge periodístic en la xarxa.
- Gèneres periodístics: informació i opinió. La notícia i el reportatge. L'editorial i l'article d'opinió. L'entrevista, la crònica i la crítica.
- Disseny gràfic.
- La imatge en premsa digital: retoc i manipulació.
- El contingut multimèdia. Integració de text, so, imatge, animació i vídeo.
- L'hipertext. L'hipervincle o enllaç.
- Programes i direccions Web de disseny de periòdics.
- Criteris d'avaluació
- 1. Reconèixer els elements bàsics del llenguatge audiovisual, tant iconogràfics com verbals, i aplicar-los en les realitzacions audiovisuals, tenint en compte les característiques més rellevants dels diferents gèneres, així com els codis i els elements expressius més importants.
- 2. Analitzar missatges audiovisuals des d'un punt de vista formal i descobrir les estructures narratives i els recursos estilístics i expressius emprats.
- 3. Descriure les influències dels mitjans de comunicació audiovisual i identificar les tècniques de persuasió i manipulació més utilitzades.
- 4. Ajustar-se a un guió i elaborar la preproducció d'un projecte audiovisual.
- 5. Participar en la producció, rodatge o gravació de realitzacions audiovisuals i mostrar iniciativa i respecte cap al treball de l'equip tècnic i artístic.
- 6. Realitzar la postproducció d'un producte audiovisual, com el retoc digital d'imatges, l'edició de vídeo o el muntatge de bandes sonores.

TALLER DE DISSENY

Introducció

La matèria optativa de Taller de Disseny complix tres funcions essencials dins del currículum de l'ESO.

D'una banda, cobreix l'absència curricular en segon curs de l'ESO d'una matèria vinculada a l'educació visual i plàstica. Es configura, per tant, com un pont entre primer i tercer curs.

D'una altra, serveix per a aprofundir els coneixements específics en matèria de disseny, atès que l'assignatura d'Educació Visual i Plàstica és de caràcter més generalista, orientada a la formació bàsica de la persona en matèria estètica i en l'aprenentatge de tècniques i procediments que servisquen per a qualsevol àmbit de la creació artística, bé siga el de les arts pures com el de les arts vinculades a àrees projectuals.

Finalment, atès que el disseny és un àmbit interdisciplinari on conflueixen aspectes tecnològics, creatius i humanístics, la introducció al projecte que proporciona esta matèria ha de servir per a vincular

- La edición digital. Títulos y sobreimpresiones. Efectos y transiciones.
- Técnicas de grabación en televisión. El plató de televisión. La unidad móvil. El periodismo electrónico ENG.
- La programación televisiva. Informativos. Entrevistas. Documentales. Concursos. Didácticos y educativo-culturales. Reportajes. Magacines. Deportivos. Vídeo-cine. Series y telenovelas. Reality shows.
- La publicidad en televisión.
- El vídeo expresivo. El videoclip.
- C. Radio
- La comunicación visual y la sonora. El sonido como recurso expresivo.
- El funcionamiento de una emisora.
- Ondas y transmisión del sonido. El centro emisor. Los receptores. Documentación y redacción.
- La cabina de control y el estudio o locutorio.
- Los géneros radiofónicos. Informativos. Culturales. Dramáticos. Musicales. Deportivos. Magacines. Seriales.
- La publicidad. La cuña radiofónica. Técnicas de persuasión.
- D. Prensa digital
- Diferencias entre prensa clásica y prensa digital.
- Lenguaje periodístico en la red.
- Géneros periodísticos: información y opinión. La noticia y el reportaje. El editorial y el artículo de opinión. La entrevista, la crónica y la crítica.
- Diseño gráfico.
- La imagen en prensa digital: retoque y manipulación.
- El contenido multimedia. Integración de texto, sonido, imagen, animación y vídeo.
- El hipertexto. El hipervínculo o enlace.
- Programas y direcciones Web de diseño de periódicos.
- Criterios de evaluación
- 1. Reconocer los elementos básicos del lenguaje audiovisual, tanto iconográficos como verbales, y aplicarlos en las realizaciones audiovisuales, teniendo en cuenta las características más relevantes de los distintos géneros, así como los códigos y elementos expresivos más importantes.
- 2. Analizar mensajes audiovisuales desde un punto de vista formal, descubriendo las estructuras narrativas y los recursos estilísticos y expresivos empleados.
- 3. Describir las influencias de los medios de comunicación audiovisual, identificando las técnicas de persuasión y manipulación más utilizadas.
- 4. Ajustarse a un guión y elaborar la preproducción de un proyecto audiovisual.
- 5. Participar en la producción, rodaje o grabación de realizaciones audiovisuales, mostrando iniciativa y respeto hacia el trabajo del equipo técnico y artístico.
- 6. Realizar la posproducción de un producto audiovisual, como el retoque digital de imágenes, la edición de vídeo o el montaje de bandes sonoras.

TALLER DE DISEÑO

Introducción

La materia optativa de Taller de Diseño cumple tres funciones esenciales dentro del currículo de la ESO.

Por un lado cubre la ausencia curricular en segundo curso de la ESO de una materia vinculada a la educación visual y plástica. Se configura por tanto como un puente entre primero y tercero.

Por otro, sirve para profundizar los conocimientos específicos en materia de diseño, dado que la asignatura de educación visual y plástica es de carácter más generalista, orientada a la formación básica de la persona en materia estética y en el aprendizaje de técnicas y procedimientos que sirvan para cualquier ámbito de la creación artística, ya sea el de las artes puras como de las vinculadas a áreas proyectuales.

Por último, dado que el diseño es un ámbito interdisciplinar donde confluyen aspectos tecnológicos, creativos y humanísticos, la introducción al proyecto que proporciona esta materia sirva para vincular

coneixements que moltes vegades han quedat massa aïllats en el seu traçat curricular.

La introducció al disseny, a més dels aspectes curriculars ressenyats, contribueix a comprendre millor fenòmens quotidians tan importants com són el nou aspecte de les nostres cases, edificis públics i ciutats, gràcies a una arquitectura, mobiliari urbà, senyalètica i urbanisme que cuida el medi ambient, evita les barreres arquitectòniques i contribueix, en general, a millorar la nostra qualitat de vida.

Així mateix, un àmbit tan pròxim als nostres adolescents com és el de la imatge i les marques de productes, fonamentalment de roba i complements, són fruit d'unes línies de disseny determinades conscientment, on es dona una exhaustiva planificació, estudis de mercat, estratègies d'implantació, difusió, distribució i comunicació. Tot això configura el complex i apassionant món del disseny. Un disseny que és degustat però del qual poques vegades ens adonem del procés i els estudis previs.

Tots estos conceptes poden ser poc assimilables per al nivell de segon de l'ESO, però, en realitat, són tot al contrari, ja que partixen de l'entorn pròxim i quotidià. És més, si es compta amb uns objectius clars, uns continguts ben estructurats, i sobretot, si s'aplica una metodologia didàctica activa i significativa, que propicie processos d'immersió vivencial en els temes tractats, la matèria de Taller de Disseny pot convertir-se en un recurs fonamental per a articular i estimular altres àmbits més arduos d'assimilar.

Ací hem de dissenyar l'aprenentatge del disseny, això és, desenvolupar estratègies projectuals per a l'aprenentatge del mateix disseny. Contem amb un gran avantatge, la confluència de conceptes propis de l'àmbit projectual amb altres provinents dels corrents pedagògics més innovadors. Així, els tradicionals diagrames de bombolles emprats en el disseny amb assiduitat, són assimilables i tenen molt a veure amb els mapes conceptuals de les teories constructivistes.

Cal indicar, així mateix, que esta matèria no és un salt al buit, ja que compartix amb l'àrea d'Educació Plàstica i Visual els dos eixos que organitzen el seu contingut. Estos són saber veure per a comprendre i saber fer per a comunicar-se. Ara bé, el disseny incidix en la mirada intencionada, una mirada que busca la intenció implícita en cada artefacte, la seua funció d'ús, de canvi i de símbol. També és un fer, però no sols per a comunicar-se, sinó també per a produir i construir béns que milloren la nostra vida quotidiana.

Contribució de la matèria a les competències bàsiques

Tal com s'ha indicat en el punt anterior, el disseny és, abans que res, un espai de confluències de diverses àrees de coneixement. De fet, en les metodologies del disseny es parla de processos de divergència, transformació i convergència. És a dir, de capacitat d'anàlisi i síntesi. Així mateix, qualsevol projecte, des dels tractats clàssics, ha d'incloure tant els aspectes formals, com els tècnics i constructius, i els funcionals o socials.

En estos conceptes trobem la contribució del disseny a la formació en les competències bàsiques que requereix l'ESO. Estes, contemplades des de l'òptica de l'ensenyança del Taller de Disseny, es podrien sintetitzar en els punts següents:

1. La competència social i ciutadana, ja que tot disseny s'emmarca en un context sociocultural, sense el qual no tindria sentit, atés que no tindria ús i aplicació.

2. Coneixement en la interacció del ser humà amb el seu medi ambient, ja que cada vegada estan més presents en qualsevol disseny els problemes derivats de l'impacte mediambiental, el control energètic, el reciclatge i altres factors fonamentals per a preservar un equilibri en el nostre ecosistema.

3. En funció dels mitjans que dispose el centre escolar, el disseny és, a més, un camp ideal per a introduir-se en el tractament d'informació, d'imatges i, en general, de tot allò que suposa la introducció de la tecnologia digital com a ferramenta de treball. No obstant això, cal evitar que esta es convertisca en un fi en si mateix. S'insistirà, per tant, a saber diferenciar clarament l'aprenentatge del disseny de l'aprenentatge de programes amb una funció estrictament tècnica vinculada a l'àrea d'informàtica.

4. Un altre dels avantatges del disseny és la multidisciplinarietat dels llenguatges emprats. Tant el llenguatge escrit, com el matemàtic

conocimientos que en muchas ocasiones han quedado demasiado aislados en su trazado curricular.

La introducció al disseny, además de los aspectos curriculares reseñados, contribuye a comprender mejor fenómenos cotidianos tan importantes como son el nuevo aspecto de nuestras casas, edificios públicos y ciudades, gracias a una arquitectura, mobiliario urbano, señalética y urbanismo que cuida el medio ambiente, evita las barreras arquitectónicas y contribuye, en general, a mejorar nuestra calidad de vida.

Asimismo, un ámbito tan próximo a nuestros adolescentes como es el de la imagen y las marcas de productos, fundamentalmente de ropa y complementos, son fruto de unas líneas de diseño determinadas conscientemente, donde se da una exhaustiva planificación, estudios de mercado, estrategias de implantación, difusión, distribución y comunicación. Todo ello configura el complejo y apasionante mundo del diseño. Un diseño que es degustado pero del cual pocas veces nos percatamos del proceso y estudios previos.

Todos estos conceptos pueden resultar poco asimilables para el nivel de segundo de la ESO, pero en realidad son todo lo contrario, puesto que parten del entorno próximo y cotidiano. Es más, si se cuenta con unos objetivos claros, unos contenidos bien estructurados, y sobre todo, si se aplica una metodología didáctica activa y significativa, que propicie procesos de inmersión vivencial en los temas tratados, la materia de Taller de Diseño puede convertirse en un recurso fundamental para articular y estimular otros ámbitos más arduos de asimilar.

Aquí debemos diseñar el aprendizaje del diseño, esto es, desarrollar estrategias proyectuales para el aprendizaje del propio diseño. Contamos con una gran ventaja, la confluencia de conceptos propios del ámbito proyectual con otros provenientes de las corrientes pedagógicas más innovadoras. Así, los tradicionales diagramas de burbujas empleados en el diseño con asiduidad, son asimilables y tienen mucho que ver con los mapas conceptuales de las teorías constructivistas.

Hay que indicar asimismo que esta materia no es un salto al vacío, puesto que comparte con el área de Educación plástica y visual los dos ejes que organizan su contenido. Estos son el saber ver para comprender y saber hacer para comunicarse. Ahora bien, el diseño incide en la mirada intencionada, una mirada que busca la intención implícita en cada artefacto, su función de uso, de cambio y de símbolo. También es un hacer, pero no sólo para comunicarse, sino también para producir y construir bienes que mejoran nuestra vida cotidiana.

Contribución de la materia a las competencias básicas

Tal como se ha indicado en el punto anterior, el diseño es ante todo un espacio de confluencias de diversas áreas de conocimiento. De hecho, en las metodologías del diseño se habla de procesos de divergencia, transformación y convergencia. Esto es, de capacidad de análisis y síntesis. Asimismo, cualquier proyecto desde los tratados clásicos, debe contemplar tanto los aspectos formales, como los técnicos y constructivos y los funcionales o sociales.

En estos conceptos encontramos la contribución del diseño a la formación en las competencias básicas que requiere la ESO. Estas, contempladas desde la óptica de la enseñanza del Taller de Diseño, se podrían sintetizar en los siguientes puntos:

1. La competencia social y ciudadana, puesto que todo diseño se enmarca en un contexto sociocultural, sin el cual no tendría sentido, dado que carecería de uso y aplicación.

2. Conocimiento en la interacción del ser humano con su medio ambiente, puesto que cada vez están más presentes en cualquier diseño los problemas derivados del impacto medioambiental, el control energético, el reciclaje y otros factores fundamentales para preservar un equilibrio en nuestro ecosistema.

3. En función de los medios que disponga el centro escolar, el diseño es además un campo ideal para introducirse en el tratamiento de información, de imágenes y en general de todo aquello que supone la introducción de la tecnología digital como herramienta de trabajo. No obstante, hay que evitar que ésta se convierta en un fin en sí mismo. Se insistirá, por tanto, en saber diferenciar claramente el aprendizaje del diseño del aprendizaje de programas con una función estrictamente técnica vinculada al área de informática.

4. Otra de las ventajas del diseño es la multidisciplinarietà de los lenguajes empleados. Tanto el lenguaje escrito, como el matemático y

i l'icònic, interactuen en l'elaboració, la presentació i l'execució de qualsevol disseny. A manera d'exemple, podem observar com qualsevol pla, fins i tot en estat de croquis, conté representacions gràfiques acompanyades de nombroses notes marginals o llegendes, que especifiquen els acabats i les característiques materials, a més de nombroses xifres numèriques que indiquen les cotes i l'escala.

5. Atés que el disseny és una disciplina jove, oberta i, per tant, molt flexible, permet i propicia processos de construcció del coneixement, així com un aprendre a aprendre, ja que no hi ha un contingut tancat prèviament establert per endavant, sinó únicament i exclusivament unes pautes amb què poder orientar-se. No cal oblidar mai este principi bàsic: el mapa no és el territori.

6. Finalment, un factor bàsic en tot disseny és la constant presa de decisions sobre la idoneïtat d'una opció projectual o una altra, sobre diferents acabats o sobre distintes maneres de presentació i representació del producte, o fins i tot sobre les estratègies més convenients per a la seua venda i distribució. La reflexió sobre estos temes afavorix la maduresa de l'alumne en adonar-se este que davant d'un mateix problema hi ha distintes opcions o solucions possibles.

Objectius

1. Comprendre les etapes necessàries en l'elaboració d'un disseny.
2. Analitzar els aspectes que incidixen en este (culturals, socials, materials, econòmics, psicològics, formals, etc.).
3. Descobrir els principis estètics, constructius i funcionals del disseny.
4. Conèixer les tendències més importants del disseny del segle XX, així com els seus protagonistes més destacats.
5. Comprendre la importància que té el disseny en la nostra vida quotidiana. Descobrir com tot l'entorn que ens rodeja està d'una manera o un altra dissenyat.
6. Saber manipular formes bàsiques per a elaborar-ne d'altres més complexes.
7. Fomentar la creativitat en la creació de formes.
8. Desenvolupar el raonament lògic per mitjà de l'aplicació de metodologies pròpies dels processos d'execució i avaluació d'un projecte.
9. Estimular tant la iniciativa personal com el treball en grup, ja que ambdós facetes són fonamentals en l'elaboració de qualsevol projecte i poden ser transferibles a altres àrees de coneixement.

Continguts

S'han estructurat en tres grans blocs temàtics o unitats didàctiques, dos orientats principalment a la reflexió i al treball de camp, amb la consegüent recopilació d'informació sobre el disseny en el nostre entorn quotidià, i un tercer que servisca d'iniciació molt elemental al desenvolupament d'una proposta de disseny.

Este contingut només té un caràcter orientatiu. S'hauran de seguir els tres blocs proposats, però cada centre podrà adaptar els continguts específics en funció del projecte curricular de centre i de les característiques concretes en relació al nivell de l'alumnat, els seus interessos i els mitjans disponibles.

Tal com es podrà deduir, tant la càrrega horària com el nivell de l'alumnat de segon de l'ESO i el conjunt de matèries que cursen, aconsellen que només es desenvolupen alguns punts d'aquells que enumerem com a contingut global de la matèria. S'ha cregut convenient mostrar cada punt en tota la seua extensió per a donar una major opció a l'hora d'adaptar-lo a les distintes situacions curriculars de cada centre.

1. Els processos del disseny
 - Processos conscients i inconscients: els processos de caixa negra i caixa transparent.
 - El mètode en l'art, el disseny i l'artesania.
 - La definició d'un projecte: programa inicial i etapes necessàries per a la seua resolució: els diagrames de bombolles.
 - Mètodes de divergència analítica (la busca d'informació, la selecció i orientació d'esta) i creativa (la tempestat d'idees o brainstorming, els canvis de context, les analogies, etc.)
 - Mètodes de transformació: efectes de les variacions cromàtiques, de proporció, dimensió, composició, materials, acabats, etc.

el icònic, interactúan en la elaboración, presentación y ejecución de cualquier diseño. A modo de ejemplo podemos observar cómo cualquier plano, incluso en estado de croquis, contiene representaciones gráficas acompañadas de numerosas notas marginales o leyendas, que especifican los acabados y características materiales, además de numerosas cifras numéricas que indican las cotas y la escala.

5. Dado que el diseño es una disciplina joven, abierta y, por tanto, muy flexible, permite y propicia procesos de construcción del conocimiento, así como un aprender a aprender, puesto que no hay un contenido cerrado previamente establecido de antemano, sino única y exclusivamente unas pautas con las que poder orientarse. No hay que olvidar nunca este principio básico: el mapa no es el territorio.

6. Por último, un factor básico en todo diseño es la constante toma de decisiones sobre la idoneidad de una opción proyectual u otra, sobre diferentes acabados o sobre distintos modos de presentación y representación del producto, o incluso sobre las estrategias más convenientes para su venta y distribución. La reflexión sobre estos temas favorece la madurez del alumno al percatarse éste que ante un mismo problema hay distintas opciones o soluciones posibles.

Objetivos

1. Comprender las etapas necesarias en la elaboración de un diseño.
2. Analizar los aspectos que inciden en el mismo (culturales, sociales, materiales, económicos, psicológicos, formales ...)
3. Descubrir los principios estéticos, constructivos y funcionales del diseño.
4. Conocer las tendencias más importantes del diseño del siglo XX, así como sus protagonistas más destacados.
5. Comprender la importancia que tiene el diseño en nuestra vida cotidiana. Descubrir cómo todo el entorno que nos rodea está de un modo u otro diseñado.
6. Saber manipular formas básicas para elaborar otras más complejas.
7. Fomentar la creatividad en la creación de formas.
8. Desarrollar el razonamiento lógico mediante la aplicación de metodologías propias de los procesos de ejecución y evaluación de un proyecto.
9. Estimular tanto la iniciativa personal como el trabajo en grupo, puesto que ambas facetes son fundamentales en la elaboración de cualquier proyecto y pueden ser transferibles a otras áreas de conocimiento.

Contenidos

Se han estructurado en tres grandes bloques temáticos o unidades didácticas, dos orientados principalmente a la reflexión y al trabajo de campo, con la consiguiente recopilación de información sobre el diseño en nuestro entorno cotidiano, y un tercero que sirva de iniciación muy elemental al desarrollo de una propuesta de diseño.

Este contenido sólo tiene un carácter orientativo. Se deberán seguir los tres bloques propuestos, pero cada centro podrá adaptar los contenidos específicos en función del proyecto curricular de centro y de las características concretas en relación al nivel del alumnado, sus intereses y los medios disponibles.

Tal como se podrá deducir, tanto la carga horaria como el nivel del alumnado de segundo de la ESO y el conjunto de materias que cursan, aconseja que sólo se desarrollen algunos puntos de aquellos que enumeramos como contenido global de la materia. Se ha creído conveniente mostrar cada punto en toda su extensión para dar una mayor opción a la hora de adaptarlo a las distintas situaciones curriculares de cada centro.

1. Los procesos del diseño
 - Procesos conscientes e inconscientes: los procesos de caja negra y caja transparente.
 - El método en el arte, el diseño y la artesanía.
 - La definición de un proyecto: programa inicial y etapas necesarias para su resolución: los diagramas de burbujas.
 - Métodos de divergencia analítica (la búsqueda de información, la selección y orientación de la misma) y creativa (la tormenta de ideas o brainstorming, los cambios de contexto, las analogías, ...)
 - Métodos de transformación: efectos de las variaciones cromáticas, de proporción, dimensión, composición, materiales, acabados, ...

– Mètodes de convergència: les matrius d'avaluació, les maquetes i els prototips.

2. El món del disseny

– El disseny i l'entorn quotidià.
– Comunicació i difusió del disseny: la publicitat, els estands, els show-room i les passarel·les de moda.

– Les escoles i els estudis de disseny.

– Les associacions i els col·legis professionals en disseny.

– La imatge global: la identitat corporativa i la imatge de marca.

– Senyalètica i comunicació visual.

– Disseny i ecologia.

– Disseny i barreres arquitectòniques.

– Disseny global i autòcton.

– Els dissenys més destacats del segle XX.

3. Les àrees del disseny

3.1. Disseny gràfic

– El camp professional del disseny gràfic: de la comunicació global a la il·lustració.

– Exercicis gestàltics d'interacció figura-fons.

– Les tipografies bàsiques: crear un abecedari a partir de l'alteració d'alguna dada.

– La relació text-imatge: crear un logo-símbol; il·lustrar un breu text amb una imatge; fer un còmic o el story-board d'un anunci publicitari.

3.2. Disseny de moda

– El camp professional del disseny de moda: la roba i els complements.

– El dibuix de figurins: exercicis a partir de xicotets maniquins articulats.

– Còpia simplificada, aplicant distintes tècniques, d'imatges de revistes de moda.

– Fer un mostrari de teixits.

– Crear una col·lecció de temporada a partir de la còpia d'un disseny.

– Partint de les obres d'un artista contemporani, crear complements que estiguen relacionats amb les seues característiques estilístiques.

3.3. Disseny d'interiors

– El camp professional del disseny d'interiors: de l'hàbitat a l'arquitectura efímera de promoció i esdeveniments culturals.

– La representació de l'espai interior.

– Zonificació i distribució d'espais: analitzar la pròpia escola.

– Circulació interior i il·luminació natural i artificial: tornar a prendre el centre com a espai d'anàlisi.

– Les dimensions humanes dels espais interiors: prendre les mides de les portes, les cadires, les taules, etc., i veure la seua relació amb el cos humà.

3.4. Disseny d'un producte

– El camp professional del disseny d'un producte: souvenir, electrodomèstics, mobles, joguets, xicotets vehicles, ...

– Descompondre un objecte en els seus components i dibuixar-los.

– Analitzar les relacions funcionals i formals d'estos.

– Treballar amb l'alteració dels sòlids platònics i d'Arquimedes. Construir-los en cartolina.

– Reciclar per a un nou ús un objecte de rebuig (tetrabrik, recipients, joguets trencats o que no funcionen, etc.)

Metodologia didàctica

Si tenim en compte la complexitat i, especialment, la novetat de la matèria, no inclosa fins al moment en el currículum escolar, es fa convenient un aprenentatge que es desenvolupi sobretot des de la pràctica, seguint la premissa bàsica de la pedagogia activa d'un aprendre fent. Este mètode serà especialment gratificant tant per a l'alumnat com per al professorat. Per a l'alumnat, ja que partirà del camp concret, del seu entorn quotidià i d'operacions bàsiques que l'indueixen a descobrir a poc a poc l'amplitud i el significat del disseny, sense abstraccions ni teories prèvies. Per al professorat, ja que d'esta manera compta amb unes eines que li faciliten els processos d'avaluació i, al mateix temps, la dosificació necessària en exercicis puntuals de l'aprenentatge

– Métodos de convergencia: las matrices de evaluación, las maquetas y los prototipos.

2. El mundo del diseño

– El diseño y el entorno cotidiano.

– Comunicación y difusión del diseño: la publicidad, los stands, los show-room y las pasarelas de moda.

– Las escuelas y los estudios de diseño.

– Las asociaciones y colegios profesionales en diseño.

– La imagen global: la identidad corporativa y la imagen de marca.

– Señalética y comunicación visual.

– Diseño y ecología.

– Diseño y barreras arquitectónicas.

– Diseño global y autóctono.

– Los diseños más destacados del siglo XX.

3. Las áreas del diseño

3.1. Diseño gráfico

– El campo profesional del diseño gráfico: de la comunicación global a la ilustración.

– Ejercicios gestálticos de interacción figura-fondo

– Las tipografías básicas: crear un abecedario a partir de la alteración del alguno dado.

– La relación texto-imagen: crear un logo-símbolo; ilustrar un breve texto con una imagen; hacer un cómic o el story-board de un anuncio publicitario.

3.2. Diseño de moda

– El campo profesional del diseño de moda: la ropa y los complementos.

– El dibujo de figurines: ejercicios a partir de pequeños maniqués articulados.

– Cópia simplificada, aplicando distintas técnicas, de imágenes de revistas de moda.

– Hacer un muestrario de tejidos.

– Crear una colección de temporada a partir de la copia de un diseño.

– Partiendo de las obras de un artista contemporáneo crear complementos que estén relacionados con sus características estilísticas.

3.3. Diseño de interiores

– El campo profesional del diseño de interiores: del hábitat a la arquitectura efímera de promoción y eventos culturales.

– La representación del espacio interior.

– Zonificación y distribución de espacios: analizar la propia escuela

– Circulación interior e iluminación natural y artificial: volver a tomar el centro como espacio de análisis.

– Las dimensiones humanas de los espacios interiores: medir las puertas, sillas, mesas, etc., y ver su relación con el cuerpo humano.

3.4. Diseño de producto

– El campo profesional del diseño de producto: souvenir, electrodomésticos, muebles, juguetes, pequeños vehículos, ...

– Descomponer un objeto en sus componentes y dibujarlos.

– Analizar las relaciones funcionales y formales de éstos.

– Trabajar con la alteración de los sólidos platónicos y de Arquímedes. Construirlos en cartulina.

– Reciclar para un nuevo uso un objeto de desecho (tetrabrik, recipientes, juguetes rotos o que no funcionen, ...)

Metodología didáctica

Si tenemos en cuenta la complejidad y, especialmente, la novedad de la materia, no incluida hasta el momento en el currículum escolar, se hace conveniente un aprendizaje que se desarrolle sobre todo desde la práctica, siguiendo la premisa básica de la pedagogía activa de un aprender haciendo. Este método será especialmente gratificante tanto para el alumnado como para el profesorado. Para el alumnado, puesto que partirá de lo concreto, de su entorno cotidiano y de operaciones básicas que le induzcan a descubrir poco a poco la amplitud y significado del diseño, sin abstracciones y teorías previas. Para el profesorado, puesto que de este modo cuenta con unas herramientas que le faciliten los procesos de evaluación y, al mismo tiempo, la dosifica-

ge en la matèria, podent d'esta manera aprofundir i desenrotllar a la seua conveniència i en funció del grup concret d'alumnes el contingut de l'assignatura.

Com concretar estes premisses?

Cada un dels blocs temàtics compta amb un concepte bàsic que servix de guia d'orientació dels treballs pràctics i d'investigació.

El bloc u, Els processos del disseny, incidix en el disseny pas a pas. L'alumne descobrirà la manera de generar un projecte per mitjà de mapes conceptuals que descomponguen dissenys quotidians en cada una de les seues parts.

El bloc dos, El món del disseny, incidix en el paper comunicatiu i especialment persuasiu de molts dissenys. Sota la premissa "els objectes també parlen", s'abordarà l'anàlisi de productes, imatges i espais concrets.

Finalment, el tercer bloc, Les àrees del disseny, aborda la pràctica projectual. No obstant això, no s'hi desenrotllen exercicis pròpiament de disseny. Fer-ho en l'etapa educativa de segon de l'ESO seria trivialitzar-ho. Es passaria com a disseny alguna cosa que, en realitat, seria poca més que un exercici formal. Per tant, la pràctica es desenrotllarà a partir d'allò que van establir les escoles clàssiques de disseny com a curs introductor i que, habitualment, es denomina disseny bàsic. Este consistix en exercicis formals que tracten aspectes modulars, perceptius, d'investigació sobre materials i textures, ... No obstant això, es pot arribar a alguna aplicació projectual en una escala reduïda (disseny d'un cartell, targeta personal, expositor-aparador, reutilització d'objectes, etc.), però sempre fent constar en tot moment que es tracta d'una aproximació al disseny, atés que el procés global d'este inclou molts més aspectes, tal com s'haurà analitzat en els dos primers blocs del contingut de la matèria.

Criteris d'avaluació

1. Haver comprés els processos implícits en tot disseny. Els alumnes, distribuïts en grups, hauran de descobrir i comparar el procés de la creació d'una peça artesanal i un producte industrial (per exemple una ceràmica).

2. Saber analitzar els distints aspectes socioculturals, tecnològics, estètics i funcionals i econòmics, que donen origen a un disseny. Per a això els alumnes hauran de prendre un objecte quotidià senzill del qual siga factible observar tots els seus components. Hauran de respondre a quin públic pensen que va destinat, quins són els seus components comunicatius, de quins materials està fet, quines són les seues parts, com pensen que han sigut unides, la relació de l'objecte amb el cos humà i, finalment, l'origen formal o creatiu d'este.

3. Conèixer les tendències més importants del disseny del segle xx, així com els seus protagonistes més destacats. Per a això elaboraran un panell per grups, on situen els distints estils, els dissenys singulars, les innovacions que aporten i aquells components que tenen una continuïtat, ja siga amb els mateixos materials o amb una alteració d'estos.

4. Comprendre la presència del disseny en la vida quotidiana. Es partirà del que tenen més pròxim, de les marques conegudes per ells, i elaboraran un llistat entre tota la classe. D'ací es passarà a buscar algun objecte o, fins i tot, aliment que no haja passat per un procés de disseny. Es farà un estudi comparat entre els productes més elaborats i aquells aparentment naturals.

5. Saber manipular formes geomètriques bàsiques per a elaborar a partir d'estes unes altres de més complexes. Es tracta d'un exercici de disseny bàsic per a desenrotllar la visió espacial.

6. Ser creatiu. Per a fomentar la creativitat es realitzaran exercicis amb diversos mètodes que desenrotllen la creativitat, com per exemple el brainstorming o les analogies, emprats habitualment per a generar idees.

7. Saber raonar lògicament. Això és, ser ordenat i precís en la realització d'un projecte en els terminis previstos. És molt important que l'alumne aprenga a planificar i jerarquitzar tasques. En el camp del disseny, especialment en la fase productiva, això és vital. Per això s'incidirà perquè l'alumne siga conscient de la importància d'establir les seqüències correctes en qualsevol treball. Per a comprendre millor

la necessària en exercicis puntuals del aprendizaje en la materia, pudiendo de este modo profundizar y desarrollar a su conveniencia y en función del grupo concreto de alumnos, el contenido de la asignatura.

¿Cómo concretar estas premisas?

Cada uno de los bloques temáticos cuenta con un concepto básico que sirve de guía de orientación de los trabajos prácticos y de investigación.

El bloque uno, Los procesos del diseño, incide en el diseño paso a paso. El alumno descubrirá el modo de generar un proyecto mediante mapas conceptuales que descompongan diseños cotidianos en cada una de sus partes.

El bloque dos, El mundo del diseño, incide en el papel comunicativo y especialmente persuasivo de muchos diseños. Bajo la premisa de «los objetos también hablan», se abordará el análisis de productos, imágenes y espacios concretos.

Por último, el tercer bloque, Las áreas del diseño, aborda la práctica proyectual. No obstante, no se desarrollan ejercicios propiamente de diseño. Hacerlo en la etapa educativa de segundo de la ESO sería trivializarlo. Se pasaría como diseño algo que en realidad sería poca más que un ejercicio formal. Por tanto, la práctica se desarrollará a partir de aquello que establecieron las escuelas clásicas de diseño como curso introductorio, y que habitualmente se viene denominando Diseño básico. Éste consiste en ejercicios formales que tratan aspectos modulares, perceptivos, de investigación sobre materiales y texturas, ... No obstante, se puede llegar a alguna aplicación proyectual en una escala reducida (diseño de un cartel, tarjeta personal, expositor-escaparate, reutilización de objetos, ...), pero siempre haciendo constar en todo momento que se trata de una aproximación al diseño, dado que el proceso global del mismo contempla muchos más aspectos, tal como se habrá analizado en los dos primeros bloques del contenido de la materia.

Criterios de evaluación

1. Haber comprendido los procesos implícitos en todo diseño. Los alumnos, distribuidos en grupos, deberán descubrir y comparar el proceso de la creación de una pieza artesanal y un producto industrial (por ejemplo una cerámica).

2. Saber analizar los distintos aspectos socioculturales, tecnológicos, estéticos y funcionales y económicos, que dan origen a un diseño. Para ello los alumnos deberán tomar un objeto cotidiano sencillo del que sea factible observar todos sus componentes. Deberán responder a qué público piensan que va destinado, cuáles son sus componentes comunicativos, de qué materiales está hecho, cuáles son sus partes, cómo piensan que han sido unidas, la relación del objeto con el cuerpo humano y, finalmente, el origen formal o creativo del mismo.

3. Conocer las tendencias más importantes del diseño del siglo XX, así como sus protagonistas más destacados. Para ello elaborarán un panel por grupos, donde sitúen los distintos estilos, los diseños singulares, las innovaciones que aportan y aquellos componentes que tienen una continuidad, ya sea con los mismos materiales o con una alteración de los mismos.

4. Comprender la presencia del diseño en la vida cotidiana. Se partirá de lo que tienen más próximo, de las marcas por ellos conocidas, elaborando un listado entre toda la clase. De ahí se pasará a buscar algún objeto o incluso alimento que no haya pasado por un proceso de diseño. Se hará un estudio comparado entre los productos más elaborados y aquellos aparentemente naturales.

5. Saber manipular formas geométricas básicas para elaborar a partir de ésta otras más complejas. Se trata de un ejercicio de diseño básico para desarrollar la visión espacial.

6. Ser creativo. Para fomentar la creatividad se realizarán ejercicios con diversos métodos que desarrollan la creatividad, como por ejemplo el brainstorming o las analogías, empleados habitualmente para generar ideas.

7. Saber razonar lógicamente. Esto es, ser ordenado y preciso en la realización de un proyecto en los plazos previstos. Es muy importante que el alumno aprenda a planificar y jerarquizar tareas. En el campo del diseño, especialmente en la fase productiva, esto es vital. Por ello se incidirá para que el alumno sea consciente de la importancia de establecer las secuencias correctas en cualquier trabajo. Para compren-

este principi es faran visites a algun centre productiu (per exemple, una fàbrica de mobles, ja que este és un sector molt important al nostre entorn).

TALLER DE TECNOLOGIES

Introducció

El coneixement tecnològic, essencialment interdisciplinari, està orientat cap a la resolució de problemes i la presa de decisions en qüestions moltes vegades quotidianes en què la societat està implicada profundament, i en la qual conviuen coneixements teòrics i operacionals de diversos camps del saber.

El coneixement tecnològic té un caràcter propi que el diferencia, formalment i substancialment, de l'originat per la ciència bàsica. Les fases en què s'inspira qualsevol projecte tecnològic es concreten generalment en: anàlisi, disseny, desenvolupament i avaluació, i s'ajusten a una lògica basada en la combinació de conceptes científics que s'adapten a les necessitats humanes, al seu context, i a una tradició metodològica que fa possible transformar les idees en una realització concreta.

El saber tecnològic té el propi àmbit de problemes, teories, mètodes, procediments i tècniques que, emprant elements derivats del coneixement científic, s'adapten, aglutinen i enriqueixen els coneixements artesanals i tradicionals, basats en l'experiència acumulada, pràctiques empresarials relacionades amb la comercialització, la innovació, així com l'ús dels seus productes i servicis, conjuntament amb les restriccions del context social i cultural del temps en què es troben. Així, la Tecnologia ha desenvolupat els seus propis mètodes i els seus propis criteris per a validar les distintes maneres per a resoldre problemes de caràcter tecnològic, basant-se tant en l'enginy com en la creativitat, la qual cosa suposa combinar adequadament tant la forma, com la funció dels objectes o artefactes projectats.

Per tant, en l'activitat tecnològica interactuen valors constitutius de la tecnologia –com ara la racionalitat tècnica, el saber fer tecnològic, l'eficiència, l'estètica, l'economia,...– valors contextuals –raons de benefici econòmic, benestar social, etc... i valors que subjauen en l'elecció dels problemes a resoldre amb la tecnologia, en el mateix disseny tecnològic i en els criteris que s'utilitzen per a avaluar els resultats de l'opció triada. Tots estos valors es troben presents en les innovacions tecnològiques, i solen transmetre's a més quan es transferix una tecnologia –i en este cas poden entrar en conflicte amb els valors contextuals de la societat receptora– i es mostren en desacord amb els valors socials dominants quan queda desfasada o s'abandona una tecnologia determinada.

La matèria de taller de tecnologies tracta de combinar l'aprenentatge de coneixements científicotècnics (problemes, mètodes, procediments i tècniques) amb el desenvolupament de coneixements artesanals, tradicionals i de destreses que permeten tant la compressió dels objectes tècnics com la seua utilització. Es planteja desenvolupar la capacitat necessària per a fomentar l'esperit innovador en la busca de solucions a problemes existents utilitzant les tecnologies de la informació i comunicació com a ferramentes que servisquen per a buscar, representar, exposar i presentar idees.

El taller de Tecnologies té per objectiu atendre preferentment els continguts que entenguen una educació tecnològica destinada sobretot a donar als estudiants una formació de professional de base i una orientació cap als possibles estudis posteriors.

Per tant, la matèria s'articula entorn d'una activitat metodològica recolzada en tres principis: l'adquisició de coneixements tècnics i científics necessaris per a comprendre i desenvolupar l'activitat tecnològica, l'aplicació d'estos coneixements en l'anàlisi d'objectes tecnològics i el desenvolupament dels processos de resolució de problemes per mitjà de la metodologia de projectes per tal d'emular i habitar l'alumnat al treball i al desenvolupament de qualitats valorades en el món laboral.

La metodologia més adequada serà aquella que conjugue els continguts i els objectius proposats en el currículum a través d'una programació d'aula que fonamenta les seues activitats en la formulació,

der mejor este principio se harán visitas a algún centro productivo (por ejemplo una fábrica de muebles, al ser un sector muy importante en nuestro entorno).

TALLER DE TECNOLOGÍAS

Introducción

El conocimiento tecnológico, esencialmente interdisciplinar, está orientado hacia la resolución de problemas y la toma de decisiones en cuestiones muchas veces cotidianas en la que está implicada profundamente la sociedad, y en la que conviven conocimientos teóricos y operacionales de diversos campos del saber.

El conocimiento tecnológico tiene un carácter propio que lo diferencia, formal y sustancialmente, del originado por la ciencia básica. Las fases en las que se inspira cualquier proyecto tecnológico se concretan por lo general en: análisis, diseño, desarrollo y evaluación, y se ajustan a una lógica basada en la combinación de conceptos científicos que se adaptan a las necesidades humanas, a su contexto, y a una tradición metodológica que hace posible transformar las ideas en una realización concreta.

El saber tecnológico tiene su propio ámbito de problemas, teorías, métodos, procedimientos y técnicas que, empleando elementos derivados del conocimiento científico, se adaptan, aglutinan y enriquecen los conocimientos artesanales y tradicionales, basados en la experiencia acumulada, prácticas empresariales relacionadas con la comercialización, la innovación, así como el uso de sus productos y servicios conjuntamente con las restricciones del contexto social y cultural del tiempo en que se encuentran. Así, la Tecnología ha desarrollado sus propios métodos y sus propios criterios para validar las distintas maneras para resolver problemas de carácter tecnológico, apoyándose tanto en el ingenio, como en la creatividad, lo que supone combinar adecuadamente tanto la forma, como la función de los objetos o artefactos proyectados.

Por tanto, en la actividad tecnológica interactúan valores constitutivos de la tecnología –tales como la racionalidad técnica, el saber hacer tecnológico, la eficiencia, la estética, la economía,...– valores contextuales –razones de beneficio económico, bienestar social, etc... y valores que subyacen en la elección de los problemas a resolver con la tecnología, en el propio diseño tecnológico y en los criterios que se utilizan para evaluar los resultados de la opción elegida. Todos estos valores se encuentran presentes en las innovaciones tecnológicas, y suelen transmitirse además cuando se transfiere una tecnología –pudiendo en tal caso entrar en conflicto con los valores contextuales de la sociedad receptora– y se muestran en desacuerdo con los valores sociales dominantes cuando queda desfasada o se abandona una tecnología determinada.

La materia taller de tecnologías trata de combinar el aprendizaje de conocimientos científico-técnicos (problemas, métodos, procedimientos y técnicas) con el desarrollo de conocimientos artesanales, tradicionales y de destrezas que permitan tanto la comprensión de los objetos técnicos como su utilización. Se plantea desarrollar la capacitación necesaria para fomentar el espíritu innovador en la búsqueda de soluciones a problemas existentes utilizando las tecnologías de la información y comunicación como herramientas que sirvan para buscar, representar, exponer y presentar ideas.

El taller de Tecnologías tiene por objetivo atender preferentemente los contenidos que entiendan una educación tecnológica destinada sobre todo a dar a los estudiantes una formación de profesional de base y una orientación hacia los posibles estudios posteriores.

Por tanto, la materia se articula entorno a una actividad metodológica apoyada en tres principios: la adquisición de conocimientos técnicos y científicos necesarios para comprender y desarrollar la actividad tecnológica, la aplicación de estos conocimientos en el análisis de objetos tecnológicos, y el desarrollo de los procesos de resolución de problemas mediante la metodología de proyectos, emulando y habituando al alumnado al trabajo y al desarrollo de cualidades valoradas en el mundo laboral.

La metodología más adecuada será aquella que conjugue los contenidos y objetivos propuestos en el currículo a través de una programación de aula que fundamenta sus actividades en la formulación,

el desenvolupament, l'execució, la presentació i l'exposició de projectes i anàlisi d'objectes. El desenvolupament dels continguts, per tant, serà una conseqüència i un mitjà necessari per al correcte i adequat desenvolupament metodològic de les activitats formulades.

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques

Esta matèria optativa contribueix al desenvolupament de les competències bàsiques de l'etapa de forma paral·lela a la matèria de Tecnologies, per la qual cosa és aplicable el que estableix el currículum de Tecnologies (annex I del Decret 112/2007, de 20 de juliol, pel qual s'estableix el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria a la Comunitat Valenciana).

Objectius

L'ensenyança del Taller de Tecnologies tindrà com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Abordar amb autonomia i creativitat, individualment i en grup, problemes tecnològics treballant de forma ordenada i metòdica per estudiar el problema, recopilar i seleccionar informació procedent de distintes fonts, elaborar la documentació pertinent, concebre, dissenyar, planificar i construir objectes o sistemes que resolguen el problema estudiat i avaluar la seua idoneïtat des de distintes punts de vista.

2. Adquirir destreses tècniques i coneixements suficients per a l'anàlisi, disseny i elaboració d'objectes i sistemes tecnològics per mitjà de la manipulació, de forma segura i precisa, de materials i eines.

3. Analitzar objectes i sistemes tècnics per a comprendre el seu funcionament, conèixer els seus elements i les funcions que realitzen, reflexionar sobre les condicions fonamentals que han intervingut en el seu disseny i construcció i valorar les repercussions que ha generat la seua existència, sobretot la influència sobre la societat i el medi ambient.

4. Conèixer i adoptar destreses tecnològiques pròpies de l'activitat industrial i empresarial per a avaluar la qualitat d'un producte, valorar i reconèixer els aspectes innovadors desenvolupats de forma crítica i activa.

5. Expressar i comunicar idees i solucions tècniques, així com explorar la seua viabilitat i abast utilitzant els mitjans tecnològics, recursos gràfics, la simbologia i el vocabulari adequats.

6. Analitzar i valorar críticament la investigació, la innovació i el desenvolupament tecnològic i la seua influència en la societat, en el medi ambient, en la salut i en el benestar personal i col·lectiu actualment i històricament.

7. Manejar amb esperit crític aplicacions informàtiques que permeten buscar, emmagatzemar, organitzar, manipular, recuperar i presentar informació, emprant de forma habitual les xarxes de comunicació.

8. Actuar de forma dialogant, flexible i responsable en el treball en equip, en la busca de solucions, en la presa de decisions i en l'execució de les tasques encomanades amb actitud de respecte, cooperació, tolerància i solidaritat.

9. Respectar les normes de seguretat i higiene en el treball.

Continguts

Bloc: El saber pensar tecnològic i el saber fer tècnic

– L'aplicació de la finalitat de les Tecnologies en el desenvolupament d'un producte: estudi de l'obtenció d'un benefici econòmic, benestar social, etc., com a valors implícits en la resolució de problemes.

– Els coneixements tècnics: eines necessàries per a la pràctica tecnològica.

– La pràctica del desenvolupament de capacitats, procediments, tècniques i destreses específiques en el disseny, innovació i construcció tecnològica al taller.

– El treball a l'aula taller amb materials comercials i reciclables.

– L'elaboració de documents tècnics necessaris per a elaborar un projecte.

– El disseny, la planificació i la construcció de models per mitjà de l'ús de materials, eines i tècniques pròpies del taller de Tecnologies.

desarrollo, ejecución, presentación y exposición de proyectos y análisis de objetos. El desarrollo de los contenidos, por tanto, será una consecuencia y un medio necesario para el correcto y adecuado desarrollo metodológico de las actividades formuladas.

Contribución de la materia a la adquisición de las competencias básicas.

Esta materia optativa contribuye al desarrollo de las competencias básicas de la etapa de forma paralela a la materia de Tecnologías, por lo que es aplicable lo establecido en el currículo de Tecnologías (Anexo I del Decreto 112/2007, de 20 de julio, por el que se establece el currículo de la Educación Secundaria Obligatoria en la Comunitat Valenciana).

Objetivos

La enseñanza del Taller de Tecnologías tendrá como objetivo el desarrollo de las siguientes capacidades:

1. Abordar con autonomía y creatividad, individualmente y en grupo, problemas tecnológicos trabajando de forma ordenada y metódica para estudiar el problema, recopilar y seleccionar información procedente de distintas fuentes, elaborar la documentación pertinente, concebir, diseñar, planificar y construir objetos o sistemas que resuelvan el problema estudiado y evaluar su idoneidad desde distintos puntos de vista.

2. Adquirir destrezas técnicas y conocimientos suficientes para el análisis, diseño y elaboración de objetos y sistemas tecnológicos mediante la manipulación, de forma segura y precisa, de materiales y herramientas.

3. Analizar objetos y sistemas técnicos para comprender su funcionamiento, conocer sus elementos y las funciones que realizan, reflexionar sobre las condiciones fundamentales que han intervenido en su diseño y construcción y valorar las repercusiones que ha generado su existencia, sobretodo la influencia sobre la sociedad y el medio ambiente.

4. Conocer y adoptar destrezas tecnológicas propias de la actividad industrial y empresarial para evaluar la calidad de un producto, valorar y reconocer los aspectos innovadores desarrollados de forma crítica y activa.

5. Expresar y comunicar ideas y soluciones técnicas, así como explorar su viabilidad y alcance utilizando los medios tecnológicos, recursos gráficos, la simbología y el vocabulario adecuados.

6. Analizar y valorar críticamente la investigación, la innovación y el desarrollo tecnológico y su influencia en la sociedad, en el medio ambiente, en la salud y en el bienestar personal y colectivo actual e históricamente.

7. Manejar con espíritu crítico aplicaciones informáticas que permitan buscar, almacenar, organizar, manipular, recuperar y presentar información, empleando de forma habitual las redes de comunicación.

8. Actuar de forma dialogante, flexible y responsable en el trabajo en equipo, en la búsqueda de soluciones, en la toma de decisiones y en la ejecución de las tareas encomendadas con actitud de respeto, cooperación, tolerancia y solidaridad.

9. Respetar las normas de seguridad e higiene en el trabajo.

Contenidos

Bloque El saber pensar tecnològic i el saber fer tècnic

– La aplicación de la finalidad de las Tecnologías en el desarrollo de un producto: estudio de la obtención de un beneficio económico, bienestar social, ..., como valores implícitos en la resolución de problemas.

– Los conocimientos técnicos: herramientas necesarias para la práctica tecnológica.

– La práctica del desarrollo de capacidades, procedimientos, técnicas y destrezas específicas en el diseño, innovación y construcción tecnológica en el taller.

– El trabajo en el aula taller con materiales comerciales y reciclados.

– La elaboración de documentos técnicos necesarios para elaborar un proyecto.

– El diseño, la planificación y la construcción de modelos mediante el uso de materiales, herramientas y técnicas propias del taller de Tecnologías.

– El desenvolupament i l'evolució del procés tecnològic del principi al final: matèries primeres, recursos, productes obtinguts, comercialització, rebutjos i abocaments.

– La defensa i l'exposició oral de la resolució tècnica del projecte. La importància d'estudiar i aplicar els factors que influeixen en la venda d'un producte: posada en pràctica en el projecte.

– La utilització de l'ordinador com a eina d'expressió gràfica i de processament de text per a l'adequada cerca d'informació, presentació, desenvolupament, difusió i exposició del projecte.

– El desenvolupament de l'anàlisi d'objectes com a font important de coneixement, d'informació i de resolució de problemes tecnològics.

Bloc: Tècniques de creativitat i innovació tecnològica

– La creativitat i la innovació tecnològica com a factor determinant de la producció empresarial.

– Anàlisi i aplicació pràctica de les tècniques de creativitat i innovació al taller.

– La definició de nous conceptes i resolució original dels problemes plantejats.

– La utilització de recursos bàsics i reciclats en el desenvolupament d'idees i objectes innovadors.

– El disseny com a part del procés creatiu i d'innovació. Beneficis de la seua aplicació.

– Les patentes com a part de l'activitat de la innovació tecnològica.

– La gestió del capital humà com a part de l'activitat d'innovació tecnològica.

Bloc: Valors i coneixement sociocultural de les Tecnologies

– L'anàlisi històrica del desenvolupament productiu, de la invenció, de la tècnica. La línia del temps tecnològica.

– Els usuaris i els consumidors dels productes tecnològics: aplicació de tècniques del seu estudi en el desenvolupament d'un projecte.

– L'estudi i anàlisi dels sectors productius de l'entorn escolar.

– Les Tecnologies com a globalització d'aspectes socioculturals, organitzatius, tècnics i ideològics.

Criteris d'avaluació

1. Valorar i utilitzar el projecte tècnic com a instrument de resolució ordenada de problemes.

2. Elaborar un pla de treball i realitzar les operacions tècniques previstes amb criteris de seguretat, considerant tots les condicionants en el desenvolupament i la resolució del problema plantejat.

3. Utilitzar l'anàlisi d'objectes com a instrument per a identificar, comparar i desenvolupar solucions per a este i altres problemes a partir de la informació extreta.

4. Valorar i utilitzar l'anàlisi d'objectes i el projecte tècnic com a instruments d'innovació tecnològica en el desenvolupament d'un producte.

5. Emprar l'ordinador com a eina de treball, per tal de comunicar, localitzar i manejar informació i per a aplicar els procediments bàsics dels processadors de text, l'entorn gràfic i les eines d'exposicions i presentacions.

6. Representar objectes senzills per mitjà d'esbossos, croquis, vistes i perspectives, a fi de comunicar un treball tècnic.

7. Conèixer les propietats fonamentals de materials bàsics i reciclats, identificar-los en les aplicacions més usuals i emprar les seues tècniques bàsiques de conformació, unió i acabat de forma correcta, respectant els criteris de seguretat adequats.

8. Utilitzar adequadament les magnituds físiques utilitzades en el desenvolupament del projecte tecnològic.

9. Valorar críticament la veracitat i la validesa de la informació extreta des d'Internet.

10. Analitzar les parts i descriure el funcionament dels objectes.

11. Aplicar el disseny com a part fonamental del desenvolupament i la innovació d'un producte.

12. Comprendre la importància de les patentes en el desenvolupament industrial i la innovació tecnològica.

13. Apreciar la influència històrica del desenvolupament tecnològic en la societat.

– El desenvolupament i l'evolució del procés tecnològic del principi al final: matèries primeres, recursos, productes obtinguts, comercialització, desechos i vertidos.

– La defensa i l'exposició oral de la resolució tècnica del projecte. La importància de estudiar i aplicar els factors que influeixen en la venda d'un producte : puesta en pràctica en el proyecto.

– La utilització del ordinador com a eina d'expressió gràfica i de processament de texto para la adecuada búsqueda de información, presentación, desarrollo, difusión y exposición del proyecto.

– El desarrollo del análisis de objetos como fuente importante de conocimiento, información y de resolución de problemas tecnológicos.

Bloque Técnicas de creatividad e innovación tecnológica

– La creatividad e innovación tecnológica como factor determinante de la producción empresarial.

– Anàlisi i aplicació pràctica de les tècniques de creativitat e innovació en el taller.

– La definició de nuevos conceptos y resolución original de los problemas planteados.

– La utilización de recursos básicos y reciclados en el desarrollo de ideas y objetos innovadores.

– El diseño como parte del proceso creativo y de innovación. Beneficios de su aplicación.

– Las patentes como parte de la actividad de la innovación tecnológica.

– La gestión del capital humano como parte de la actividad de innovación tecnológica.

Bloque Valores y conocimiento socio-cultural de las Tecnologías

– El análisis histórico del desarrollo productivo, de la invención, de la técnica. La línea del tiempo Tecnológica.

– Los usuarios y consumidores de los productos tecnológicos : aplicación de técnicas de su estudio en el desarrollo de un proyecto.

– El estudio y análisis de los sectores productivos del entorno escolar.

– Las Tecnologías como globalización de aspectos socio-culturales, organizativos, técnicos e ideológicos.

Criterios de Evaluación

1. Valorar y utilizar el proyecto técnico como instrumento de resolución ordenada de problemas.

2. Elaborar un plan de trabajo y realizar las operaciones técnicas previstas con criterios de seguridad, considerando todos las condicionantes en el desarrollo y resolución del problema planteado.

3. Utilizar el análisis de objetos como instrumento para identificar, comparar y desarrollar soluciones para éste y otros problemas a partir de la información extraída.

4. Valorar y utilizar el análisis de objetos y el proyecto técnico como instrumentos de innovación tecnológica en el desarrollo de un producto.

5. Emplear el ordenador como herramienta de trabajo, con el objeto de comunicar, localizar y manejar información y para aplicar los procedimientos básicos de los procesadores de texto, el entorno gráfico y herramientas en exposiciones y presentaciones.

6. Representar objetos sencillos mediante bocetos, croquis, vistas y perspectivas, con el fin de comunicar un trabajo técnico.

7. Conocer las propiedades fundamentales de materiales básicos y reciclados, identificarlos en las aplicaciones más usuales y emplear sus técnicas básicas de conformación, unión y acabado de forma correcta, respetando los criterios de seguridad adecuados.

8. Utilizar adecuadamente las magnitudes físicas empleadas en el desarrollo del proyecto tecnológico.

9. Valorar críticamente la veracidad y validez de la información extraída desde Internet.

10. Analizar las partes y describir el funcionamiento de los objetos.

11. Aplicar el diseño como parte fundamental del desarrollo y la innovación de un producto.

12. Comprendre la importància de les patentes en el desenvolupament industrial e innovació tecnològica.

13. Apreciar la influencia històrica del desenvolupament tecnològic en la societat.

14. Analitzar i valorar les oportunitats que ofereix l'entorn productiu.

DRAMATITZACIÓ / TEATRE

Introducció

La matèria optativa Dramatització/Teatre pretén integrar dos maneres de concebre les activitats dramàtiques en l'ensenyança i l'aprenentatge, ambdós igualment vàlides. La dramatització, més centrada en el desenvolupament personal, i el teatre, més dirigit cap a les pràctiques artístiques. Esta doble visió no significa dicotomia ni separació, ja que ambdós enfocaments tenen una arrel comuna: el llenguatge dramàtic. En este sentit, es pot començar en els primers cursos de l'etapa amb activitats centrades principalment en la dramatització, per a incloure activitats teatrals en els cursos més avançats i en els grups de més experiència.

Tant la dramatització com el teatre són formes de representació que utilitzen el cos, la veu, l'espai i el temps escènics per a expressar i comunicar idees, sentiments i vivències. La dramatització pot entendre's, a més, com un procediment consistent a donar forma teatral a alguna idea que, en principi, no en té: un poema, un còmic, una anècdota, una pel·lícula, un quadre, etc.

La dramatització és una forma d'expressió (del mateix nivell que l'expressió oral, l'escrita, la plàstica i el ritme musical) que utilitza els signes i la sintaxi pròpia del llenguatge dramàtic. Es caracteritza per integrar els diferents llenguatges (verbal, plàstic, ritmicomusical, corporal) i per ser un poderós mitjà d'aprenentatge, ja que implica, simultàniament, aspectes cognoscitius, afectius i psicomotrius.

A més, la dramatització i el teatre, pel seu caràcter transversal i interdisciplinari, es revelen com un instrument didàctic capaç de desenvolupar aspectes de totes les competències, bàsicament i especialment les següents: competència en comunicació lingüística, competència cultural i artística, competència social i ciutadana, competència per a aprendre a aprendre, i competència en autonomia i iniciativa personal.

Les virtualitats, per tant, de les formes dramàtiques com a instrument d'ensenyança i aprenentatge es poden concretar en els aspectes següents:

1. Les tècniques dramàtiques són aplicables a una metodologia interdisciplinària. Des d'esta òptica, són més aïna un instrument per a l'ensenyança d'altres coses. La seua funció seria anàloga a la dels mitjans audiovisuals o a la de les competències en tractament de la informació i competència digital.

2. Les tècniques dramàtiques proporcionen oportunitat per a realitzar activitats auditives, visuals, motrius i verbals. Possibiliten que el subjecte de l'aprenentatge tinga experiències simultànies en tots els plans de la seua persona, i no limiten l'aprenentatge a una mera experiència intel·lectual.

3. Les tècniques dramàtiques produeixen una resposta total, un conjunt de respostes verbals i no verbals davant d'un estímul o un grup d'estímul.

4. Actuen com a pont de connexió entre les competències en comunicació lingüística o la competència social i ciutadana, i la competència cultural i artística.

5. Són una ferramenta inapreciable per al desenvolupament de la «competència en autonomia i iniciativa personal» quan es proposa als alumnes el debat sobre alternatives en la conducta i l'elecció dels individus.

6. Incrementen la motivació quan recorren a l'instint de joc dels alumnes, alhora que ofereixen l'oportunitat d'introduir el món exterior en l'aula.

7. Demanden la participació i la col·laboració. Afavorixen la relació harmònica entre els components del grup, ja que permeten als participants prendre consciència col·lectiva del treball i realitzar-lo comptant amb l'esforç de tots, i possibilita situacions en què hi ha necessitat d'una comunicació precisa i clara.

8. S'establix un tipus de relació no habitual entre els estudiants i els docents, ja que el marc global en què es desenvolupen les tècniques dramàtiques sol ser més lúdic i creatiu. En este ambient, el professor

14. Analizar y valorar las oportunidades que ofrece el entorno productivo.

DRAMATIZACIÓN / TEATRO

Introducción

La materia optativa Dramatización/Teatro pretende integrar dos maneras de concebir las actividades dramáticas en la enseñanza y el aprendizaje, ambas igualmente válidas. La dramatización, más centrada en el desarrollo personal, y el teatro, más dirigido hacia las prácticas artísticas. Esta doble visión no significa dicotomía ni separación, ya que ambos enfoques tienen una raíz común: el lenguaje dramático. En este sentido, se puede empezar en los primeros cursos de la etapa con actividades centradas principalmente en la dramatización, para incluir actividades teatrales en los cursos más avanzados y en los grupos de más experiencia.

Tanto la dramatización como el teatro son formas de representación que utilizan el cuerpo, la voz, el espacio y el tiempo escénicos para expresar y comunicar ideas, sentimientos y vivencias. La dramatización puede entenderse, además, como un procedimiento consistente en dar forma teatral a algo que en principio no la tiene: un poema, un cómic, una anécdota, un film, un cuadro, etc.

La dramatización es una forma de expresión (del mismo nivel que la expresión oral, la escrita, la plástica y la rítmico musical) que utiliza los signos y la sintaxis propia del lenguaje dramático. Se caracteriza por integrar los diferentes lenguajes (verbal, plástico, rítmico-musical, corporal) y por ser un poderoso medio de aprendizaje, ya que implica, simultáneamente, aspectos cognoscitivos, afectivos y psicomotrices.

Además, la dramatización y el teatro, por su carácter transversal e interdisciplinario, se revelan como un instrumento didáctico capaz de desarrollar aspectos de todas las competencias básicas y especialmente las siguientes: competencia en comunicación lingüística; competencia cultural y artística; competencia social y ciudadana; competencia para aprender a aprender; y competencia en autonomía e iniciativa personal.

Las virtualidades por tanto de las formas dramáticas como instrumento de enseñanza y aprendizaje se pueden concretar en los siguientes aspectos:

1. Las técnicas dramáticas son aplicables a una metodología interdisciplinaria. Desde esta óptica, son más bien un instrumento para la enseñanza de otras cosas. Su función sería análoga a la de los medios audiovisuales o al de las competencias en tratamiento de la información y competencia digital.

2. Las técnicas dramáticas proporcionan oportunidad para realizar actividades auditivas, visuales, motrices y verbales. Posibilitan que el sujeto del aprendizaje tenga experiencias simultáneas en todos los planos de su persona, no limitando el aprendizaje a una mera experiencia intelectual.

3. Las técnicas dramáticas producen una respuesta total, un conjunto de respuestas verbales y no verbales ante un estímulo o un grupo de estímulos.

4. Actúan como puente de conexión entre las competencias en comunicación lingüística o la competencia social y ciudadana, y la competencia cultural y artística.

5. Son una herramienta inapreciable para el desarrollo de la «competencia en autonomía e iniciativa personal» cuando se propone a los alumnos el debate sobre alternativas en la conducta y la elección de los individuos.

6. Incrementan la motivación al recurrir al instinto de juego de los alumnos, al tiempo que ofrecen la oportunidad de introducir el mundo exterior en el aula.

7. Demandan la participación y la colaboración. Favorecen la relación armónica entre los componentes del grupo, puesto que permite a los participantes tomar conciencia colectiva del trabajo y realizarlo contando con el esfuerzo de todos, y posibilita situaciones en las que hay necesidad de una precisa y clara comunicación.

8. Se establece un tipo de relación no habitual entre los estudiantes y los docentes, ya que el marco global en que se desenvuelven las técnicas dramáticas suele ser más lúdico y creativo. En este ambiente

o la professora inciten al joc i a la creació i accepten els suggeriments dels alumnes.

El teatre, entès com a art dramàtic, és una activitat que busca un producte-espectacle i que requereix una repetició a través d'assajos per a obtenir uns determinats resultats estètics. Comporta l'aparició de rols (actor, director, escenògraf, crític, etc.) i necessita d'uns espectadors. És en l'adolescència quan el jove és capaç d'entendre la funció comunicativa de cada un dels elements teatrals, el seu valor com a signe, integrant cada un d'estos en un conjunt més gran, l'espectacle o el text dramàtic.

El teatre, entès com a matèria d'ensenyança en l'Educació Secundària Obligatoria, no ha de consistir només en «fer i veure teatre». Tampoc ha de considerar-se com un cos de coneixements sobre la història i la literatura dramàtiques i sobre les tècniques actorals. En esta etapa educativa, cal optar per enfocaments més flexibles i didàcticament més rics, centrats en el procés d'investigació i aprenentatge, en el procés de compartir i aportar idees i en el procés de creació.

En definitiva, la finalitat de la matèria optativa Dramatització/Teatre no és la de formar actors, directors teatrals o escenògrafs, sinó la de constituir un procés d'aprenentatge de l'expressió dramàtica, la comunicació grupal i la creació a través del joc teatral.

Quan es tria una determinada proposta teatral (per exemple, representar una obra), cal integrar en el projecte un procés de dramatització més pròxim als pressupòsits de la didàctica servint-se de les similituds entre ambdós àmbits. Eixa integració redundarà en benefici de l'aprenentatge.

Objectius

L'ensenyança i l'aprenentatge d'esta matèria optativa tindrà com a objectiu desenvolupar en els alumnes i en les alumnes les capacitats següents:

1. Desenvolupar la persona en totes les seues dimensions (corporal, intel·lectual, afectiva), assegurant la consecució de l'autonomia personal i afavorint el desenvolupament de la creativitat.
2. Prendre consciència que la persona és un ser social relacionat amb una col·lectivitat i amb grups arrelats en una història comuna i en una cultura particular.
3. Realitzar improvisacions amb seqüències dramàtiques que expresen emocions, idees i opinions.
4. Utilitzar els recursos de l'expressió i de la comunicació en situacions dramàtiques definides, assumint rols i emprant tècniques derivades del llenguatge teatral.
5. Conèixer i usar procediments corporals i vocals que s'empenen en la comunicació interpersonal i en l'art (on el cos humà és protagonista) i valorar-los com a mitjà de desenvolupament personal, com a mitjà de relació, d'expressió, de comunicació, de creació personal i com a mitjà d'educació estètica.
6. Manifestar idees i sentiments per mitjà de gestos i accions corporals, i també per mitjà de la utilització de l'espai i dels objectes.
7. Descobrir i experimentar les potencialitats expressives del nostre cos per a reforçar l'autoestima.
8. Reconèixer i produir els diferents signes del discurs teatral com a mitjà d'expressió i de creació de significats.
9. Experimentar les possibilitats de l'expressió, de la creació col·lectiva i de la posada en escena com a mitjans de comunicació i de relació amb l'entorn.
10. Participar activament en manifestacions d'expressió cultural i artística per a desenvolupar la sensibilitat estètica i l'interès per conèixer el patrimoni cultural de l'entorn i de la societat en què es viu.

Continguts

L'orde de presentació de blocs no comporta una seqüència. S'utilitzaran transversalment els blocs, triant els que es consideren idonis per a la unitat didàctica que en cada moment se'n vaja a treballar.

1. Dramatització.

En este bloc es consideren els dos nivells bàsics de la dramatització: cognitiu o idea interna i expressiva o manifestació externa.

Joc dramàtic.

el profesor o la profesora incitan al juego y a la creación y aceptan las sugerencias de los alumnos.

El teatro, entendido como arte dramático, es una actividad que busca un producto-espectáculo y que requiere una repetición a través de ensayos para obtener unos determinados resultados estéticos. Conlleva la aparición de roles (actor, director, escenógrafo, crítico, etc.) y necesita de unos espectadores. Es en la adolescencia cuando el joven es capaz de entender la función comunicativa de cada uno de los elementos teatrales, su valor como signo, integrando cada uno de ellos en un conjunto mayor, el espectáculo o el texto dramático.

El teatro, entendido como materia de enseñanza en la Educación Secundaria Obligatoria, no debe consistir solamente en «hacer y ver teatro». Tampoco debe considerarse como un cuerpo de conocimientos sobre la historia y la literatura dramáticas y sobre las técnicas actorales. En esta etapa educativa, hay que optar por enfoques más flexibles y didácticamente más ricos, centrados en el proceso de investigación y aprendizaje, en el proceso de compartir y aportar ideas y en el proceso de creación.

En definitiva, la finalidad de la materia optativa Dramatización/Teatro no es la de formar actores, directores teatrales o escenógrafos, sino la de constituir un proceso de aprendizaje de la expresión dramática, la comunicación grupal y la creación a través del juego teatral.

Es necesario, cuando se elige una determinada propuesta teatral (por ejemplo, representar una obra), integrar en el proyecto un proceso de dramatización más cercano a los presupuestos de la didáctica, sirviéndose de las semejanzas entre ambos ámbitos. Esa integración redundará en beneficio del aprendizaje.

Objetivos

La enseñanza y el aprendizaje de esta materia optativa tendrá como objetivo desarrollar en los alumnos y en las alumnas las siguientes capacidades:

1. Desarrollar la persona en todas sus dimensiones (corporal, intelectual, afectiva), asegurando la consecución de la autonomía personal y favoreciendo el desarrollo de la creatividad.
2. Tomar conciencia de que la persona es un ser social relacionado con una colectividad y con grupos enraizados en una historia común y en una cultura particular.
3. Realizar improvisaciones con secuencias dramáticas que expresen emociones, ideas y opiniones.
4. Utilizar los recursos de la expresión y de la comunicación en situaciones dramáticas definidas, asumiendo roles y empleando técnicas derivadas del lenguaje teatral.
5. Conocer y usar procedimientos corporales y vocales que se emplean en la comunicación interpersonal y en el arte (donde el cuerpo humano es protagonista) y valorarlos como medio de desarrollo personal, como medio de relación, de expresión, de comunicación, de creación personal y como medio de educación estètica.
6. Manifestar ideas y sentimientos por medio de gestos y acciones corporales, y también por medio de la utilización del espacio y de los objetos.
7. Descubrir y experimentar las potencialidades expresivas de nuestro cuerpo para reforzar la autoestima.
8. Reconocer y producir los diferentes signos del discurso teatral como medio de expresión y de creación de significados.
9. Experimentar las posibilidades de la expresión, de la creación colectiva y de la puesta en escena como medios de comunicación y de relación con el entorno.
10. Participar activamente en manifestaciones de expresión cultural y artística para desarrollar la sensibilidad estètica y el interés por conocer el patrimonio cultural del entorno y de la sociedad en que se vive.

Contenidos

El orden de presentación de bloques no comporta una secuencia. Se utilizarán transversalmente los bloques, eligiendo los que se consideren idóneos para la unidad didáctica que en cada momento se vaya a trabajar.

1. Dramatización.

En este bloque se consideran los dos niveles básicos de la Dramatización: cognitivo o idea interna y expresivo o manifestación externa.

Juego dramático.

- Joc d'expressió, joc simbòlic, joc dramàtic.
- Els participants i l'expressió espontània de si mateixos.
- La creació de vivències.
- Els estímuls i la seua formulació en consignes.
- Elements desencadenants del joc dramàtic.
- Nivells d'implicació i llibertat de creació.

Els elements de l'esquema dramàtic.

- El personatge. El conflicte. L'espai. El temps. L'argument. El tema.

- Els elements de l'esquema dramàtic com a desencadenants de la dramatització.

La improvisació verbal i no verbal

- Definició i parts de la improvisació.
- La improvisació com a recurs metòdic.
- Combinar la paraula, el gest i el moviment per a realitzar una interpretació eficaç i per a caracteritzar un personatge.
- Recórrer a la memòria emocional i representar gestos i expressions del cos, la veu, el moviment i fer ús de l'espai.

- Triar les formes dramàtiques més efectives i els mitjans teatrals més apropiats per a representar idees, experiències, sentiments, pensaments i creences determinats.

- Aplicar convencions teatrals per a la caracterització de personatges.

Composició dramàtica: composició individual i col·lectiva

- Procés individual, procés col·lectiu. Procés directe, procés invers.

- Passos o parts d'un procés de dramatització. La teatralització.

- Realitzar l'adaptació d'un text o obra dramàtica curta per mitjà de l'anàlisi i determinació de l'ús dels elements estructurals de l'obra.

- Fer eleccions raonades dins de les dels límits d'una situació dramàtica donada, enfrontant-se a les dificultats i sabent resoldre-les.

- Elaborar col·lectivament textos dramàtics.
- Participar de manera constructiva en el treball del grup, proposant i prenent iniciatives.

2. La representació de papers.

La simulació.

- La simulació de situacions humanes conflictives.
- Acceptació i manteniment del paper durant la simulació.

La representació de papers.

- Procés o fases de la representació de papers.
- Estudi i anàlisi de problemes per mitjà del joc de rol.

3. Anàlisi, dinamització i creació de textos.

Este bloc integra tota la informació que es refereix la competència en comunicació lingüística en diferents contextos socials i culturals.

Lectura i dicció.

- Lectura o dicció expressives.
- Lectura individual, dialogada i coral.
- Diccio de la prosa i del vers.
- La lectura o dicció interpretativa.

Anàlisi.

- L'anàlisi del text com a pas previ a la posada en escena, com a comentari de text o com a primer moment d'una improvisació dramàtica.

- Suport de la dinamització en l'anàlisi del text dramàtic.
- El text i la seua traducció als respectius llenguatges dinàmics.
- Els desencadenants dinàmics i la seua conversió en text.
- Apartats de la dinamització: sonoritzar, dramatitzar, modificar i il·lustrar.

4. Expressió oral: lectura, dicció i interpretació

Este bloc integra tota la informació que es refereix al text i a la seua comunicació o interpretació sonora i pretén desenvolupar les competències següents:

- Trobar diferents maneres d'utilitzar la veu per a realçar la interpretació d'un personatge i per a crear efectes concrets.
- Triar i utilitzar tècniques de veu específiques i d'efectes vocals adequats en resposta a una interpretació concreta i a diferents circumstàncies.

- Juego de expresión, juego simbólico, juego dramático.
- Los participantes y la expresión espontánea de sí mismos.
- La creación de vivencias.

- Los estímulos y su formulación en consignas.
- Elementos desencadenantes del juego dramático.
- Niveles de implicación y libertad de creación.

Los elementos del esquema dramático.

- El personaje. El conflicto. El espacio. El tiempo. El argumento. El tema.

- Los elementos del esquema dramático como desencadenantes de la dramatización.

La improvisación verbal y no verbal

- Definición y partes de la improvisación.
- La improvisación como recurso metódico.
- Combinar palabra, gesto y movimiento para realizar una interpretación eficaz y para caracterizar un personaje.
- Recurrir a la memoria emocional y representar gestos y expresiones del cuerpo, voz, movimiento y hacer uso del espacio.

- Elegir las formas dramáticas más efectivas y los medios teatrales más apropiados para representar ideas, experiencias, sentimientos, pensamientos y creencias determinados.

- Aplicar convenciones teatrales para la caracterización de personajes.

Composición dramática: composición individual y colectiva

- Proceso individual, proceso colectivo. Proceso directo, proceso inverso.

- Pasos o partes de un proceso de dramatización. La teatralización.

- Realizar la adaptación de un texto u obra dramática corta mediante el análisis y determinación del uso de los elementos estructurales de la obra.

- Hacer elecciones razonadas dentro de las de los límites de una situación dramática dada, enfrentándose a las dificultades y sabiendo resolverlas.

- Elaborar colectivamente textos dramáticos.
- Participar de manera constructiva en el trabajo del grupo, proponiendo y tomando iniciativas.

2. La representación de papeles.

La simulación.

- La simulación de situaciones humanas conflictivas.
- Aceptación y mantenimiento del papel durante la simulación.

La representación de papeles.

- Proceso o fases de la representación de papeles.
- Estudio y análisis de problemas por medio del juego de rol.

3. Análisis, dinamización y creación de textos.

Este bloque integra toda la información que se refiere la competencia en comunicación lingüística en diferentes contextos sociales y culturales.

Lectura y dicción.

- Lectura o dicción expresivas.
- Lectura individual, dialogada y coral.
- Dicción de la prosa y del verso.
- La lectura o dicción interpretativa.

Análisis.

- El análisis del texto como paso previo a la puesta en escena, como comentario de texto o como primer momento de una improvisación dramática.

- Apoyo de la dinamización en el análisis del texto dramático.
- El texto y su traducción a los respectivos lenguajes dinámicos.
- Los desencadenantes dinámicos y su conversión en texto.
- Apartados de la dinamización: sonorizar, dramatizar, modificar e ilustrar.

4. Expresión oral: lectura, dicción e interpretación

Este bloque integra toda la información que se refiere al texto y a su comunicación o interpretación sonora y pretende desarrollar las siguientes competencias:

- Encontrar diferentes maneras de utilizar la voz para realzar la interpretación de un personaje y para crear efectos concretos.
- Elegir y utilizar técnicas de voz específicas y de efectos vocales adecuados en respuesta a una interpretación concreta y a diferentes circunstancias.

– Projectar la veu apropiadament en l'espai del taller amb intenció de comunicar.

– Emprar una articulació i una dicció clares per a elaborar la caracterització d'un personatge o situació.

– Sonoritzar poemes, situacions, imatges, etc.

– Realitzar la lectura expressiva i interpretativa de textos daus.

Interpretar seqüències o obres dramàtiques

– Apropiar-se el contingut d'una obra o una seqüència dramàtica.

– Utilitzar els elements del llenguatge dramàtic, de les tècniques de joc, de les tècniques teatrals.

– Compartir la seua experiència d'interpretació.

– Traure partit dels elements expressius inherents a la seqüència dramàtica.

– Respectar les regles relatives al joc dramàtic.

5. Expressió corporal.

Les competències específiques a desenvolupar en este apartat són:

– Trobar diferents maneres de moure's per a realçar la interpretació d'un personatge donat i per a crear uns efectes específics.

– Triar i usar tècniques de moviment específiques per a exterioritzar i comunicar sensacions, sentiments i idees, adaptant el moviment en resposta a diferents circumstàncies donades.

– Demostrar fluïdesa proporcionant distintes respostes de moviment davant d'una situació i un temps limitats.

– Demostrar flexibilitat en els moviments incorporant nivells, velocitat, intensitat i direccions diferents en les activitats de moviment.

– Mostrar desinhibició i espontaneïtat en les activitats de moviment.

Presència de consciència i sensibilització del propi cos.

– Esquema corporal: funció de cada una de les parts (rostre, braços i mans, tors, cames i peus) en la comunicació.

– Concentració, desinhibició i sensibilització.

– Relaxació i distensió.

Llenguatge del cos.

– Principis bàsics de la comunicació no verbal.

– L'espontaneïtat, la tècnica i la creativitat corporals.

– L'expressió d'emocions i estats d'ànim.

– Postures, equilibri i moviment.

Relacions amb l'entorn.

– La relació i la comunicació interpersonals: desenvolupament grupal.

– Els objectes com a suports i desencadenants de l'acció.

Percepció i estructuració de l'espai-temps.

– Les iconografies o llenguatge de les postures.

– La vivència rítmica.

– Els elements del moviment expressiu.

6. Elements i estructura del llenguatge dramàtic.

Els objectius que es volen aconseguir a nivell de competències en este apartat són estos:

– Planificar i representar escenes amb coherència, desenvolupant el començament, el mig i el final, i proposant finals alternatius a una situació donada.

– Sintetitzar i comunicar clarament l'objectiu o tema d'una situació o escena.

– Utilitzar elements tècnics i escenogràfics per a realçar l'efecte dramàtic.

– Teatralitzar textos no dramàtics (poemes, relats, cançons, imatges, notícies, etc.).

– Adoptar diferents rols teatrals (autor, actor, escenògraf, crític).

– Vetlar per les qualitats tècniques i estètiques de la representació per a aconseguir un resultat acceptable.

El bloc comprén els sistemes de signes operants en el discurs o espectacle teatral i les seues relacions.

Sistemes amb referència a l'actor.

– El text pronunciat.

– La paraula o text literari.

– El to o la dicció-interpretació oral del text.

– L'expressió corporal.

– Mímica, gest i moviment.

– Proyectar la voz apropiadamente en el espacio del taller con intención de comunicar.

– Emplear una articulación y dicción claras para elaborar la caracterización de un personaje o situación,

– Sonorizar poemas, situaciones, imágenes, etc.

– Realizar la lectura expresiva e interpretativa de textos dados.

Interpretar secuencias o obras dramáticas

– Apropiarse el contenido de una obra o una secuencia dramática.

– Utilizar los elementos del lenguaje dramático, de las técnicas de juego, de las técnicas teatrales.

– Compartir su experiencia de interpretación.

– Sacar partido de los elementos expresivos inherentes a la secuencia dramática.

– Respectar las reglas relativas al juego dramático.

5. Expresión corporal.

Las competencias específicas a desarrollar en este apartado son:

– Encontrar diferentes maneras de moverse para realizar la interpretación de un personaje dado y para crear unos efectos específicos.

– Elegir y usar técnicas de movimiento específicas para exteriorizar y comunicar sensaciones, sentimientos e ideas, adaptando el movimiento en respuesta a diferentes circunstancias dadas.

– Demostrar fluidez proporcionando distintas respuestas de movimiento ante una situación y un tiempo limitados.

– Demostrar flexibilidad en los movimientos incorporando niveles, velocidad, intensidad y direcciones diferentes en las actividades de movimiento

– Mostrar desinhibición y espontaneidad en las actividades de movimiento.

Toma de conciencia y sensibilización del propio cuerpo.

– Esquema corporal: función de cada una de las partes (rostro, brazos y manos, torso, piernas y pies) en la comunicación.

– Concentració, desinhibició i sensibilització.

– Relaxació i distensió.

Llenguatge del cos.

– Principios básicos de la comunicación no verbal.

– La espontaneidad, la técnica y la creatividad corporales.

– La expresión de emociones y estados de ánimo.

– Posturas, equilibrio y movimiento.

Relaciones con el entorno.

– La relación y la comunicación interpersonales: desarrollo grupal.

– Los objetos como soportes y desencadenantes de la acción.

Percepción y estructuración del espacio-tiempo.

– Las iconografías o lenguaje de las posturas.

– La vivencia rítmica.

– Los elementos del movimiento expresivo.

6. Elementos y estructura del lenguaje dramático.

Los objetivos a conseguir a nivel de competencias en este apartado son estos:

– Planificar y representar escenas con coherencia, desarrollando el comienzo, el medio y el final y proponiendo finales alternativos a una situación dada.

– Sintetizar y comunicar claramente el objetivo o tema de una situación o escena.

– Utilizar elementos técnicos y escenográficos para realzar el efecto dramático.

– Teatralizar textos no dramáticos (poemas, relatos, canciones, imágenes, noticias, etc.)

– Adoptar diferentes roles teatrales (autor, actor, escenógrafo, crítico).

– Velar por las cualidades técnicas y estéticas de la representación para conseguir un resultado acceptable.

El bloque comprende los sistemas de signos operantes en el discurso o espectáculo teatral y sus relaciones.

Sistemas con referencia al actor.

– El texto pronunciado.

– La palabra o texto literario.

– El tono o la dicción-interpretación oral del texto.

– La expresión corporal.

– Mímica, gesto y movimiento.

- Aparences externes de l'actor.
- Maquillatge i pentinat. Vestuari.
- Sistemes externs de l'actor.
- L'espai teatral i les seues formes.
- L'espai escènic.
- Decorats. Objectes i accessoris.
- L'espai tècnic.
- Il·luminació. Música i so.
- La relació de l'actor-personatge amb els sistemes de signes.
- La construcció interna del personatge.
- La manifestació externa per mitjà del text pronunciat, l'expressió corporal i les aparences externes.
- El moviment individual i de grup, la coreografia com a element creador o modificador de l'espai escènic.

7. Muntatge de representacions dramàtiques i assistència a espectacles teatrals.

El bloc tracta del procés de posada en escena de qualsevol tipus d'espectacle dramàticoteatral que s'haja de representar davant d'un públic, així com de l'assistència a espectacles produïts fora de l'àmbit escolar. Per tant, tindrem dos blocs d'objectius diferenciats a l'hora de desenvolupar les competències específiques:

- a) Inventar o crear seqüències dramàtiques
 - Traure partit d'idees per a una creació dramàtica.
 - Compartir la seua experiència de creació.
 - Traure partit dels elements del llenguatge dramàtic, de les tècniques de joc, de les tècniques teatrals.
 - Estructurar una creació dramàtica.
 - Donar una finalitat a la seua producció.
 - b) Apreciar obres dramàtiques
 - Analitzar una obra teatral.
 - Compartir la seua experiència d'apreciació.
 - Tindre un judici crític o estètic de l'obra.
 - Establir llaços entre el que experimenta (viscut) i el que analitza.
- El text dramàtic.
- Elecció del text o de la intenció prèvia (tema, idea, fets, etc.) per a la representació.
 - Creació col·lectiva d'un text o guió nous.
 - Anàlisi del text.
- Planificació de la posada en escena.
- Divisió del treball i de les funcions dins del grup.
 - La construcció dels personatges.
 - L'espai escènic i tècnic.
 - El llibre de direcció (guió de l'actor, guió tècnic i guió escènic).

Assajos i representació.

- Les sessions de treball: diferents tipus d'assajos. Anàlisi i planificació.
- Actuacions (anàlisi posterior i replantejament de l'espectacle).

El paper de l'espectador.

- Abans de l'espectacle.
- Recollida d'informació sobre l'autor, l'obra i el grup.
- El text i les crítiques de l'espectacle.
- Durant l'espectacle.
- Presència activa: lectura i comprensió dels signes escènics. Participació. Identificació.

- Després de l'espectacle.

- Pautes per a la crítica dels espectacles.

- Lectura de crítiques i debat.

Metodologia

Si partim de la idea que la dramatització fa una triple aportació al currículum escolar en els seus aspectes metodològics més importants (a: educació en valors i habilitats socials; b: habilitats expressives, creatives i comunicatives, en diferents àrees, i c: habilitats artístiques), del principi que en expressió dramàtica l'important són els processos i no els productes (a pesar que sabem que normalment un bon procés conduïx a excel·lents productes) conclourem que la metodologia del taller de dramatització/teatre ajuda d'una manera potent al desenvolupament de les competències bàsiques.

- Apariencias externas del actor.
- Maquillaje y peinado. Vestuario.
- Sistemas externos del actor.
- El espacio teatral y sus formas.
- El espacio escénico.
- Decorados. Objetos y accesorios.
- El espacio técnico.
- Iluminación. Música y sonido.
- La relación del actor-personaje con los sistemas de signos.
- La construcción interna del personaje.
- La manifestación externa por medio del texto pronunciado, la expresión corporal y las apariencias externas.
- El movimiento individual y de grupo, la coreografía como elemento creador o modificador del espacio escénico.

7. Montaje de representaciones dramáticas y asistencia a espectáculos teatrales.

El bloque trata del proceso de puesta en escena de cualquier tipo de espectáculo dramático-teatral que se haya de representar ante un público, así como de la asistencia a espectáculos producidos fuera del ámbito escolar. Por tanto, tendremos dos bloques de objetivos diferenciados a la hora de desarrollar las competencias específicas:

- a) Inventar o crear secuencias dramáticas
 - Sacar partido de ideas para una creación dramática.
 - Compartir su experiencia de creación.
 - Sacar partido de los elementos del lenguaje dramático, de las técnicas de juego, de las técnicas teatrales.
 - Estructurar una creación dramática.
 - Dar una finalidad a su producción.
 - b) Apreciar obras dramáticas
 - Analizar una obra teatral.
 - Compartir su experiencia de apreciación.
 - Tener un juicio crítico o estético de la obra.
 - Establecer lazos entre lo experimentado (vivido) y lo analizado.
- El texto dramático.
- Elección del texto o de la intención previa (tema, idea, hechos, etc.) para la representación.
 - Creación colectiva de un texto o guión nuevos.
 - Análisis del texto.
- Planificación de la puesta en escena.
- División del trabajo y de las funciones dentro del grupo.
 - La construcción de los personajes.
 - El espacio escénico y técnico.
 - El libro de dirección (guión del actor, guión técnico y guión escénico).

Ensayos y representación.

- Las sesiones de trabajo: diferentes tipos de ensayos. Análisis y planificación.
- Actuaciones (análisis posterior y replanteamiento del espectáculo).

El papel del espectador.

- Antes del espectáculo.
- Recogida de información sobre el autor, la obra y el grupo.
- El texto y las críticas del espectáculo.
- Durante el espectáculo.
- Presencia activa: lectura y comprensión de los signos escénicos.

Participación. Identificación.

- Después del espectáculo.

- Pautas para la crítica de los espectáculos.

- Lectura de críticas y debate.

Metodología

Si partimos de la idea que la dramatización hace una triple aportación al currículum escolar en sus aspectos metodológicos más importantes: a) educación en valores y habilidades sociales; b) habilidades expresivas, creativas y comunicativas, en diferentes áreas; y c) habilidades artísticas y, del principio de que en expresión dramática lo importante son los procesos y no los productos (a pesar de que sabemos que normalmente un buen proceso conduce a excelentes productos) concluiremos que la metodología del taller de dramatización/teatro ayuda de una manera potente al desarrollo de las competencias básicas.

Les estratègies específiques pròpies de la dramatització estan basades en la concepció del taller com un espai de creació, reflexió i intercanvi d'idees. En este sentit, el model de taller dramatització-teatre es construeix sobre quatre variables: les fases del procés creatiu (1. Preparació 2. Incubació 3. Il·luminació 4. Revisió); el procés expressiu (qualsevol procés expressiu s'articula, des d'una òptica constructivista i experiencial, sobre estes paraules clau: percebre, sentir, fer, reflexionar); el procés de representació artística van units als moments del taller didàctic (a: posada en marxa, b: relaxació, c: expressió-comunicació, i d: retroacció), el tipus d'activitats realitzades i les fórmules per a proposar tasques (consignes desencadenants del joc, i tècnica de la mescla utilitzada en cada cas).

Criteris d'avaluació

Si partim del fet que l'expressió creativa depén no sols del talent, sinó també de la motivació, l'interés, l'esforç i l'oportunitat, i que el procés creatiu, contràriament a l'opinió popular, està socialment protegit, culturalment influenciat i adquirit col·laborativament, a l'hora de concretar el contingut de l'avaluació del taller de dramatització/teatre hem de concloure que els objectes sobre els quals es dirigirà la mirada s'han de centrar en el coneixement del llenguatge dramàtic, les destreses i actituds desenrotllats pels subjectes, en els productes elaborats i els resultats obtinguts, en l'evolució del grup, en el desenrotllament dels tallers, en l'actuació del professor i en les oportunitats que el context escolar i familiar dona al subjecte per a desenrotllar la seua potencialitat creativa. I tot això, basat en uns criteris fixats per endavant.

L'aprenentatge del llenguatge de la dramatització/teatre, com el de qualsevol art, suposa que l'alumnat adquirisca habilitats per a expressar i comunicar amb un codi específic el seu món interior i les imatges que hi habiten. Per això, els criteris a tindre en compte en l'avaluació seran principalment els següents:

- la novetat: o respostes no estereotipades;
- la coherència interna: en el sentit que l'organització dels elements del conjunt contribuïsquen a la seua funció;
- l'adaptació externa: la resposta a la situació, conflicte o tasca proposada és acceptable
- la voluntat de progressar en la creació, l'expressió i la comunicació;
- la participació activa en el projecte grupal, l'escolta i el respecte del procés seguit per cada un;
- l'adquisició del coneixement bàsic del llenguatge de l'art dramàtic i de les tècniques teatrals;
- la capacitat d'iniciativa i d'invenció en la investigació personal.

Entre alguns dels procediments alternatius als tests estandarditzats, cal destacar:

- L'observació com a font primera i bàsica per a obtenir dades per part del professorat. Els registres d'observació consistixen en una graella de recollida de dades i informacions per part del professorat amb vista a verificar el grau de compliment dels objectius referits al desenrotllament del progrés de cada alumne.
- L'entrevista, que permet demanar dades sobre aspectes més difícils d'observar externament, a través de conversacions més o menys informals.
- L'anàlisi de tasques, que es realitza bàsicament en la fase de retroacció.
- La triangulació, que possibilita el contrast de dades obtingudes per diversos professors o professores.
- Les escales de valoració amb què el professor o la professora recull i valora els aprenentatges.
- Els anecdotaris, on s'anoten els fets significatius de la conducta d'un alumne o alumna al llarg d'un període determinat.
- Les llistes de control, en les quals s'acumulen dades terminals sobre els objectius aconseguits pel conjunt d'un grup.
- Els autoinformes i informes de companys. L'autoevaluació i avaluació per companys pot realitzar-se de manera oral o escrita. L'important és oferir l'oportunitat que l'alumnat comuniqui les seues impres-

Las estrategias específicas propias de la dramatización están basadas en la concepción del taller como un espacio de creación, reflexión e intercambio de ideas. En este sentido el modelo de taller dramatización-teatro se construye sobre cuatro variables: las fases del proceso creativo (1. Preparación 2. Incubación 3. Iluminación 4. Revisión); el proceso expresivo (cualquier proceso expresivo se articula, desde una óptica constructivista y experiencial, sobre estas palabras clave: percibir, sentir, hacer, reflexionar); el proceso de representación artística van unidos a los momentos del taller didáctico (a. puesta en marcha, b. relajación, c. expresión-comunicación, y d. retroacción), el tipo de actividades realizadas y las fórmulas para proponer tareas (consignas desencadenantes del juego, y técnica de la mezcla utilizada en cada caso).

Criterios de evaluación

Si partimos de que la expresión creativa depende no sólo del talento, sino también de la motivación, el interés, el esfuerzo y la oportunidad y, de que el proceso creativo, contrariamente a la opinión popular, está socialmente respaldado, culturalmente influenciado y adquirido colaborativamente, a la hora de concretar el contenido de la evaluación del taller de dramatización/teatro, tenemos que concluir que los objetos sobre los que se va a dirigir la mirada se deben centrar en el conocimiento del lenguaje dramático, las destrezas y actitudes desarrollados por los sujetos, en los productos elaborados y los resultados obtenidos, en la evolución del grupo, en el desarrollo de los talleres, en la actuación del profesor y en las oportunidades que el contexto escolar y familiar da al sujeto para desarrollar su potencialidad creativa. Y todo ello basado en unos criterios fijados de antemano.

El aprendizaje del lenguaje de la dramatización/teatro, como el de cualquier arte, supone que el alumnado adquiera habilidades para expresar y comunicar con un código específico su mundo interior y las imágenes que lo habitan. Por ello, los criterios a tener en cuenta en la evaluación serán principalmente los siguientes:

- la novedad: o respuestas no estereotipadas;
- la coherencia interna: en el sentido de que la organización de los elementos del conjunto contribuyan a su función;
- la adaptación externa: la respuesta a la situación, conflicto o tarea propuesta es acceptable
- la voluntad de progresar en la creación, la expresión y la comunicación;
- la participación activa en el proyecto grupal, la escucha y el respeto del proceso seguido por cada uno;
- la adquisición del conocimiento básico del lenguaje del arte dramático y de las técnicas teatrales;
- la capacidad de iniciativa y de invención en la investigación personal.

Entre algunos de los procedimientos alternativos a los tests estandarizados cabe destacar:

- La observación como fuente primera y básica para obtener datos por parte del profesorado. Los registros de observación consisten en una parrilla de recogida de datos e informaciones por parte del profesorado con vistas a verificar el grado de cumplimiento de los objetivos referidos al desarrollo del progreso de cada alumno.
- La entrevista, que permite recabar datos sobre aspectos más difíciles de observar externamente, a través de conversaciones más o menos informales.
- El análisis de tareas, que se realiza básicamente en la fase de retroacción.
- La triangulación, que posibilita el contraste de datos obtenidos por varios profesores o profesoras.
- Las escalas de valoración con las que el profesor o la profesora recoge y valora los aprendizajes.
- Los anecdotarios, donde se anotan los hechos significativos de la conducta de un alumno o alumna a lo largo de un periodo determinado.
- Las listas de control, en las que se acumulan datos terminales sobre los objetivos alcanzados por el conjunto de un grupo.
- Los autoinformes e informes de compañeros. La autoevaluación y evaluación por compañeros puede realizarse de forma oral o escrita. Lo importante es ofrecer la oportunidad de que el alumnado comuni-

sions, destacant els aspectes positius, negatius i altres incidències que hagen tingut lloc al llarg dels tallers.

En conclusió, veurem que no hi ha estratègies o mètodes vàlids per si mateixos, sinó coherents o no amb les decisions de fons que s'hagen adoptat a l'hora de justificar i dissenyar l'avaluació. Quant als recursos i mitjans, s'han d'oferir alternatives diferenciades, varietat de procediments, complementariedad de models quantitativus i qualitativus, tècniques i instruments, de manera que permeten una major comprensió del fenomen avaluat. Sense oblidar que una avaluació de la creativitat en art dramàtic hauria de ser:

– Una avaluació informal, intuïtiva, integrada en els processos d'aprenentatge i en els d'anàlisi reflexiva personal, que accepte la borrositat, la incertesa, el dubte, ja que estos formen part intrínseca de la realitat que es tracta d'avaluar, la creativitat dramàtica. Una avaluació que supere el que merament s'ha planificat, doncs, no serà fixa ni estàtica en el temps, de manera que els processos avaluatius es regularitzen en la quotidianitat del treball d'ensenyança-aprenentatge.

– Una avaluació que s'interrogue sobre la legitimitat de l'avaluador extern i que tinga en compte el fet que la posició i presència d'este influeixen sobre els resultats i que provoca en el subjecte avaluat un sentiment de vulnerabilitat que cal minimitzar.

– Una avaluació que integre la importància de les representacions, les creences i il·lusions dels subjectes, i, encara més, la distància cultural entre els educadors i l'alumnat, que evite tota normalització, que accepte que no tots adquireixen les mateixes competències i que respecte la intimitat de la persona.

– Una avaluació en què intervinguen diferents actors: alumnes, professors, institució, etc., on es respecten els distints punts de vista, basada en multicriteris compartits; que tinga en compte interaccions múltiples; que integre l'avaluació de competències col·lectives i estiga centrada tant en els productes com en els processos, el context i la persona.

EDUCACIÓ MEDIAMBIENTAL

Introducció

El dret a un medi ambient de qualitat ha sigut reclamat ja ben entrat el segle xx, quan l'enorme desenvolupament científicotècnic ha portat a l'accelerada destrucció de l'entorn natural del nostre planeta i a posar en perill la supervivència de l'espècie humana.

El juny de 1972 se celebra a Estocolm la Conferència de les Nacions Unides sobre el Medi Humà. S'inicia així el disseny d'un Programa Internacional d'Educació Ambiental (PIEA). En record d'esta conferència s'establix el dia 5 de juny com a Dia Internacional del Medi Ambient.

Posteriorment, han sigut diverses les reunions internacionals dedicades al medi ambient, algunes de les quals, a l'Educació Ambiental. Així, en 1975 es van reunir a Belgrad experts de més de seixanta països en el Seminari Internacional d'Educació Ambiental. Allí s'hi va adoptar per unanimitat una declaració –coneguda com a Carta de Belgrad– en la qual es van establir els principis i les directrius del que seria el desenvolupament de l'educació ambiental en el programa de les Nacions Unides. La meta de l'educació ambiental va quedar redactada en estos termes: «Aconseguir que la població mundial tinga consciència del medi ambient i s'interesse per este i els seus problemes, i que compte amb els coneixements, actituds, motivació i desitjos necessaris per a treballar individualment i col·lectivament en la cerca de solucions actuals i per a prevenir els que pogueren sorgir en el futur».

En la Conferència de les Nacions Unides sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament, celebrada a Rio de Janeiro en 1992 (Cimera de la Terra), es va acordar que la protecció del medi ambient i el desenvolupament social i econòmic són fonamentals per al desenvolupament sostenible. Les últimes conferències i cimera mundials sobre el desenvolupament sostenible i el canvi climàtic marquen la tendència de la societat actual per la preocupació del medi ambient i, per tant, la cerca de les estratègies per a solucionar la seua contínua degradació. L'educació ambiental ha contribuït durant les últimes tres dècades a crear este estat d'opinió i a despertar les consciències sobre l'estat de deteriorament ambiental, a comprendre el medi ambient en la seua totalitat i complexitat, a implicar-se en els problemes ambientals de l'entorn

que sus impresiones, destacando los aspectos positivos, negativos y otras incidencias que hayan tenido lugar a lo largo de los talleres.

En conclusión, veremos que no hay estrategias o métodos válidos por sí mismos, sino coherentes o no con las decisiones de fondo que se hayan adoptado a la hora de justificar y diseñar la evaluación. En cuanto a los recursos y medios, se han de ofertar alternativas diferenciadas, variedad de procedimientos, complementariedad de modelos cuantitativos y cualitativos, técnicas e instrumentos, de modo que permitan una mayor comprensión del fenómeno evaluado. Sin olvidar que una evaluación de la creatividad en arte dramático tendría que ser:

– Una evaluación informal, intuitiva, integrada en los procesos de aprendizaje y en los de análisis reflexivo personal, que acepte la borrosidad, la incertidumbre, la duda, ya que éstas forman parte intrínseca de la realidad que se trata de evaluar, la creatividad dramática. Una evaluación que supere lo meramente planificado, por lo tanto no estará fija ni estática en el tiempo, de modo que los procesos evaluativos se regularicen en la cotidianidad del trabajo de enseñanza-aprendizaje.

– Una evaluación que se interrogue sobre la legitimidad del evaluador externo y que toma en cuenta el hecho de que la posición y presencia de éste influyen sobre los resultados y que provoca en el sujeto evaluado un sentimiento de vulnerabilidad que hay que minimizar.

– Una evaluación que integre la importancia de las representaciones, las creencias e ilusiones de los sujetos, y, aún más, la distancia cultural entre los enseñantes y el alumnado, que evite toda normalización, que acepte que no todos adquieren las mismas competencias y que respete la intimidad de la persona.

– Una evaluación en la que intervengan diferentes actores: alumnos, profesores, institución, etc., donde se respeten los distintos puntos de vista, basada en multicriterios compartidos; que tenga en cuenta interacciones múltiples; que integre la evaluación de competencias colectivas y esté centrada tanto en los productos como en los procesos, el contexto y la persona.

EDUCACIÓN MEDIOAMBIENTAL

Introducción

El derecho a un medio ambiente de calidad ha sido reclamado ya bien entrado el siglo XX, cuando el enorme desarrollo científico-técnico ha llevado a la acelerada destrucción del entorno natural de nuestro planeta y a poner en peligro la supervivencia de la especie humana.

El junio de 1972 se celebra en Estocolmo la Conferencia de las Naciones Unidas sobre el Medio Humano. Se inicia así el diseño de un Programa Internacional de Educación Ambiental (PIEA). En recuerdo de esta conferencia se establece el día 5 de junio como Día Internacional del Medio Ambiente.

Posteriormente, han sido varias las reuniones internacionales dedicadas al medio ambiente, algunas de ellas a la Educación Ambiental. Así, en 1975 se reunieron en Belgrado expertos de más de sesenta países en el Seminario Internacional de Educación Ambiental. Allí se adoptó por unanimidad una declaración –conocida como «Carta de Belgrado»– en la que se establecieron los principios y directrices de lo que sería el desarrollo de la Educación Ambiental en el programa de las Naciones Unidas. La meta de la Educación Ambiental quedó redactada en estos términos: Lograr que la población mundial tenga conciencia del medio ambiente y se interese por él y sus problemas y que cuente con los conocimientos, actitudes, motivación y deseos necesarios para trabajar individual y colectivamente en la búsqueda de soluciones actuales y para prevenir los que pudieran surgir en el futuro.

En la Conferencia de las Naciones Unidas sobre el Medio Ambiente y el Desarrollo, celebrada en Río de Janeiro en 1992 (Cumbre de la Tierra), se acordó que la protección del medio ambiente y el desarrollo social y económico son fundamentales para el desarrollo sostenible. Las últimas conferencias y cumbres mundiales sobre Desarrollo Sostenible y el Cambio Climático, marcan la tendencia de la sociedad actual por la preocupación del medio ambiente y por tanto en la búsqueda de las estrategias para solucionar su continua degradación. La educación ambiental ha contribuido durante las últimas tres décadas a crear este estado de opinión y a despertar las conciencias sobre el estado de deterioro ambiental, a comprender el medio ambiente en su totalidad y complejidad, a implicarse en los problemas ambientales del entorno

pròxim i a instaurar hàbits de respecte i atenció. Ens correspon, tant a la família com a l'escola, reorientar amb vigor cap al desenvolupament sostenible i plantejar estratègies i recursos per a l'estudi integrat del medi ambient i el desenvolupament i el foment de la cooperació.

Des de la publicació en 1987 del document *El nostre futur comú*, elaborat per la Comissió Mundial per al Desenvolupament i el Medi Ambient, el desenvolupament sostenible es considera que és el desenvolupament que satisfà les necessitats de la generació present sense comprometre la capacitat de les generacions futures per a satisfer les seues pròpies necessitats.

L'educació per a la sostenibilitat tracta de posar en joc diverses estratègies per a resoldre els problemes ambientals, l'aclariment de valors i la participació en accions de millora en el si de la comunitat.

Amb esta matèria optativa, es pretén contribuir a la formació de ciutadans millor preparats per a la vida activa que, sabent que totes les activitats humanes generen un impacte en el medi, siguen capaces de disminuir o evitar el deteriorament d'este. Ciutadans que consideren que la Terra i els seus recursos són limitats i patrimoni de tots els humans. Davant dels problemes ambientals que es plantegen al seu entorn immediat (proliferació d'abocadors incontrolats, contaminació d'aqüífers, tales indiscriminades, platges contaminades, incendis forestals, excessiu consum de combustibles fòssils, emissions incontrolades de gasos d'efecte hivernacle, augment de la temperatura atmosfèrica...), l'alumnat elaborarà estratègies per a contribuir a la seua solució, sabent, per exemple, com actuar davant d'aquells i denunciar-los si arriba el cas.

S'analitzaran els mecanismes que regixen el funcionament del medi físic, valorant les repercussions que sobre este tenen les activitats humanes i contribuint activament a la seua defensa, conservació i millora com a element determinant de la qualitat de vida. Es tractarà que coneguen i aprecien el patrimoni natural i cultural.

L'alumnat utilitzarà també els seus coneixements sobre el medi físic i els sers vius per a gaudir del medi natural i per a proposar, valorar i participar en iniciatives encaminades a la conservació i millora de l'entorn.

Esta matèria optativa tindrà un caràcter eminentment pràctic i funcional, orientat a posar en connexió els coneixements teòrics amb les observacions i experiències en l'entorn quotidià. Es dona prioritat a l'adquisició d'uns hàbits de comportament i actituds positives cap a la defensa de l'entorn i a la seua valoració com un patrimoni col·lectiu que se sent com a propi i del que es coneix la seua interrelació amb la salut i el benestar.

Per la seua naturalesa, esta matèria optativa està íntimament relacionada amb les àrees de Ciències de la Naturalesa i de Ciències Socials, Geografia i Història.

Contribució de l'educació mediambiental a l'adquisició de les competències bàsiques

L'educació mediambiental contribueix de manera directa a l'adquisició d'algunes de les huit competències bàsiques del Real Decret 1631/2006, annex I de 29 de desembre. Especialment, té una incidència directa en l'adquisició de la competència en el coneixement i la interacció amb el món físic.

«...són part d'esta competència bàsica l'ús responsable dels recursos naturals, l'atenció del medi ambient, el consum racional i responsable, i la protecció de la salut individual i col·lectiva com a elements clau de la qualitat de vida de les persones.»

És evident que l'educació mediambiental ajuda a l'adquisició de coneixement del medi natural, a canviar actituds, adquirir hàbits i habilitats per a millorar el medi ambient i contribuir a la difusió dels problemes mediambientals i de les seues possibles solucions entre la població, tal com ho enumerem en els objectius. És una assignatura optativa amb una càrrega ideològica que es tradueix en la necessitat de crear canvis en les actituds, hàbits i comportaments de l'alumnat per a deixar l'«únic món» que tenim en condicions adequades perquè les generacions futures puguin conèixer-lo i gaudir-ne tal com ho anem fent les generacions presents. Ajudarà d'esta manera a plantejar els perills que té un desenvolupament no sostenible en un món de recursos finits.

cercano y a instaurar hábitos de respeto y cuidado. Nos corresponde tanto a la familia como a la escuela, a reorientar con vigor hacia el desarrollo sostenible y plantear estrategias y recursos para el estudio integrado del medio ambiente y el desarrollo y el fomento de la cooperación.

Desde la publicación en 1987 del documento *Nuestro futuro común*, elaborado por la Comisión Mundial para el Desarrollo y el Medio Ambiente, el desarrollo sostenible se entiende como el desarrollo que satisface las necesidades de la generación presente sin comprometer la capacidad de las generaciones futuras para satisfacer sus propias necesidades.

La educación para la sostenibilidad trata de poner en juego diversas estrategias para resolver los problemas ambientales, la clarificación de valores y la participación en acciones de mejora en el seno de la comunidad.

Con esta materia optativa se pretende contribuir a la formación de ciudadanos mejor preparados para la vida activa que, sabiendo que todas las actividades humanas generan un impacto en el medio, sean capaces de disminuir o evitar su deterioro. Ciudadanos que consideren que la Tierra y sus recursos son limitados y patrimonio de todos los humanos. Ante los problemas ambientales que se plantean en su entorno inmediato, (proliferación de vertederos incontrolados, contaminación de acuíferos, talas indiscriminadas, playas contaminadas, incendios forestales, excesivo consumo de combustibles fósiles, emisiones incontroladas de gases de efecto invernadero, aumento de la temperatura atmosférica...), el alumnado elaborará estrategias para contribuir a su solución, sabiendo, por ejemplo, cómo actuar ante ellos y denunciarlos si llega el caso.

Se analizarán los mecanismos que rigen el funcionamiento del medio físico, valorando las repercusiones que sobre él tienen las actividades humanas y contribuyendo activamente a su defensa, conservación y mejora como elemento determinante de la calidad de vida. Se tratará de que conozcan y aprecien el patrimonio natural y cultural.

El alumnado utilizará también sus conocimientos sobre el medio físico y los seres vivos para disfrutar del medio natural y para proponer, valorar y participar en iniciativas encaminadas a la conservación y mejora del entorno.

Esta materia optativa tendrá un carácter eminentemente práctico y funcional, orientado a poner en conexión los conocimientos teóricos con las observaciones y experiencias en el entorno cotidiano. Se da prioridad a la adquisición de unos hábitos de comportamiento y actitudes positivas hacia la defensa del entorno y a su valoración como un patrimonio colectivo que se siente como propio y del que se conoce su interrelación con la salud y el bienestar.

Por su naturaleza, esta materia optativa está íntimamente relacionada con las áreas de Ciencias de la Naturaleza y de Ciencias Sociales, Geografía e Historia.

Contribución de la educación medioambiental a la adquisición de las competencias básicas

La Educación medioambiental contribuye de forma directa a la adquisición de algunas de las ocho competencias básicas del Real Decreto 1631/2006, anexo I de 29 de diciembre. Especialmente, tiene una incidencia directa en la adquisición de la competencia en el conocimiento y la interacción con el mundo físico.

«...son parte de esta competencia básica el uso responsable de los recursos naturales, el cuidado del medio ambiente, el consumo racional y responsable, y la protección de la salud individual y colectiva como elementos clave de la calidad de vida de las personas.»

Es evidente que la educación medioambiental ayuda a la adquisición de conocimiento del medio natural, a cambiar actitudes, adquirir hábitos y habilidades para mejorar el medio ambiente y contribuir a la difusión de los problemas medioambientales y de sus posibles soluciones entre la población, tal y como lo relacionamos en los objetivos. Es una asignatura optativa con una carga ideológica que se traduce en la necesidad de crear cambios en las actitudes, hábitos y comportamientos del alumnado para dejar el «único mundo» que tenemos en condiciones adecuadas para que las generaciones futuras puedan conocerlo y disfrutarlo tal y como lo venimos haciendo las generaciones presentes. Ayudará de esta manera a plantear los peligros que tiene un desarrollo no sostenible en un mundo de recursos finitos.

«Així mateix, la competència d'interactuar amb l'espai físic porta implícit ser conscient de la influència que té la presència de les persones en l'espai, el seu assentament, la seua activitat, les modificacions que introdueixen i els paisatges resultants, així com de la importància que tots els sers humans es beneficien del desenvolupament i que este procure la conservació dels recursos i la diversitat natural, i es mantinga la solidaritat global i intergeneracional. Suposa així mateix demostrar esperit crític en l'observació de la realitat i en l'anàlisi dels missatges informatius i publicitaris, així com uns hàbits de consum responsable en la vida quotidiana.»

La possibilitat d'analitzar i conèixer millor la naturalesa i la interacció dels homes i dones amb esta fa possible també el desenvolupament de la capacitat i la disposició per a aconseguir una vida saludable en un entorn també saludable. Esta competència es refereix a àmbits del coneixement molt diversos (ciència, salut, activitat física, consum, processos tecnològics, etc.)

Esta competència està íntimament lligada al coneixement del propi cos i les relacions entre els hàbits i les formes de vida i la salut.

La presa de decisions que es potencia en esta assignatura és fonamental per al desenvolupament integral de l'alumnat de secundària i és una de les competències bàsiques que es pretenen adquirir amb el treball dels continguts d'esta optativa. Això permet contribuir al desenvolupament de l'autonomia i iniciativa personal.

Es tracta que en la presa de decisions es tinga en compte la importància de la preservació del medi ambient, l'ús responsable i el consum racional dels recursos naturals i el foment de la cultura de protecció de la salut com a element clau de la qualitat de vida de les persones.

Continuant amb la competència d'autonomia i iniciativa personal i la presa de decisions, l'educació mediambiental potencia la capacitat d'elaborar noves idees o buscar solucions en relació amb els problemes mediambientals en l'àmbit local i en l'entorn escolar i portar-les a la pràctica. Implica idear, analitzar, planificar, prendre decisions, actuar, revisar allò que s'ha fet, comparar els objectius previstos i els aconseguits, extraure conclusions i avaluar les possibilitats de millora. Exigix, així mateix, tindre una visió estratègica dels problemes que ajude a marcar i complir els fins plantejats i a estar motivat per a aconseguir l'èxit en les tasques empreses.

Per a poder desenvolupar molts dels continguts d'esta assignatura, és necessària la utilització de recursos tecnològics disponibles (simuladors per ordinador, Internet, aparells de mesurament connectats amb l'ordinador...) per als processos d'arreglada i tractament de la informació, transmissió en distints suports i anàlisi d'esta. La utilització de càmeres de gravació digital (càmeres fotogràfiques i vídeo) és una altra de les activitats molt importants en el registre de determinats processos en la naturalesa i d'experiències tant de camp com de laboratori. Igualment és necessari fer una anàlisi crítica de tota la informació obtinguda, i en la majoria de les ocasions és necessari el treball en equip. D'esta manera es desenvolupa la competència digital.

Igualment esta assignatura afavorix l'adquisició de la competència matemàtica, ja que es necessita l'habilitat per a interpretar i expressar amb claredat i precisió informacions, dades i argumentacions, de mesuraments fets en experiències de camp relacionades amb la naturalesa (dades numèriques d'un sonòmetre, mesurament del cabal d'un corrent d'aigua, mesurament de partícules contaminants de l'atmosfera, dades atmosfèriques, dades estadístiques d'una població, etc.) i la seua interpretació per a l'elaboració d'informes.

Conèixer, comprendre i actuar, objectius primordials en esta assignatura optativa, resumixen de manera clara diverses de les competències educatives que l'alumnat ha d'aconseguir en finalitzar l'ensenyança obligatòria «per a poder aconseguir la seua realització personal, exercir la ciutadania activa, incorporar-se a la vida adulta de manera satisfactòria i ser capaç de desenvolupar un aprenentatge permanent al llarg de la vida».

Treballant cada un dels continguts d'esta matèria optativa es poden aconseguir l'adquisició de la majoria de les competències bàsiques educatives.

Objectius

«Asimismo, la competencia de interactuar con el espacio físico lleva implícito ser consciente de la influencia que tiene la presencia de las personas en el espacio, su asentamiento, su actividad, las modificaciones que introducen y los paisajes resultantes, así como de la importancia de que todos los seres humanos se beneficien del desarrollo y de que éste procure la conservación de los recursos y la diversidad natural, y se mantenga la solidaridad global e intergeneracional. Supone asimismo demostrar espíritu crítico en la observación de la realidad y en el análisis de los mensajes informativos y publicitarios, así como unos hábitos de consumo responsable en la vida cotidiana.»

La posibilidad de analizar y conocer mejor la naturaleza y la interacción de los hombres y mujeres con ella, hace posible también el desarrollo de la capacidad y la disposición para lograr una vida saludable en un entorno también saludable. Esta competencia se refiere a ámbitos del conocimiento muy diversos (ciencia, salud, actividad física, consumo, procesos tecnológicos, etc.)

Esta competencia está íntimamente ligada al conocimiento del propio cuerpo y las relaciones entre los hábitos y las formas de vida y la salud.

La toma de decisiones que se potencia en esta asignatura es fundamental para el desarrollo integral del alumnado de secundaria y es una de las competencias básicas que se pretende adquirir con el trabajo de los contenidos de esta optativa. Esto permite contribuir al desarrollo de la autonomía e iniciativa personal.

Se trata de que en la toma de decisiones se tenga en cuenta la importancia de la preservación del medio ambiente, el uso responsable y el consumo racional de los recursos naturales y el fomento de la cultura de protección de la salud como elemento clave de la calidad de vida de las personas.

Continuando con la competencia de autonomía e iniciativa personal y la toma de decisiones, la educación medioambiental, potencia la capacidad de elaborar nuevas ideas o buscar soluciones en relación con los problemas medioambientales a nivel local y en el entorno escolar y llevarlas a la práctica. Implica idear, analizar, planificar, tomar decisiones, actuar, revisar lo hecho, comparar los objetivos previstos y los alcanzados, extraer conclusiones y evaluar las posibilidades de mejora. Exige, asimismo, tener una visión estratégica de los problemas que ayude a marcar y cumplir los fines planteados y a estar motivado para lograr el éxito en las tareas emprendidas.

Para poder desarrollar muchos de los contenidos de esta asignatura, es necesaria la utilización de recursos tecnológicos disponibles (simuladores por ordenador, internet, aparatos de medición conectados con el ordenador...) para los procesos de recogida y tratamiento de la información, transmisión en distintos soportes y análisis de la misma. La utilización de cámaras de grabación digital (cámaras fotográficas y vídeo) es otra de las actividades muy importantes en el registro de determinados procesos en la naturaleza y de experiencias tanto de campo como de laboratorio. Igualmente es necesario hacer un análisis crítico de toda la información obtenida y en la mayoría de las ocasiones es necesario el trabajo en equipo. De esta manera se desarrolla la competencia digital.

Igualmente esta asignatura favorece la adquisición de la competencia matemática, ya que se necesita la habilidad para interpretar y expresar con claridad y precisión informaciones, datos y argumentaciones, de mediciones tomadas en experiencias de campo relacionadas con la naturaleza (datos numéricos de un sonómetro, medición del caudal de una corriente de agua, medición de partículas contaminantes de la atmósfera, datos atmosféricos, datos estadísticos de una población, etc.) y su interpretación para la elaboración de informes.

Conocer, comprender y actuar, objetivos primordiales en esta asignatura optativa, resumen de forma clara varias de las competencias educativas que el alumnado debe conseguir al finalizar la enseñanza obligatoria «para poder lograr su realización personal, ejercer la ciudadanía activa, incorporarse a la vida adulta de manera satisfactoria y ser capaz de desarrollar un aprendizaje permanente a lo largo de la vida.»

Trabajando cada uno de los contenidos de esta materia optativa se pueden lograr la adquisición de la mayoría de las competencias básicas educativas.

Objetivos

L'ensenyança i l'aprenentatge d'esta matèria optativa tindran com a objectiu desenrotllar en els alumnes i en les alumnes les capacitats següents:

1. Adquirir un coneixement elemental de la composició de la biosfera, de la seua dinàmica i dels processos i cicles que s'hi desenrotllen. Comprendre de manera bàsica el funcionament d'alguns dels ecosistemes més significatius i dels que són més quotidians per a l'alumnat.

2. Observar i analitzar els elements del medi natural i la seua interacció, tractant d'arribar a una visió global del medi ambient.

3. Comprendre la complexitat del medi ambiente natural i el creat per l'home, resultat este últim de la interacció dels factors biològics, fisicoquímics, socials, econòmics i culturals, i la interacció existent entre la humanitat i la naturalesa.

4. Prendre consciència que el desenrotllament de la ciència i de la tecnologia implica una gran capacitat de transformació de tal manera que pot portar a un deteriorament irreversible del medi natural.

5. Ser conscients dels greus problemes mediambientals que la humanitat ha generat: superpoblació, balafament d'energia i altres recursos, desertització, contaminació (hídrica, atmosfèrica), residus, extinció d'espècies, calfament global, efecte hivernacle etc., i adquirir una visió elemental de la relació entre medi ambient i desenrotllament, en el context de l'actual divisió entre països rics i pobres.

6. Adquirir una cultura mediambiental que plantege un nou model de desenrotllament mundial respectuós amb la naturalesa, amb tots els pobles de la Terra i amb les generacions futures, i ser conscients del que significa el consum responsable i el comerç just.

7. Adquirir actituds i hàbits no agressius amb l'entorn.

8. Saber actuar davant d'una agressió al medi ambient, coneixent les lleis que perseguixen estos delictes i sent conscients de la necessitat de col·laborar amb la justícia en la conservació i protecció de l'entorn.

9. Conèixer els ecosistemes de la Comunitat Valenciana i en especial els seus parcs i paratges naturals, i prendre consciència del seu deteriorament.

10. Conèixer i participar en l'Agenda 21 local adaptant-la i aplicant-la al centre escolar, i d'esta manera analitzar i donar alternatives de millora als problemes ambientals de l'entorn immediat, i contribuir activament a la sensibilització de la població.

11. Elaborar projectes mediambientals i desenrotllar una ecoauditoria escolar com a instrument de participació en els problemes ambientals del centre i del municipi.

Blocs de continguts

Durant el desenrotllament dels blocs l'alumnat anirà adquirint tant conceptes bàsics ambientals com habilitats concretes i actituds positives respecte al seu entorn. Els continguts dedicaran especial atenció als problemes ambientals de l'entorn pròxim i promouran al mateix temps la lectura crítica de la realitat ambiental pròxima a l'alumnat.

1. El medi natural.

En este bloc s'aborden qüestions bàsiques referents al medi natural i a l'ecologia, necessàries perquè l'alumnat adquireisca una adequada capacitat de valoració i decisió enfront de la problemàtica ambiental que se li puga plantejar en la seua vida quotidiana. La idea conductora de tot el bloc és incidir en la concepció del medi natural com un sistema dinàmic amb nombroses interconnexions i en contínua evolució.

- La vida en el planeta Terra.
- Els cicles naturals: cicle de l'aigua, del carboni, del nitrogen.
- La biosfera i els seus principals ecosistemes.
- Anàlisi dels ecosistemes valencians i dels seus parcs i paratges naturals.
- Realització d'itineraris integrats en el medi natural (biologia, geologia, geografia i història i etnografia) i urbans.
- Experiències didàctiques en granges-escola i equipaments d'educació ambiental.

2. Incidència de l'espècie humana en el medi natural. Grans problemes ambientals dels nostres dies.

La enseñanza y el aprendizaje de esta materia optativa tendrán como objetivo desarrollar en los alumnos y en las alumnas las siguientes capacidades:

1. Adquirir un conocimiento elemental de la composición de la Biosfera, de su dinámica y de los procesos y ciclos que en ella se desarrollan. Comprender de forma básica el funcionamiento de algunos ecosistemas más significativos y de los que resulten más cotidianos para el alumnado.

2. Observar y analizar los elementos del medio natural y su interacción, tratando de llegar a una visión global del medio ambiente.

3. Comprender la complejidad del medio ambiente natural y el creado por el hombre, resultado este último de la interacción de los factores biológicos, físico-químicos, sociales, económicos y culturales, y la interacción existente entre la humanidad y la naturaleza.

4. Tomar conciencia de que el desarrollo de la ciencia y de la tecnología implica una gran capacidad de transformación tal que puede llevar a un deterioro irreversible del medio natural.

5. Ser conscientes de los graves problemas medioambientales que la humanidad ha generado: superpoblación, despilfarro de energía y otros recursos, desertización, contaminación (hídrica, atmosférica), residuos, extinción de especies, calentamiento global, efecto invernadero etc., y adquirir una visión elemental de la relación entre medio ambiente y desarrollo, en el contexto de la actual división entre países ricos y pobres.

6. Adquirir una cultura medioambiental que plantee un nuevo modelo de desarrollo mundial respetuoso con la naturaleza, con todos los pueblos de la Tierra y con las generaciones futuras, siendo conscientes de lo que significa el consumo responsable y el comercio justo.

7. Adquirir actitudes y hábitos no agresivos con el entorno.

8. Saber actuar ante una agresión al medio ambiente, conociendo las leyes que persiguen estos delitos y siendo conscientes de la necesidad de colaborar con la justicia en la conservación y protección del entorno.

9. Conocer los ecosistemas de la Comunitat Valenciana i en especial sus parques y parajes naturales, tomando conciencia de su deterioro.

10. Conocer y participar en la Agenda 21 local adaptándola y aplicándola al centro escolar, y de esta manera analizar y dar alternativas de mejora a los problemas ambientales del entorno inmediato, y contribuir activamente a la sensibilización de la población.

11. Elaborar proyectos medioambientales y desarrollar una ecoauditoria escolar como instrumento de participación en los problemas ambientales del centro y del municipio.

Bloques de contenidos

Durante el desarrollo de los bloques el alumnado irá adquiriendo tanto conceptos básicos ambientales como habilidades concretas y actitudes positivas con respecto a su entorno. Los contenidos dedicarán especial atención a los problemas ambientales del entorno próximo y promoverán al mismo tiempo la lectura crítica de la realidad ambiental cercana al alumnado.

1. El medio natural.

En este bloque se abordan cuestiones básicas referentes al medio natural y a la ecología, precisas para que el alumnado adquiera una adecuada capacidad de valoración y decisión frente a la problemática ambiental que se le pueda plantear en su vida cotidiana. La idea conductora de todo el bloque es incidir en la concepción del medio natural como un sistema dinámico con numerosas interconexiones y en continua evolución.

- La vida en el planeta Tierra.
- Los ciclos naturales: ciclo del agua, del carbono, del nitrógeno.
- La Biosfera y sus principales ecosistemas.
- Análisis de los ecosistemas valencianos y de sus parques y parajes naturales.
- Realización de itinerarios integrados en el medio natural (biología, geología, geografía e historia y etnografía) y urbanos.
- Experiencias didácticas en granjas-escuela y equipamientos de educación ambiental.

2. Incidencia de la especie humana en el medio natural. grandes problemas ambientales de nuestros días.

– Es proposa el concepte d'espècie humana com a part integrant de la naturalesa, i per tant no autosuficient ni independent del món natural.

– Debats i xicotetes investigacions sobre la influència de l'espècie humana sobre la biosfera al llarg de la història.

– Elaboració de monografies sobre els grans problemes ambientals en el nostre planeta:

– Efecte hivernacle, calfament global i canvi climàtic.

– Pèrdua de biodiversitat.

– Destrucció de la capa d'ozó.

– Contaminació (hídrica, atmosfèrica).

– Avanç de la desertització.

– Escassetat de recursos.

– Explosió demogràfica i pobresa en el tercer món.

– Anàlisi de problemes mediambientals de la Comunitat Valenciana.

Incendis forestals, desertització, escassetat de recursos hídrics, problemes de contaminació dels nostres boscos, destrucció de fons del litoral marí (praderies de posidònies), pèrdua d'horta, destrucció del paisatge, pressió urbanística costanera, pèrdua de patrimoni natural i cultural.

– Estudi de possibles solucions als problemes ambientals; energies renovables:

– Energia solar tèrmica i fotovoltaica.

– Energia eòlica.

– Energia minihidràulica.

– Energia geotèrmica.

– Energia de la biomassa.

– Estalvi energètic.

– Edificacions bioclimàtiques: ús racional i eficient de l'energia.

– El ciutadà «Verde».

– Actituds i qualitats que caracteritzen un ciutadà respectuós amb el seu medi ambient:

– Regla de les «4 R» reduir, reutilitzar, reciclar i recuperar.

– Utilització racional dels recursos del planeta (aigua, energia, etc.).

– Importància dels hàbits de consum ecològics.

– Respecte dels béns col·lectius (medi natural, patrimoni cultural, elements urbans col·lectius, etc.).

– Elaboració del Manual del Ciutadà Verd.

– Agressions mediambientals: actuació ciutadana.

3. Salut ambiental i entorn pròxim.

– El nostre cos, l'entorn més immediat.

– Aplicació de tècniques d'expressió corporal per a la presa de consciència del nostre cos.

– Elaboració d'un pla individual de protecció i millora del nostre cos.

– Pràctica de camp: «Contacte amb la naturalesa i coneixement a través dels sentits».

– Salut i ecologia.

– Investigació sobre els factors que més condicionen la salut humana.

– Debat sobre el tema «Salut i malaltia».

– Investigació sobre els fonaments del concepte ecològic de salut.

– Grups de treball sobre: hàbits de vida, condicions ambientals, biologia humana, estructura sanitària.

– Resolució d'un supòsit pràctic per mitjà de tècniques de dramatització (jocs de rol, per exemple).

– Entrevistes amb responsables de les àrees de sanitat i medi ambient de l'ajuntament de la ciutat.

– Investigació del microambient familiar.

– Elaboració d'un informe sobre la «salut ambiental» de l'entorn familiar incloent-hi aspectes com característiques de la vivenda (superfície, nombre d'habitacions, nombre de cambres de bany, il·luminació, aireig, soroll...), nombre d'habitants, hàbits de consum, pràctica d'esports i activitats culturals, etc.

– Realització d'un esquema amb les condicions de la Vivenda Ecològica 10.

– Se propone el concepto de especie humana, como parte integrante de la naturaleza y por tanto no autosuficiente ni independiente del mundo natural.

– Debates y pequeñas investigaciones sobre la influencia de la especie humana sobre la Biosfera a lo largo de la historia.

– Elaboración de monografías sobre los grandes problemas ambientales en nuestro planeta:

– Efecto invernadero, calentamiento global y cambio climático

– Pérdida de biodiversidad.

– Destrucción de la capa de ozono.

– Contaminación (hídrica, atmosférica).

– Avance de la desertización.

– Escasez de recursos.

– Explosión demográfica y pobreza en el tercer mundo.

– Análisis de problemas medioambientales de la Comunitat Valenciana.

Incendios forestales, desertización, escasez de recursos hídricos, problemas de contaminación de nuestros bosques, destrucción de fondos del litoral marino (praderas de poseidonias), pérdida de huerta, destrucción del paisaje, presión urbanística costera, pérdida de patrimonio natural y cultural.

– Estudio de posibles soluciones a los problemas ambientales: Energías renovables:

– Energía solar térmica y fotovoltaica.

– Energía eólica

– Energía minihidráulica

– Energía geotérmica

– Energía de la biomasa

– Ahorro energético

– Edificaciones bioclimáticas: uso racional y eficiente de la energía

– El Ciudadano «Verde».

– Actitudes y cualidades que caracterizan a un ciudadano respetuoso con su medio ambiente:

– Regla de las «4 R» reducir, reutilizar, reciclar y recuperar.

– Utilización racional de los recursos del planeta (agua, energía, etc.).

– Importancia de los hábitos de consumo ecológicos.

– Respeto de los bienes colectivos (medio natural, patrimonio cultural, elementos urbanos colectivos, etc.).

– Elaboración del «Manual del Ciudadano Verde».

– Agressions medioambientales: actuación ciutadana.

3. Salud ambiental y entorno próximo.

– Nuestro cuerpo, el entorno más inmediato.

– Aplicación de técnicas de expresión corporal para la toma de conciencia de nuestro cuerpo.

– Elaboración de un plan individual de protección y mejora de nuestro cuerpo.

– Práctica de campo: «Contacto con la Naturaleza y conocimiento a través de los sentidos».

– Salud y ecología.

– Investigación sobre los factores que más condicionan la salud humana.

– Debate sobre el tema «Salud y Enfermedad».

– Investigación sobre los fundamentos del concepto ecológico de salud.

– Grupos de trabajo sobre: hábitos de vida, condiciones ambientales, biología humana, estructura sanitaria.

– Resolución de un supuesto práctico mediante técnicas de dramatización (juegos de rol, por ejemplo).

– Entrevistas con responsables de las áreas de Sanidad y Medio Ambiente del Ayuntamiento de la ciudad.

– Investigación del microambiente familiar.

– Elaboración de un informe sobre la «salud ambiental» del entorno familiar incluyendo aspectos como características de la vivienda (superficie, número de habitaciones, número de cuartos de baño, iluminación, aireación, ruido...), número de habitantes, hábitos de consumo, práctica de deportes y actividades culturales, etc.

– Realización de un esquema con las condiciones de la Vivienda Ecológica 10.

4. Participació en els problemes ambientals del municipi i del centre escolar: agenda 21 local, agenda 21 escolar i ecoauditoria escolar.

L'Agenda 21 va nàixer l'any 1992 en la Conferència de les Nacions Unides per al Medi Ambient i el Desenvolupament. Dos anys després de la Cimera de la Terra, es va celebrar a Aalborg (Dinamarca) la primera Conferència Europea de Ciutats i Pobles Sostenibles. D'esta trobada va sorgir la seua Carta d'Aalborg, un document on les ciutats europees es comprometeren a participar en les iniciatives locals de l'Agenda 21. Així, doncs, l'agenda 21 local és un pla estratègic municipal basat en la integració, amb criteris sostenibles, de les polítiques ambientals, econòmiques i socials del municipi, i que sorgixen de la participació i la presa de les decisions consensuades entre els representants polítics, personal tècnic municipal, agents implicats i ciutadans del municipi.

L'agenda 21 escolar permet a l'alumnat analitzar i comprendre la problemàtica mediambiental del seu entorn i preparar-lo per a l'exercici ciutadà. Té tres components bàsics: la sostenibilitat ambiental del centre educatiu i de l'entorn, la innovació curricular i la participació en la comunitat.

Un instrument molt útil en el desenvolupament de l'Agenda 21 escolar és l'ecoauditoria escolar. És un procés educatiu basat en l'auditoria ambiental. Amb este instrument es diagnostica la qualitat dels processos ambientals d'un centre escolar utilitzant estratègies de participació, autoavaluació i autogestió encaminades a corregir les diferències ambientals detectades i, a diferència de les auditories ambientals empresarials, la seua finalitat última és la d'educar i formar les persones en valors ambientals i a comprometre-les en la millora del medi ambient.

El centre escolar és un ambient molt pròxim a la realitat de l'alumnat i pot ser considerat un verdader sistema (autoorganització, circuits interiors, equilibri intern, interaccions amb el medi exterior...). Per tant, constituïx també un microambient adequat per a experimentar les característiques sistèmiques de la naturalesa.

En l'àmbit físicomaterial es poden auditar els aspectes següents:

- Edifici i entorn interior i exterior: diversificació d'aules (espais) i zones de recreació, tanques, arbres, aparcaments, etc.
- Il·luminació i aireig.
- Mobiliari i materials.
- Qualitat de vida i relacions (aire, nivell sonor, accessos...)
- Zones verdes, estanys, espais de jocs i trobada i zones de reciclatge (paper, vidre...)
- Espais per a la potenciació del transport alternatiu (bicicletes, transport col·lectiu públic)
- Estalvi, reutilització i ús eficient de materials i recursos: paper, aigua, energia...
- Avaluació del nivell de seguretat dels carrers que rodegen el centre, reconversió dels seus usos (mobilitat-trobada-joc).
- Ús més eficient dels espais comuns: biblioteques, ludoteques, patis, corredors.
- Participació en l'entorn i en campanyes comunitàries en favor del medi ambient.
- Prioritzar les problemàtiques ambientals del centre escolar.
- Planificar les accions pertinents dins i fora del centre:
- Investigació del medi ambient del nostre municipi:
- Realització de visites als departaments ambientals de l'ajuntament, institucions sanitàries locals, associacions ciutadanes, etc.
- Elaboració d'informes tècnics i monografies (sistema de recollida de fems, abastiment d'aigua potable, eliminació i tractament de les aigües residuals, qualitat de l'aire, contaminació sonora...) a partir de tota la informació obtinguda.
- Posada en comú de les conclusions i elaboració d'un document conjunt sobre la salut ambiental de la ciutat on s'inclouen propostes realistes de solucions als principals problemes.
- Realització de treballs ambientals de camp a l'entorn pròxim al centre:
- Contaminació acústica: mesures amb un sonòmetre dels nivells de soroll en distints barris de la ciutat.

4. Participación en los problemas ambientales del municipio y del centro escolar: agenda 21 local, agenda 21 escolar y ecoauditoria escolar.

La Agenda 21 nació en el año 1992 en la Conferencia de las Naciones Unidas para el Medio Ambiente y el Desarrollo. Dos años después de la Cumbre de la Tierra, se celebró en Aalborg (Dinamarca) la primera Conferencia Europea de Ciudades y Pueblos Sostenibles. De esta encuentro surgió su Carta de Aalborg, un documento donde las ciudades europeas se comprometieron a participar en las iniciativas locales de la Agenda 21. Así pues, la Agenda 21 Local es un Plan Estratégico Municipal basado en la integración, con criterios sostenibles, de las políticas ambientales, económicas i sociales del municipio, y que surgen de la participación y la toma de las decisiones consensuadas entre los representantes políticos, personal técnico municipal, agentes implicados y ciudadanos del municipio.

La Agenda 21 escolar permite al alumnado analizar y comprender la problemática medioambiental de su entorno y prepararle para el ejercicio ciudadano. Tiene tres componentes básicos: la sostenibilidad ambiental del centro educativo y del entorno, la innovación curricular y la participación en la comunidad.

Una herramienta muy útil en el desarrollo de la Agenda 21 escolar es la ecoauditoria escolar. Es un proceso educativo basado en la auditoria ambiental. Con él se diagnostica la calidad de los procesos ambientales de un centro escolar utilizando estrategias de participación, autoevaluación y autogestión encaminadas a corregir las diferencias ambientales detectadas y, a diferencia de las auditorias ambientales empresariales, su finalidad última es la de educar y formar a las personas en valores ambientales y en comprometerlas en la mejora del medio ambiente.

El centro escolar es un ambiente muy próximo a la realidad del alumnado y puede ser considerado un verdadero sistema (autoorganización, circuitos interiores, equilibrio interno, interacciones con el medio exterior...). Por tanto constituye también un microambiente adecuado para experimentar las características sistémicas de la naturaleza.

En el ámbito físico-material se pueden auditar los siguientes aspectos:

- Edificio y entorno interior y exterior: diversificación de aulas (espacios) y zonas de recreo, setos, árboles, aparcamientos, etc.
- Iluminación y aireación.
- Mobiliario y materiales.
- Calidad de vida y relaciones (aire, nivel sonoro, accesos...)
- Zonas verdes, estanques, espacios de juegos y encuentro y zonas de reciclaje (papel, vidrio...)
- Espacios para la potenciació del transporte alternativo (bicicletas, transporte colectivo público)
- Ahorro, reutilización y uso eficiente de materiales y recursos: papel, agua, energía...
- Evaluación del nivel de seguridad de las calles que rodean el centro, reconversión de sus usos (movilidad-encuentro-juego).
- Uso más eficiente de los espacios comunes: bibliotecas, ludotecas, patios, pasillos.
- Participación en el entorno y en campañas comunitarias en favor del medio ambiente.
- Priorizar las problemáticas ambientales del Centro escolar.
- Planificar las acciones pertinentes dentro y fuera del Centro:
- Investigación del medio ambiente de nuestro municipio:
- Realización de visitas a los departamentos ambientales del ayuntamiento, instituciones sanitarias locales, asociaciones ciudadanas, etc.
- Elaboración de informes técnicos y monografías (sistema de recogida de basuras, abastecimiento de agua potable, eliminación y tratamiento de las aguas residuales, calidad del aire, contaminación sonora...) a partir de toda la información obtenida.
- Puesta en común de las conclusiones y elaboración de un documento conjunto sobre la salud ambiental de la ciudad incluyendo propuestas realistas de soluciones a los principales problemas.
- Práctica de trabajos ambientales de campo en el entorno próximo al centro:
- Contaminación acústica: medidas con un sonómetro de los niveles de ruido en distintos barrios de la ciudad.

– Contaminació hídrica: mesura de la concentració de clor i altres contaminants en l'aigua en distintes parts de la població.

– Eixides a l'entorn natural més pròxim per a conèixer les espècies vegetals i animals més característiques o abundants. Recollida molt selectiva de mostres, quan siga imprescindible, o presa de fotografies per a posterior classificació manejant-se guies de camp.

– Elaboració d'una guia de camp de la zona on s'inclouen mapes, dibuixos a partir de totes les dades obtingudes.

– Avaluar i informar la comunitat escolar.

– Traslladar les conclusions al ple municipal.

5. Projectes mediambientals.

Es pretén potenciar el principi de pensar globalment i actuar localment, destacat per les diferents associacions per a la defensa del medi ambient. En esta línia es proposen els exemples següents:

a) Posada en marxa d'un hort escolar.

– A través d'este projecte l'alumnat pot entrar en contacte amb els principis i mètodes de l'«agricultura ecològica», on queden exclosos els abonaments de síntesi química industrial i els plaguicides sintètics pels seus demostrats perills ambientals.

b) El compostador de matèria orgànica.

Fabricar el propi compostador o adquirir-lo en establiments especialitzats. Es pot reutilitzar tota la matèria orgànica que es genera en un centre escolar, sobretot si hi ha menjador escolar, per a elaborar un compost que pot servir per a l'abonament del propi hort escolar del centre o per a les plantes de jardí, tant del centre com les de les llars de l'alumnat. Hi ha molt desconeixement entre la gent del que és un compostador i del benefici que comporta reciclar aquella matèria orgànica que es genera.

c) Taller de cuines, enginyers solars i energies renovables.

S'utilitzen les cuines solars, principalment, per a coure menjar i pasteuritzar aigua, encara que contínuament se'n desenvolupen usos addicionals. Nombrosos factors, incloent-hi l'accés als materials, la disponibilitat dels carburants de cuines tradicionals, el clima, les preferències quant a l'alimentació, factors culturals i capacitats tècniques, afavorixen que les cuines solars siguen assequibles per a les persones, sobretot en països pobres amb escassetat de carburants i falta fins i tot de llenya, com l'Àfrica subsahariana.

Amb un coneixement dels principis bàsics de l'energia solar i un accés a materials simples, com el cartó, el paper d'alumini i el vidre, es pot construir una cuina solar eficaç. També es poden adquirir unes cuines solars parabòliques en el mercat.

Este taller potenciarà l'ús de les energies renovables, sobretot la solar, i es veurà de manera molt pràctica la utilitat de molts ginyes solars que es poden construir amb materials poc sofisticats.

d) El viver escolar.

Per mitjà d'este projecte, es pot potenciar el coneixement de les espècies vegetals autòctones i la seua importància en el manteniment dels ecosistemes mediterranis.

e) Un centre saludable.

Per mitjà de la realització de projectes de millora del centre, es pot aconseguir la participació de l'alumnat en la tasca de millorar les condicions ambientals i estètiques del centre educatiu.

Críteris d'avaluació

1. Diferenciar les diferents formes de vida del planeta Terra i els hàbitats i ecosistemes en què es desenvolupen. Determinar la influència del gènere humà en les diferents formes de vida.

2. Enumerar els cicles naturals i especificar com influeix el gènere humà en el seu manteniment i contaminació.

3. Enumerar, caracteritzar i diferenciar els ecosistemes valencians.

4. Realitzar un informe detallat d'un itinerari concret dels realitzats en un medi natural: llocs visitats, aspectes biològics i geològics d'interès, aspectes històrics i geogràfics relacionats amb el medi ambient, impactes ambientals observats, etnografia de la zona.

5. Realitzar un informe de les activitats realitzades en alguna granja-escola o equipament d'educació ambiental. Manipular, elaborar i transformar aliments amb caràcter ecològic en la granja-escola (pa, formatge, mermelades, etc). Dissenyar menús ecològics.

– Contaminación hídrica: medida de la concentración de cloro y otros contaminantes en el agua en distintas partes de la población.

– Salidas al entorno natural más próximo para conocer las especies vegetales y animales más características o abundantes. Recogida muy selectiva de muestras, cuando sea imprescindible, o toma de fotografías para posterior clasificación manejando guías de campo.

– Elaboración de una guía de campo de la zona incluyendo mapas, dibujos a partir de todos los datos obtenidos.

– Evaluar e informar a la comunidad escolar.

– Trasladar las conclusiones al pleno municipal

5. Proyectos medioambientales.

Se pretende potenciar el principio de pensar globalmente y actuar localmente, destacado por las diferentes asociaciones para la defensa del medio ambiente. En esta línea se proponen los siguientes ejemplos:

a) Puesta en marcha de un huerto escolar.

– A través de este proyecto el alumnado puede entrar en contacto con los principios y métodos de la «agricultura ecológica», donde quedan excluidos los abonos de síntesis química industrial y los plaguicidas sintéticos por sus demostrados peligros ambientales.

b) El compostador de materia orgánica

Fabricar el propio compostador o adquirirlo en establecimientos especializados. Se puede reutilizar toda la materia orgánica que se genera en un centro escolar, sobre todo si existe comedor escolar, para elaborar un compost que puede servir para el abono del propio huerto escolar del centro o para las plantas de jardín, tanto del centro como las de los hogares del alumnado. Hay mucho desconocimiento entre la gente de lo que es un compostador y del beneficio que comporta el reciclar aquella materia orgánica que se genera.

c) Taller de cocinas, ingenios solares y energías renovables

Se utilizan las cocinas solares, principalmente, para cocer comida y pasteurizar agua, aunque continuamente se desarrollan usos adicionales. Numerosos factores, incluyendo el acceso a los materiales, la disponibilidad de los carburantes de cocinas tradicionales, el clima, las preferencias en cuanto a la alimentación factores culturales y capacidades técnicas, favorecen que las cocinas solares sean assequibles para las personas, sobre todo en países pobres con escasez de carburantes y falta incluso de leña, como el África subsahariana.

Con un conocimiento de los principios básicos de la energía solar y un acceso a materiales simples, como el cartón, el papel de aluminio y el cristal, se puede construir una cocina solar eficaz. También se pueden adquirir unas cocinas solares parabólicas en el mercado.

Este taller potenciará el uso de las energías renovables, sobre todo la solar y se verá de forma muy práctica la utilidad de muchos ingenios solares que se pueden construir con materiales poco sofisticados.

d) El vivero escolar.

Mediante este proyecto se puede potenciar el conocimiento de las especies vegetales autóctonas y su importancia en el mantenimiento de los ecosistemas mediterráneos.

e) Un centro saludable.

Mediante la realización de proyectos de mejora del centro se puede conseguir la participación del alumnado en la tarea de mejorar las condiciones ambientales y estéticas del centro educativo.

Críteris de evaluació

1. Diferenciar las diferentes formas de vida del planeta tierra y los hábitats y ecosistemas en las que se desarrollan. Determinar la influencia del género humano en las diferentes formas de vida.

2. Enumerar los ciclos naturales y especificar cómo influye el género humano en su mantenimiento y contaminación.

3. Enumerar, caracterizar y diferenciar los ecosistemas valencianos.

4. Realizar un informe detallado de un itinerario concreto de los realizados en un medio natural: lugares visitados, aspectos biológicos y geológicos de interés, aspectos históricos y geográficos relacionados con el medio ambiente, impactos ambientales observados, etnografía de la zona.

5. Realizar un informe de las actividades realizadas en alguna granja-escuela o equipamiento de educación ambiental. Manipular, elaborar y transformar alimentos con carácter ecológico en la granja-escuela (pan, queso, mermeladas, etc). Diseñar menús ecológicos.

6. Realitzar monografies sobre alguns dels grans problemes ecològics del planeta (efecte hivernacle, canvi climàtic, explosió demogràfica i pobresa en el tercer món...)

7. Plantejar solucions als problemes ambientals més immediats de la Comunitat Valenciana i elaborar accions per a la solució d'estos. Elaborar cartes de denúncia a les institucions i/o empreses que actuen de manera dolosa contra el medi ambient.

8. Definir el concepte de salut i malaltia.

9. Descriure els hàbits de vida saludable i les seues repercussions en la societat.

10. Elaborar una guia, decàleg o manifest per a conscienciar la resta de la comunitat escolar i habitants del municipi de les problemàtiques ambientals més immediates.

11. Realitzar un informe final d'una ecoauditoria del mateix centre d'algun aspecte concret en l'àmbit físicomaterial.

12. Elaborar un mapa sonor del centre escolar i el seu entorn.

13. Buscar informació en Internet del pla estratègic municipal (agenda 21 local) del mateix municipi.

14. Dissenyar un pla d'actuació en el mateix centre per a una millora en l'estalvi energètic, estalvi d'aigua i disminució de residus sòlids.

15. Posar en funcionament un hort escolar amb les tècniques de l'agricultura ecològica.

16. Dissenyar el tipus de cultius per a cada època. Dissenyar i construir una compostadora, buscant informació en Internet.

17. Construir amb materials simples algun tipus de cuina o forn solar i dissenyar menús que siguen viables en la seua manufactura. Realitzar reportatges audiovisuals per a informar i sensibilitzar la comunitat més pròxima (centre escolar i població del municipi) dels beneficis de les experiències realitzades.

L'ENTORN:

TALLER DEL GEÒGRAF I DE L'HISTORIADOR

Introducció

En el nostre món actual, on els mitjans de comunicació, i en especial la televisió i les noves tecnologies a través de jocs de simulació, ens transporten amb la màxima facilitat a altres espais i a altres temps, la investigació educativa ha demostrat com els alumnes i les alumnes fan seus, i viuen com a pròxims, espais i temps que poden estar molt allunyats en la distància i en el temps físics. Així, la intensitat amb què es va viure la guerra del Golf Pèrsic, la batalla de les Termòpiles en la seua versió digital, o la familiaritat amb què es parla de llocs allunyats en la distància però molt pròxims per influències de sèries televisives, com Miami, fan que entenguem per entorn no sols el temps i l'espai immediats sinó el que es viu com a pròxim, en un món on els límits del llunyà i el pròxim es difuminen amb la màxima facilitat. L'entorn, doncs, serà entès com el que és percebut, com el que és viscut en el sentit del que és notícia, del que ens afecta quotidianament. D'altra banda, també considerem que és entorn el que es troba pròxim en distància i temps i hi treballarem pel gran valor pedagògic que conté. Així, en els blocs de continguts «L'itinerari» o «Investigació i treballs de camp» l'entorn físic immediat serà el laboratori on es poden verificar hipòtesis, formular-se preguntes, arregar dades, etc.

Així doncs, el que es pretén amb esta matèria optativa és ajudar a entendre els aspectes espacials, temporals i socials de l'entorn partint de la percepció i de la capacitat empàtica de l'alumnat, col·laborant que reconstruïska de manera crítica les seues concepcions respecte d'això.

Per a això, s'utilitzaran els conceptes que són propis de les ciències socials, i en especial els de la geografia i la història, perquè són estes dos disciplines les triades com a suport conceptual i metodològic. Des d'esta premissa s'insistix en una sèrie d'aprenentatges funcionals que siguen útils en la vida quotidiana i que permeten entendre millor el món en què es viu.

I en este sentit, seran els continguts metodològics o procedimentals, juntament amb les dades i informacions rellevants referides als problemes tractats, els eixos entorn dels quals s'articulen els continguts conceptuals i actitudinals. Es tracta que l'alumnat perceba la fun-

6. Realizar monografías sobre algunos de los grandes problemas ecológicos del planeta (Efecto invernadero, cambio climático, explosión demográfica y pobreza en el tercer mundo...)

7. Plantear soluciones a los problemas ambientales más inmediatos de la Comunitat Valenciana y elaborar acciones para su solución. Elaborar cartas de denuncia a las instituciones y/o empresas que actúen de forma dolosa contra el medio ambiente.

8. Definir el concepto de salud y enfermedad.

9. Describir los hábitos de vida saludable y sus repercusiones en la sociedad.

10. Elaborar una guía, decálogo o manifiesto para concienciar al resto de la comunidad escolar y habitantes del municipio de las problemáticas ambientales más inmediatas.

11. Realizar un informe final de una ecoauditoría del propio centro de algún aspecto concreto en el ámbito físico-material.

12. Elaborar un mapa sonoro del centro escolar y su entorno.

13. Buscar información en internet del Plan Estratégico Municipal (Agenda 21 Local) del propio municipio.

14. Diseñar un plan de actuación en el propio centro para una mejora en el ahorro energético, ahorro de agua y disminución de residuos sólidos.

15. Poner en funcionamiento un huerto escolar con las técnicas de la agricultura ecológica.

16. Diseñar el tipo de cultivos para cada época. Diseñar y construir una compostadora, buscando información en internet.

17. Construir con materiales simples algún tipo de cocina u horno solar y diseñar menús que sean viables en su manufactura. Realizar reportajes audiovisuales para informar y sensibilizar a la comunidad más pròxima (centro escolar y población del municipio) de los beneficios de las experiencias realizadas.

EL ENTORNO:

TALLER DEL GEÓGRAFO Y DEL HISTORIADOR

Introducción

En nuestro mundo actual, donde los medios de comunicación, y en especial la televisión y las nuevas tecnologías a través de juegos de simulación, nos transportan con suma facilidad a otros espacios y a otros tiempos, la investigación educativa ha demostrado cómo los alumnos y las alumnas hacen suyos, y viven como pròximos, espacios y tiempos que pueden estar muy alejados en la distancia y en el tiempo físicos. Así, la intensidad con la que se vivió la guerra del Golfo Pèrsico, la batalla de las Termópilas en su versión digital, o la familiaridad con que se habla de lugares alejados en la distancia pero muy pròximos por influencias de series televisivas, como Miami, hacen que entendamos por entorno no sólo el tiempo y el espacio inmediatos sino lo que se vive como pròximo, en un mundo donde los límites de lo lejano y lo pròximo se difuminan con suma facilidad. El entorno, pues, será entendido como lo percibido, como lo vivido en el sentido de lo que es noticia, de lo que nos afecta cotidianamente. Por otra parte, también entendemos por entorno lo pròximo en distancia y tiempo y trabajaremos en él por el gran valor pedagógico que encierra. Así, en los bloques de contenidos «El itinerario» o «Investigación y trabajos de campo» el entorno físico inmediato será el laboratorio donde poder verificar hipótesis, formularse preguntas, recoger datos, etc.

Así pues, lo que se pretende con esta materia optativa es ayudar a entender los aspectos espaciales, temporales y sociales del entorno partiendo de la percepción y de la capacidad empática del alumnado, colaborando a que reconstruya de forma crítica sus concepciones al respecto.

Para ello se utilizarán los conceptos que son propios de las ciencias sociales, y en especial los de la geografía y la historia, porque son estas dos disciplinas las elegidas como soporte conceptual y metodológico. Desde esta premisa se hace hincapié en una serie de aprendizajes funcionales que sean útiles en la vida cotidiana y que permitan entender mejor el mundo en el que se vive.

Y en este sentido, serán los contenidos metodológicos o procedimentales junto a los datos e informaciones relevantes referidos a los problemas tratados, los ejes en torno a los cuales se articulen los contenidos conceptuales y actitudinales. Se trata de que el alumnado per-

cionalitat immediata dels procediments i la satisfacció que produïx el fet de «saber fer» que implica l'ús de les tècniques, però sense oblidar la conceptualització, i tot això, encaminat a afavorir actituds de respecte i tolerància.

Els cinc blocs de continguts que es proposen no són de caràcter temàtic. Permeten la combinació entre si originant mòduls o temes que incloguen diverses estratègies d'aula. Així, una activitat de simulació pot precedir un debat, o, en un itinerari, s'hi pot incloure una activitat de simulació, etc.

Els recursos didàctics imprescindibles per a programar una unitat didàctica han d'entendre's com a instruments al servei d'una metodologia concreta. En cap cas, els recursos no han de tindre el paper preponderant, ni s'ha de programar d'acord amb estos. La metodologia serà necessària per a conduir el pensament a l'elaboració personal del coneixement i la construcció de significats per mitjà de la seua negociació amb la resta de la comunitat escolar. Per tant, de la metodologia en dependrà l'arreglada d'informació, el plantejament d'hipòtesis, la verificació d'estes, etc.

L'espai físic en què es desenrotlle el procés d'ensenyança i aprenentatge ha d'excedir l'àmbit de l'aula i del centre educatiu. Este aspecte, lluny de ser un inconvenient, suposa una adequació de la metodologia de treball als objectius que pretenen una comunicació més dinàmica entre l'alumnat i el seu entorn físic immediat, a més d'introduir els elements motivadors i fins i tot lúdics que tota eixida del centre escolar comporta.

Els blocs de continguts, els recursos didàctics i les diferents estratègies d'aula que es proposen són prou flexibles i diversos com per a poder ajustar-se a les necessitats dels estudiants, als recursos del centre i als interessos dels professors.

El tractament de la diversitat per mitjà de l'opativitat implica la relació amb les àrees curriculars i amb altres matèries optatives. La vinculació amb l'àrea de Ciències Socials, Geografia i Història és la més estreta, però també poden establir-se propostes interdisciplinàries amb les àrees de Castellà: Llengua i Literatura, Valencià: Llengua i Literatura, Llengües Estrangeres, Ciències de la Naturalesa, Educació Plàstica i Visual, Tecnologies, Informàtica, Matemàtiques i Música. D'altra banda, és suggeridor establir connexions amb optatives com ara Dramatització/Teatre i Comunicació Audiovisual. Siga com siga, serà en el projecte curricular on s'establisca un marc més adequat i real a la possible interdisciplinarietat.

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques.

Esta matèria optativa contribueix al desenrotllament de les competències bàsiques de l'etapa de manera paral·lela a la matèria de Ciències Socials, Geografia i Història, per la qual cosa hi és aplicable el que estableix el currículum de Ciències Socials, Geografia i Història (anex I del Decret 112/2007, de 20 de juliol, pel qual s'establix el currículum de l'Educació Secundària Obligatoria a la Comunitat Valenciana).

Objectius

L'ensenyança i l'aprenentatge d'esta matèria optativa tindrà com a objectiu desenrotllar en els alumnes i en les alumnes les capacitats següents:

1. Analitzar els problemes més apressants de les societats actuals i formar-se'n un juí personal o social.
2. Comprendre i analitzar els factors que intervenen en una situació problemàtica de caràcter social, establint la seua importància i jerarquia per a aconseguir una explicació acceptable.
3. Realitzar tasques en grup i participar en discussions i debats amb una actitud crítica però respectuosa i tolerant, fonamentant adequadament les seues opinions i propostes i valorant la discrepància i el diàleg com una via necessària per a la solució dels problemes humans i socials.
4. Plantejar problemes adequadament i proposar solucions duent a terme estudis i xicotetes investigacions aplicant els instruments conceptuals, les tècniques i els procediments bàsics d'indagació característics de la geografia, la història i altres ciències socials.

5. Utilitzar de manera crítica i autònoma diferents fonts d'informació: verbal, icònica, estadística, cartogràfica i, en especial, els actuals mitjans de comunicació social.

ciba la funcionalidad inmediata de los procedimientos y la satisfacción que produce el «saber hacer» que implica el uso de las técnicas, pero sin olvidar la conceptualización y todo ello encaminado a favorecer actitudes de respeto y tolerancia.

Los cinco bloques de contenidos que se proponen no son de carácter temático. Permiten la combinación entre ellos originando módulos o temas que incluyan diversas estrategias de aula. Así, una actividad de simulación puede preceder a un debate, o, en un itinerario, se puede incluir una actividad de simulación, etc.

Los recursos didácticos imprescindibles para programar una unidad didáctica deben entenderse como instrumentos al servicio de una metodología concreta. En ningún caso los recursos deben tener el papel preponderante, ni se debe programar en función de los mismos. La metodología será necesaria para conducir el pensamiento a la elaboración personal del conocimiento y la construcción de significados mediante su negociación con el resto de la comunidad escolar. Por tanto, de la metodología dependerá la recogida de información, el planteamiento de hipótesis, su verificación, etc.

El espacio físico en el que se desarrolle el proceso de enseñanza y aprendizaje ha de exceder el ámbito del aula y del centro educativo. Este aspecto, lejos de ser un inconveniente, supone una adecuación de la metodología de trabajo a los objetivos que pretenden una comunicación más dinámica entre el alumnado y su entorno físico inmediato, además de introducir los elementos motivadores e incluso lúdicos que toda salida del centro escolar comporta.

Los bloques de contenidos, los recursos didácticos y las diferentes estrategias de aula que se proponen son lo suficientemente flexibles y diversos como para poder ajustarse a las necesidades de los estudiantes, a los recursos del centro y a los intereses de los profesores.

El tratamiento de la diversidad mediante la opatividad implica la relación con las áreas curriculares y con otras materias optativas. La vinculación con el área de Ciencias Sociales, Geografía e Historia es la más estrecha, pero también pueden establecerse propuestas interdisciplinarias con las áreas de Castellano: Lengua y Literatura, Valenciano: Lengua y Literatura, Lenguas Extranjeras, Ciencias de la Naturaleza, Educación Plástica y Visual, Tecnologías, Informática, Matemáticas y Música. Por otro lado, es sugerente establecer conexiones con optativas tales como Dramatización/Teatro y Comunicación audiovisual. De cualquier modo, será en el proyecto curricular donde se establezca un marco más adecuado y real a la posible interdisciplinarietat.

Contribución de la materia a la adquisición de las competencias básicas.

Esta materia optativa contribuye al desarrollo de las competencias básicas de la etapa de forma paralela a la materia de Ciencias Sociales, Geografía e Historia, por lo que es aplicable lo establecido en el currículo de Ciencias Sociales, Geografía e Historia (Anexo I del Decreto 112/2007, de 20 de julio, por el que se establece el currículo de la Educación Secundaria Obligatoria en la Comunitat Valenciana).

Objetivos

La enseñanza y el aprendizaje de esta materia optativa tendrá como objetivo desarrollar en los alumnos y en las alumnas las siguientes capacidades:

1. Analizar los problemas más acuciantes de las sociedades actuales, formándose un juicio personal o social.
2. Comprender y analizar los factores que interviene en una situación problemática de carácter social, estableciendo su importancia y jerarquía para conseguir una explicación acceptable.
3. Realizar tareas en grupo y participar en discusiones y debates con una actitud crítica pero respetuosa y tolerante, fundamentando adecuadamente sus opiniones y propuestas y valorando la discrepancia y el diálogo como una necesaria vía para la solución de los problemas humanos y sociales.
4. Plantear problemas adecuadamente y proponer soluciones llevando a cabo estudios y pequeñas investigaciones aplicando los instrumentos conceptuales, las técnicas y los procedimientos básicos de indagación característicos de la Geografía, la Historia y otras Ciencias Sociales.

5. Utilizar de forma crítica y autónoma diferentes fuentes de información: verbal, icónica, estadística, cartográfica y, en especial, los actuales medios de comunicación social.

6. Conèixer les diferents tècniques estadístiques, cartogràfiques i gràfiques que contribueixen a ordenar una informació i a convertir-la en mapes temàtics.

7. Comprendre els diferents desitjos i interessos dels diferents grups, concretats en projectes socials, respecte a la morfologia i a la funcionalitat de l'entorn físic i social.

8. Valorar i respectar el patrimoni natural, cultural, lingüístic, artístic, històric i social, assumint les responsabilitats que suposen la conservació i millora del dit patrimoni, apreciand-lo com a font de gaudi i utilitzant-lo com a recurs per al desenvolupament individual i col·lectiu.

9. Utilitzar de manera crítica i autònoma les noves tecnologies de la informació i les comunicacions per a la realització de tasques, la consulta d'informació, utilització i representació gràfica de dades, etc.

10. Utilitzar guions de treball per a ordenar la tasca que s'ha de desenvolupar, utilitzar materials i informacions de manera adequada a la resolució de problemes, emetre hipòtesis i verificar-les, i presentar i avaluar els resultats en diferents codis lingüístics: verbals, icònics, cartogràfics, etc.

Continguts

Orientacions per a la selecció dels continguts d'esta matèria optativa:

1. Es pretén que l'alumnat perceba la funcionalitat immediata dels procediments d'investigació i explicació, però sense detriment de la conceptualització, i tot això encaminat a afavorir les actituds de rigor respecte i tolerància. Per això, l'eix entorn del qual s'articulen els continguts conceptuals i actitudinals és el dels procediments i és convenient que prevalga l'anàlisi de temes conjunturals.

2. Convé que els dits temes siguin de rellevància social compartits per sectors extraescolars, capaços d'interessar o que ja interessin a bona part de la societat. Esta perspectiva d'anàlisi tan àmplia permet el tractament des de la diversitat.

3. Han de ser temes de l'entorn de l'alumnat, considerant este entorn com a quelcom considerat pròxim pels alumnes, encara que es tracte en un espai i en un temps molt allunyat d'ells.

Cada un dels blocs que es proposen respon a una perspectiva procedimental, però no ha de limitar-se a això. Així mateix, els blocs poden conjugar-se entre si, traçar trajectòries paral·leles o complementar-se amb vista a l'adquisició dels continguts previstos, de manera que un procediment centrat en la investigació, com pot ser el treball de camp, pugua completar-se amb un debat, una simulació, etc.; igual que un joc de simulació pot recolzar en una base de dades i emmarcar-se en un itinerari.

1. El debat de temes d'actualitat.

El debat, a més de l'interès implícit en els conceptes específics de l'assumpte que es debata, és molt adequat per a:

– L'explicació multifactorial i intencional.

– El tractament de les fonts d'informació, especialment de les que procedixen dels mitjans de comunicació

– La formulació de preguntes, elaboració d'hipòtesis, indagació, etc., tots estos elements d'un contingut metodològic que els alumnes també han d'aprendre.

– Certes actituds de prudència, cautela etc., junt amb la demanda de més informació abans de pronunciar-se sobre un tema.

– Els temes subjectes a debat.

– Perquè un debat siga capaç d'aconseguir una disposició positiva en l'alumnat, és necessari que siga un tema del seu interès. Generalment, els temes que interessin són aquells que susciten controvèrsies, que inundin els mitjans de comunicació, que la societat en el seu conjunt debat. Solen ser temes que, encara que amb les arrels en el passat o molt allunyats dels nostres àmbits espacials, una sèrie de factors conjunturals els ha portat a l'actualitat, al present. En definitiva, es pot partir de l'actualitat, però s'ha de conduir fins on el coneixement que explica eixa actualitat es trobe.

– Exemples de temes de debat poden ser:

– El deteriorament mediambiental que patix el nostre planeta.

Convé tractar no sols temes llunyans com la destrucció de la capa d'ozó o de l'ecosistema amazònic, sinó també aspectes més locals de l'entorn pròxim.

6. Conocer las diferentes técnicas estadísticas, cartográficas y gráficas que contribuyen a ordenar una información y a convertirla en mapas temáticos.

7. Comprender los diferentes deseos e intereses de los diferentes grupos, concretados en proyectos sociales, respecto a la morfología y a la funcionalidad del entorno físico y social.

8. Valorar y respetar el patrimonio natural, cultural, lingüístico, artístico, histórico y social, asumiendo las responsabilidades que suponen su conservación y mejora, apreciándolo como fuente de disfrute y utilizándolo como recurso para el desarrollo individual y colectivo.

9. Utilizar de forma crítica y autónoma las nuevas tecnologías de la información y las comunicaciones para la realización de tareas, la consulta de información, utilización y representación gráfica de datos etc.

10. Utilizar guiones de trabajo para ordenar la tarea que se va a desarrollar, utilizar materiales e informaciones de forma adecuada a la resolución de problemas, emitir hipótesis y verificarlas y presentar y evaluar los resultados en diferentes códigos lingüísticos: verbales, icónicos, cartográficos, etc.

Contenidos

Orientaciones para la selección de los contenidos de esta materia optativa:

1. Se pretende que el alumnado perciba la funcionalidad inmediata de los procedimientos de investigación y explicación, pero sin menoscabo de la conceptualización, y todo ello encaminado a favorecer las actitudes de rigor respeto y tolerancia. Por ello, el eje en torno al cual se articulan los contenidos conceptuales y actitudinales es el de los procedimientos y es conveniente que prevalezca el análisis de temas coyunturales.

2. Conviene que dichos temas sean de relevancia social compartidos por sectores extraescolares, capaces de interesar o que ya interesan a buena parte de la sociedad. Esta perspectiva de análisis tan amplia permite el tratamiento desde la diversidad.

3. Han de ser temas del entorno del alumnado, entendiéndolo este entorno como algo considerado próximo por los alumnos, aunque se trate en un espacio y en un tiempo muy alejado de ellos.

Cada uno de los bloques que se proponen responde a una perspectiva procedimental pero no debe limitarse a ello. Así mismo los bloques pueden conjugarse entre sí, trazar trayectorias paralelas o complementarse de cara a la adquisición de los contenidos previstos, de manera que un procedimiento centrado en la investigación, como puede ser el trabajo de campo, pueda completarse con un debate, una simulación, etc.; al igual que un juego de simulación puede apoyarse en una base de datos y enmarcarse en un itinerario.

1. El debate de temas de actualidad.

El debate, además del interés implícito en los conceptos específicos del asunto que se debata, es muy adecuado para:

– La explicación multifactorial e intencional.

– El tratamiento de las fuentes de información, especialmente de las que proceden de los medios de comunicación

– La formulación de preguntas, elaboración de hipótesis, indagación, etc. todos ellos elementos de un contenido metodológico que los alumnos también tienen que aprender.

– Ciertas actitudes de prudencia, cautela etc., junto a la demanda de más información antes de pronunciarse sobre un tema.

– Los temas sujetos a debate.

– Para que un debate sea capaz de conseguir una disposición positiva en el alumnado, es necesario que sea un tema de su interés. Generalmente, los temas que interesan son aquellos que suscitan controversias, que inundan los medios de comunicación, que la sociedad en su conjunto debate. Suelen ser temas que, aunque con las raíces en el pasado o muy alejados de nuestros ámbitos espaciales, una serie de factores coyunturales los ha traído a la actualidad, al presente. En definitiva, se puede partir de la actualidad, pero se debe conducir hasta donde el conocimiento que explica esa actualidad se encuentre.

– Ejemplos de temas de debate pueden ser:

– El deterioro medioambiental que sufre nuestro planeta. Conviene

tratar no sólo temas lejanos como la destrucción de la capa de ozono o del ecosistema amazónico, sino también aspectos más locales del entorno próximo.

- Els problemes de la immigració a Espanya, contextualitzats en una escala europea i en la seua dimensió històrica.
- Els conflictes i tensions internacionals que enfronten diferents estats.
- Els conflictes intraestats, entre els quals cal destacar els que deriven dels nacionalismes.
- El procés de construcció d'Europa i les contradiccions inherents a este procés complex.
- Els problemes derivats de l'auge de l'integrisme als països islàmics.

2. Investigació i treball de camp.

Els treballs de camp que es proposen requerixen que el tema d'estudi s'ubique en un àmbit geogràfic pròxim, de manera que l'alumnat puga acostar-se físicament a eixa realitat en qualsevol fase de la construcció de coneixement sobre la dita realitat.

Els conceptes que es perseguixen en este bloc de continguts, referits a la investigació i al treball de camp, difereixen del que es considera com a estudi del medi local. No es tracta, per tant, de fer un estudi a xicoteta escala d'una història o d'una geografia general. Es tracta de treballar conceptes epistemològics d'ambdós ciències partint de l'entorn. Amb això, es busca que l'alumnat augmente el seu sentit social valorant l'entorn que entén i reconeix com a patrimoni.

Entre els temes que podrien ser objecte de treball de camp, poden assenyalar-se'n alguns exemples:

- Sociologia de l'alumnat d'un centre a través de les dades que s'arreguen en este centre.
- Alguns problemes concrets en àrees urbanes: la contaminació, el transport, la distribució d'infraestructures.
- L'evolució dels usos de l'espai en relació al potencial de recursos que posseïx.
- Investigacions sobre la història immediata referides a la vida quotidiana a través del mètode de la història oral, que pot ser completada per mitjà de fotografies i pel·lícules.
- Investigacions sobre vestigis del passat: un jaciment arqueològic, un castell, una fàbrica, la ciutat com a registre de la seua història, restes urbanístiques o documentals.
- Història de la vida quotidiana, en què poden utilitzar-se, entre altres, els mètodes de l'etnologia.
- Elaboració d'un reportatge sobre la vida d'un avi o un familiar o sobre algun fet històric viscut per ells amb incorporació d'elements textuals, fotogràfics, registres sonors, etc.

3. L'itinerari.

L'itinerari com a estratègia d'aprenentatge afavorix el coneixement de l'entorn geogràfic, històric, artístic i social. L'aproximació a una evidència (com un castell, per exemple) pot utilitzar-se per a provocar el plantejament de preguntes, de manera que s'obligue a recórrer a les nocions de canvi i continuïtat, el desenrotllament de l'empatia, l'explicació dels fets, la percepció espacial, la localització de fets i la combinació d'escapes en la qual s'expliquen. Poden utilitzar-se versions virtuals a través d'informació estreta de buscadors informàtics.

El ventall de possibilitats que ens permet desenrotllar este bloc de continguts és molt ampli. A manera d'exemples, es proposen els tipus següents:

- Itineraris ecogeogràfics: els paisatges naturals, les costes i els processos de degradació. També poden incloure's ací itineraris ecogeogràfics en mitjans urbans per a observar i analitzar problemes mediambientals.
- Itineraris etnològics: es tractaria d'estudiar el pas d'una societat rural i artesanal a una societat urbana i industrial.
- Itineraris arqueològics: visites a jaciments i museus arqueològics així com jaciments objecte d'estudi de l'arqueologia industrial.

- Itineraris historicomonumentals: estudi de restes històriques com els castells, les talaies i els monestirs. S'hi poden incloure centres historicomonumentals de gran interès.

- Itineraris urbans: servirien per a estudiar la morfologia de la ciutat i, a través d'esta, la seua evolució històrica. L'escena urbana en relació amb l'urbanisme.

- Los problemas de la inmigración en España, contextualizados en una escala europea y en su dimensión histórica.

- Los conflictos y tensiones internacionales que enfrentan a diferentes estados.

- Los conflictos intraestatales, entre los que cabe destacar los que derivan de los nacionalismos.

- El proceso de construcción de Europa y las contradicciones inherentes a este proceso complejo.

- Los problemas derivados del auge del integrismo en los países islámicos.

2. Investigación y trabajo de campo.

Los trabajos de campo que se propongan requieren que el tema de estudio se ubique en un ámbito geográfico cercano, de manera que el alumnado pueda acercarse físicamente a esa realidad en cualquier fase de la construcción de conocimiento sobre la misma.

Los conceptos que se persiguen en este bloque de contenidos referidos a la investigación y al trabajo de campo, difieren de lo que se entiende por estudio del medio local. No se trata, por tanto, de hacer un estudio a pequeña escala de una Historia o de una Geografía General. Se trata de trabajar conceptos epistemológicos de ambas ciencias partiendo del entorno. Con ello se busca que el alumnado acreciente su sentido social al valorar el entorno que entiende y reconoce como patrimonio.

Entre los temas que podrían ser objeto de trabajo de campo pueden señalarse algunos ejemplos:

- Sociología del alumnado de un centro a través de los datos que en él se recogen.

- Algunos problemas concretos en áreas urbanas: la contaminación, el transporte, la distribución de infraestructuras.

- La evolución de los usos del espacio en relación al potencial de recursos que posee.

- Investigaciones sobre la historia inmediata referidas a la vida cotidiana a través del método de la historia oral, que puede ser completada mediante fotografías y películas.

- Investigaciones sobre vestigios del pasado: un yacimiento arqueológico, un castillo, una fábrica, la ciudad registro de su historia, restos urbanísticos o documentales.

- Historia de la vida cotidiana en la que pueden utilizarse, entre otros, los métodos de la etnología.

- Elaboración de un reportaje sobre la vida de un abuelo o un familiar o sobre algún hecho histórico vivido por ellos con incorporación de elementos textuales, fotogràfics, registros sonoros, etc.

3. El itinerario.

El itinerario como estrategia de aprendizaje favorece el conocimiento del entorno geográfico, histórico, artístico y social. La aproximación a una evidencia (como un castillo, por ejemplo) puede utilizarse para provocar el planteamiento de preguntas, obligando a recurrir a las nociones de cambio y continuidad, el desarrollo de la empatía, la explicación de los hechos, la percepción espacial, la localización de hechos y la combinación de escapes en la que se explican. Pueden utilizarse versiones virtuales a través de información extraída de buscadores informáticos.

El abanico de posibilidades que nos permite desarrollar este bloque de contenidos es muy amplio. A modo de ejemplos se proponen los siguientes tipos:

- Itinerarios ecogeográficos: los paisajes naturales, las costas y procesos de degradación. También pueden incluirse aquí itinerarios ecogeográficos en medios urbanos para observar y analizar problemas medioambientales.

- Itinerarios etnológicos: se trataría de estudiar el paso de una sociedad rural y artesanal a una sociedad urbana e industrial.

- Itinerarios arqueológicos: visitas a yacimientos y museos arqueológicos así como yacimientos objeto de estudio de la arqueología industrial.

- Itinerarios histórico-monumentales: estudio de restos históricos como los castillos, atalayas, monasterios. Se pueden incluir centros histórico-monumentales de gran interès.

- Itinerarios urbanos: servirían para estudiar la morfología de la ciudad y, a través de ella, su evolución histórica. La escena urbana en relación con el urbanismo.

– Recreació virtual del Camí del Cid o del Camí Valencià de Jaume I.

4. Treballs d'història i de geografia sobre bases de dades.

En este bloc de continguts es pretén que l'alumnat es familiaritze amb l'elaboració i la utilització d'estes bases de dades, que constitueixen un conjunt enorme d'informacions de diversos tipus (estadístic, icònic, cartogràfic, etc.) organitzat en registres i camps amb uns criteris més o menys complexos. Qualsevol d'estos pot plantejar-se com a exposició a través d'una presentació informàtica (Power Point).

Estes activitats, en coherència amb el sentit d'esta matèria optativa, han de conjugar la temàtica de l'entorn amb uns camps de coneixement que posseeixen una important experiència acumulada, com la demografia (incloent-hi la demografia històrica), la geografia de la població, la història o la geografia econòmica, la història social, la geografia política, etc. Com a exemples es proposen els següents:

– Treballs de demografia històrica. Cerca, recollida i classificació de dades procedents de fonts com els arxius parroquials.

– Anàlisi de la conflictivitat social a partir de dades sobre vagues, vagues, hores de treball perdudes, etc. Fonts útils d'informació poden ser la premsa, les dades del Ministeri de Treball o altres oficines governamentals, dels sindicats, etc.

– Anàlisi de l'estructura social. Es pot utilitzar com a base el cens o el padró municipal, així com resums estadístics. Si se n'utilitzen diverses sèries, es pot fer una anàlisi dels canvis i continuïtats, de conjuntures i estructures.

– Anàlisi de resultats electorals posant-los en relació amb factors d'índole espacial que influeixen en el vot. Es tracta d'estudiar la localització del vot, les interrelacions de variables que l'expliquen, els processos de difusió del comportament electoral en l'espai, etc.

5. Activitats de simulació.

Les activitats de simulació poden ser enteses com un mètode i com una tècnica. El mètode de simulació es va desenvolupar a partir dels mètodes matemàtics que van permetre l'elaboració de models i que van influir en totes les disciplines que s'agrupen sota la denominació de ciències socials. Tot model, per definició, és una representació simplificada de la realitat que realitza un investigador per a obtenir una previsió. Les activitats de simulació ens permeten construir teories. Impliquen una consideració de la realitat com un sistema del qual tractem de descobrir i analitzar el comportament en unes condicions donades espai-temporals. Esta realitat simplificada que presentem en una activitat de simulació qualsevol facilita la realització de manipulacions i inferències que ens servixen per a arribar a conclusions sobre alguns problemes reals.

Com a possibles exemples es proposen els següents:

– Dramatització d'un conflicte de caràcter local: la repoblació d'una muntanya, la instal·lació d'una urbanització residencial o d'un polígon industrial, la construcció d'una autopista, l'ús d'unes restes arqueològiques i altres temes susciten diverses actituds i postures conflictives, que poden ser dramatitzades a través d'un debat.

– Simulació de localitzacions d'infraestructures: un col·legi, un hospital, una autopista, etc. Ací és important combinar l'anàlisi a través de diverses escales que permeten acostar-se adequadament al problema en qüestió.

– Simulació d'algunes situacions de la vida quotidiana d'altres períodes històrics i altres àmbits geogràfics. La capacitat empàtica serà imprescindible per a comprendre una manera de vida del passat. Pot utilitzar-se també la dramatització i la comparació de vides quotidianes de dos espais o temps diferents.

– Anàlisi de situacions d'altres períodes històrics i altres àmbits geogràfics a partir de jocs de simulació ja existents en el mercat.

Criteris d'avaluació

1. Analitzar i comprendre situacions concretes geogràfiques o històriques manejant dades directes o indirectes i derivant les seues causes i els seus efectes tant a curt com a llarg termini.

– Recreación virtual del Camino del Cid o del Camino valenciano de Jaime I.

4. Trabajos de historia y de geografía sobre bases de datos.

En este bloque de contenidos se pretende que el alumnado se familiarice con la elaboración y la utilización de estas bases de datos, que constituyen un conjunto enorme de informaciones de diverso tipo (estadístico, icónico, cartográfico, etc.) organizado en registros y campos con unos criterios más o menos complejos. Cualquiera de ellos puede plantearse como exposición a través de una presentación informática (Power point).

Estas actividades, en coherencia con el sentido de esta materia optativa, deben conjugar la temática del entorno con unos campos de conocimiento que poseen una importante experiencia acumulada, como la demografía (incluida la demografía histórica), la geografía de la población, la historia o la geografía económica, la historia social, la geografía política, etc. Como ejemplos se proponen los siguientes:

– Trabajos de demografía histórica. Búsqueda, recogida y clasificación de datos procedentes de fuentes como los archivos parroquiales.

– Análisis de la conflictividad social a partir de datos sobre huelgas, huelguistas, horas de trabajo perdidas, etc. Fuentes útiles de información pueden ser la prensa, los datos del Ministerio de Trabajo u otras oficinas gubernamentales, de los sindicatos, etc.

– Análisis de la estructura social. Se puede utilizar como base el censo o padrón municipal, así como resúmenes estadísticos. Si se utilizan varias series se puede hacer un análisis de los cambios y continuidades, de coyunturas y estructuras.

– Análisis de resultados electorales poniéndolos en relación con factores de índole espacial que influyen en el voto. Se trata de estudiar la localización del voto, las interrelaciones de variables que lo explican, los procesos de difusión del comportamiento electoral en el espacio, etc.

5. Actividades de simulación.

Las actividades de simulación pueden ser entendidas como un método y como una técnica. El método de simulación se desarrolló a partir de los métodos matemáticos que permitieron la elaboración de modelos y que influyeron en todas las disciplinas que se agrupan bajo la denominación de Ciencias Sociales. Todo modelo, por definición, es una representación simplificada de la realidad que realiza un investigador para obtener una previsión. Las actividades de simulación nos permiten construir teorías. Implica una consideración de la realidad como un sistema del que tratamos de descubrir y analizar su comportamiento en unas condiciones dadas espacio-temporales. Esta realidad simplificada que presentamos en una actividad de simulación cualquiera facilita la realización de manipulaciones e inferencias que nos sirven para llegar a conclusiones sobre algunos problemas reales.

Como posibles ejemplos se proponen los siguientes:

– Dramatización de un conflicto de carácter local: la repoblación de un monte, la instalación de una urbanización residencial o de un polígono industrial, la construcción de una autopista, el uso de unos restos arqueológicos y otros temas suscitan diversas actitudes y posturas conflictivas, que pueden ser dramatizadas a través de un debate.

– Simulación de localizaciones de infraestructuras: un colegio, un hospital, una autopista, etc. Aquí es importante combinar el análisis a través de diversas escalas que permitan acercarse adecuadamente al problema en cuestión.

– Simulación de algunas situaciones de la vida cotidiana de otros periodos históricos y otros ámbitos geográficos. La capacidad empática será imprescindible para comprender un modo de vida del pasado. Puede utilizarse también la dramatización y la comparación de vidas cotidianas de dos espacios o tiempos distintos.

– Análisis de situaciones de otros periodos históricos y otros ámbitos geográficos a partir de juegos de simulación ya existentes en el mercado.

Criterios de evaluación

1. Analizar y comprender situaciones concretas geográficas o históricas manejando datos directos o indirectos y derivando sus causas y sus efectos tanto a corto como a largo plazo.

2. Conèixer i identificar els aspectes geogràfics de l'entorn com a resultat de les interaccions entre el medi natural i l'activitat humana.

3. Manejar amb soltesa conceptes geogràfics i conceptes històrics utilitzant el vocabulari amb propietat.

4. Valorar el caràcter canviant del medi geogràfic i del temps històric i integrar-lo en la presa de decisions per al futur.

5. Distingir les distintes duracions temporals de fets i processos històrics, utilitzant els conceptes temporals amb propietat, tant la duració com la simultaneïtat.

6. Aplicar la informació de totes les fonts possibles a problemes o preguntes formulades amb antelació.

7. Contrastar la informació disponible reconeixent la diferència d'interpretacions per a fonamentar explicacions vàlides i tractar d'elaborar una síntesi fonamentada amb una visió crítica.

8. Resoldre problemes i realitzar estudis i xicotets treballs d'investigació aplicant els instruments conceptuals i les tècniques i procediments bàsics d'indagació característics de la geografia i la història.

9. Elaborar informes i participar en debats, utilitzant el vocabulari pertinent i la informació obtinguda amb rigor i manifestant en les seues opinions actituds de tolerància i solidaritat.

EL LABORATORI DE BIOLOGIA I GEOLOGIA

Introducció

En l'actualitat, les ciències no es consideren únicament com un vast cos teòric de coneixements estàtics, sinó que inclouen també tots els processos pels quals este cos teòric es genera i canvia al llarg del temps. La ciència i la tecnologia impregnen tots els àmbits de la nostra vida quotidiana. Una matèria optativa com el Laboratori de Biologia i Geologia pretén acostar els alumnes i les alumnes al coneixement de la ciència, proporcionant-los una concepció dinàmica d'esta inserida en el seu context social.

El mètode científic com a forma de treball a l'aula resulta de gran utilitat a l'hora de fomentar l'esperit crític i despertar en l'alumnat la creativitat i la curiositat per l'entorn circumdant. Per a aconseguir-ho, la metodologia usada farà especial èmfasi en els continguts procedimentals, de manera que els alumnes i les alumnes aprenguen a desenrotllar les seues capacitats d'investigació a fi d'aplicar-les a la resolució de problemes.

La consecució dels objectius previstos es durà a terme per mitjà de la realització de treballs pràctics, com ara xicotetes investigacions en el laboratori o en el camp, en les quals s'aplicaran els procediments del treball científic. Estos procediments contribuiran al fet que l'alumnat adquireisca les estratègies necessàries per a explorar la realitat d'una manera objectiva, rigorosa i contrastada. Esta metodologia inclou el plantejament de problemes, utilització de fonts d'informació, formulació d'hipòtesis, disseny, optimització i realització d'experiments, recollida, organització i anàlisi dels resultats, contrastació d'hipòtesis, discussió de conclusions i comunicació de la informació de manera organitzada i coherent.

Les activitats i situacions d'aprenentatge en el laboratori han de fomentar el diàleg, la comunicació i la confrontació de les idees pròpies amb els altres, afavorint el treball cooperatiu. L'organització de l'alumnat en grups pretén potenciar actituds de tolerància, respecte i integració per a afavorir d'esta manera la relació interpersonal.

L'objectiu principal d'esta matèria optativa no és l'adquisició directa de continguts conceptuals. Les classes es basaran principalment en els continguts procedimentals i s'arribarà als conceptuals i actitudinals com a conseqüència de la utilització dels primers, incidint de manera especial en l'adquisició i desenrotllament de les habilitats i destreses pròpies del treball científic. Es potenciarà igualment la interrelació de les conclusions obtingudes en les investigacions amb els fenòmens naturals, situacions quotidianes i aplicacions tecnològiques.

El Laboratori de Biologia i Geologia és una matèria optativa per a tercer curs de l'Educació Secundària Obligatoria que es considera independent dels treballs pràctics desenrotllats en l'àrea de Ciències de

2. Conocer e identificar los aspectos geográficos del entorno como resultado de las interacciones entre el medio natural y la actividad humana.

3. Manejar con soltura conceptos geográficos y conceptos históricos utilizando el vocabulario con propiedad.

4. Valorar el carácter cambiante del medio geográfico y del tiempo histórico e integrarlo en la toma de decisiones para el futuro.

5. Distinguir las distintas duraciones temporales de hechos y procesos históricos, utilizando los conceptos temporales con propiedad, tanto la duración como la simultaneidad.

6. Aplicar la información de todas las fuentes posibles a problemas o preguntas formuladas con antelación.

7. Contrastar la información disponible reconociendo la diferencia de interpretaciones para fundamentar explicaciones válidas y tratar de elaborar una síntesis fundamentada con una visión crítica.

8. Resolver problemas y realizar estudios y pequeños trabajos de investigación aplicando los instrumentos conceptuales y las técnicas y procedimientos básicos de indagación característicos de la geografía y la historia.

9. Elaborar informes y participar en debates, utilizando el vocabulario pertinente y la información obtenida con rigor y manifestando en sus opiniones actitudes de tolerancia y solidaridad.

EL LABORATORIO DE BIOLOGÍA Y GEOLOGÍA

Introducción

En la actualidad las ciencias no se consideran únicamente como un vasto cuerpo teórico de conocimientos estáticos, sino que incluyen también todos los procesos por los cuales este cuerpo teórico se genera y cambia a la largo del tiempo. La ciencia y la tecnología impregnan todos los ámbitos de nuestra vida cotidiana. Una materia optativa como El laboratorio de Biología y Geología pretende acercar a los alumnos y las alumnas al conocimiento de la ciencia, proporcionándoles una concepción dinámica de ésta inserta en su contexto social.

El método científico como forma de trabajo en el aula resulta de gran utilidad a la hora de fomentar el espíritu crítico y despertar en el alumnado la creatividad y la curiosidad por el entorno circundante. Para conseguirlo la metodología empleada hará especial énfasis en los contenidos procedimentales, de forma que los alumnos y las alumnas aprendan a desarrollar sus capacidades de investigación con el fin de aplicarlas a la resolución de problemas.

La consecución de los objetivos previstos se llevará a cabo mediante la realización de trabajos prácticos, como pequeñas investigaciones en el laboratorio o en el campo, en los que se aplicarán los procedimientos del trabajo científico. Tales procedimientos contribuirán a que el alumnado adquiera las estrategias necesarias para explorar la realidad de una manera objetiva, rigurosa y contrastada. Esta metodología incluye el planteamiento de problemas, utilización de fuentes de información, formulación de hipótesis, diseño, optimización y realización de experimentos, recogida, organización y análisis de los resultados, contrastación de hipótesis, discusión de conclusiones y comunicación de la información de forma organizada y coherente.

Las actividades y situaciones de aprendizaje en el laboratorio deben fomentar el diálogo, la comunicación y la confrontación de las ideas propias con los demás, favoreciendo el trabajo cooperativo. La organización del alumnado en grupos pretende potenciar actitudes de tolerancia, respeto e integración para favorecer de esta forma la relación interpersonal.

El objetivo principal de esta materia optativa no es la adquisición directa de contenidos conceptuales. Las clases se basarán principalmente en los contenidos procedimentales y se llegará a los conceptuales y actitudinales como consecuencia de la utilización de los primeros, incidiendo de forma especial en la adquisición y desarrollo de las habilidades y destrezas propias del trabajo científico. Se potenciará igualmente la interrelación de las conclusiones obtenidas en las investigaciones con los fenómenos naturales, situaciones cotidianas y aplicaciones tecnológicas.

El laboratorio de Biología y Geología es una materia optativa para tercer curso de la Educación Secundaria Obligatoria que se considera independiente de los trabajos prácticos desarrollados en el área de

la Naturalesa. Els blocs de continguts es troben organitzats de manera que poden seleccionar-se de manera independent.

Es tindran en compte les relacions interdisciplinàries d'esta matèria optativa amb les següents àrees de coneixement:

- Ciències Socials, Geografia i Història, per la seua relació amb la dimensió social de la ciència i amb la seua història.
- Castellà: Llengua i Literatura, i Valencià: Llengua i Literatura, per la seua relació amb la transmissió i comunicació d'informació.
- Tecnologia, per l'aplicació pràctica dels principis científics i la utilització d'estos en la vida quotidiana.

Contribució de la matèria a l'adquisició de competències bàsiques.

La incorporació de competències bàsiques al currículum permet posar l'èmfasi en aquells aprenentatges que es consideren imprescindibles des d'un plantejament integrador i orientat a l'aplicació dels sabers adquirits.

La competència en el coneixement i la interacció amb el món físic és una competència nuclear per a esta matèria. Destacarem alguns elements com l'habilitat progressiva per a posar en pràctica els processos i actituds propis de l'anàlisi i la indagació científica: identificar i plantejar problemes, realitzar observacions directes i indirectes, formular preguntes, localitzar, obtenir, analitzar i representar informació qualitativa i quantitativa, plantejar hipòtesis i contrastar-les. Reconèixer la naturalesa. Potència i límits de l'activitat investigadora.

La competència en comunicació lingüística és atesa des de la matèria, ja que la comunicació de l'activitat científica requereix la mobilització d'habilitats de comprensió i representació de la realitat, la cerca, el processament i la recopilació de la informació, així com l'aplicació efectiva del sistema de la llengua.

La competència matemàtica es desenvolupa en el tractament, l'organització i la reducció de les dades experimentals, així com en l'expressió de mesures, gràfics, algorismes i seqüències.

La competència en el tractament de la informació i de la competència digital són consubstancials i necessàries per a la realització d'activitats experimentals. La indagació, cerca i selecció en la xarxa, la participació dels resultats en línia, l'arreglada de dades i l'aplicació de l'EAO (experimentació assistida per ordinador), formen part essencial del mètode científic modern.

Les competències per a aprendre a aprendre i d'autonomia i iniciativa personal troben una via de privilegi en esta matèria on el disseny, la creativitat, la construcció de models físics, virtuals i teòrics són condició necessària per a l'aplicació del mètode científic. En la mesura que estes competències involucren altres persones, el treball en equip, inherent a l'activitat de laboratori, activa els recursos de la competència social i ciutadana.

Objectius

L'ensenyança i l'aprenentatge d'esta matèria optativa tindrà com a objectiu desenvolupar en els alumnes i en les alumnes les capacitats següents:

1. Utilitzar de manera adequada els instruments, les tècniques i els procediments del treball científic per al desenvolupament de la capacitat de plantejar problemes, formular i contrastar hipòtesis, dissenyar i realitzar experiments, extraure conclusions i comunicar-les de manera autònoma, organitzada i coherent.
2. Cuidar i respectar les instal·lacions i el material de laboratori, i desenvolupar una actitud crítica enfront de situacions de comportament incívic que alteren la convivència.
3. Desenvolupar la capacitat d'elaborar estratègies encaminades a la resolució de problemes relacionats amb l'entorn quotidià.
4. Potenciar la cooperació entre els alumnes i les alumnes com a mètode habitual de treball, valorant les aportacions pròpies i alienes i afavorint la tolerància i integració.
5. Adoptar una actitud crítica i reflexiva enfront dels fenòmens naturals i els avanços científics i tecnològics.
6. Analitzar críticament comportaments que puguen implicar riscos per a la salut, el medi ambient o la diversitat de formes de vida i ser capaços d'enfrontar-s'hi i evitar-les amb responsabilitat i criteris propis.

Ciencias de la Naturaleza. Los bloques de contenidos se encuentran organizados de forma que pueden seleccionarse de forma independiente.

Se tendrán en cuenta las relaciones interdisciplinarias de esta materia optativa con las siguientes áreas de conocimiento:

- Ciencias Sociales, Geografía e Historia, por su relación con la dimensión social de la ciencia y con su historia.
- Castellano: Lengua y Literatura y Valenciano: Lengua y Literatura, por su relación con la transmisión y comunicación de información.
- Tecnología, por la aplicación práctica de los principios científicos y su utilización en la vida cotidiana.

Contribución de la materia a la adquisición de competencias básicas.

La incorporación de competencias básicas al currículo permite poner el acento en aquellos aprendizajes que se consideran imprescindibles desde un planteamiento integrador y orientado a la aplicación de los saberes adquiridos.

La competencia en el conocimiento y la interacción con el mundo físico es una competencia nuclear para esta materia. Destacaremos algunos elementos como la habilidad progresiva para poner en práctica los procesos y actitudes propios del análisis y la indagación científica: identificar y plantear problemas, realizar observaciones directas e indirectas, formular preguntas, localizar, obtener, analizar y representar información cualitativa y cuantitativa, plantear hipótesis y contrastarlas. Reconocer la naturaleza. Potencia y límites de la actividad investigadora.

La competencia en comunicació lingüística, es atendida desde la materia ya que la comunicació de la actividad científica requiere la movilización de habilidades de comprensión y representación de la realidad, la búsqueda, el procesamiento y la recopilación de la información, así como la aplicación efectiva del sistema de la lengua.

La competencia matemática se desarrolla en el tratamiento, organización y reducción de los datos experimentales así como en la expresión de medidas, gráficos, algoritmos y secuencias.

La competencia en el tratamiento de la información y de la competencia digital son consustanciales y necesarias para la realización de actividades experimentales. La indagación, búsqueda y selección en la red, la participación de los resultados «on line», la recogida de datos y la aplicación de la EAO (experimentación asistida por ordenador), forman parte esencial del método científico moderno.

Las competencias para aprender a aprender y de autonomía e iniciativa personal, encuentran una vía de privilegio en esta materia en donde el diseño, la creatividad, la construcción de modelos físicos, virtuales y teóricos son condición necesaria para la aplicación del método científico. En la medida en que estas competencias involucran a otras personas, el trabajo en equipo, inherente a la actividad de laboratorio activa los recursos de la competencia social y ciudadana.

Objetivos

La enseñanza y el aprendizaje de esta materia optativa tendrá como objetivo desarrollar en los alumnos y en las alumnas las siguientes capacidades:

1. Utilizar de forma adecuada los instrumentos, técnicas y procedimientos del trabajo científico para el desarrollo de la capacidad de plantear problemas, formular y contrastar hipótesis, diseñar y realizar experimentos, extraer conclusiones y comunicarlas de forma autónoma, organizada y coherente.
2. Cuidar y respetar las instalaciones y material de laboratorio, desarrollando una actitud crítica frente a situaciones de comportamiento incívico que alteran la convivencia.
3. Desarrollar la capacidad de elaborar estrategias encaminadas a la resolución de problemas relacionados con el entorno cotidiano.
4. Potenciar la cooperación entre los alumnos y las alumnas como método habitual de trabajo, valorando las aportaciones propias y ajenas y favoreciendo la tolerancia e integración.
5. Adoptar una actitud crítica y reflexiva frente a los fenómenos naturales y los avances científicos y tecnológicos.
6. Analizar críticamente comportamientos que puedan implicar riesgos para la salud, el medio ambiente o la diversidad de formas de vida y ser capaces de enfrentarse a ellas y evitarlas con responsabilidad y criterios propios.

7. Valorar les activitats pràctiques com una via de trobar respostes a les preguntes que la naturalesa ens planteja.

Blocs de continguts

1. Introducció al treball al laboratori de ciències.

Es pretén amb este primer bloc que els alumnes i les alumnes es familiaritzen amb els elements del laboratori i adquirisquen la capacitat de funcionar en este amb autonomia. S'establiran unes normes bàsiques per a una utilització segura, correcta i eficaç del laboratori, de manera que l'alumnat prenga consciència del perill que suposa per al grup i per a ells mateixos actituds irresponsables en el maneig de certs productes o instruments al laboratori.

Normes de funcionament al laboratori de Biologia i Geologia. Normes bàsiques de seguretat. Precaucions en cas d'accident.

Material bàsic del laboratori de Biologia i Geologia. Classificació i organització del material. Conservació i neteja.

Tècniques elementals al laboratori de Biologia i Geologia. Instruments d'observació i mesura. Maneig de la lupa i el microscopi. Preparació de dissolucions, reactius i colorants.

2. El mètode científic.

L'objectiu d'este bloc és el coneixement per part de l'alumnat dels fonaments del mètode científic. Per a això es desenrotllaran xicotetes experiències a través de les quals els alumnes i les alumnes coneguen les pautes que s'han de seguir en la investigació científica.

Reconeixement de situacions problemàtiques. Utilització de fonts d'informació. Realització d'observacions. Formulació correcta del problema. Identificació de les variables que hi intervien. Elaboració i emissió d'hipòtesis. Disseny, optimització i realització d'experiments. Recollida, sistematització i tractament dels resultats. Discussió i conclusions. Comunicació dels resultats.

3. Diversitat dels sers vius.

Els sers vius presenten gran varietat de formes, han colonitzat els més variats mitjans i han desenrotllat múltiples solucions per a resoldre els problemes de supervivència. Els alumnes i les alumnes han de prendre consciència que la gran diversitat de sers vius imposa la necessitat d'una prèvia classificació en grups per a l'estudi d'estos. Es pretén que els alumnes i les alumnes adquirisquen actituds de respecte i valoració a tota forma de vida, de manera que es contribuïska així a desenrotllar en ells una major sensibilitat enfront dels processos d'extinció sistemàtica d'algunes espècies que tenen lloc en l'actualitat.

Criteris de classificació. Identificació de caràcters vàlids per a la classificació. Caràcters distintius dels cinc regnes. Utilització de claus senzilles per a la classificació d'organismes vegetals i animals en grans grups.

Recol·lecció d'individus per a ser estudiats i classificats. Tècniques de conservació de vegetals (assecament i premsatge). Tècniques de conservació d'exemplars animals.

4. Composició química i organització de la matèria viva.

Este bloc es concep amb l'objectiu prioritari que els alumnes i les alumnes arriben a comprendre que tots els sers vius unicel·lulars o pluricel·lulars, animals o vegetals, estan formats per cèl·lules. A partir de l'observació de diferents teixits deduiran en part la teoria cel·lular, al mateix temps que adquiriran el coneixement de les diverses tècniques per a la realització de preparacions microscòpiques.

Detecció de principis immediats orgànics i inorgànics. Determinació de carbohidrats, greixos, proteïnes, aigua i sals minerals. Extracció de pigments fotosintètics.

Observació de preparacions microscòpiques animals i vegetals. Diferències i semblances entre cèl·lula animal i vegetal. Maneig del microtom. Tincions cel·lulars. Identificació de cèl·lules i teixits.

5. Estudi de microorganismes.

Els estudiants s'acostaran en este bloc al món dels sers microscòpics. És important que coneguen l'existència d'una gran diversitat de microorganismes. Es posarà especial èmfasi en la presència dels microorganismes en la vida quotidiana, així com la seua utilització en els processos industrials. Igualment, és important potenciar hàbits d'higiene enfront de les infeccions microbianes.

7. Valorar las actividades prácticas como una vía de encontrar respuestas a las preguntas que la Naturaleza nos plantea.

Bloques de contenidos

1. Introducción al trabajo en el laboratorio de ciencias.

Se pretende con este primer bloque que los alumnos y las alumnas se familiaricen con los elementos del laboratorio y adquieran la capacidad de funcionar en él con autonomía. Se establecerán unas normas básicas para una utilización segura, correcta y eficaz del laboratorio, de forma que el alumnado tome conciencia del peligro que supone para el grupo y para ellos mismos actitudes irresponsables en el manejo de ciertos productos o instrumentos en el laboratorio.

Normas de funcionamiento en el laboratorio de Biología y Geología. Normas básicas de seguridad. Precauciones en caso de accidente.

Material básico del laboratorio de Biología y Geología. Clasificación y organización del material. Conservación y limpieza.

Técnicas elementales en el laboratorio de Biología y Geología. Instrumentos de observación y medida. Manejo de la lupa y el microscopio. Preparación de disoluciones, reactivos y colorantes.

2. El método científico.

El objetivo de este bloque es el conocimiento por parte del alumnado de los fundamentos del método científico. Para ello se desarrollarán pequeñas experiencias a través de las cuales los alumnos y las alumnas conozcan las pautas que se deben seguir en la investigación científica.

Reconocimiento de situaciones problemáticas. Utilización de fuentes de información. Realización de observaciones. Formulació correcta del problema. Identificación de las variables que intervienen. Elaboración y emisión de hipótesis. Diseño, optimización y realización de experimentos. Recogida, sistematización y tratamiento de los resultados. Discusión y conclusiones. Comunicación de los resultados.

3. Diversidad de los seres vivos.

Los seres vivos presentan gran variedad de formas, han colonizado los más variados medios y han desarrollado múltiples soluciones para resolver los problemas de supervivencia. Los alumnos y las alumnas han de tomar conciencia de que la gran diversidad de seres vivos impone la necesidad de una previa clasificación en grupos para su estudio. Se pretende que los alumnos y las alumnas adquieran actitudes de respeto y valoración a toda forma de vida contribuyendo así a desarrollar en ellos una mayor sensibilidad frente a los procesos de extinción sistemática de algunas especies que están teniendo lugar en la actualidad.

Criterios de clasificación. Identificación de caracteres válidos para la clasificación. Caracteres distintivos de los cinco reinos. Utilización de claves sencillas para la clasificación de organismos vegetales y animales en grandes grupos.

Recolección de individuos para su estudio y clasificación. Técnicas de conservación de vegetales (secado y prensado). Técnicas de conservación de ejemplares animales.

4. Composición química y organización de la materia viva.

Este bloque se concibe con el objetivo prioritario de que los alumnos y las alumnas lleguen a comprender que todos los seres vivos unicelulares o pluricelulares, animales o vegetales, están formados por células. A partir de la observación de diferentes tejidos deducirán en parte la teoría celular, a la vez que adquirirán el conocimiento de las diversas técnicas para la realización de preparaciones microscópicas.

Detección de principios inmediatos orgánicos e inorgánicos. Determinación de carbohidratos, grasas, proteínas, agua y sales minerales. Extracción de pigmentos fotosintéticos.

Observación de preparaciones microscópicas animales y vegetales. Diferencias y semejanzas entre célula animal y vegetal. Manejo del microtomo. Tinciones celulares. Identificación de células y tejidos.

5. Estudio de microorganismos.

Los estudiantes se acercarán en este bloque al mundo de los seres microscópicos. Es importante que conozcan la existencia de una gran diversidad de microorganismos. Se pondrá especial énfasis en la presencia de los microorganismos en la vida cotidiana, así como su utilización en los procesos industriales. Igualmente es importante potenciar hábitos de higiene frente a las infecciones microbianas.

Tècniques d'esterilització. Preparació de mitjans de cultiu. Aïllament de microorganismes a partir de mostres ambientals i d'aliments. Sembra i cultiu.

Observació de la cèl·lula procariòtica. Tincions simples i diferencials.

Realització d'experiències que simulen, de manera senzilla, processos industrials en què s'utilitzen bacteris. Tècniques de conservació d'aliments.

6. Estudi dels mecanismes fisiològics en els sers vius.

En els organismes vius es produïxen complexos processos fisiològics. Es pretén la comprensió per part de l'alumnat d'estos processos i les seues interrelacions. El coneixement d'estos processos no pretén ser exhaustiu, sent l'objectiu últim d'este bloc la seua comprensió de manera general. Així mateix, es potenciarà el desenvolupament d'hàbits higiènics saludables com a manera de previndre malalties i de crear un estil de vida en harmonia amb l'entorn.

Reconeixement dels distints processos d'obtenció de matèria i energia en els sers vius. Estudi de la fotosíntesi. Estudi de la respiració. Intercanvis gasosos com a conseqüència d'estos processos. Estudi de la ventilació pulmonar.

Investigació del contingut energètic dels aliments. Digestió de substàncies orgàniques. Simulació en el laboratori de processos digestius. Estudi al microscopi de l'excreció en protozoos.

Tècniques de dissecció. Estudis anatòmics del cor, aparell respiratori, digestiu i excretor d'un mamífer.

7. Estudi del comportament animal.

Amb el desenvolupament d'este bloc, els estudiants adquiriran un major coneixement de les interrelacions que s'establixen entre els sers vius en el medi ambient, la qual cosa es pretén que derive en una actitud de major respecte per les formes de vida presents en el seu entorn més pròxim.

Observació dels hàbits de reproducció de diverses espècies. Estudi de conductes de seguici i defensa. Distribució del treball en poblacions estatals. Estudi de conductes migratòries. Construcció de la corba de creixement d'una població. Estudi de la natalitat i mortalitat.

Construcció d'un terrari. Construcció d'un aquari. Observació i estudi de les interrelacions entre organismes.

8. Influència dels factors ambientals en el creixement i desenvolupament dels sers vius.

Amb este bloc es pretén que els alumnes i les alumnes prenguen consciència de la importància que els factors mediambientals posseeixen en el desenvolupament dels sers vius i de com la influència que sobre estos exercix l'activitat del ser humà pot afectar la subsistència de les espècies. Es potenciaran actituds de conservació i recuperació del medi natural.

Influència de factors com la temperatura, salinitat, humitat, o presència d'oxigen en el creixement i desenvolupament dels sers vius. Valors òptims de creixement. Influència de la intensitat lumínica en el procés de la fotosíntesi. Variacions d'estos factors com a conseqüència de l'activitat humana.

Mapes de distribució de sers vius. Cadenes tròfiques. Efecte de la contaminació sobre la desaparició d'espècies en l'entorn immediat dels alumnes i les alumnes.

Estudi del cicle de l'aigua. Importància per a la vida. Anàlisis físiques, químiques i biològiques de mostres ambientals d'aigües. Reconeixement de cadenes tròfiques. Presència de substàncies contaminants i el seu efecte sobre els sers vius. Eutrofització. Estudi de la contaminació tèrmica. Destrucció de la capa d'ozó. Efecte hivernacle.

Substàncies contaminants al sòl. Sobreexplotació. Abocadors incontrolats i els seus efectes. Contaminació d'aqüífers.

9. Tècniques en geologia.

L'objectiu d'este bloc és que els alumnes i les alumnes reconeguen l'entorn geològic en què viuen. Analitzant les característiques dels components del sòl podran introduir-se aspectes relacionats amb l'acció dels agents geològics externs sobre el relleu i la seua meteorització. Es pretén igualment un acostament als problemes relacionats amb la degradació i sobreexplotació del sòl. És important que els alumnes i les alumnes aprenguen a interpretar mapes, reconèixer estructures geològiques, manejar brúixoles, elaborar itineraris, etc.

Técnicas de esterilización. Preparación de medios de cultivo. Aislamiento de microorganismos a partir de muestras ambientales y de alimentos. Siembra y cultivo.

Observación de la célula procariótica. Tinciones simples y diferenciales.

Realización de experiencias que simulen, a nivel sencillo, procesos industriales en los que se utilizan bacterias. Técnicas de conservación de alimentos.

6. Estudio de los mecanismos fisiológicos en los seres vivos.

En los organismos vivos se producen complejos procesos fisiológicos. Se pretende la comprensión por parte del alumnado de estos procesos y sus interrelaciones. El conocimiento de estos procesos no pretende ser exhaustivo, siendo el objetivo último de este bloque su comprensión a nivel general. Asimismo se potenciará el desarrollo de hábitos higiénicos saludables como forma de prevenir enfermedades y de crear un estilo de vida en armonía con el entorno.

Reconocimiento de los distintos procesos de obtención de materia y energía en los seres vivos. Estudio de la fotosíntesis. Estudio de la respiración. Intercambios gaseosos como consecuencia de estos procesos. Estudio de la ventilación pulmonar.

Investigación del contenido energético de los alimentos. Digestión de sustancias orgánicas. Simulación en el laboratorio de procesos digestivos. Estudio al microscopio de la excreción en protozoos.

Técnicas de disección. Estudios anatómicos del corazón, aparato respiratorio, digestivo y excretor de un mamífero.

7. Estudio del comportamiento animal.

Con el desarrollo de este bloque los estudiantes adquirirán un mayor conocimiento de las interrelaciones que se establecen entre los seres vivos en el medio ambiente, lo que se pretende que derive en una actitud de mayor respeto por las formas de vida presentes en su entorno más próximo.

Observación de los hábitos de reproducción de diversas especies. Estudio de conductas de cortejo y defensa. Distribución del trabajo en poblaciones estatales. Estudio de conductas migratorias. Construcción de la curva de crecimiento de una población. Estudio de la natalidad y mortalidad.

Construcción de un terrario. Construcción de un acuario. Observación y estudio de las interrelaciones entre organismos.

8. Influencia de los factores ambientales en el crecimiento y desarrollo de los seres vivos.

Con este bloque se pretende que los alumnos y las alumnas tomen conciencia de la importancia que los factores medioambientales poseen en el desarrollo de los seres vivos y de cómo la influencia que sobre éstos ejerce la actividad del ser humano puede afectar a la subsistencia de las especies. Se potenciarán actitudes de conservación y recuperación del medio natural.

Influencia de factores como la temperatura, salinidad, humedad, o presencia de oxígeno en el crecimiento y desarrollo de los seres vivos. Valores óptimos de crecimiento. Influencia de la intensidad lumínica en el proceso de la fotosíntesis. Variaciones de estos factores como consecuencia de la actividad humana.

Mapas de distribución de seres vivos. Cadenas tróficas. Efecto de la contaminación sobre la desaparición de especies en el entorno inmediato de los alumnos y las alumnas.

Estudio del ciclo del agua. Importancia para la vida. Análisis físicos, químicos y biológicos de muestras ambientales de aguas. Reconocimiento de cadenas tróficas. Presencia de sustancias contaminantes y su efecto sobre los seres vivos. Eutrofización. Estudio de la contaminación térmica. Destrucción de la capa de ozono. Efecto invernadero.

Sustancias contaminantes en el suelo. Sobreexplotación. Vertederos incontrolados y sus efectos. Contaminación de acuíferos

9. Técnicas en geología.

El objetivo de este bloque es que los alumnos y las alumnas reconozcan el entorno geológico en el que viven. Analizando las características de los componentes del suelo podrán introducirse aspectos relacionados con la acción de los agentes geológicos externos sobre el relieve y su meteorización. Se pretende igualmente un acercamiento a los problemas relacionados con la degradación y sobreexplotación del suelo. Es importante que los alumnos y las alumnas aprendan a interpretar mapas, reconocer estructuras geológicas, manejar brújulas, elaborar itinerarios, etc.

Recol·lecció de mostres geològiques. Identificació de minerals i roques per les seues característiques físiques i químiques. Reconeixement dels minerals i roques presents habitualment a la llar i utilitzats en la construcció. Efecte de la pluja àcida sobre les roques i la seua aplicació a la conservació de monuments i construccions.

Elaboració de perfils topogràfics. Interpretació de mapes geològics.

Anàlisi de fotografies per a determinar l'actuació d'agents i processos geològics. Estudi in situ d'estructures geològiques senzilles. Interpretació de fotografies aèries. Estudi analític del procés de desertització.

Separació, identificació i anàlisi dels components d'un sòl i d'algunes de les seues propietats.

Criteris d'avaluació

1. Utilitzar amb propietat i precisió els elements materials del laboratori.

Amb este criteri pretenem determinar la competència de l'alumnat en la utilització de material corrent de laboratori, així com en la neteja, classificació i conservació d'este material. Igualment es manté net i disposat per al seu ús per altres l'espai físic del laboratori.

2. Conèixer i aplicar les normes de seguretat en el laboratori.

La seguretat i higiene en el treball han de formar part del bagatge de coneixements demostrats i aplicats per l'alumnat en el desenvolupament de qualsevol activitat d'aprenentatge.

3. Seguir amb orde els protocols experimentals.

Amb este criteri pretenem determinar la competència de l'alumnat en la interpretació dels protocols que estableixen algoritmes experimentals.

4. Desenvolupar amb autonomia i precisió petites investigacions.

Amb este criteri, pretenem determinar la competència de l'alumnat en l'aplicació dels diferents elements del mètode científic als diversos continguts: plantejament de problemes, emissió d'hipòtesis, disseny i realització d'experiments, tractament de resultats, discussió i comunicació d'estos.

5. Utilitzar amb propietat i seguretat el microscopi i la lupa binocular.

Amb este criteri pretenem determinar la competència de l'alumnat en la preparació i l'observació de mostres biològiques de diferents cèl·lules i teixits.

6. Determinar organismes animals i vegetals i minerals i roques.

Este criteri pretén valorar la competència de l'alumnat en l'aplicació de claus dicotòmiques senzilles per a determinar grups d'organismes animals i vegetals. Així mateix, per a determinar per mitjà de propietats físiques roques i minerals.

7. Identificar els principis immediats.

Es tracta que l'alumnat puga aplicar almenys una prova química senzilla que li permeta identificar lípids, glúcids, i proteïnes.

8. Realitzar alguna xicoteta investigació sobre la fisiologia de les plantes o dels animals.

Per mitjà d'este criteri pretenem que l'alumnat demostre la seua competència en la utilització de tècniques elementals (extracció, dissecció, observació, anàlisi químic elemental, anàlisi de dades, utilització d'experimentació assistida per ordinador, etc.) per a dur a terme una xicoteta investigació dins del camp de les funcions de nutrició relació i reproducció animal i vegetal.

9. Identificar i analitzar accidents geològics.

Per mitjà d'este criteri pretenem determinar si l'alumnat és capaç d'identificar agents i processos geològics en fotografies i de relacionar-los amb observacions directes del medi natural.

Recolección de muestras geológicas. Identificación de minerales y rocas por sus características físicas y químicas. Reconocimiento de los minerales y rocas presentes habitualmente en el hogar y utilizados en la construcción. Efecto de la lluvia ácida sobre las rocas y su aplicación a la conservación de monumentos y construcciones.

Elaboración de perfiles topográficos. Interpretación de mapas geológicos.

Análisis de fotografías para determinar la actuación de agentes y procesos geológicos. Estudio «in situ» de estructuras geológicas sencillas. Interpretación de fotografías aéreas. Estudio analítico del proceso de desertización.

Separación, identificación y análisis de los componentes de un suelo y de algunas de sus propiedades.

Criterios de evaluación

1. Utilizar con propiedad y precisión los elementos materiales del laboratorio.

Con este criterio pretendemos determinar la competencia del alumnado en la utilización de material corriente de laboratorio, así como en su limpieza, clasificación y conservación. Igualmente si mantienen limpio y dispuesto para su uso por otros el espacio físico del laboratorio.

2. Conocer y aplicar las normas de seguridad en el laboratorio.

La seguridad e higiene en el trabajo deben formar parte del bagaje de conocimientos demostrados y aplicados por el alumnado en el desarrollo de cualquier actividad de aprendizaje.

3. Seguir con orden los protocolos experimentales.

Con este criterio pretendemos determinar la competencia del alumnado en la interpretación de los protocolos que establecen algoritmos experimentales.

4. Desarrollar con autonomía y precisión pequeñas investigaciones.

Con este criterio, pretendemos determinar la competencia del alumnado en la aplicación de los distintos elementos del método científico a los diversos contenidos: planteamiento de problemas, emisión de hipótesis, diseño y realización de experimentos, tratamiento de resultados, discusión y comunicación de los mismos.

5. Utilizar con propiedad y seguridad el microscopio y la lupa binocular.

Con este criterio pretendemos determinar la competencia del alumnado en la preparación y observación de muestras biológicas de diferentes células y tejidos.

6. Determinar organismos animales y vegetales y minerales y rocas.

Este criterio pretende valorar la competencia del alumnado en la aplicación de claves dicotómicas sencillas para determinar grupos de organismos animales y vegetales. Así mismo para determinar mediante propiedades físicas rocas y minerales

7. Identificar los principios inmediatos

Se trata de que el alumnado pueda aplicar al menos una prueba química sencilla que le permita identificar lípidos, glúcidos, y proteínas.

8. Realizar alguna pequeña investigación sobre la fisiología de las plantas o de los animales.

Mediante este criterio pretendemos que el alumnado demuestre su competencia en la utilización de técnicas elementales (extracción, disección, observación, análisis químico elemental, análisis de datos, utilización de experimentación asistida por ordenador, etc.) para llevar a cabo una pequeña investigación dentro del campo de las funciones de nutrición relación y reproducción animal y vegetal.

9. Identificar y analizar accidentes geológicos.

Mediante este criterio pretendemos determinar si el alumnado es capaz de identificar agentes y procesos geológicos en fotografías y de relacionarlos con observaciones directas del medio natural.

EL LABORATORI DE FÍSICA I QUÍMICA

Introducció

La ciència ha sigut considerada, de manera reduccionista, com un cos de coneixements autoconsistents, estructurats i coherents. Estos coneixements permetrien no sols explicar i predir fenòmens de la naturalesa sinó modificar la percepció del món.

No obstant això, la dita visió de la ciència no és completa. També s'han de tindre en compte un conjunt de processos per mitjà dels quals s'elaboren els coneixements científics. Encara que la diferència entre ambdós termes pot resultar útil des del punt de vista funcional, els coneixements i els processos científics són conceptes totalment interrelacionats.

Els processos científics contribuïxen que els alumnes i les alumnes adquirisquen els instruments necessaris per a explorar la realitat d'una manera objectiva, rigorosa i contrastada, utilitzant per a això procediments del treball científic: plantejament de problemes, formulació d'hipòtesis, disseny d'experiments, realització d'estos, contrastació d'hipòtesis, extracció de conclusions i comunicació de la informació de manera organitzada i coherent.

D'altra banda, la utilització dels processos científics dóna lloc al fet que els alumnes i les alumnes desenvolupen les habilitats i destreses pròpies del treball científic: flexibilitat intel·lectual, curiositat, sentit crític, verificació dels fets, qüestionament de l'obvi i establiment de relacions de cooperació i de treball en grup.

Els treballs pràctics que es realitzen en esta matèria optativa es consideraran independents dels desenvolupats en l'àrea de Ciències de la Naturalesa.

La metodologia usada farà èmfasi en els continguts procedimentals, realitzant els treballs pràctics com a xicotetes investigacions en què apareixeran els procediments del treball científic. Les conclusions obtingudes es relacionaran amb altres fenòmens naturals, situacions quotidianes i aplicacions tecnològiques. Es tindrà en compte la diversitat dels alumnes i de les alumnes, que se situaran en xicotets grups en què es potenciarà el desenvolupament de la capacitat d'inserció, del treball cooperatiu i de la relació interpersonal.

El Laboratori de Física i Química es considera una matèria optativa per a tercer curs de l'Educació Secundària Obligatoria.

S'establiran relacions interdisciplinàries d'esta matèria optativa amb les àrees següents:

- Ciències Socials, Geografia i Història, per la seua relació amb la dimensió social de la ciència i amb la seua història.
- Castellà: Llengua i Literatura, i Valencià: Llengua i Literatura, per la seua relació amb la transmissió i comunicació d'informació.
- Matemàtiques, pel tractament de dades i les representacions gràfiques.
- Educació Plàstica i Visual, per la seua relació amb el disseny experimental dels treballs pràctics i la utilització d'instruments.

Tecnologia, per l'aplicació pràctica dels principis científics i la utilització d'estos en la vida quotidiana.

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques.

Esta matèria tindrà especial incidència en la competència bàsica en el coneixement i la interacció amb el món físic. En l'habilitat per a interactuar amb el món físic, que possibilita la comprensió de successos, la predicció de conseqüències, per a interpretar el món que ens envolta.

Esta competència fa possible identificar preguntes i problemes i obtenir conclusions basades en proves.

Suposa així mateix demostrar esperit crític en l'observació de la realitat.

També implica l'habilitat per a posar en pràctica processos i actituds propis de l'anàlisi sistemàtica i d'indagació científica: identificar i plantejar problemes, realitzar observacions directes i indirectes amb consciència del marc teòric o interpretatiu que les dirigeix; plantejar i contrastar solucions temptatives o hipòtesis; realitzar prediccions i inferències de distint nivell de complexitat, i interpretar, avaluar i comunicar conclusions en diversos contextos. Així mateix significa reconèixer en la naturalesa fortalezes i límits de l'activitat investigadora com a construcció social del coneixement al llarg de la història.

EL LABORATORIO DE FÍSICA Y QUÍMICA

Introducción

La ciencia ha sido considerada, de forma reduccionista, como un cuerpo de conocimientos autoconsistentes, estructurados y coherentes. Tales conocimientos permitirían no sólo explicar y predecir fenómenos de la naturaleza sino modificar la percepción del mundo.

Sin embargo dicha visión de la ciencia no es completa. También se deben tener en cuenta un conjunto de procesos mediante los cuales se elaboran los conocimientos científicos. Aunque la diferencia entre ambos términos puede resultar útil desde el punto de vista funcional, los conocimientos y los procesos científicos son conceptos totalmente interrelacionados.

Los procesos científicos contribuyen a que los alumnos y las alumnas adquieran los instrumentos necesarios para explorar la realidad de una manera objetiva, rigurosa y contrastada, utilizando para ello procedimientos del trabajo científico: planteamiento de problemas, formulación de hipótesis, diseño de experimentos, realización de los mismos, contrastación de hipótesis, extracción de conclusiones y comunicación de la información de manera organizada y coherente.

Por otra parte la utilización de los procesos científicos da lugar a que los alumnos y alumnas desarrollen las habilidades y destrezas propias del trabajo científico: flexibilidad intelectual, curiosidad, sentido crítico, verificación de los hechos, cuestionamiento de lo obvio y establecimiento de relaciones de cooperación y de trabajo en grupo.

Los trabajos prácticos que se realicen en esta materia optativa se considerarán independientes de los desarrollados en el área de Ciencias de la Naturaleza.

La metodología empleada hará énfasis en los contenidos procedimentales, realizando los trabajos prácticos como pequeñas investigaciones en las que aparecerán los procedimientos del trabajo científico. Las conclusiones obtenidas se relacionarán con otros fenómenos naturales, situaciones cotidianas y aplicaciones tecnológicas. Se tendrá en cuenta la diversidad de los alumnos y alumnas que se situarán en pequeños grupos en los que se potenciará el desarrollo de la capacidad de inserción, del trabajo cooperativo y de la relación interpersonal.

El laboratorio de Física y Química se considera una materia optativa para tercer curso de la Educación Secundaria Obligatoria.

Se establecerán relaciones interdisciplinarias de esta materia optativa con las siguientes áreas:

- Ciencias Sociales, Geografía e Historia por su relación con la dimensión social de la ciencia y con su historia.
- Castellano: Lengua y Literatura y Valenciano: Lengua y Literatura por su relación con la transmisión y comunicación de información.
- Matemáticas por el tratamiento de datos y las representaciones gráficas.
- Educación plástica y visual por su relación con el diseño experimental de los trabajos prácticos y la utilización de instrumentos.

Tecnología por la aplicación práctica de los principios científicos y su utilización en la vida cotidiana.

Contribución de la materia a la adquisición de las competencias básicas

Esta materia tendrá especial incidencia en la competencia básica en el conocimiento y la interacción con el mundo físico. En la habilidad para interactuar con el mundo físico, que posibilite la comprensión de sucesos, la predicción de consecuencias, para interpretar el mundo que nos rodea.

Esta competencia hace posible identificar preguntas y problemas y obtener conclusiones basadas en pruebas.

Supone asimismo demostrar espíritu crítico en la observación de la realidad.

También implica la habilidad para poner en práctica procesos y actitudes propios del análisis sistemático y de indagación científica: identificar y plantear problemas, realizar observaciones directas e indirectas con conciencia del marco teórico o interpretativo que las dirige; plantear y contrastar soluciones tentativas o hipótesis; realizar predicciones e inferencias de distinto nivel de complejidad e interpretar, evaluar y comunicar conclusiones en diversos contextos. Asimismo significa reconocer la naturaleza fortalezas y límites de la actividad investigadora como construcción social del conocimiento a lo largo de la historia.

Esta competencia, proporciona, a més, destreses associades a la planificació i maneig de solucions tècniques.

Tindrà una contribució important a l'autonomia i iniciativa personal, competència bàsica en formació integral dels alumnes, així com en el treball en equip.

Objectius generals

L'ensenyança i l'aprenentatge d'esta matèria optativa tindrà com a objectiu desenrotllar en els alumnes i en les alumnes les capacitats següents:

1. Utilitzar instruments, tècniques i procediments del treball científic, de manera que adquirisquen la capacitat de plantejar problemes, formular hipòtesis, dissenyar experiments, realitzar-los, contrastar les hipòtesis, extraure conclusions i comunicar-les de manera organitzada i coherent.

2. Desenrotllar actituds pròpies del treball científic de manera que actuen amb flexibilitat, desenrotllen la capacitat crítica, la verificació dels fets i el qüestionament de l'obvi i establisquen relacions de cooperació.

3. Integrar conceptes en una perspectiva experimental i relacionar-los amb fenòmens naturals, situacions quotidianes i aplicacions tècniques.

4. Respectar i cuidar el material de laboratori i les seues instal·lacions de manera que els alumnes i les alumnes desenrotllen actituds de conservació del medi ambient.

5. Ser conscients de la toxicitat d'algunes substàncies, analitzar críticament situacions i conductes que puguen implicar perills i riscos per a la salut o el medi ambient i ser capaços d'enfrontar-s'hi i evitar-les amb responsabilitat i criteris propis.

Continguts

1. El laboratori de física i química. Organització i seguretat.

Els alumnes i les alumnes hauran de prendre contacte amb els aspectes bàsics d'un laboratori escolar: organització i normes de seguretat. S'hauran de consensuar uns criteris bàsics per al funcionament de la classe de laboratori i es donaran a conèixer unes orientacions de seguretat i de primers auxilis.

D'una altra banda, els alumnes i les alumnes coneixeran i sabran usar els instruments bàsics del laboratori.

Finalment, es realitzaran xicotets treballs d'investigació en què s'augmentarà el nivell de complexitat al llarg de l'etapa.

Normes de funcionament i seguretat en el laboratori de Física i Química.

Instrumentes bàsics del laboratori. Utilització.

Xicotetes investigacions. El treball científic.

2. Tècniques relacionades amb els fluids.

Els alumnes i les alumnes realitzaran, per distints mètodes, determinacions de la densitat de diverses substàncies. S'abordarà l'estudi de la pressió hidrostàtica i de la seua variació a través de xicotetes investigacions.

Es determinarà la força d'empenyiment d'Arquimedes en el cas de diversos cossos i es relacionarà amb la densitat del cos i del líquid per a establir les condicions de flotabilitat.

Els alumnes i les alumnes hauran de realitzar muntatges de vasos comunicants i hauran de reconèixer la seua importància en la distribució d'aigües en una població.

Finalment, es realitzaran mesures de la pressió atmosfèrica i s'analitzarà algun aparell d'ús quotidià el funcionament del qual estiga relacionat amb la pressió exercida pels gasos.

Determinació de densitats de sòlids i líquids. Utilització del picnòmetre. Utilització del densímetre.

Mesura de la pressió a l'interior dels líquids. Mesura de la variació de la pressió hidrostàtica amb la direcció, la profunditat i la quantitat i tipus de líquid. Vasos comunicants. Aplicacions.

Mesura de la força d'empenyiment de sòlids situats en líquids. Flotabilitat i empenyiment. Flotabilitat i densitat. Flotabilitat de vaixells. Tensió superficial.

Mesura de la pressió atmosfèrica. Aplicacions de la pressió dels gasos: estudi del funcionament d'una cafetera a pressió. Recollida d'un gas sobre aigua.

3. Tècniques relacionades amb la temperatura.

Esta competencia, proporciona, además, destrezas asociadas a la planificación y manejo de soluciones técnicas

Tendrá una contribución importante a la autonomía e iniciativa personal, competencia básica en formación integral de los alumnos, así como en el trabajo en equipo.

Objetivos generales

La enseñanza y el aprendizaje de esta materia optativa tendrá como objetivo desarrollar en los alumnos y en las alumnas las siguientes capacidades:

1. Utilizar instrumentos, técnicas y procedimientos del trabajo científico, de modo que adquieran la capacidad de plantear problemas, formular hipótesis, diseñar experimentos, realizarlos, contrastar las hipótesis, extraer conclusiones y comunicarlas de forma organizada y coherente.

2. Desarrollar actitudes propias del trabajo científico de manera que actúen con flexibilidad, desarrollen la capacidad crítica, la verificación de los hechos y el cuestionamiento de lo obvio y establezcan relaciones de cooperación.

3. Integrar conceptos en una perspectiva experimental y relacionarlos con fenómenos naturales, situaciones cotidianas y aplicaciones técnicas.

4. Respetar y cuidar el material de laboratorio y sus instalaciones de modo que los alumnos y las alumnas desarrollen actitudes de conservación del medio ambiente.

5. Ser conscientes de la toxicidad de algunas sustancias, analizar críticamente situaciones y conductas que puedan implicar peligros y riesgos para la salud o el medio ambiente y ser capaces de enfrentarse a ellas y evitarlas con responsabilidad y criterios propios.

Contenidos

1. El laboratorio de física y química. organización y seguridad.

Los alumnos y las alumnas deberán tomar contacto con los aspectos básicos de un laboratorio escolar: organización y normas de seguridad. Se deberán consensuar unos criterios básicos para el funcionamiento de la clase de laboratorio y se darán a conocer unas orientaciones de seguridad y de primeros auxilios.

Por otro lado los alumnos y las alumnas conocerán y sabrán usar los instrumentos básicos del laboratorio.

Por último se realizarán pequeños trabajos de investigación aumentando el nivel de complejidad a lo largo de la etapa.

Normas de funcionamiento y seguridad en el laboratorio de Física y Química.

Instrumentos básicos del laboratorio. Utilización.

Pequeñas investigaciones. El trabajo científico.

2. Técnicas relacionadas con los fluidos.

Los alumnos y las alumnas realizarán, por distintos métodos, determinaciones de la densidad de diversas sustancias. Se abordará el estudio de la presión hidrostática y de su variación a través de pequeñas investigaciones.

Se determinará la fuerza de empuje de Arquímedes en el caso de diversos cuerpos y se relacionará con la densidad del cuerpo y del líquido para establecer las condiciones de flotabilidad.

Los alumnos y las alumnas deberán realizar montajes de vasos comunicantes y reconocer su importancia en la distribución de aguas en una población.

Por último se realizarán medidas de la presión atmosférica y se analizará algún aparato de uso cotidiano cuyo funcionamiento esté relacionado con la presión ejercida por los gases.

Determinación de densidades sólidos y líquidos. Utilización del picnómetro. Utilización del densímetro.

Medida de la presión en el interior de los líquidos. Medida de la variación de la presión hidrostática con la dirección, la profundidad y la cantidad y tipo de líquido. Vasos comunicantes. Aplicaciones.

Medida de la fuerza de empuje de sólidos situados en líquidos. Flotabilidad y empuje. Flotabilidad y densidad. Flotabilidad de barcos. Tensión superficial.

Medida de la presión atmosférica. Aplicaciones de la presión de los gases: estudio del funcionamiento de una cafetera a presión. Recogida de un gas sobre agua.

3. Técnicas relacionadas con la temperatura.

La utilització de tècniques relacionades amb la temperatura permetrà als alumnes aprofundir en els conceptes de calor, temperatura i energia. Per a això, s'investigarán les dilatacions de sòlids, líquids i gasos així com els canvis d'estat per mitjà de determinacions de punts de fusió i d'ebullició de diferents substàncies així com la influència de les impureses sobre estos.

Per mitjà d'assajos de tremp, recuita i reveniment es relacionarà l'estructura interna de la matèria amb propietats mecàniques macroscòpiques.

Dilatació de sòlids líquids i gasos: aplicacions.

Utilització de termòmetres.

Determinació de punts de fusió de substàncies pures.

Determinació del punt d'ebullició de substàncies pures no inflamables i inflamables.

Influència de les impureses en els punts de fusió i d'ebullició: aplicacions.

Sublimació.

Efectes de la temperatura sobre l'estructura interna de la matèria: de tremp, recuita i reveniment.

4. Tècniques de separació i de preparació de substàncies.

En este bloc s'abordan algunes tècniques senzilles de separació de les substàncies que formen una mescla, així com la preparació de solucions d'una concentració donada.

Els alumnes aprofundiran en el fonament de cada una de les tècniques, de manera que puguen relacionar les seues concepcions teòriques amb aspectes procedimentals.

Es destacarà la utilitat de les tècniques de preparació de dissolucions en qüestions quotidianes: preparació de pintures i d'aliments, dilució de productes de drogueria, preparació de solucions de lleixiu per a desinfectació de piscines, etc.

Solubilitat selectiva. Filtració. Decantació. Evaporació-ebullició. Centrifugació. Destil·lació. Destil·lació fraccionada. Cromatografia. Precipitació.

Preparació de solucions de concentració coneguda expressada com a molaritat, percentatge en pes i percentatge en volum. Dilució a concentracions menors.

5. Tècniques relacionades amb àcids i bases.

Els alumnes analitzaran les propietats més importants dels àcids i les bases habituals en un laboratori escolar, caracteritzaran l'acidesa o la basicitat de diverses solucions, determinaran el seu pH i realitzaran les reaccions dels àcids i bases amb diverses substàncies.

Toxicitat dels àcids i les bases: normes de seguretat.

Propietats bàsiques dels àcids i de les bases.

Indicadors químics àcid-base. Determinació del pH de substàncies d'ús normal: aigua de piscines, vinagre, sulfamat, gel de bany, etc.

Reaccions característiques dels àcids i les bases amb els carbonats, amb els metalls i amb els greixos i olis.

Reacció de neutralització. El pH i la pell. Pluja àcida.

6. Tècniques d'anàlisi d'aigües.

En este bloc els alumnes realitzaran algunes de les proves més elementals per a la determinació de les característiques d'una mostra d'aigua. S'aprofundirà en la determinació de nitrats i nitrits i en la seua importància com un dels elements principals de la contaminació dels aqüífers de la Comunitat Valenciana.

Determinació qualitativa de la duresa de l'aigua.

Determinació de la potabilitat de l'aigua.

Determinació de clor: cloració d'aigües per a l'ús domèstic i de piscines.

Determinació de nitrats i nitrits.

Estudi de la contaminació dels aqüífers de l'entorn.

7. Laboratori assistit per ordinador.

En este bloc es desenvoluparan tècniques per a l'arreglada de dades per mitjà de sensors portàtils o connectats directament a l'ordinador. S'abordan els procediments adequats per a la transmissió a l'ordinador de les dades obtingudes. Els alumnes realitzaran el tractament, l'anàlisi i la representació gràfica de dades per mitjà d'un full de càlcul o un altre programa semblant així com la presentació dels resultats obtinguts utilitzant un processador de text amb capacitat d'integració de text, imatges i gràfiques.

La utilización de técnicas relacionadas con la temperatura permitirá a los alumnos profundizar en los conceptos de calor, temperatura y energía. Para ello se investigarán las dilataciones de sólidos, líquidos y gases así como los cambios de estado por medio de determinaciones de puntos de fusión y ebullición de diferentes sustancias así como la influencia de las impurezas sobre los mismos.

Por medio de ensayos de temple, recocido y revenido se relacionará la estructura interna de la materia con propiedades mecánicas macroscópicas.

Dilatación de sólidos líquidos y gases: aplicaciones.

Utilización de termómetros.

Determinación de puntos de fusión de sustancias puras.

Determinación del punto de ebullición de sustancias puras no inflamables e inflamables.

Influencia de las impurezas en los puntos de fusión y ebullición: aplicaciones.

Sublimación.

Efectos de la temperatura sobre la estructura interna de la materia: temple, recocido y revenido.

4. Técnicas de separación y de preparación de sustancias

En este bloque se abordarán algunas técnicas sencillas de separación de las sustancias que forman una mezcla así como la preparación de soluciones de una concentración dada.

Los alumnos profundizarán en el fundamento de cada una de las técnicas, de modo que puedan relacionar sus concepciones teóricas con aspectos procedimentales.

Se destacará la utilidad de las técnicas de preparación de disoluciones en cuestiones cotidianas: preparación de pinturas y alimentos, dilución de productos de drogueria, preparación de soluciones de lejía para desinfectación de piscinas, etc.

Solubilidad selectiva. Filtración. Decantación. Evaporación-ebullició. Centrifugación. Destil·lació. Destil·lació fraccionada. Cromatografia. Precipitació.

Preparación de soluciones de concentración conocida expresada como molaridad, porcentaje en peso y porcentaje en volumen. Dilució a concentraciones menores.

5. Técnicas relacionadas con ácidos y bases.

Los alumnos analizarán las propiedades más importantes de los ácidos y bases habituales en un laboratorio escolar, caracterizarán la acidez o basicidad de diversas soluciones, determinarán su pH y realizarán las reacciones de los ácidos y bases con diversas sustancias.

Toxicidad de los ácidos y las bases: normas de seguridad.

Propiedades básicas de los ácidos y de las bases.

Indicadores químicos ácido-base. Determinación del pH de sustancias de uso normal: agua de piscinas, vinagre, sulfamán, gel de baño, etc.

Reacciones características de los ácidos y las bases con los carbonatos, con los metales y con las grasas y aceites.

Reacción de neutralización. El pH y la piel. Lluvia ácida.

6. Técnicas de análisis de aguas.

En este bloque los alumnos realizarán algunas de las pruebas más elementales para la determinación de las características de una muestra de agua. Se profundizará en la determinación de nitratos y nitritos y en su importancia como uno de los elementos principales de la contaminación de los acuíferos de la Comunitat Valenciana.

Determinación cualitativa de la dureza del agua.

Determinación de la potabilidad del agua.

Determinación de cloro: cloración de aguas para el uso doméstico y de piscinas.

Determinación de nitratos y nitritos.

Estudio de la contaminación de los acuíferos del entorno.

7. Laboratorio asistido por ordenador.

En este Bloque se desarrollarán técnicas para la recogida de datos por medio de sensores portátiles o conectados directamente al ordenador. Se abordarán los procedimientos adecuados para la transmisión al ordenador de los datos obtenidos. Los alumnos realizarán el tratamiento, análisis y representación gráfica de datos por medio de una hoja de cálculo u otro programa semejante así como la presentación de los resultados obtenidos utilizando un procesador de texto con capacidad de integración de texto, imágenes y gráficas.

Registre de dades per mitjà de sensors.

Transmissió de dades: interfícies. Tractament i anàlisi de dades per mitjà d'un full de càlcul. Representació gràfica de dades per mitjà d'un full de càlcul.

Realització d'informes per mitjà d'un processador de text.

Criteris d'avaluació

1. Mesurar les destreses adquirides pels alumnes en el maneig dels instruments.

Es pretén que l'alumnat, en iniciar-se en el treball en el laboratori, ha de ser acurat en l'ús de l'instrumental del laboratori.

2. Adquirir hàbits de seguretat en el treball diari al laboratori.

Com que es tracta dels inicis del treball al laboratori, els alumnes de l'ESO han de ser conscients dels perills que implica el maneig de productes i d'utensilis del laboratori.

3. Mesurar amb precisió la densitat i les temperatures de fusió i ebullició de sòlids i líquids.

Es pretén que l'alumnat manege amb facilitat els instruments bàsics d'un laboratori (densímetres, termòmetres, balances).

4. Mesurar la força d'empenyiment d'un cos submergit en l'aigua.

Es pretén que els alumnes coneguen amb precisió el principi d'Arquimedes.

5. Preparar dissolucions d'àcids i de bases d'una concentració determinada.

Es tracta d'adquirir per part dels alumnes d'una destresa bàsica en un laboratori.

6. Realitzar la valoració d'una dissolució diluïda d'àcid clorhídric.

Es pretén que els alumnes coneguen les reaccions de neutralització i la seua gran importància.

7. Conèixer les condicions perquè l'aigua siga potable i quins processos són necessaris per aconseguir-ho.

Es pretén que els alumnes adquirisquen consciència de la problemàtica de l'aigua al nostre país. Que coneguen el problema de la contaminació dels aqüífers a la Comunitat València. També, que sàpien que l'aigua és un bé comú i escàs.

8. Explicar per mitjà de gràfics la formació d'imatges en els diferents tipus de lents i d'espills, en situar l'objecte en diverses posicions.

Es vol que l'alumne conega les lleis que regixen en els processos de reflexió i de refracció.

Taller de llengua estrangera

La matèria optativa té com a finalitat el desenvolupament d'una major competència comunicativa incidint, en la mateixa línia del que s'ha exposat per a la primera llengua estrangera, en els seus components lingüístic, sociolingüístic i pragmàtic, seguint les orientacions del «Marc Europeu Comú de Referència per a les llengües estrangeres: aprenentatge, ensenyança, avaluació».

Es dirigeix a alumnes que cursen tercer d'educació secundària obligatòria i que presenten certes dificultats d'aprenentatge en la primera llengua estrangera tant en les estratègies d'aprenentatge com en el desenvolupament de la seua competència comunicativa.

Per això, el currículum ha de ser prou obert i flexible com per ajustar-se a les característiques i a les necessitats educatives detectades en l'alumnat.

Els departaments en les seues programacions didàctiques han d'adequar i adaptar els objectius, continguts i criteris d'avaluació d'esta optativa a les necessitats de l'alumnat tenint en compte les programacions de la primera llengua estrangera del curs corresponent i fins i tot d'anteriors. Realitzaran, per tant, la concreció curricular en una programació didàctica distinta, els objectius generals de la qual coincidirán amb els assenyalats per a la primera llengua estrangera.

D'altra banda, s'haurà d'optar per una metodologia activa que fomenti la participació de l'alumnat, l'atenció a la diversitat i l'autonomia en l'aprenentatge, l'ús de materials autèntics i de recursos que incloguen l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Registro de datos por medio de sensores.

Transmisión de datos: interfaces. Tratamiento y análisis de datos por medio de una hoja de cálculo. Representación gráfica de datos por medio de una hoja de cálculo.

Realización de informes por medio de un procesador de texto.

Criterios de evaluación

1. Medir las destrezas adquiridas por los alumnos en el manejo de los instrumentos.

Se pretende que el alumnado, al iniciarse en el trabajo en el laboratorio, debe ser cuidadoso en el uso del instrumental dl laboratorio.

2. Adquirir hábitos de seguridad en el trabajo diario en el laboratorio.

Al tratarse de los inicios del trabajo en el laboratorio. Los alumnos de la ESO, deben ser conscientes de los peligros que implica el manejo de productos y utensilios del laboratorio.

3. Medir con precisión la densidad y las temperaturas de fusión y ebullición de sòlids i líquids.

Se pretende que el alumnado maneje con facilidad los instrumentos básicos de un laboratorio(densímetros, termómetros, balanzas)

4. Medir la fuerza de empuje de cuerpo sumergido en el agua.

Se pretende que los alumnos conozcan con precisión el principio de Arquimedes

5. Preparar disoluciones de ácidos y bases de una concentración determinada.

Se trata de adquirir por parte de los alumnos de una destreza básica en un laboratorio

6. Realizar la valoración de una disolución diluida de ácido clorhídrico.

Se pretende que los alumnos conozcan las reacciones de neutralización y su gran importancia.

7. Conocer las condiciones para que el agua sea potable y que procesos son necesarios para conseguirlo.

Se pretende que los alumnos adquieran conciencia de la problemática del agua en nuestro país. Conozcan el problema de la contaminación de los acuiferos en la Comunitat Valenciana. También que sepan que el agua es un bien común y escaso.

8. Explicar mediante gràfics la formació d'imatges en los diferentes tipos de lentes y espejos, al situar el objeto en diversas posiciones.

Se quiere que el alumno conozca las leyes que rigen en los procesos reflexión y refracción.

Taller de lengua extranjera

La materia optativa tiene como finalidad el desarrollo de una mayor competencia comunicativa incidiendo, en la misma línea de lo expuesto para la primera lengua extranjera, en sus componentes lingüístico, sociolingüístico y pragmático, siguiendo las orientaciones del «Marco común europeo de referencia para las lenguas extranjeras: aprendizaje, enseñanza, evaluación».

Se dirige a alumnos y alumnas que cursan tercer curso de Educación secundaria obligatoria y que presentan ciertas dificultades de aprendizaje en la primera lengua extranjera tanto en las estrategias de aprendizaje como en el desarrollo de su competencia comunicativa.

Por ello, el currículo debe ser lo suficientemente abierto y flexible como para ajustarse a las características y a las necesidades educativas detectadas en el alumnado.

Los departamentos en sus programaciones didácticas, habrán de adecuar y adaptar los objetivos, contenidos y criterios de evaluación de esta optativa a las necesidades del alumnado teniendo en cuenta las programaciones de la primera lengua extranjera del curso correspondiente e incluso de anteriores. Realizarán, por lo tanto, la concreción curricular en una programación didáctica distinta, cuyos objetivos generales coincidirán con los señalados para la primera lengua extranjera.

Por otra parte, se deberá optar por una metodología activa que fomenti la participación del alumnado, la atención a la diversidad y la autonomía en el aprendizaje, el uso de materiales autèntics i de recursos que incluyan el uso de las tecnologías de la información y la comunicación.

Així mateix, es farà insistència en la reflexió sobre la llengua, en els èxits de cada alumne segons les seues capacitats i el seu esforç i en aspectes com ara la motivació per a aprendre la llengua, la creació d'espais d'interacció entre les llengües que coneix i el foment de la comunicació oral i escrita.

SECTOR TURÍSTIC EN LA COMUNITAT VALENCIANA

Introducció

Esta optativa pretén donar a conèixer una visió global de l'activitat turística, en general, i a la Comunitat Valenciana, en particular. Es tracta de conèixer la realitat d'un sector, la presència de la qual ha anat creixent al mateix temps que ho feia la demanda en la nostra societat, ressaltar la importància econòmica que representa en el nostre teixit productiu, creant o refermant, al mateix temps, vincles culturals en una societat global.

En efecte, fins fa uns anys els servicis d'informació turística es limitaven, en el millor dels casos, a una oficina de turisme que només funcionava a l'estiu, i la funció de la qual solia consistir a repartir fullets i mapes de la localitat per a orientar el visitant despistat.

Hui en dia, assistim a una transformació gradual d'estos servicis d'informació turística, motivada fonamentalment per les noves exigències i demandes dels turistes. La funció d'orientar el visitant en l'espai físic que visita continua sent primordial, però ara també es fan altres activitats, com reservar habitacions en un allotjament, informar sobre noves activitats culturals i esportives, difondre tot tipus d'ofertes turístiques d'una zona, buscar guies per a atendre la visita d'un grup, recomanar rutes i itineraris o defendre els drets del consumidor turístic.

També la projecció exterior de la informació turística s'ha ampliat, de manera que, actualment, és necessari desenrotllar variades accions de promoció i relacions públiques, moltes vegades, fora dels límits físics de l'oficina.

Inclús la informació turística en el carrer, fora de l'oficina, és una possibilitat molt en voga.

Per tant, podem parlar de servicis d'informació turística com un concepte menys ampli que el mer concepte de «turisme». La concepció com a servici comporta nombrosos i profunds conceptes turístics.

Han d'afegir-se les transformacions que suposen les noves tecnologies de la comunicació. Un percentatge creixent de persones maneja mitjans informàtics i telemàtics que li permeten accedir directament a les fonts informatives. També és creixent l'aparició de guies de viatges i d'informacions en premsa, ràdio i televisió sobre destins i productes turístics, de manera que el consumidor pot disposar d'un volum d'informació turística ingent.

Des d'esta matèria es pretén que l'alumnat maneja i conega les possibilitats d'estes noves tecnologies, com el turista demanda servicis, ja que pels seus propis mitjans pot arribar a tindre més informació que el mateix informador turístic.

Finalment, una altra novetat important és l'activitat comercial en el servici d'informació turística. Fins ara a Espanya la majoria de les oficines d'informació turística eren servicis públics i gratuïts, inclús fullets i guies s'entregaven gratuïtament. En altres països, segons les noves funcions comentades, els servicis d'informació turística cobren per algunes de les seues prestacions, com a única forma d'obtindre els ingressos que permeten anar ampliant el personal i modernitzant constantment les instal·lacions.

Per tot això, el paper del professor serà fonamental en l'aproximació a l'alumnat de tota esta realitat turística actual i moderna en el que a procés de gestió i terminologia es referix, oferint els seus coneixements en combinació amb el paper actiu de l'alumne que li ajude al seu desenrotllament personal i al seu progressiu aprenentatge específic en turisme.

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques

L'objectiu d'esta matèria ha de ser la d'aproximar a l'alumnat la realitat de les diverses situacions de l'activitat turística i a situacions derivades de les diferents activitats del sector empresarial: termino-

Asimismo, se hará hincapié en la reflexión sobre la lengua, en los logros de cada alumno según sus capacidades y esfuerzo y en aspectos tales como: la motivación para aprender la lengua, la creación de espacios de interacción entre las lenguas que conoce y el fomento de la comunicación oral y escrita.

SECTOR TURÍSTICO EN LA COMUNITAT VALENCIANA

Introducción

Esta optativa pretende dar a conocer una visión global de la actividad turística en general y en la Comunitat Valenciana en particular. Se trata de conocer la realidad de un sector cuya presencia ha ido creciendo a la par que lo hacía la demanda en nuestra sociedad, resaltar la importancia económica que representa en nuestro tejido productivo, creando o afianzando al mismo tiempo, vínculos culturales en una sociedad global.

En efecto, hasta hace unos años los servicios de información turística se limitaban en el mejor de los casos a una oficina de turismo que solamente funcionaba en verano y cuya función solía consistir en repartir folletos y mapas de la localidad para orientar al visitante despistado.

Hoy día asistimos a una transformación paulatina de estos servicios de información turística, motivada fundamentalmente por las nuevas exigencias y demandas de los turistas. La función de orientar al visitante en el espacio físico que visita sigue siendo primordial, pero ahora también se realizan otras actividades, como reservar habitaciones en un alojamiento, informar sobre nuevas actividades culturales y deportivas, difundir todo tipo de ofertas turísticas de una zona, buscar guías para atender la visita de un grupo, recomendar rutas e itinerarios o defender los derechos del consumidor turístico.

También la proyección exterior de la información turística se ha ampliado, de forma que actualmente es preciso desarrollar variadas acciones de promoción y relaciones públicas, muchas veces fuera de los límites físicos de la oficina.

Incluso la información turística en la calle, fuera de la oficina, es una posibilidad muy en boga.

Por tanto, podemos hablar de servicios de información turística como un concepto menos amplio que el mero concepto de «turismo». La concepción como servicio entraña numerosos y profundos conceptos turísticos.

Deben añadirse las transformaciones que suponen las nuevas tecnologías de la comunicación. Un porcentaje creciente de personas maneja medios informáticos y telemáticos que le permiten acceder directamente a las fuentes informativas. También es creciente la aparición de guías de viajes y de informaciones en prensa, radio y televisión sobre destinos y productos turísticos, de forma que el consumidor puede disponer de un volumen de información turística ingente.

Desde esta materia se pretende que el alumnado maneja y conozca las posibilidades de estas nuevas tecnologías, cómo el turista demanda servicios, ya que por sus propios medios puede llegar a tener más información que el mismo informador turístico.

Finalmente, otra novedad importante es la actividad comercial en el servicio de información turística. Hasta ahora en España la mayoría de las oficinas de información turística eran servicios públicos y gratuitos, incluso folletos y guías se entregaban gratuitamente. En otros países, a tenor de las nuevas funciones comentadas, los servicios de información turística cobran por algunas de sus prestaciones, como única forma de obtener los ingresos que permiten ir ampliando el personal y modernizando constantemente las instalaciones.

Por todo ello, el papel del profesor será fundamental en la aproximación al alumnado de toda esta realidad turística actual y moderna en lo que a proceso de gestión y terminología se refiere, ofreciendo sus conocimientos en combinación con el papel activo del alumno que le ayude a su desarrollo personal y a su progresivo aprendizaje específico en turismo.

Contribución de la materia a la adquisición de las competencias básicas

El objetivo de esta materia debe ser la de aproximar al alumnado la realidad de las diversas situaciones de la actividad turística y a situaciones derivadas de las diferentes actividades del sector empre-

logia específica; producte turístic (oferta i demanda turística); mecanismes funcionals de comercialització turística: intervindre de forma espontània i personal en diàlegs dins d'un context turístic local, utilitzar fórmules pertinents de conversació en una situació professional o extraure informació específica bàsica pròpia del sector per a poder afrontar qualsevol tipus de situació de relació personal i/o laboral.

A més ha de contribuir a l'aprenentatge bàsic del llenguatge turístic: comprensió i redacció global i específica de documents visuals, orals o escrits relacionats amb aspectes del sector així com la utilització de la terminologia adequada.

La matèria ha d'aconseguir que el conjunt de l'alumnat conega els principals recursos turístics del seu entorn més pròxim com ara recursos naturals o els principals elements del patrimoni historicoartístic local. Amb això es continua fomentant el turisme de la Comunitat Valenciana com una de les activitats principals en l'àmbit territorial en particular i en el conjunt nacional. En general no pot eludir-se estudiar la transcendència del turisme al nostre territori al llarg de la història com un fenomen que conforma la nostra singular estructura econòmica.

Per això, es tracta de conèixer les característiques i demandes bàsiques del turisme, fomentant l'interès per participar en el seu desenvolupament des d'un punt de vista tant teòric com pràctic i contribuir a la iniciativa personal i al desenvolupament d'una progressiva autonomia.

Objectius

1. Aproximació al concepte turisme. Conèixer i valorar la importància social, cultural i econòmica del turisme a la Comunitat Valenciana.

2. Identificar fonts d'informació que permeten analitzar l'oferta i la demanda turística nacional i local.

3. Analitzar i interpretar informació del mercat turístic identificant i aplicant els procediments adequats per al seu tractament d'acord amb els objectius que es pretenen.

4. Avaluar la potencialitat turística dels recursos naturals i culturals d'una zona, ruta o localitat.

5. Avaluar diferents estratègies de comercialització de productes i servicis turístics, estimant les accions de comunicació que millor s'adapten a situacions de mercat concretes.

6. Analitzar, organitzar i aplicar procediments de planificació, organització i control dels servicis d'informació turística.

7. Aprenentatge d'estratègies de comunicació per a transmetre i rebre informació correctament expressant-se de forma correcta.

8. Avaluar les característiques i comportaments dels grups humans i aplicar tècniques de dinàmica de grups.

9. Seleccionar i valorar críticament les diverses fonts d'informació relacionades amb la seua professió, que li permeten el desenvolupament de la seua capacitat d'autoaprenentatge i possibiliten l'evolució i adaptació de les seues capacitats professionals als canvis tecnològics i a la terminologia específica del sector.

10. Resoldre problemes i prendre decisions individuals sobre les seues actuacions, identificant i seguint les normes establides procedents.

11. Actituds personals-relacionals: saber escoltar, mostrar simpatia, mostrar-se pacient, mostrar una actitud positiva enfront de problemes i situacions, valorar la importància de la neteja i presentació personal, utilitzar el llenguatge amb propietat i correcció, ser puntual, valorar la importància de la comunicació no verbal.

Continguts

Bloc 1: visió general del turisme

- Introducció al concepte de turisme
- Importància econòmica del turisme en la nostra societat
- Importància del turisme a la Comunitat Valenciana

Bloc 2: producte turístic

- El sector turístic: l'organització del sector. Les professions turístiques. La planificació turística

Bloc 3: oferta i demanda turística

L'Oferta

- Identificació i estudi de l'oferta
- Anàlisi i selecció de les tècniques que permeten regular l'oferta

sarial: terminología específica; producto turístico (oferta y demanda turística); mecanismos funcionales de comercialización turística: intervenir de forma espontánea y personal en diálogos dentro de un contexto turístico local, utilizar fórmulas pertinentes de conversación en una situación profesional o extraer información específica básica propia del sector para poder afrontar cualquier tipo de situación de relación personal y/o laboral.

Además debe contribuir al aprendizaje básico del lenguaje turístico: comprensión y redacción global y específica de documentos visuales, orales o escritos relacionados con aspectos del sector así como la utilización de la terminología adecuada.

La materia debe lograr que el conjunto del alumnado conozca los principales recursos turísticos de su entorno más próximo tales como recursos naturales o los principales elementos del patrimonio histórico-artístico local. Con ello se sigue fomentando el turismo de la Comunidad Valenciana como una de las actividades principales en el ámbito territorial en particular y en el conjunto nacional. En general no puede eludirse estudiar la trascendencia del turismo en nuestro territorio a lo largo de la historia como un fenómeno que viene conformando nuestra singular estructura económica.

Por ello, se trata de conocer las características y demandas básicas del turismo, fomentando el interés por participar en su desarrollo desde un punto de vista tanto teórico como práctico y contribuir a la iniciativa personal y al desarrollo de una progresiva autonomía.

Objetivos

1. Aproximación al concepto turismo. Conocer y valorar la importancia social, cultural y económica del turismo en la Comunidad Valenciana.

2. Identificar fuentes de información que permitan analizar la oferta y la demanda turística nacional y local.

3. Analizar e interpretar información del mercado turístico identifiando y aplicando los procedimientos adecuados para su tratamiento conforme a los objetivos que se pretenden.

4. Evaluar la potencialidad turística de los recursos naturales y culturales de una zona, ruta o localidad.

5. Evaluar diferentes estrategias de comercialización de productos y servicios turísticos, estimando las acciones de comunicación que mejor se adaptan a situaciones de mercado concretas.

6. Analizar, organizar y aplicar procedimientos de planificació, organización y control de los servicios de información turística.

7. Aprendizaje de estrategias de comunicació para transmitir y recibir información correctament expresándose de forma correcta.

8. Evaluar las características y comportamientos de los grupos humanos y aplicar técnicas de dinàmica de grupos.

9. Seleccionar y valorar críticamente las diversas fuentes de información relacionadas con su profesión, que le permitan el desarrollo de su capacidad de autoaprendizaje y posibiliten la evolución y adaptación de sus capacidades profesionales a los cambios tecnológicos y a la terminología específica del sector.

10. Resolver problemas y tomar decisiones individuales sobre sus actuaciones, identifiando y siguiendo las normas establecidas procedentes.

11. Actitudes personales-relacionales: saber escuchar, mostrar simpatía, mostrarse paciente, mostrar una actitud positiva frente a problemas y situaciones, valorar la importancia del aseo y presentación personal, utilizar el lenguaje con propiedad y corrección, ser puntual, valorar la importancia de la comunicació no verbal.

Contenidos

Bloque 1: visión general del turismo

- Introducción al concepto de turismo
- Importancia económica del turismo en nuestra sociedad
- Importancia del turismo en la Comunidad Valenciana

Bloque 2: producto turístico

- El sector turístico: la organización del sector. Las profesiones turísticas. La planificación turística

Bloque 3: oferta y demanda turística

La Oferta

- Identificación y estudio de la oferta
- Análisis y selección de las técnicas que permiten regular la oferta

- Caracterització de l'oferta turística
- Conèixer tots els tipus de turisme existents en l'oferta turística espanyola
- Citar les grans magnituds que conformen la indústria hotelera espanyola: empreses d'allotjaments turístics
- Citar agències de viatges (tant majoristes com detallistes) del context nacional
- La intermediació turística. Canals de distribució i terminologia

- Els mitjans de transport turístics
- L'oferta complementària
- El nucli turístic
- La Demanda
- Anàlisi i estudi de la demanda
- Anàlisi i selecció de les tècniques que permeten dinamitzar la demanda
- Caracterització de la demanda turística
- Elements externs que influïxen en l'elasticitat de la demanda turística
- Motivacions de la demanda turística
- Estacionalitat de la demanda: accions de desestacionalització
- Tendències actuals de la demanda turística
- Valoració de la importància de conèixer a la clientela com a element dinamitzador de la demanda.
- Relació Oferta-Demanda
- Elaboració de conclusions sobre la interrelació entre l'oferta i a la demanda
- Bloc 3: mecanismes de comercialització turística
- Mecanismes de Promoció i Comercialització turística: maneig i ús d'Internet com a ferramenta bàsica en el procés i gestió en la promoció turística. Coneixement de pàgines webs dedicades a la difusió del turisme (webs d'agències de viatges, cadenes hoteleres, informació turística de la Comunitat Valenciana (www.comunitatvalenciana.es, ...). Publicitat com a ferramenta bàsica de difusió (fullets, catàlegs turístics, promocions ...)
- Terminologia específica: rack, check-in, check-out, overbooking, GDS, Amadeus...
- Descobriments de les distintes formes de comunicació comercial utilitzant exemples extrets de diferents activitats econòmiques

- Per mitjà de material publicitari aportat pel professor i pels propis alumnes sobre hotels i agències de viatge, deducció de les característiques i requisits dels missatges publicitaris realitzant dinàmica de grups
- Discussió i crítica dels esmentats materials avaluant l'adequació entre el missatge, la qualitat del suport i el públic objectiu
- Anàlisi i selecció dels diferents tipus de mitjans, suports publicitaris i missatges d'acord amb els objectius empresarials proposats pel professor.
- Críteris d'avaluació
- Conèixer el sector turístic de la Comunitat Valenciana.
- Conèixer les grans magnituds que conformen la indústria hotelera espanyola i de la Comunitat Valenciana.
- Conèixer les agències de viatges (tant majoristes com detallistes) del context nacional i internacional.
- Conèixer els mitjans de transport més significatius, tant nacionals com internacionals.
- Conèixer tots els aspectes que són objecte de regulació legal en establiments hotelers.
- Conèixer les fonts documentals per a l'obtenció de dades.
- Descriure i enumerar totes les variables que emergixen com a conseqüència de la relació entre oferta i demanda.
- Seleccionar i aplicar les tècniques i estratègies adequades a situacions concretes d'oferta i demanda.
- Identificar i separar les evolucions de l'oferta i de la demanda.

- Descobrir i avaluar les tendències de l'oferta i la demanda.
- Identificar i descriure les tècniques promocionals tradicionals i les emergents. Demostrar l'adquisició d'un coneixement de l'oferta

- Caracterización de la oferta turística
- Conocer todos los tipos de turismo existentes en la oferta turística española
- Citar las grandes magnitudes que conforman la industria hotelera española: empresas de alojamientos turísticos
- Citar agencias de viajes (tanto mayoristas como minoristas) del contexto nacional
- La intermediación turística. Canales de distribución y terminología

- Los medios de transporte turísticos
- La oferta complementaria
- El núcleo turístico
- La Demanda
- Análisis y estudio de la demanda
- Análisis y selección de las técnicas que permiten dinamizar la demanda
- Caracterización de la demanda turística
- Elementos externos que influyen en la elasticidad de la demanda turística
- Motivaciones de la demanda turística
- Estacionalidad de la demanda: acciones de desestacionalización
- Tendencias actuales de la demanda turística
- Valoración de la importancia de conocer a la clientela como elemento dinamizador de la demanda.
- Relación Oferta-Demanda
- Elaboración de conclusiones sobre la interrelación entre la oferta y a la demanda
- Bloque 3: mecanismos de comercialización turística
- Mecanismos de Promoción y Comercialización turística: manejo y uso de Internet como herramienta básica en el proceso y gestión en la promoción turística. Conocimiento de páginas webs dedicadas a la difusión del turismo (webs de agencias de viajes, cadenas hoteleras, información turística de la Comunitat Valenciana (www.comunitatvalenciana.es, ...). Publicidad como herramienta básica de difusión (folletos, catálogos turísticos, promociones ...)
- Terminología específica: rack, check-in, check-out, overbooking, GDS, Amadeus...
- Descubrimiento de las distintas formas de comunicación comercial utilizando ejemplos extraídos de diferentes actividades económicas

- Mediante material publicitario aportado por el profesor y por los propios alumnos sobre hoteles y agencias de viaje, deducción de las características y requisitos de los mensajes publicitarios realizando dinámica de grupos
- Discusión y crítica de los citados materiales evaluando la adecuación entre el mensaje, la calidad del soporte y el público objetivo
- Análisis y selección de los diferentes tipos de medios, soportes publicitarios y mensajes de acuerdo con los objetivos empresariales propuestos por el profesor.
- Criterios de evaluación
- Conocer el sector turístico de la Comunitat Valenciana.
- Conocer las grandes magnitudes que conforman la industria hotelera española y de la Comunitat Valenciana.
- Conocer las agencias de viajes (tanto mayoristas como minoristas) del contexto nacional e internacional.
- Conocer los medios de transporte más significativos, tanto nacionales como internacionales.
- Conocer todos los aspectos que son objeto de regulación legal en establecimientos hoteleros.
- Conocer las fuentes documentales para la obtención de datos.
- Describir y enumerar todas las variables que emergen como consecuencia de la relación entre oferta y demanda.
- Seleccionar y aplicar las técnicas y estrategias adecuadas a situaciones concretas de oferta y demanda.
- Identificar y separar las evoluciones de la oferta y de la demanda.

- Descubrir y evaluar las tendencias de la oferta y la demanda.
- Identificar y describir las técnicas promocionales tradicionales y las emergentes. Demostrar la adquisición de un conocimiento de la

turística en l'àmbit de la Comunitat Valenciana (importància econòmica, zones més turístiques, comarques,...)

– Conèixer i il·lustrar amb exemples els requisits dels missatges publicitaris.

– Identificar i caracteritzar el públic objectiu.

– Seleccionar un mitjà, suport publicitari i missatge en funció d'un objectiu.

– Identificar les tècniques aplicades al punt de venda.

– Avaluar la relació cost-eficàcia d'una acció promocional o publicitària.

– Conèixer la terminologia bàsica específica del turisme.

– Conèixer les principals pàgines webs dedicades al turisme en tots els sectors que componen l'oferta turística espanyola.

oferta turística en el ámbito de la Comunitat Valenciana (importancia económica, zonas más turísticas, comarcas,...)

– Conocer e ilustrar con ejemplos los requisitos de los mensajes publicitarios.

– Identificar y caracterizar el público objetivo.

– Seleccionar un medio, soporte publicitario y mensaje en función de un objetivo.

– Identificar las técnicas aplicadas al punto de venta.

– Evaluar la relación coste-eficacia de una acción promocional o publicitaria.

– Conocer la terminología básica específica del turismo.

– Conocer las principales páginas webs dedicadas al turismo en todos los sectores que componen la oferta turística española.